

JACK LONDON ÖSSZES MUNKÁI

JACK LONDON

A BESZÉLŐ KUTYA

**FORDÍTOTTA
HARSÁNYI ZSOLT**

ELŐSZÓ.

Nagyon kellemetlen a költött történetet író ember számára, hogy az átlagos ember előtt a költött történet és a valótlanág egyet jelent. Néhány évvel ezelőtt egy déli-tengeri regényt írtam. A cselekmény a Salamon-szigeteken játszódott. A kritikusok ezt a cselekményt a képzelőtehetség rendkívüli valószínűséget célzó törekvése gyanánt értékelték. Ami a valóságot illeti, - mondták - az nincs benne semmi. Hiszen mindenki tudja, hogy a föld színén nincsenek többé bodorhajú kannibálok, ennél fogva nem is szaladgálhatnak ruha nélkül és nem szelhetik le a fejét egymásnak, vagy alkalomadtán egy fehér embernek.

Hát most hallgassanak ide. Ezeket a sorokat Hawaii-szigetén, Honolulu-ban írom. Tegnap a Waikiki-kikötőben megszólított egy idegen. Üdvözlét hozott közös barátunktól, Kellar kapitánytól. Mikor a Salamon-szigeteken hajótörést szenvedtem a Minota nevű munkásszállító vitorlásán, Kellar kapitány szedett fel a maga munkáshajójára, az Eugéniára. És az idegen most azt meséli, hogy a feketék lefejezték Kellar kapitányt. Ő tudja. Ő képviselte Kellar kapitány anyját a hagyatéki leltárnál.

Hallgassák csak tovább. A multkor levelet kaptam Woodford C. M. úrtól, a brit Salamon-szigetek tartományi biztosától. Angliában töltött hosszú szabadságidejéről, hogy a fiát beírassa az oxfordi egyetemre, már visszatéri állomáshelyére. Ha valaki végigkutatja bármelyik nyilvános könyvtár polcait, meg fogja találni azt a könyvet, amelynek »Egy természetbúvár a koponyavadászok közt« a címe. Woodford C. M. úr ez a természetbúvár. Ő írta a könyvet.

De hogy a levélre visszatérjek, mindennapi munkájáról szólván odavetve és mellesleg említést tesz egy különleges dologról, amit éppen most végzett el. Angliai útja volt az oka, hogy eddig is késett vele. Abból állt ez a dolog, hogy büntető expedíciót vezessen egy szomszédos sziget ellen, és esetleg kinyomozza a koponyáját néhány közös barátunknak egy fehér kereskedőnek, a feleségének, a gyerekeinek és a hivatalnokának. Az expedíció sikerrel járt és Woodford úr az eseményről való beszámolóját a következő határos megállapítással zárja be: »Különösen meglepett, hogy arcukon nyoma sem volt a fájdalomnak és borzalomnak, sőt a kifejezésük inkább derűt és nyugalmat árult el.« Ezt, hangsúlyozom, olyan vele egy fajhoz tartozó férfiakról és nőkről írja, akiket jól ismert és akik a házában együtt ültek vele ebédnél.

Más barátaim, akikkel azokban a bátor, kószáló Salamon-szigeti időkben szintén együtt ebédeltem, ugyanígy végezték azóta életüket. Istenem! Malaitába vitorláztam az indiai tölgyből épített kétárbocosnak, a Minotának, munkástoborzó útján, és a feleségemet is magammal vittem. Kicsi kajütünk ajtaján még friss fejszezsapások jelezték azt a zavart, ami pár hónappal előbb történt. Abban állott ez a zavar, hogy Mackenzie kapitánynak lenyesték a fejét, ő lévén akkor a Minota parancsnoka. És mikor befutottunk Langa-Langába, a Cambrian nevű brit cirkáló akkor futott ki onnan, éppen elvégezte az egyik falu bombázását.

Céltalan dolog volna regényem ez előszavát további részletekkel tömni. Ünnepelesen kijelentem, hogy bőven rendelkezem ilyen adatokkal. És remélhetőleg elég bizonyosságot nyújtottam arra, hogy kutya-hősömnek ebben a regényben leírt kalandjai igazi kalandok egy nagyon is létező kannibál világban. Mikor a feleségemet magammal vittem a Minota fedélzetére, egy néger-hajhászó, imádni való ír terrier-kölyköt találtunk ott, amely símaszörű volt, mint Jeromos, és Gittának hívták. Ha Gitta nincs a világon, sohasem írtam volna meg ezt a könyvet. A Minota kitűnő kapitányáé volt a kis kutya. A feleségemmel együtt annyira megszerettük, hogy Mrs. London a Minota hajótörése után elszántan és szégyentelenül ellopta a Minota kapitányától. Sőt hozzá kell tennem azt is, hogy a feleségem e tetténél magam is

elszántan és szégyentelenül segédkeztem. Hiszen úgy szerettük Gittát! Drága, pompás, nagyszerű kis kutya, Ausztrália keleti partja mentén a tengerben van eltemetve.

El kell mondanom még, hogy Gitta, mint Jeromos, Meringe-Lagunában született, a meringie ültetvényen. Ez a Meringe Ysabel-szigetén fekszik, ez az Ysabel-sziget az északi szomszédja Florida-szigetének, ez a Florida a kormányzóság székhelye, itt székel a tartományi biztos, Woodford C. M. úr. Továbbá és végül: jól ismertem Gitta apját is, anyját is és gyakran éreztem a melegen előmlő indulatot a szívemben, mikor ezt a hűséges párt egymás oldalán láttam futni a kikötő mentén. Az apának Terentius volt a neve. Az anyáé Brigitta.

Honolulu, Oahu, T. H., Waikiki-kikötő, 1915 június 5.

Jack London.

I. FEJEZET.

Jeromos addig nem is álmodta, hogy valami kellemetlen fog történni vele, míg Haggin úr elhatározott mozdulattal a hóna alá nem kapta és be nem lépett a várakozó mentőcsónak farába. Haggin úr Jeromos imádott gazdája volt, még pedig immár Jeromos életének összes hat hónapja óta. Ő nem »gazda« gyanánt ismerte Haggin urat, mert ez a szó, hogy gazda, nem fordult elő Jeromos szótárában, lévén Jeromos nem más, mint egy símaszőrű, aranybarna ír terrier.

Azonban Jeromos szótárában az a kifejezés, hogy »Haggin úr«, rendelkezett a hangzásnak és jelentésnek mindazzal a pontosságával, amit az emberi lények szótárában a »gazda« szó képvisel, ha a kutyájukról van szó. Ezt a kifejezést, hogy »Haggin úr«, Jeromos folyton hallotta kimondani: hol Bob, a hivatalnok, hol Derby, az ültetvény munkafelügyelője szólott így, ha gazdájukat megszólították; valamint Jeromos hallomása szerint ugyanígy szólottak a ritka időközökben felbukkanó emberi lények, akik az Arangi fedélzetén jöttek ide, mikor a gazdát Haggin úrnak szólították.

De a kutyák, azok kutyák. És kósza, artikulálatlan és bálványimádó módjukon ítélvén meg az embereket, jobbat képzelnek gazdáikról és jobban imádják őket, semmint erre a tények alapot adnának. Az ő számukra a gazda, mint Jeromos számára a »Haggin úr«, többet, sokkal-sokkal többet jelent, mint amennyit az emberek értenek alatta. Az ember a kutya gazdájának tekinti magát, de a kutya a gazdáját Istennek tekinti.

Jeromos szótárában az a szó sem fordult elő, hogy »Isten«, ámbár igen határozott és tekintélyes szóbőséget mondhatott a magáénak. Ami úgy hangzott, hogy »Haggin úr«, az jelentette a számára az istent. Szívében és fejében, minden öntudatnak nevezett tevékenység e titokzatos középpontjában az a hangzás, hogy »Haggin úr«, ugyanazt a helyet foglalta el, mint amit az »Isten« foglal el az emberi öntudatban. »Haggin úr« szóban és hangzásban Jeromos számára ugyanazt jelentette, amit »Isten« jelent az istenimádó emberi lényeknek. Egyszóval Haggin úr volt Jeromos istene.

Igy aztán, mikor Haggin úr, vagy Isten, vagy nevezzük a nyelv kifejező képességének határain belül, ahogy akarjuk, parancsoló határozottsággal felkapta Jeromost, a hóna alá csapta és belépett a mentőcsónakba, melynek fekete legénysége abban a nyomban nekifeküdt az evezőknek, Jeromosban rögtön és idegesen felbukkant annak a tudata, hogy itt valami szokatlan dolog kezd történni. Soha még azelőtt nem vitték az Arangi fedélzetére, melyet most egyre nagyobbodni és közeledni látott, amint a feketék egy-egy evezőcsapást tettek.

Jeromos mindössze egy órával előbb jött le az ültetvényesházból a kikötőbe, hogy megtekintse az Arangi kifutását. Életének eddigi félesztendeje folyamán már kétszer volt része ebben a gyönyörűséges vállalkozásban. Mert igazán gyönyörűséges dolog volt le s fel futkosni a homokkal padozott korálsziget fehér kikötőjében és Brigitta és Terentius bölcs vezérlete alatt nemcsak részt venni a kikötő izgalmában, hanem még hozzá is járulni.

Volt itt nagy hajrá a négerekkel. Jeromos arra született, hogy gyűlölje a négereket. Életének első tapasztalatai ezen a világon már kölyök korában megtanították arra, hogy az anyja, Brigitta és az apja, Terentius, gyűlölték a négereket. A néger valami olyan volt, amire rá kellett vicsorítani. A néger, föltéve, hogy nem volt inasa a háznak, valami olyan volt, amit meg kell támadni, meg kell harapni és szét kell tépni, ha beteszi a lábát a belső területre. Brigitta így is cselekedett. Terentius is így cselekedett. Azzal, hogy így cselekedett, szolgálták istenüket, Haggin urat. A négerek alsóbbrendű kétlábú teremtmények voltak, akik a kétlábú

fehér urak szolgálatában raboskodtak, a távoli munkásbarakkokban laktak és annyira alsóbbak és semmibbek voltak, hogy nem is volt szabad uraik lakóhelyéhez közelmerészkedniök.

A négerhajhászás nagyon kalandos dolog volt. Alig tudott még lábraállani Jeromos, már megtanulta ezt. Mindaddig, amíg Haggin úr vagy Derby vagy Bob a közelben volt, a négerék túrték a mérges kutyákat. De akadt alkalom, mikor a fehér urak történetesen nem voltak a közelben. Akkor »óvakodj a négertől« volt a jelszó. Az embernek csak a kellő elővigyázattal szabad vadásznia. Ha a dolog a fehér urak látókörén kívül esett, a négereknek az volt a szokásuk, hogy nemcsak dühöngtek és kiabáltak, hanem kövekkel és dorongokkal támadták meg a négylábú kutyákat. Jeromos tanuja volt annak, mikor anyját így bántalmazták, sőt mielőtt még megtanulta a kellő óvatosságot, őt magát is jól szájonbotozta a magas fűben Godarmy, a fekete legény, aki egy porcellán ajtógombot hordott a mellén, kókusz-rostból font fonálon függesztve a nyakára. Sőt, mi több: Jeromos emlékezett egy másik kalandra is a magas fűben, amikor ő és fivére, Mihály, megtámadták Aumit, a másik négert, aki arról volt felismerhető, hogy egy ébresztőóra fűrészes szélű kerekét hordta a mellén. Mihály olyan kemény ütést kapott a fejére, hogy mindazóta a bal füle örökre fájós maradt és bizonyos furcsa, kajla és görcsös módon megmerevedett.

Sőt, mi több, itt volt másik fivére, Patsy és nővére, Katalin, akik két hónappal ezelőtt eltűntek és nem voltak többé sehol. A nagy isten, Haggin úr, dühöngve kutatta végig az egész ültetvényt. Még a környező őserdőt is tűvé tették. Egy féltucat négert megkorbácsoltak. De Haggin úr sohasem tudta kibogozni Patsy és Katalin eltűnésének rejtélyét. Brigitta és Terentius azonban tudták a titkot. Mihály és Jeromos is tudták. Patsy és Katalin, mind a ketten négy hónaposok, a munkásbarakkokban a főzőüstbe kerültek, lágy, ifjú bundájukat pedig elemésztette a tűz. Jeromos ép úgy tudta ezt mint apja, anyja és fivére, mert ők megéreztek az égett hús félreismerhetetlen szagát és Terentius a történetek felett való dühében még Mogomot, a háziszolgát is megtámadta és ezért kemény rendreutasításban részesült Haggin úr részéről, akinek persze nem volt szaglása, nem érthette a dolgot és minden törekvése az volt, hogy fedele alatt minden élőlényben, minden körülmények között fenntartsa a fegyelmet.

De lenn a kikötőben, mikor azok a feketék, akiknek szerződéses szolgálati idejük letelt, lejöttek fejükön a ládaikkal, hogy az Arangi fedélzetén elutazzanak, akkor itt volt az igazi idő, mikor a négervadászat nem járt veszedelemmel. A régi rovást akkor el lehetett intézni, sőt ez volt a legutolsó alkalom, mert azok a feketék, akik elutaztak az Arangival, sohasem tértek többé vissza. Éppen ezen a reggelen is Brigitta, visszaemlékezvén Lerumi kezeinek egy hajdani bántalmára, belemélyesztette a fogait a néger meztelen lábaszárába és arra kényszerítette, hogy ládájával és minden földi vagyonával együtt bemeneküljön a tenger vizébe. Akkor aztán kinevette, biztonságban lévén Haggin úr védelme felől, aki ott állt és megkacagta a jelenetet.

Aztán meg rendesen legalább egy őserdei néger kutya is mindig akadt az Arangi fedélzetén, akire Jeromos és Mihály a kikötő partjáról annyit ugathattak, amennyi a torkukon kifért. Egyszer Terentius, aki majdnem akkora volt, mint egy Airedale-kutya, bátorságban mindenestre legalább olyan oroszlánszívű (Haggin Tamás »Terentius, a Nagyszerű« néven szokta őt nevezni) elcsipett egy ilyen néger kutyát, mikor a kikötőben kószált és szívből jövő leckében részesítette, amelyhez Jeromos és Mihály és Patsy és Katalin, akik ez időtájt már a világon voltak, sok vékony nyivákolással és éles kis harapással csatlakoztak. Jeromos soha életében nem felejtette el a kését annak a szőrnek, amely félreismerhetetlenül kutyaszagú volt és egy sikeres harapás után megtöltötte a száját. A néger kutyák is kutyák voltak, ő saját fajtájának lényei gyanánt ismerte el őket; azonban valahogyan mégis különböztek a maga előkelő fajtájától, alsóbbrendűek voltak, éppen mint ahogy a feketék alacsonyabbrendű lények voltak Haggin úrhoz, Derbyhez és Bobhoz képest.

Most azonban Jeromos nem nézte tovább a közeledő Arangit. Brigitta, aki bölcsen értette a közelgő keserves veszteséget, leült a víz homokos partján, első lábai beleértek a vízbe és úgy vonította világgá fájdalmát. Hogy mindez órá vonatkozik, azt Jeromos igen jól tudta, mert az anyja gyásza homályosan ugyan, de igen fájdalmasan belehasított az ő érzelmes szívébe. Amint visszanézett drótszörű, mélyen bánkódó anyjára, azt is láthatta, hogy Terentius aggodalmasan tesz-vesz Brigitta mellett. Terentius is drótszörű volt, Mihály is, sőt Patsy és Katalin is drótszörűek voltak, míg éltek: Jeromos volt a család egyetlen símaszörű tagja.

Terentius, amit Jeromos nem tudott, de Haggin Tamás tudott, odaadó szerelmes volt és kitűnő férj. Jeromos legelső benyomásai között már megvolt annak az emléke, hogy szoktak Terentius és Brigitta hosszú kilométereket együtt futkározni a kikötőben vagy a kókusz-fasorban, szorosan egymás oldalán, mind a ketten a földöntúli gyönyörűség örömétől vigyorogva. És mivel fivéreinek, nővéreinek és az olykor felbukkanó néger kutyákon kívül szülei voltak az egyedüli kutyák, amelyeket Jeromos ismert, a fejében úgy alakult ki a dolog, hogy a hímnemű és nőnemű, összeházasodott és hűséges kutyáknak ez már általános szokása. Haggin Tamás azonban ismerte ennek a szokásnak a különösségét.

- Pompás tenyészet, - szokta mondani, még pedig ismételten, nagyon meleg hangon és nézésében teljes elismeréssel - ez a Terentius egy igazi úriember, valóságos négylábú gentleman. Valóságos emberkutya, ha van ilyen a világon. És milyen gögös! Szavamra! A vére egész biztosan ezer nemzedéken át nemesedett, valamint a józan feje és az a gyengéd, derék szíve is.

Terentius a maga részéről nem adott hangot a bánatának, ha volt is bánata. De Brigitta körül való szorgoskodása jelezte, mennyire aggódik az élete társáért. Mihályra azonban ráragadt a vonítás. Ott ült az anyja mögött és a víz növekvő távolságán át dühösen ugatott a csónak felé, mint ahogy az őserdőben mászkáló és neszelő valami veszedelmet ugatott volna meg. Ez is nagyon ráment a Jeromos szívére és növelte biztos sejtelmét annak az irgalmatlan végzetnek, amely nyilván előtte áll.

Féléves életkorához képest Jeromos igen sokat, de igen keveset tudott. Anélkül, hogy gondolt volna rá, például tudta, hogy Brigitta, aki éppen olyan okos volt, mint bátor, miért nem cselekszik anyai szívének sugallata szerint, miért nem ugrik a vízbe és miért nem úszik utána. Mikor a nagy puarka (ami Jeromos szótárában mindenféle rőfögésekkel és egyéb morgásokkal együtt a »disznó« fogalmának hangkombinációja vagy szava volt) sarokba szorította őt a magasoszlopú ültetvényes háznál és meg akarta enni. Brigitta úgy védelmezte, mint egy nőtény oroszlán. És mikor a kukta fejbevágt a Jeromost egy bottal, hogy kikergesse a konyhából, Brigitta úgy ugrott neki a néger fiúnak, mint egy nőtény oroszlán, szemhunyorítás nélkül fogadta a bot rázuhanó csapását, aztán lerántotta a kuktát a földre és ott marta a bödönök és serpenyők között, folyton vadul hörögve, mígnem elrántotta onnan Haggin úr, aki azonban egyszersmind kemény szavakkal rótt meg a kuktát, amiért kezét mert emelni egy négylábú kutyára, amely egy isten tulajdona.

Jeromos nagyon jól tudta, hogy az anyja miért nem ugrik utána a vízbe. A sósvízű tenger éppen úgy tabu volt, mint mindazok a lagunák, amelyek a szigetről kivezettek a tengerbe. Az a szó, hogy »tabu«, sem mint hangzás, sem mint szó nem fordult elő Jeromos szókincsében. De meghatározása vagy jelentősége ott volt öntudatának legfürgébb helyén. Megvolt az a kúsza, homályos, parancsoló tudata, hogy nemcsak nem jó, hanem egyenesen végzetes dolog, ami a legteltesebb végnek homályos sejtelméhez vezet: bemenni a vízbe, ahol siklottak, ficáncoltak és zajtalanul eveztek, hol a víz felszínén, hol a nagy mélységből felmerülve, hatalmas pikkelyes szörnyetegek, óriásszájú, borzalmas fogazatú lények, amelyek egy pillanat alatt bekapják és lenyelik a kutyát, mint ahogy Haggin úr csirkéi csípi fel és nyelik le a buzaszemeket.

Gyakran hallhatta, amikor apja és anyja a homokpart biztos területéről ugatták és dühöngték gyűlöletüket a tenger e borzalmas lakóira, mikor azok az árban úszó fatömbök gyanánt bukkantak ki a víz felszínére. Jeromos szókincsében az a szó sem volt meg, hogy »krokodilus«. Öntudatában mindössze egy vízen úszó fatömbnek a képe foglalt helyet, de olyan fatömbé, amely minden más tuskótól különbözik abban, hogy él. Jeromos, aki hallott, elraktározott és felismert számos szót, amelyek éppen úgy a gondolat eszközei voltak számára, mint az ember számára, azonban születésének és fajtájának artikulátlanságánál fogva ezt a sok szót nem tudta kimondani, elméjének működésében mindazonáltal tudott efféle képeket használni éppen úgy, mint ahogy az emberek a maguk elméműködésében szavakat használnak. Különben is gondolkozás közben az artikulált ember is önkénytelenül használ olyan képeket, amelyek szavaknak felelnek meg és szavak helyét bővítik ki.

Sőt lehet, hogy Jeromos agyában egy ilyen úszó fatömbi képnek az öntudat előterébe való bukkánása sokkal intímebb és teljesebb tartalmát adta annak a lénynek, amelyet a kép jelentett, mint amilyen tartalmat ad egy emberi öntudat előterében a »krokodilus« szó és a szóhoz tartozó kép. Mert Jeromos bizony sokkal többet tudott a krokodilusokról, mint az átlagos ember. Sokkal távolabbról és sokkal pontosabban meg tudta érezni a krokodilus szagát, mint akármilyen ember, jobban, mint a vízínéger vagy az őserdei fekete. Jeromos meg tudta mondani, mikor a krokodilus, aki felhatolt a csatornán, harminc méterrel odébb hangtalanul, mozdulatlanul, talán alva ott feküdt az őserdő szönyeges talaján.

Többet ismert a krokodilusok nyelvéből, mint akármilyen emberi lény. Mert hathatósabb eszközök és alkalmak is állottak rendelkezésére. Ismerte a krokodilusok sok mindenféle hangját, mindmegannyi rőfögést és morgást. Ismerte haragjuk, félelmük, táplálkozásuk, szerelmük különböző kifejező hangjait. És ezek a hangok éppen olyan pontos szavakat tettek ki az ő szókincsében, mint az ember szókincsének a szavai. És ezek a krokodil-hangok a gondolkozás eszközei voltak a számára. Ezek segítségével mérlegelte, döntötte el és határozta meg saját megfelelő ténykedéseit, éppen úgy, mint bármelyik emberi lény; lustán elhatározta, hogy nem cselekszik semmit, csak pusztán megjegyezte és elraktározta a tiszta tudatát valaminek, ami körülötte történik, de az ő részéről nem kíván megfelelő ténykedést.

És mégis, amit Jeromos tudott, nem volt sok. Nem ismerte a világ nagyságát. Nem volt tudomása arról, hogy ez a Meringe nevű hely, amelyet hátulról hatalmas, erdőborította hegyek, előlről pedig a tengerben csoportosuló apró korallszigetek határolnak, nem jelenti az egész világot. Nem tudta, hogy ez az egész hely csak egy töredékes kis része az Ysabel nevű nagy szigetnek, amely megint csak egyik szigete volt ezer más, olykor nála is nagyobb szigetnek, amelyek azt a Salamon-szigetcsoportot alkotják, amelyet az emberek a térképeken a távoli Déli-óceán véghetetlenségében egy csomó apró pontocskával jelölnek meg.

Igaz, hogy volt valami más is a saját tudatán túl, amiről szintén volt valami igen halavány sejtése. Azonban akármi volt ez, titok volt. Ebből a titokból szoktak hirtelen lenni olyan dolgok, amelyek eddig nem voltak. Például csirkék, puarkák, macskák váratlanul hirtelen felbukkantak a meringei ültetvényen, amelyek addig nem voltak sehol. Sőt egy ízben váratlanul és egyszerre furcsa, négylábú, szarvakat és gypjas bundát hordó lények bukkantak fel, melyeknek elméjében elraktározott képét azonosítani lehet az emberek elméjében lakó azon fogalommal, amelynek az emberi nyelvben »kecske« a megfelelő szava.

Ugyanígy volt a négerekkel. Ezek túlságosan szabályszerűtlenül ahhoz, semhogy észrevehette volna a szabályszerűséget, olykor hirtelen felbukkantak a Valahonnanból, a Máshonnanból, egyenesen járó termetükkel, ott járkáltak a meringei ültetvényen, csípőjükön körülcsavart vászonruhában, orrukon keresztüldöfött csontdíszekkel és Haggin úr, Derby és Bob munkára hajtották őket. Hogy megjelenésük az Arangi megérkezésével egybeeső jelenség, az olyan képzettársítás, amely Jeromos agyában, mint magától értetődő dolog jelentkezett. Azon sem

sokat törte a fejét, hogy megfelelő eltűnésük abba a bizonyos Valahonnanba, hasonlóképpen egybe szokott esni az Arangi mindenkori kifutásával.

Jeromos nem boncolta ezeket a megjelenéseket és eltűnéseket. Sohasem ötlött fel aranybarna fejében a kíváncsiság, hogy megkísérelje az összefüggést megoldani. Egyszerűen elfogadta az egészet ugyanúgy, mint ahogy tudomásul vette a víz magától értetődő nedvességét és a nap magától értetődő melegét. Ez már hozzátartozott az életnek és a világnak általa ismert mikéntjéhez. Az ő ködös tudata nem volt több, mint a tudata valaminek, ami nagyon kitűnően megfelelt annak a ködös tudatnak, amellyel az átlagos emberi lény rendelkezik a születés és a halál rejtelméről és annak a túlvilágnak a tudatáról, amelyről nincsen határozott fogalma.

Éppen így azt lehet mondani, hogy az Arangi, a Salamon-szigetek között közlekedő kereskedelmi és munkásszállító hajó ugyanazt jelentette Jeromos elméjében a többi titokzatos, két világ között közlekedő hajóval együtt, mint amit az emberi elme számára jelent Charon-nak a Styxen hömpölygő hajója. Emberek jöttek a Semmiből. És ezek az emberek a Semmibe mentek vissza. És ezek az emberek mindannyiszor az Arangi fedélzetén jöttek és mentek.

A fehérén izzó tropikus délelőttön erre az Arangira ment Jeromos a mentőcsónakon Haggin úr hóna alatt, mialatt a parton Brigitta keseregte világgá búbanátát és Mihály keresetlenül ugatta az ifjúság örök, kihívó vitézségét az Ismeretlen felé.

II. FEJEZET.

A mentőcsónakról az Arangi alacsonyan fekvő oldalára mindössze húsz centiméter magas fakorlátján keresztül fel lehetett lépni egyetlen ugrással. Haggin Tamás el sem eresztette a hóna alól Jeromost, könnyen megtette ezt az ugrást. A hajó fedélzete izgató sokasággal volt megrakva. Olyan civilizált emberek számára is izgató lett volna, akik nem utaztak sokat, - Jeromos számára is izgató volt; viszont Haggin Tamás és Van Horn kapitány számára az egész nem volt több a rendes élet egy mindennapi jeleneténél.

A fedélzet kicsi volt, mert kicsi volt maga az Arangi is. Jó fából épült, úriember számára rezeltek, vasalták, eresztékei erősek voltak és anyaga elsőrendű. Később eladták, hogy a Salamon-szigetek kereskedelmi világában a négercsempészet céljait szolgálja. Az embervadászat e módját törvényes kifejezéssel errefelé a »toborzás« szavára méltatják. Az Arangi munkástoborzó hajó volt, amely az újonnan elcsípett, emberevő legények szűz anyagát szállította távoli szigetekről újonnan alapított ültetvényekre, ahol fehér emberek a tespedt és dögvészes mocsarakat és őserdőket gazdag és rendes kókusz-ültetvényekké változtatták.

Az Arangi két árboca oregoni cédrusfából készült; olyan csiszolt volt mind a kettő és olyan jól megkenték parafinnal, hogy szinte opálosan ragyogtak az izzó napon. Bőséges vitorlázata képessé tette, hogy úgy fusson, mint az ördög és alkalomadtán Van Horn kapitánynak, fehér matrózának és tizenöt négerből álló legénységének annyi munkát tudott adni, hogy olykor alig győzték. Hatodfél méter volt az egész hajó és fedélzetének keresztgerendáit nem gyengítették ráépített kis házikók. A síma fedélzetet mindössze az törte meg, - de ez is külön faoszlopok nélkül - hogy a fedélzetre nyílt a kabinsor ablaka, idenyílt a fedélköz pici nyílása, aztán az a járás, amely a készletárba vezetett.

És ezen a szűk fedélzeten a legénységen kívül még három messzeeső ültetvény hazatérő négermunkásai szorongtak. Hazatérés alatt azt kell érteni, hogy három esztendei szerződött munka volt már mögöttük és hogy szerződés szerint most hajóztak vissza Malaita szigetén fekvő falvaikba. Húsz néger, akiket Jeromos mindjárt meg is ismert, a meringei ültetvényről tért haza, harmincan a Russel-szigeteken fekvő Ezerhajó-kikötőből mentek hazafelé, a többi tizenkettő a Guadalcanar keleti partján fekvő Pennduffrynből való volt. Mindnyájan a fedélzeten voltak, furcsa, manóyszerű torokhangon fecsegték és rajtuk kívül itt volt még két fehér ember is, Van Horn kapitány és dán matróza, Borckman, így tett ki a hajó lélekszáma összesen hetvenkilencet.

- Már azt hittem, hogy az utolsó pillanatban meggondolta magát, - így köszöntötte vendégét Van Horn kapitány, gyors és örvendező pillantással a szemében, amikor Jeromost észrevette.

- Hát bizony majdnem úgy volt. Másnak nem is tettem volna meg. Jeromos a legkülömb valamennyi új kölyök között, kivéve persze Mihályt. Mindössze ez a kettő maradt, pedig annál a kettőnél, amik elvesztek, jobbat nem is lehet képzelni. Hej, milyen aranyos kis kutya volt az a Katalin, az lett volna a Brigitta igazi folytatása, ha életben marad. Na itt van, fogja.

Gyors és határozott mozdulattal odanyomta Jeromost a Van Horn karjai közé és elfordult a fedélzet felé. De aztán nyersen, félvállról még visszaszólt:

- Aztán ha baja esnék a kutyának, sohase bocsátok meg magának, kapitány.

- Ugy fogok rá vigyázni, mint a szemem fényére. Inkább a fejemet hagyom elvenni, mint ezt a kutyát.

- Már pedig - motyogta foga között Haggin - a fejére jó lesz vigyázni. Meringe négy ember-fejjel tartozik Somonak: hárommal még a vérhas járványból és egy negyedik négerlegénnyel, aki a mult héten leesett a fáról és kitörte a nyakát. Még hozzá egy főnöknek a fia volt.

- Ugy van, - bólintott Van Horn - sőt az Arangi ezenfelül még két fejjel tartozik Somonak. Talán emlékszik rá, hogy tavaly lenn délen elveszett egy Hawkins nevű ember, mikor a cet-hajójával átmert az Arli-járaton.

Haggin visszafordulva a fedélzeten való nézelődéséből, bólintott.

- A legénysége közül - folytatta a kapitány - két ember Somoba való néger legény volt. Én toboroztam őket az Ugi-ültetvények számára. A magára eső négerekkel együtt ez összesen hat fejet tesz ki, ami az Arangi számláján van. Dehát mi az? Van egy néger falu, arra a viharos partok felé, ahol az Arangi tizenhét emberérettel adós. Aolo számára toboroztam őket, és mivel tengerparti négerek voltak, felrakták őket az Aranylégy nevű hajóra, amely Santa Cruz felé való útjában elveszett. Nagy hűhót csaptak ebből ott a viharos parton... Szavamra mondom, aki le tudná nyelni a fejemet, abból a sok vérdíj egy második Carnegiet csinálhatna! A falvakban százötven disznót és megszámlálhatatlan kagylópénzt gyűjtöttek annak a számára, aki elcsíp és kiszolgáltat.

- De nem fogják megcsípni magát...

- Attól ne féljen, - felelt vidáman a kapitány.

- Maga is úgy beszél, - szólott Haggin elgondolkozva - mint Arbuckle szokott volt beszélni. Hej, de régen nem hallottam már a hangját. Szegény öreg Arbuckle. Ő volt a legjózanabb és legelővigyázatosabb fickó, aki valaha is négerekkel foglalkozott. Sohasem feküdt le aludni anélkül, hogy előbb el ne szórt volna egy csomó aprószeget a padlón, vagy ha nem volt szeg a hajón, akkor csomóba gyűrött ujságpapírost szórt el a földön. Ugy emlékszem, mintha tegnap történt volna, mert egy fedél alatt aludtam vele akkor Florida-szigetén, mikor egy nagy kandur belekergetett egy svábbogarat az ujságpapírokba. Az öreg Arbuckle piff-paff, hatot lőtt egymásután és még kettőt a két nagy pisztolyával és úgy kilyuggatta a házat, mint a rostát. A kandur ott is maradt. Az volt a szokása az öregnek, hogy minden cél nélkül csak belelövöldözött a sötétbe, a mutatóujjával csak billegtetette egymásután a ravaszt és a hüvelykujját csak úgy egyenesen ráfektette a pisztoly agyára. Ugy ám, öregem. Nem született a világra az a néger, aki lenyeshette volna a fejét. Mégis megcsípték. Az igaz, hogy tizennégy esztendőbe telt, amíg megcsíphették. A szakácsa csinálta. Ledőfte, mikor még nem ébredt fel reggel. Még nagyon jól emlékszem a második utazásra, amit az őserdőbe tettünk, hogy felkutassuk a maradványait.

- Láttam a fejét, - tette hozzá Van Horn - miután maga átszolgáltatta Tulagiban a biztosnak.

- Milyen furcsa volt a levágott koponyáján az a békés, nyugodt, mindennapi arckifejezése, szinte még az a régi mosolygás is rajta volt, amit ézerszer láttam. Ráevődött az arcára ez a kifejezés, mialatt a tűz fölött füstölődött. Hiába tartott tizennégy évig, mégis megcsípték. Sok embernek a feje megy Malaitába és sokáig bántatlanul el is kerül onnan, úgy hogy nem vágják le. De a végén egyszer mégis csak lekerül a fej a nyakról, mint a jó öreg fickóé.

- Csakhogy én elbánok ám velük, - bizonykodott a kapitány - ha valami baj van a levegőben, én egyenesen rátérek a dologra és beszélek a fejükkel. Egyszerűen közjük megyek. Nem tudják megérteni, hogy merem ezt. Azt hiszik, hogy valami varázslatos ördögi csodaszerem van.

Haggin Tamás hirtelen búcsúra nyujtotta a kezét, makacsul visszatartva magát attól, hogy a másik ember karjában lévő Jeromosra egy pillantást is vessen. Mikor átszállt a mentőcsónakba, még visszaszólt:

- Aztán tartsa szemmel a hazatérő legényeim, amíg csak az utolsót is partra nem tette. Nem sok okuk van, hogy szeressék Jeromost, vagy a fajtáját. Ha Jeromosnak valami baja esnék, utálatos volna, ha éppen egy néger kezétől esnék baja. Már pedig éjszaka nagyon könnyen a vízbe kerülhet a kutya, ha nem vigyáz rá. Tartsa szemmel őket, amíg az utolsótól is meg nem szabadul.

Jeromos, annak láttára, hogy Haggin úr elhagyja és a mentőcsónakban lassan eltávolodik a hajótól, elkezdett rugdalózni és aggodalmának halk, nyöszörgő szüköléssel adott kifejezést. Van Horn kapitány még szorosabban magához ölelte és szabad kezével megcirógatta. Haggin Tamás a tenger növekvő távolságából még visszakiáltott:

- El ne felejtse, miben maradtunk. Ha valami baja esik magának, Jeromos megint az enyim.

- Legyen nyugodt, - felelte Van Horn - ezt majd írásba teszem és az okmányt odarakom a hajópapírok közé.

Azok között a szavak között, amelyek Jeromos birtokában voltak, ott volt a saját neve is. A két ember társalgásában ismételten meghallotta ezt a szót is halványan sejteni kezdte, hogy a beszélgetés arra a homályos és kitalálhatatlan borzalomra vonatkozik, amely nyilván történni fog vele. Még jobban elkezdett fickándozni és Van Horn letette a fedélzetre. Sokkal gyorsabban odaugrott a korláthoz, semmint egy ügyetlen féléves kutyakölyöktől várni lehetett volna és Van Horn gyors igyekezete, hogy utolérje, nem is állhatta volna útját. Azonban Jeromos visszahőkölt a nyílt tenger vizétől, amely az Arangi oldalát nyaldosta. Ez a tabu hatása volt. Az úszó tuskó képe - ami nem is tuskó volt, hanem eleven lény - felmerült az elméjében és ez tartotta vissza. Nem gondolkodás volt ez, hanem beidegzés, amely szokássá vált.

Leült csonka farkára, aranyszínű pofácskáját égnek fordította és a gyász és szerencsétlenség hosszú vonítását eresztette világgá.

- Jól van, öreg Jeromos, szedd össze magad, légy férfi, - vigasztalta Van Horn.

De Jeromost nem lehetett megbékíteni. Igaz, hogy ez az ember kétségtelenül fehérbőrű isten volt, de nem az ő istene. Az ő istene Haggin úr volt, aki felsőbbrendű istennek számított, mint ez az ember. Ezt anélkül, hogy egyáltalában gondolkozott volna róla, ő is tudta. Az ő istene hosszú nadrágot és cipőt hordott. Ez az isten mögötte a fedélzeten pedig úgy nézett ki, mint egy néger. Nemcsak hogy nem viselt nadrágot, nemcsak hogy a lába térdig meztelen volt, hanem a csípője körül, akárcsak valami néger, körülsavart vásznat hordott, mely mint egy skót szoknya lógott napbarnította térdéig.

Van Horn kapitány nagyon szép és feltűnő ember volt, noha Jeromos ezt nem tudta. Ha egy Rembrandt-keretből valaha is kilépett hollandi ember, akkor Van Horn kapitány volt ez, annak ellenére, hogy Newyorkban született, mint ahogy ott születtek knickerbocker-ősei egyenesen ágon felfelé egészen addig az időig, mikor Newyork még nem is volt Newyork, hanem New-Amsterdam. Hogy a megjelenése még teljesebb legyen, egy kifogástalanul rembrandti hatású elnyűtt puhakalap félrecsapva ült a fején és állandóan rákonyult az egyik fülére; olcsó, vásári gypjúing fedte a felsőtestét és a csípőjén viselt övből dohányzacskó, kés, teli tölténytartó és egy bőrtokban nagy revolver kandikált kifelé.

A kikötőben Brigitta, akinek fájdalma eddig lecsendesedett, most megint rákezdte, mikor Jeromos jajveszékelését meghallotta. És Jeromos, aki egy pillanatig abbahagyta a vonítást, hogy odahallgasson, hallotta, hogyan ugatja kihívó haragját az anya háta mögött Mihály. Lelki szemeivel maga előtt látta Mihály kajla fülét is. És mialatt Van Horn kapitány és matrőza Borckman, parancsokat adtak és az Arangi fővitorlái kezdtek felszállni az árbocokra, Jeromos bőségesen ontotta lelkének fájdalmát abban a hangban, amelyről Bob a kikötőben kijelentette Derbynek, hogy ez a legnagyobb hangbeli teljesítmény, amelyet kutyától valaha is

hallott. Valóban ezt a hangot Caruso sem mulhatta volna felül. Azonban Haggin számára ez már sok volt. Amint partraért, odafütytyentette magához Brigittát és sietve elhagyta a kikötőt.

Eltűnésének láttán Jeromos még nagyobb Caruso-hatásokat produkált, ami nagy örömet okozott a mögötte álló pennduffryni hazatérő néger legénynek. Fejhangú, vékony nyögésekkel nevetett és vigyorgott rá Jeromosra, nevetésének hangja sokkal inkább valami fánlakó őserdei teremtményhez, félig emberhez, félig madárhoz illett volna, semmint egy emberhez, aki egészen ember és ennél fogva isten. Ez ellenméreg gyanánt hatott Jeromosra. Erőt vett rajta a méltatlankodás, hogy egy néger merészel nevetni rajta, és a következő pillanatban tűhegyes fiatal fogai hosszú, párhuzamos vonalakkal szántották végig a megrémült néger meztelen lábszárát, amelyek mindegyikéből azonnal megindult a vér. A fekete legény rémülten ugrott odább, de Jeromos ereiben Terentiusnak, a Nagyszerűnek vére folyt és éppen úgy, mint az apja szokta csinálni, ő is nyomon követte az ellenséget, vérző útjelzővé tépve a fekete másik lábszárát is.

Ebben a pillanatban, mialatt a horgony jött fölfelé a hajó oldalán és a fővitorlák haladtak fölfelé az árbocon, Van Horn kapitány, akinek gyors szeme ennek az epizódnak egyetlen részletét sem mulasztotta el, amíg a néger kormányosnak rendelkezéseket adott, most elkezdett tapsolni Jeromosnak.

- Csípd meg, Jeromos! - fordult a kutyához. - Csípd meg! Harapd meg! Húzd le! Csípd meg!

A néger védekező rúgást célzott bele Jeromosba, aki azonban ahelyett, hogy elugrott volna, - ismét atyja öröksége gyanánt - kikerülte a meztelen lábat és a fekete lábszába párhuzamos vonalak újabb piros sorát véste a fogaival. Ez már sok volt a négernek. Van Horntól még jobban is félt, mint Jeromostól, ennél fogva megfordult és rohanni kezdett, meg sem állott a fedélzeti házikó tetejéig, ahol egy matróz állandó őrizete alatt a nyolc Lee-Enfield-puska állott csomóba rakva. Jeromos a házikónak is nekiugrott, többször megkísérelte, hogy felugorjék a tetejére, de mindannyiszor visszaesett, míg végre Van Horn visszaszólította.

- Ez aztán négervadász, ez a kölyök! - mondta Van Horn elégedetten Borckmannek, amint lehajlott, hogy megveregesse Jeromost és bőséges dicsérettel jutalmazta meg.

És Jeromos a simogató isteni kéz alatt, noha ez az isten nem viselt nadrágot, még egy pillanattig elfelejtette a rája sulyosodó végzetet.

- Oroszlánkutya ez, - folytatta Van Horn még mindig cirógatva a kutyát - inkább airedalei kutyához hasonlít, mint ír terrierhez. Nézze, máris mekkora. Nézze a csontjait. És milyen mellkasa van. Csupa kitartás ez a kutya. Ebből, ha megnő, nagyszerű kutya lesz.

Jeromosnak ezalatt megint eszébe jutott a baja és éppen rohanva akart indulni a korláthoz, hogy a távolban pillanatonként kibebbedő Meringe felé bámuljon, mikor a délkeleti szél egy lökése belekapott a vitorlákba és lenyomta az Arangit. És Jeromos a fedélzeten, amely egy pillanatra negyvenöt foknyira dőlt meg, elcsúszott és hiába kaparászott támaszkodó pont után a síma talajon. Csúszva érkezett az egyik árboc talpáig, mialatt Van Horn kapitány, aki jó tengerész-szemével meglátta a közeli kis koráll-zátonyt, kiadta a vezényszót: »Be a szél alá!«

Borckman és a fekete kormányos visszhang gyanánt ismételték a kapitány szavait, a kormánykerék fordult egyet és az Arangi boszorkányos gyorsasággal fordulván bele a szélbe, fedélzete egy pillanatra egyenes síkba billent.

Jeromos, aki még mindig Meringe felé figyelt, fel akarta használni az egyenesre fordult talajt, hogy feltápáskodjék és odamenjen a korláthoz. De ahogy odament volna, hirtelen megállította a vitorlaszárak végének a nagy sinforgóban való recsegése, mikor a fővitorla, amely az egyik oldaláról hirtelen a másikba kapta a szelet, recsegve fordult át. Jeromos a fenyegető, recsegő veszedelem elől vadul megugrott (nem kevésbé vad gyorsasággal ugrott oda Van

Horn is, hogy megfogja) és ekkor egy nagy vitorla lebegő tömege alatt találta magát, amely azzal fenyegette, hogy ráesik és agyonüti.

Ez volt Jeromos első tapasztalata a vitorlákról. Az efajta állatokat még nem ismerte, életmódjukat még kevésbé. De élénk emlékezetében élt még kőlyökkorából annak a sólyomnak az emléke, amely az ültetvényesház udvarán lecsapott rá a levegőégből. A fenyegető veszedelem elől most is lelapult a fedélzetre. Most is egy szárnyas sólyom lebegett fölötté, sőt zuhant le feléje a kék égből, mint a nyíl, csak hogy elképzelhetetlenül nagyobb volt, mint az a sólyom, amelyikkel annak idején dolga akadt. Azonban a meglapulásban nyoma sem volt a gyávaságnak. A meglapulás csak arra való volt, hogy összeszedje magát, hogy szellemének vezérlete alatt testének minden porcikáját összegyűjtse annak az ugrásnak az előkészületeire, amelyet felfelé akart tenni, hogy szemben találja útjában ezt a fenyegető, irdatlan nagy valamit.

Azonban a következő pillanatnak olyan csöppnyi része alatt, hogy Jeromos még a fölötté elhaladó árnyékot sem vette észre, a fővitorla újabb recsegéssel átfordult megint a másik oldalra.

Van Horn semmit sem mulasztott ebből a látványból. Sokszor tanuja volt már annak, hogy a vitorlák rémitően megijesztenek a fiatal kutyákat, mikor a kis állatok először találkoznak az eget elfogó, mindent elsötétítő, fenyegetően lefelé lógó hatalmas vásznakkal. De ez volt az első kutya életében, amely bátran, meztelen fogakkal ugrásra készült, hogy megmérkőzzék az óriás ismeretlennel.

Van Horn hirtelen lelkes bámulatában felkapta Jeromost a fedélzetről és a karjába zárta.

III. FEJEZET.

Jeromos e pillanatban Meringet teljesen elfelejtette. Jól emlékezett arra, hogy a sólyomnak éles volt a csőre és a karma. Erre a levegőben csapkodó, mennydörgően lármás szörnyetegre tehát ajánlatos volt vigyáznia. Ezért ugrásra görbülve és állandóan rugkapálva, hogy a csúszós, síma fedélzeten megtartsa az egyensúlyát, állandóan rászegezte tekintetét a fővitorlára és a vászon minden egyes mozdulatára csendes, dühös mordulással válaszolt.

Az Arangi a szűk csatorna kis korallszigetei közül kifordult a csípős szél ereje alá. Ez gyakori vitorla-manővereket tett szükségessé, úgy hogy a kutya feje fölött a fővitorla újra és újra megfordult és szárnycsapáshoz hasonló neszt, gépfegyver kattogásához hasonló ropogást és hangos recsegést produkált. Jeromos ötször is, hatszor is nekiugrott a folyton átforduló vitorlának, harapásra nyitott szájjal. Ajkai dühösen felhúzódtak finom kölyökfogairól, amelyek elefántcsont-gemmák gyanánt ragyogtak a napfényben.

Mivel mindegyik ugrása hiábavaló maradt, Jeromos rájött a kellő megállapításra. Mellesleg megjegyzendő, hogy ehhez a megállapításhoz kétségkívül gondolkozási úton jutott el. Azoknak a megfigyeléseknek sorozatából, amelyek mindannyiszor egyformák voltak az őt fenyegető valami felől, úgy találta, hogy ez a dolog nemcsak hogy bajt nem okozott neki, hanem egyáltalában nem is került vele érintkezésbe. Ennélfogva - ámbár egy pillanatig sem állott meg, hogy végiggondolja azt, amit gondolt, - nem tekinthette ezt a valamit annak a veszedelmes, gyilkos, dolognak aminek először vélte. Lehet, hogy ajánlatos vigyázni rá, de a vitorla mindenesetre arra a helyre került elméje osztályozásában, ahol a borzalmasnak látszó, de mégsem borzalmas dolgok foglaltak helyet. Éppen így tanulta meg, hogy ne féljen a pálmák között zúgó szél zajától, mikor védett helyen fekszik az ültetvényesház verandáján és hogy ne féljen a fenyegetően érkező hullámoktól, amelyek a kikötőben ártalmatlan tajtékká omlottak és csapódtak a lábainál.

A nap folyamán Jeromos sokszor felkapta még a fejét a főárboc felé, serényen, könnyedén, szinte a fitymáló tudás kifejezésével, mikor a vitorla hirtelen forduló mozdulatot tett, vagy recsegő szerelvényei között hol belapult, hol kidomborodott a széltől. De nem készült többé ugrásra a vitorla ellen. Ez volt az első lecke és Jeromos hamarosan kitanulta.

Miután a fővitorla ügyét elintézte, Jeromos elméje ismét Meringe felé fordult. Csakhogy Meringe nem volt többé sehol, sem Brigitta, sem Terentius, sem Mihály a kikötőben, sem Haggin úr, sem Derby, sem Bob. Nem volt sehol a kikötő, nem volt sehol a föld a közelben a pálmákkal és a távolban a hegyekkel, amelyek mindörökkön az égnek nyujtották zöld csúcsaikat. Akár a hajó farában, akár a hajó orrán, akár a kormányfélen, akár a tatbalon állott, mikor felágaskodott első lábaival a húszcentiméteres korlátra és kibámult, nem látott egyebet, mint az óceánt, amelynek teteje zavarosan háborgott ugyan, mégis egyöntetűen nyargaltatta fehértarajú hullámaint előre a szél irányában.

Ha rendelkezésére állott volna az emberi tekintet, amely az övénel majdnem két méterrel magasabbról tekintett szét és ha a rendelkezésére álló emberi tekintet még hozzá a gyakorlott tengerész tekintete is lett volna, akkor megláthatta volna Ysabel alacsony foltocskáját északon és Florida másik foltocskáját délen, megláthatta volna, hogyan válik ez az utóbbi pont egyre élesebbé, amint az Arangi a jó teli szélben dagadó vitorlával szorosan a délkeleti szél alatt halad előre. És ha még tengerészlátcsőve is lett volna, amilyennel Van Horn kapitány hosszabbította meg látásának határát, akkor kelet felé láthatta volna Malaita távoli csúcsait, amelyek eleven rózsaszínű felhőcskéket hordoztak a vállukon a tenger pereme fölött.

Jeromost azonban teljesen igénybevette a közvetlen környezet. Korán megtanulta a közvetlen környezet vastörvényét, korán megtanulta, hogy ha *van* valami, akkor el kell fogadni, hogy *van*, és nem távoleső más dolgok felé kell figyelni. Most a tenger volt, és a szárazföld nem volt többé. Az Arangi meg pláne volt, fedélzetén a nyüzsgő élettel. És Jeromos folytatta az ismerkedést azzal, ami volt, egyszóval igyekezett alkalmazkodni új környezetéhez.

Első felfedezése nagyon élvezetes volt: egy fiatal, Ysabel-öserdei vadkutyát talált, amelyet a Meringeből hazatérő néger legények egyike vitt magával vissza Malaitába. Koruk egyforma volt, de fajok különböző. A vadkutya egyszerűen vadkutya volt: mindig lapult és csúszott, füle mindig lekonyult, farka mindig a lába közé csapódott, a szeme mindig új bajokat és bántalmakat sejtett, amelyek fenyegetik, állandóan félt, fiatal fogaival, rosszindulatúan felfelránduló ajakkal védekezett a következő sérelmek ellen, az ütés alatt meghunyászkodott, félelmében és fájdalmában vonított és mindig készen volt arra, hogy áruló módon orvul harapjon, ha a jó szerencse és a biztonság a védelmére vannak.

A vadkutya érettebb volt, mint Jeromos, nagyobbtestű és gonoszságban okosabb. De Jeromos kékvérű volt, jól tenyésztett és délceg. A vadkutya is hasonlóan szigorú szelekcióból származott, de ez a szelekció másféle volt. Azok az öserdei elődök, amelyektől származott, a félelem kiválasztása révén maradtak életben. Önként sohasem vállalták a lehetőségekkel való verekedést. A szabadban sohasem támadtak, csak ha a zsákmány gyenge volt, vagy védtelen. Bátorság helyett csúszás és bujkálás tartotta fenn életüket és a veszedelemtől való elrejtőzés. A természet vakon választotta ki őket, kegyetlen és méltatlan környezetben, ahol az élet jutalmát általában a gyávaság fortélyával, baj esetén pedig a védekezés kétségbeesésével kellett elérni.

Jeromost azonban a szerelmi és bátorsági szelekció hozta létre. Őseit szándékosan és tudatosan választották ki az emberek, akik valamikor az elfelejtett ősmultban fogták a vadkutyát és megcsinálták belőle azt az állatot, amely fantáziájukban élt, amelyet csodáltak és amelyet vágytak elérni: hogy soha ne verekedjék úgy, mint a sarokbaszorított patkány, mert soha ne is hasonlítson a patkányhoz és soha ne is legyen sarokba szorítható, hogy a visszavonulás elképzelhetetlen legyen előtte. Azokat a kutyákat, amelyek megfutamodtak küzdelem esetén, az emberek a multban mind elvetették. Ezek a kutyák nem válhattak Jeromos őseivé. Jeromos őseivé választott kutyák a bátrak lettek, az egyenesen állók, a támadók, amelyek megállták a sarat, arcába ugrottak a veszedelemnek, harcoltak és meghaltak, de soha meg nem adták magukat. És mivel a fajtának az a természete, hogy a fajtát szüli, Jeromos ugyanaz lett, ami előtte Terentius volt és amik az ősök hosszú során át visszafelé a Terentius elődei voltak.

Igy tehát Jeromos, rábukkanván a vadkutyára, amelyet a szél beszorított a főárboc és a kabinlejáró védett sarkába, nem kutatta egy pillanatig sem, vajjon ez az állat nagyobb-e vagy vadabb-e, mint ő. Csak azt tudta, hogy ez az ősi ellenség: a vadkutya, amely nem csatlakozott az ember tűzhelyéhez. Az öröm olyan vad diadalüvöltésével tette meg a támadó ugrást, hogy ez természetesen nem kerülte el Van Horn kapitány mindenthalló fülét és mindentlátó szemét. A vad kutyakölyök hihetetlen gyorsasággal vonult vissza, örülten szedte a lábát, de Jeromos testének rohama elérte és megbukfenceztette a csúszós fedélzeten. Amint ott hempergett és érezte a belécsípő éles fogakat, ő is kapdosott és vicsorgott, de vicsorgásait a rémület, fájdalom és megtiport alázatosság vinnyogásai és jajgatásai váltották fel.

Jeromos azonban úriember volt, azaz inkább úr a kutyák között. Ilyen volt a szelekciója. Mivel az ellenséges állat megadta magát, mivel sírt és alázatos volt, mivel kiszolgáltatva feküdt alatta, Jeromos abbahagyta a támadást és azon igyekezett, hogy kikászolódjék annak a szelelőnyílásnak a fedeléből, amelybe félig belecsúszott. Eljárását egyáltalában nem megfontolás diktálta. Így tett, mert így volt alkotva. Felállt az ingadozó fedélzeten és roppant kellemesen érezte magát, egyrészt attól a gyönyörűséges vadkutya-íztől, amit szájában és

tudatában a kiharapott szőrök okoztak, valamint attól a büszkeségtől, amit fülébe és tudatába Van Horn kapitány dícsérő kiáltásai adtak:

- Jól van, Jeromos! Derék kutya vagy, Jeromos! Ez aztán kutya! Kutya a talpán!

És amint elvonult a küzdelem helyéről, azt kell mondani, hogy egész lénye büszkeséget áruolt el: a járása inkább szilárd és kissé merev sasirozás volt és a feje tartása, amint a válla fölött visszanézett a nyöszörgő vadkutyára, mintha ezt mondta volna:

- Hát most, azt hiszem, megkaptad a magadét. Ezekután majd el fogsz tisztulni az utamból.

Aztán folytatta új és kis világának felkutatását. Ez a világ egy pillanatig nem volt mozduatlan, folyton imbolygott, lengett, táncolt a tenger hullámzó felszínén.

Itt voltak ezek a meringei hazatérő munkáslegények. Kitűzte magának, hogy mindegyiknek megállapítja személyazonosságát. Egyenkint szemügyre is vette őket és különböző morgásokat és szidalmakat kapott tőlük, amiket ő dühös óvással és fenyegetéssel viszonzott. Mivel így volt nevelve, négy lábán fölényesebb lény gyanánt járkált közöttük, noha azok kétlábú lények voltak. Csakhogy ő életében mindig a nagy kétlábú és nadrágot hordó isten, Haggin úr, védelme alatt élt és mozgott eddig.

Itt voltak aztán az idegen hazatérő legények, a Pennduffrynból és az Ezerhajó-kikötőből valók. Ragaszkodott ahhoz, hogy mindegyiket megtapasztalja. Sosem lehet tudni, a jövőben valamikor még fontos lehet, hogy ismerje őket. Igaz, hogy ezt így nem gondolta végig, csupán azt csinálta, hogy ellátta magát környezetének tudomásával, az előrelátás minden tudata vagy a jövőre vonatkozó minden gondoskodás nélkül.

A tapasztalatszerzésnek azzal az egyéni módjával, amivel dolgozott, hamar felfedezte, hogy mint ahogy az ültetvényesház néger szolgálai különböztek a mezei néger munkásoktól, éppen úgy az Arangi fedélzetén is intézményes különbség állott fenn a hazatérő munkások és bizonyos néger fiúk között. Ezek a hajó legénysége voltak, azok tizenöten, akik valahogyan közelebb állottak Van Horn kapitányhoz, mint a többiek. Nyilvánvaló volt, hogy ezek közvetlenebbül tartoznak az Arangihoz és a kapitányhoz. A kapitány alatt az ő vezényszavára dolgoztak, működtek a kormánykeréknél, húzták és szerelték a köteleket, vizet merítettek kívülről a fedélzetre és kefével surolták a padlót.

És mint ahogy megtanulta Haggin úrtól, hogy elnézőbbnek kell lennie a néger inasok iránt, mint a mezei munkások iránt, ha azok bevetődtek a nagy udvarra, most éppen úgy megtanulta Van Horn kapitánytól, hogy elnézőbben kell kezelnie a hajó legénységét, mint a hazatérő munkásokat. A matrózokkal kevesebb volt szabad neki, a munkásokkal több. Megtanulta, hogy amíg csak Van Horn kapitány kimondottan nem kívánja, matrózt nem szabad megtámadni. De másrésről sohasem felejtette el, hogy ő egy fehér isten kutyája. Nem támadhatta meg ugyan a hajón alkalmazott feketéket, de vonakodott velük baráti összeköttetésre lépni. Állandóan szemmeltartotta őket. Szemtanuja volt már annak, hogy az ilyen eltűrt sorban levő négereket, mint ezek a matrózok, Haggin úr sorbaállította és megkorbácsolta. Az efajta négerek a dolgok rendszerében bizonyos közbülső helyet foglaltak el és akkor kellett megrendszabályozni őket, ha nem végezték a dolgukat. Helyet engedélyezett tehát nekik a fedélzeten, de az egyenlőséget nem ismerte el velük. Mindössze előkelő távolságban megadta nekik a kellő megkülönböztetést.

Alaposan kifürkészte a konyhát is. Nyomoruságos kis konyha volt ez: mindössze nyitott kis helyecske a nyitott fedélzeten, szabad prédája szélnek, esőnek és viharnek, olyan kis tűzhely, ami a hajókon használatos rendes tűzhelyeknél is kisebb, amely körül, mindenféle kötelek és póznák elkülönített védelmében, két fekete szokta főzni az élelmet a fedélzet nyolcvan embere számára.

Nemsokára egy furcsa intézkedés keltette fel a figyelmét, amit a hajó legénysége végzett. Az Arangi korlátjának tetejére felfelé állított csöveket rakosgattak sorba, hogy ezek oszlopul szolgáljanak a hármassorba kötözött szögesdrótnak, amely teljesen körülfutotta az egész hajót, csak a följárónál adott egy félméternyi szabad nyílást. Anélkül, hogy erre egy gondolatot is kellett volna vesztegetnie, Jeromos érezte, hogy ez óvóintézkedés valami veszedelem ellen. Eddigi egész élete, öntudatának legelső ébredése óta, a veszedelem kellő közepén folyt le, amely a négerek részéről minduntalan fenyegetett. A meringei ültetvényesházban a fehérek állandóan gyanakvó szemmel figyelték azt a sok feketét, aki az övék volt és nekik dolgozott. A nappali szobában, ahol az ebédlőasztal, a billiárdasztal és a grammofonállvány foglaltak helyet, ott állott a puskaállvány is és minden hálószobában, külön minden ágy mögött kézügyben állottak a revolverek és a puskák. Azonkívül Haggin úr és Derby, mihelyt elhagyták a házat és kimentek a feketék közé, mindig övet vettek fel, amelyben revolvért hordottak.

Jeromos nagyon jól tudta, hogy ezek a dörrenő eszközök mirevalók: a pusztítás és halál eszközei. Láta már, hogyan pusztulnak el eleven lények ezektől az eszközöktől, például puarkák, kecskék, madarak és krokodilusok. A fehér istenek akarata erejével és az ilyen eszközök segítségével el tudták érni a távolságot anélkül, hogy saját testükkel oda kellett volna menniük, és meg tudták ölni az élő lényeket. Neki azonban, ha el akart pusztítani valamit, a testével is oda kellett menni, hogy hozzájusson. Ő nem volt olyan, mint az emberek. Őt korlátok kötötték. De a korlátlan, kétlábú fehér istenek számára még a lehetetlen is lehetséges volt. Ez a képesség, hogy a távolságon keresztül is ölni tudtak, bizonyos tekintetben körmük és foguk meghosszabbításának tűnt fel. És ezt Jeromos elfogadta anélkül, hogy tünődött volna rajta, anélkül, hogy az egész egyáltalában eszébe jutott volna, mint ahogy elfogadta a körülötte élő titokzatos világ minden egyéb jelenségét is.

Sőt egy ízben azt is látta Jeromos, hogy az ő Haggin ura más dörrenő módon is tud távolságból halált osztani. Láta, mikor Haggin úr robbanó dinamittal töltött vetőrudakat sújt azoknak a négereknek lopózkodó tömegébe, akik támadóan jöttek a Valahonnanból azokban a hosszú harci kenukban, amelyek véséssel és gyöngyházberakással díszített hosszúcsőrű fekete alkotmányok voltak, és a négerek Meringe bejáratánál otthagyták őket, szárazra húzva a kikötőben.

Jeromos tehát ismerte már a fehér istenek számos óvóintézkedési módját, így aztán - megfoghatatlan módon érezve a dolgot - magától értetődő dolog gyanánt fogadta el az úszó világ e szögesdrót-kerítését, mint az állandóan fenyegető veszedelem jelét. Szerencsétlenség és halál közvetlen-közelből fenyegettek, várván az alkalmat, hogy ráugorjanak az életre és legyűrjék. Az életnek nagyon elevennek kell lennie, hogy tovább élhessen: ezt a törvényt Jeromos életének legkorábbi kezdetétől ismerte már.

Miközben a szögesdrót felkötözését szemlélte, történt Jeromos soron következő kalandja: találkozása Lerumival, a meringei hazatérő munkáslegénnyel, akit Brigitta minden földi vagyonával együtt éppen ma reggel kergette bele a vízbe. Ez a találkozás a fedélzeti viskó jobboldalán folyt le, ahol Lerumi tétlenül állodogálva nézegette magát egy olcsó vásári tükörben és kézzel vésett fafésűvel fésültette gyapjas haját.

Jeromos csak félig-meddig véve tudomást Lerumi jelenlétéről, ügetve folytatta útját arrafelé, ahol Borckman, a matróz ügyelt fel a szögesdrót felkötözésére. És Lerumi, miután egy gyors oldalpillantással fürkészve nézett széjjel, vajjon szándékolt tette kívülesik-e az általános megfigyelés látóhatárán, egy jó rugást célzott bele négylábú ellenségének a fiába. A meztelen láb Jeromost éppen nemrégiben megnyesett farkának érzékeny végén találta és Jeromos felháborodva a szentségtöréstől, amely esett rajta, egy pillanat alatt megvadult.

Van Horn kapitány a fedélzet egy más részén állott és azon dolgozott, hogy összemérje a vitorláknak feszülő szél erejét a kormánykeréknél dolgozó fekete meg nem felelő munkájával. Nem láthatta Jeromost, mert közöttük állott a viskó, de a szeme elkapta Leruminak azt a

vállmozdulatát, amelyet az egyik láb egyensúlyozása okozott, míg a másik láb rúgott. És abból, ami következett, kitalálhatta, ami eddig történt.

Jeromos felkiáltása, amikor megugrott, összehúzta magát, támadott és harapott, a fölháborodás igazi kölyökkutya-felkiáltása volt. Mikor a levegőben megkapta a második rúgást, beleharapott a néger bokájába és lábszárába. És ámbár lezuhant a síma fedélzetre, a néger fekete bőrén ottmaradtak tűhegyes kölyökfogainak piros nyomai. Méltatlanságában tovább lármázott és ismét nekiugrott a meredek faalkotmánynak, amelyre a néger menekült.

Lerumi egy újabb oldalpillantással észrevette, hogy megfigyelik és hogy nem szabad túlzásba mennie. Leugrott a házikóról, hogy a lejáróhoz jusson, de Jeromos éles foga a lábszáran csípte el. Jeromos vakon támadott és a néger lábai közé keveredett. Még hozzá egy hirtelen erős szélroham is megcsapta a vitorlákat, Lerumi elvesztette az egyensúlyát, teljes hosszában megingott és hiába próbálván a lábán maradni, nekiesett az új kerítés háromszoros szögesdrótjának.

A teli fedélzet négerai boldog rikoltásban törtek ki. Jeromos, akinek dühe nem csillapodott, félreértette az általános derűtséget: azt hitte, a feketék rajta nevetnek. Mivel közvetlen ellensége most már kiesett a mérközésből, nekirohant a körülötte sürgölődő többi fekete lábszárnak. A négerok rohantak le a lejárókon, kiszaladtak a hajó orrának a csúcsáig, vagy felugráltak a kötélzetre és mindenfelé megültek ott a levegőben, mint valami óriási madarak. Végül az egész fedélzet Jeromosé lett, csak a legénység maradt ott. Jeromos már megtanulta, hogy disztinkváljon a négerok között. Van Horn kapitány hangos örömmel hirdette megelégedését, magához szólította Jeromost és kifejezte neki elragadtatott csodálatát. Aztán az utasok tömegéhez fordult a kapitány és bêche-de-mer dialektusban szónoklatot intézett hozzájuk:

- Hé! Legények! Én nagy beszéd hozzátok csinál! Kutya nekem enyém! Ha legény bánt kutya, én szavamra, borzasztó haragszik legény! Legény övé háta belőle én hasit szíj! Ti vigyáz lábszár tettek, én vigyáz kutya enyém. Ért?

És az utasok még mindig a levegőben gubbaszkodva, villogó fekete szemmel és egymáshoz intézett panaszos vékony csipogással fogadták el a fehérember törvényét. Még Lerumi is, akit a szögesdrót számos helyen megvérezett, ellentmondás és tiltakozás nélkül fogadta a fenyegetéseket. Ehelyett nagy gaudiumot okozván társai között és vidám szemhunyorításra készítette a kapitányt, kutató ujjakkal tapogatta végig sebeit és így dadogott:

- Szavamra, kutya nagyon, kutya...

Nem lehet mondani, hogy Jeromos goromba kutya lett volna. Mint Brigitta és Terentius, elszánt és bátor volt ő is, mert ezek a tulajdonságok örökség gyanánt benne voltak a vérében. És mint Brigitta és Terentius, gyönyörűségét találta a négerok hajhászásában, amely azonkívül a tréning egy bizonyos módja is volt a számára. Ős kezdődő kölyökkora óta így tanították. A néger, az néger. De a fehérember, az isten. És őt a fehér istenek tanították meg, hogy hajszolja a négeroket és tartsa őket a világban viselt alacsonyabb sorokban. A fehér emberek keze tartotta hatalmában az egész világot. És ő sohasem látott egyebet, mint hogy a négeroket erőszakkal kényszerítették megmaradni alárendelt helyzetükben. Látta olykor, mikor a fehér istenek a nagy meringei udvaron felhajtották őket a pálmafák tövébe és fekete hátukat ronggyá korbácsolták. Nem lehet csodálni ezekután, ha egy előkelő születésű ír terrier a fehér isten szeretetének karjaiban a fehér isten szemével nézte a négeroket és úgy járt el a négerokkal, ahogy ezzel a fehér isten elismerésének jutalmát megérdemelhette.

Ez a nap nagyon változatos nap volt Jeromos számára. Köröskörül az Arangin minden új volt neki és furcsa és a hajó olyan zsufolva volt, hogy minduntalan izgalmas dolgok adták elő magukat. Történt a vadkutyaival egy újabb találkozása is: a vadkutya orvul és árulóan lesből támadta meg őt. A feketék ládái rendetlenül állottak egymásra rakva, úgy hogy az alacso-

nyabb sorban álló két láda között egy kis nyílás maradt. Mikor Jeromos a kapitány hívó szavára engedelmesen ügetett el errefelé, a vadkutyá ebből a nyílásból ugrott ki, éles fogait hirtelen belevágta Jeromos sárga bársony bundájába, aztán visszaugrott a rejtekhelyére.

Jeromos érzéseit tehát ismét gyalázat érte. Az orvtámadás ellen nem is lett volna még kifogása. Ő maga és Mihály gyakran játszottak efféle, igaz, hogy ez csak játék volt. De visszavonulni anélkül, hogy valaki végigküzdjön a megkezdett küzdelmet, ez idegen dolog volt Jeromos szokásai és jelleme számára. Jogos haraggal indult ellensége után a barlangba. Csakhogy ez éppen kedvelt terepe volt a vadkutyának, ilyen helyen tudott legjobban verekedni: a sarokban. Mikor Jeromos nekiugrott annak a helynek, ahol a vadkutyát sejtette, az felugrott felső ládára és a következő pillanatban vicsorgó támadással verte bele a fogát a Jeromos májába felülről.

Itt nem volt módja Jeromosnak, hogy jól a hatalmába kapja a vadkutyát, hogy kedvére támadást intézzon ellene, a megrohanás szívből jövő teljes súlyával. Csak annyit tehetett, hogy furakodva, erőszakosan tolakodva hatoljon előre, de közben minduntalan a fogakkal telt száj dühös hörgésével találkozott. De még így is előbb-utóbb hatalmába kapta volna a vadkutyát, ha Borckman, aki éppen arra járt, be nem nyúl és egyik hátsó lábánál fogva ki nem húzza Jeromost. Van Horn kapitány hívása ismét felhangzott és Jeromos ügetve engedelmeskedett a hívó szónak.

A fedélzeten az egyik árbocrúd árnyékában étkezéshez terítettek és Jeromos a két ember között ülve, szintén megkapta a maga részét. Azt a megállapítást már megcsinálta, hogy a két ember közül a kapitány a felsőbbrendű isten, mert különböző parancsokat szokott adni, amelyeknek a matróz engedelmeskedett. A matróz is parancsokat osztogatott a feketéknek, a kapitánynak azonban noha. Továbbá Jeromosban eddigre már szeretet kezdett derengeni a kapitány iránt, úgy hogy inkább hozzá húzódott közelebb. Ha odanyomta az orrát a kapitány tányérjához, gyengéd visszautasításban részesült. De mikor csak odaszagolt a matróz gőzölgő teáscsészéjéhez, a matróz kemény mutatoujjától kellemetlen fricska érte. Azonkívül a matróz nem is adott neki enni.

Ezzel szemben Van Horn kapitány mindenekelőtt egy lábasban zabkását adott neki, amelyet bőségesen megöntözött konzervszósszal és még meg is édesített egy tetés kanál cukorral. Később többízben vajaskenyér-darabkákat adott neki, aztán kis darabokat a sült halból is, amelyekből előbb gondosan kiszedegette a szálkát.

Az imádott Haggin úr sohasem adott neki az asztalnál enni és most Jeromos magánkívül volt az örömtől az új tapasztalat nagy gyönyörűségében. Fiatal volt: az örömet el is engedte magán hatalmasodni, úgy hogy kis vártatva már illetlenül sürgette a kapitányt, hogy még adjon halat és még adjon vajaskenyeret. Sőt nagy vágyakozásában egyszer el is ugatta magát. Ettől ötlött fel az eszme a kapitány fejében. Elkezdte a kutyát »beszélteni« tanítani.

Öt perc múlva Jeromos már megtanulta, hogy csendesen beszéljen: ne ugasson többet egyetlen csendes, lágy óraütéshez hasonló szótagnál. Ugyancsak ebben az első öt percben megtanulta: hogy az »ülj le« lényegesen különbözik attól, hogy »feküdj le«. Megtanulta, hogy mikor beszél, akkor le kell ülnie, hogy beszédközben nem szabad ugrálnia, az ülőhelyében meg sem szabad moccannia és várnia kell, míg a kért ennivalót megkapja.

Ezenkívül a szókincse három új szóval gazdagodott. Ettől az időtől kezdve az a kifejezés, hogy »beszélj«, mindörökké a beszédet jelentette a számára és az a kifejezés, hogy »ülj le«, ezentúl mindig a leülést juttatta az eszébe, sohasem a lefekvést. Szókincsének harmadik szaporodása ez a szó volt: »Kapitány«. Ezzel a névvel hallotta szólítani Van Hornt a matróz részéről. És mint ahogy tudta, hogy ha egy emberi lény, azt mondja: »Mihály«, az testvére, Mihályra vonatkozik és sem őrá, sem Brigittára, sem Terentiusra, éppen így tudta most, hogy vízenúszó új világának kétlábú fehér gazdáját Kapitánynak hívják.

Van Horn végül így összegezte ítéletét a matróz előtt:

- Ez nemcsak egyszerűen kutya. A barna szeme mögött egész határozottan emberi agy is van elég. Hathónapos az egész állat. Egy féléves csecsemő, aki öt perc alatt képes lenne megtanulni, amit most ez a kutya megtanult, világ csodája volna. A teremtésit neki, a kutya esze mégis csak hasonlít az ember eszéhez. Ha úgy cselekszi a dolgokat, mint egy ember, akkor következésképpen úgy is tud gondolkozni, mint egy ember.

IV. FEJEZET.

A kabinsorhoz vezető lépcsőt meredek fok-sor helyettesítette. Ezen vitte le a kapitány Jeromost az étkezés befejezése után. Hosszú helyiségbe jutottak, amelynek egyes részei az Arangi egész hosszúságán végigterjedtek, kezdve egy pici szobán és végezve a négerek helyén. Itt terült el a fedélköz, ahol a hajó legénysége lakott. És ettől egy deszkafallal elválasztva terült el a pici szoba, amelyet Van Horn és Borckman osztottak meg, míg a lakható helyek többi részét a hazatérő néger munkások foglalták el. Rendetlenül elszórva feküdtek mindenfelé a padlón és azon a hosszú alacsony lócán, amely az egész helyiség minden oldalán körülfutott.

A kis kajútban a kapitány egy párnát gyömöszölt a földön a sarokba és nem volt nehéz megértetni Jeromossal, hogy ez lesz az ágya. Viszont Jeromosnak sem esett nehezére, hogy jól lévén lakva és fáradt lévén ennyi izgalomtól, azonnal elaludjék.

Egy órával később Borckman belépése ébresztette fel. Mikor megbillentette a farkát és a szemével nyájasan rámosolygott, a matróz rákiáltott és haragosan mondott valamit. Jeromos megszüntette a nyájasságot és csendesen figyelve nyugton maradt. A matróz azért jött, hogy igyék egyet. Őszintén szólva, Van Horn készletéből lopta az italt. Ezt Jeromos nem tudta. Az ültetvényen gyakran látta, hogy a fehér emberek isznak. De most abban a módban, ahogy Borckman elvette az italt, volt valami különös. Jeromos homályosan érezte, hogy a dolog körül valami nincsen rendben. Hogy mi nincs rendben, azt nem tudta, csak érezte, hogy a dolog görbe és gyanakodva figyelte.

Miután a matróz kiment Jeromos megint aludt volna, de a gondatlanul nyitvafelejtett ajtó lármásan kicsapódott. Kinyitotta a szemét és máris készen volt minden ellenséges támadás fogadására, amely az ismeretlenből érheti. Egy nagy svábbogárra esett a tekintete, amely mászott lefelé a falon. Jeromos talpraállott és harciasan ment a svábbogár felé, de az halkan neszelő mászással megfutamodott és eltűnt egy lyukban. Jeromos mindig ismerte a svábbogarakat, de sorsa változása folytán sok új dolgot tanult meg e naptól kezdve a svábbogaraknak arról az alfajáról, amely az Arangin lakott.

Miután futólag körülnézett a szobában, kísétált a folyosóra. Mindenütt négerek heverték, de Jeromos, aki ezt kapitánya iránt való kötelességének érezte, bátran kezdte valamennyit külön-külön megszaglászni. Mikor megszaglászta őket, azok haragos és morgó fenyegetéseket hallattak. Az egyik még ütéssel is fenyegette, de Jeromos ahelyett, hogy elugrott volna, a fogát kezdte mutogatni és ugrásra készült. A néger rögtön leejtette fenyegető kezét és bűnbánó, békítő hangokat hallatott a többiek nagy nevetésére, Jeromos pedig folytatta az útját. Ez nem volt új dolog neki. A feketéktől mindig el lehetett készülni egy-egy ütésre, ha fehér ember nem volt a közelben. Mert a matróz is, a kapitány is a fedélzeten voltak és ezért Jeromos, ha nem félt is, óvatosan folytatta vizsgálódásait.

De a másik, szomszédos helyiségbe vezető, ajtónélküli bejáratnál egyszer csak gyanút hozott feléje a légvonat és ő merészen követni kezdte azt az új szagot, amely az orrát megütötte. Az alacsony, sötét helyiségben egy idegen valakit talált, akit eddig még nem szagolt meg. Egy szál ingben, azon a durva zsákvászonon, amit egy nagy rakás dohányos skatulyára és lisztet tartalmazó ötvenfontos pléhládákra borítottak, egy fiatal néger lány feküdt ott.

Volt valami rejtőző és leskelődő érzés a levegőben, ami Jeromos ösztönét nem kerülte el. Régóta tudta már, hogy nem jelent jót, ha egy néger leselkedik vagy rejtőzködik. A lány ijedten kezdett sírni, mikor Jeromos fennen ugatni kezdett és ráugrott. Bár a kutya fogai megkarcolták meztelen karját, a lány nem ütött rá. Nem is síráncozott többet. Összegubbaszko-

dott, reszketett és nem védekezett. A kutya nem eresztette el azt a fogást, amit a vékony ingen a fogai nyertek, hanem ingénél fogva húzni és rázni kezdte a lányt, közben pedig lármázott és szitkozódott és képtelen lármát csapott, hogy a kapitányt vagy a matrózt idehívja.

A küzdelem folyamán a leány elvesztette egyensúlyát a skatulyák és ládák tetején. Az egész halom összeomlott. Ettől Jeromos még nagyobb lármában tört ki, a feketék pedig, bekukucs-kálva a maguk terméből, kegyetlen gyönyörűséggel kacagtak.

Mikor a kapitány megjött, Jeromos csóválni kezdte farkja csonkját és hátracsapott fülekkel még jobban rázta és rángatta a lány ingének hitvány vásznát. Dícséretet várt azért, amit tett, de mikor a kapitány mindössze felszólította, hogy hagyja békén a lányt, azzal a megállapítással engedelmeskedett, hogy ez a rejtőzködő és halálra rémült teremtés valahogyan különbözik minden más rejtőzködő lénytől és másképpen is kell vele bánni.

A lány csakugyan halálra volt rémülve, mint ahogy kevés ember van, aki ekkora rémülettel életben tud maradni. Nagy gond volt ez a lány a Van Horn nyakán, aki igyekezett ettől a gondtól megszabadulni, de úgy, hogy a gond tárgyának azért ne kelljen meghalnia. Ő maga éppen a haláltól mentette meg a leányt, mikor egy kövér disznóért megvásárolta.

Ezt a buta, semmi, értelmetlen, alig tizenkét éves gyereket, aki faluja fiatal legényei számára nem jelentett semmi értéket, bosszus szülei arra szánták, hogy teste üstben főzessék meg. Mikor Van Horn kapitány először látta, a lány éppen középpontja volt egy gyászos menetnek a Balebuli-folyó partján.

A kapitány megállította egy szóra a menetet és megnézvén a lányt, rögtön látta, hogy ezt a gyereket mindennek lehet nevezni, csak szépnek nem. A betegség megaszalta vézna testét, bőrén hemzsegtek a bukua nevű betegség száradt hegei, keze-lába meg volt kötözve és úgy lógott alá, mint egy disznó, arról a rúdról, amelyet két néger hordozott a vállán. Ezek ketten akarták megenni. Helyzete sokkal reménytelenebb lévén, semhogy irgalmat várhatott volna, nem is kiabált segítségért, bár a borzasztó félelem, amely erőt vett rajta, kiáltóan ült vadul meredő szemében.

Van Horn kapitány szóbaereszkedett velük a közkeletű bêche-de-mer nyelven és megtudta, hogy hordozói nem sokat hederítenek reá és éppen azon vannak, hogy nyakig beültessék és kikössék a Balebuli rohanó vizébe. Előbb azonban az volt a szándékuk, hogy kicsavarják ízületeit, továbbá karjának és lábának nagyobb csontjait eltörik. Ez nem volt vallásos rítus és nem a brutális őserdei istenek engesztelésére szolgált volna. Egyszerűen szakáscsművészeti intézkedésnek szánták. A hús, ha így kezelik, gyengébb és ízesebb, ez a lány pedig, mint a két néger megállapította, különösen rászolgált, hogy keresztülmenjen ezen az eljáráson. Legalább két napig kell áztatni a vízben - mondták a kapitánynak. - Akkor aztán megölik, megépítik a tűzhelyet és meghívják néhány barátjukat.

Félórai alkudozás után, mialatt Van Horn csökönyösen hangoztatta a zsákmány hitványságát, végül vásárolt egy hízott disznót öt dollárért és a disznót kicserélte a lányra. A disznó árát kereskedelmi áruval fizette ki ugyan és az árun száz százalék volt az átlagos haszon, de a lány így is belekerült két és fél dollárjába.

Ekkor kezdődtek meg Van Horn igazi bajai a lánnyal. Nem tudott tőle szabadulni. Malaita bennszülötteit sokkal jobban ismerte, semhogy a szigeten akárhol átadta volna nekik a leányt. Isikola, Su'u főnöke, ötször húsz iható kókuszdiót ígért érte, Bau pedig, egy őserdei főnök, Malu kikötőjében két csirkére rúgó ajánlatot tett. Ezt az utóbbi ajánlatot azonban gonosz vigyorgás kísérte és ez a vigyorgás elárulta, hogy a vén gazember nincs nagyon elragadtatva a lány mocskosságától. És mivel Van Horn kapitány nem tudott találkozni a Nyugati Kereszt nevű hittérítő briggel, ahol a leányt nem ették volna meg, kénytelen volt ott tartani az Arangi

szűkös helyiségeiben addig a kétséges jövődöig, mikor majd egyszer módjában lesz a misszionáriusoknak átadni.

A lány azonban egyáltalában nem volt hálás neki, azon egyszerű oknál fogva, mert állati agyával az egész dolgot nem értette. Eladták egy kövér disznóért és ő azt hitte, hogy a világi életben való szájalmas szerepe nem változott semmit. Elfogyasztani való zsákmány volt. Annak is kellett maradnia. Mindössze a külső körülmények változtak és most már nyilván az Aranginak ez a nagy fehér gazdája fogja megenni, ha majd eléggé meghízott. A fehér gazdának rá vonatkozó szándékai kezdettől fogva nem tűrtek kétséget, hiszen igyekezett őt jól táplálni. Ő azonban kijátszotta ezt a szándékot, mert elszántan csak annyit evett, amennyi éppen életben tartotta.

Igy aztán a néger leány, aki teljes életében csak az őserdőben élt és soha még egy kenuba sem tette be a lábát, a félelem örökös lidércnyomása alatt ringott és ingadozott tova a véghetetlen óceánon. Azon a bêche-de-mer nyelven, amely ezer sziget és ezer nyelvjárás feketéi között az általános érintkezést szolgálja, az Arangi utasai biztosították őt végzete felől.

- Szavamra, te mari, - szokták neki mondogatni - nagy fehér gazda téged kurta idő fog kéké.

- Nagy fehér gazda - mondta a másik - szavamra, ha téged kéké, has neki nagyon lesz rossz.

»Kéké« bêche-de-mer nyelven azt jelenti, hogy enni. Mari pedig nem keresztnév, hanem ugyanezen a nyelven általában nőt jelent. A kéké szó értelmét Jeromos is ismerte. »Enni«, ez nem fordult elő a szókincsében. De a kéké előfordult és még többet is jelentett az »enni« szónál, mert nemcsak ígét, hanem főnevet is kifejezett.

A lány azonban sohasem válaszolt a fekete legények incselkedéseire. Mert nem is beszélt egyáltalában soha, még Van Horn kapitánnyal sem, aki a lánynak még a nevét sem tudta.

Miután így felfedezte a lányt és megint a fedélzetre került Jeromos, késő délutánra járt már az idő. A kapitány, aki felvitte a meredek létrán, alig tette le a padlóra, mikor Jeromos megint valami újat fedezett fel: szárazföldet. Az orra égnek fordult és úgy szaglászta szélmentében a levegő áramlását, amely híreket hozott neki és amelybe olyan arckifejezéssel dugta az orrát, mint ahogy az emberi lények az újságot szokták olvasni. A szél a tengerpart sós ízét hozta neki, a mangrove-mocsarak alacsony vízállású nyirkos iszapszagát, a tropikus növényzet fűszeres illatait és a kormos tűzhelyek gyenge, nagyon gyenge, alig érezhető füstjének a savanyú csípését.

A szél, amely az Arangit egyenesen a Malaita szigetének e kiugró pontja felé haladó áramlatba hajtotta eddig, most elállott, úgy hogy a hajó a könnyed hullámokon nagy vászoncsapkodással, vitorláinak mennydörgő kattogásával kezdte magát előre dolgozni. Jeromos mindössze egy megvető pillantást irányított a fölötte fenyegető fővitorla felé. Tudta már, hogy a vitorla fenyegetése széllel bélelt üres szóbeszéd, azonban vigyázott a hajószerelevények vastag léceire és a körforgó sínágyat ügyesen megkerülte, ahelyett, hogy átugrotta volna.

Mialatt Van Horn kapitány arra igyekeztén felhasználni a szélcsendet, hogy a legénységet a fegyverek használatára oktassa és felhúzza a ravaszokat, elészdedte a Lee-Enfield-fegyvereket a fedélzeti házikó tetejéről, Jeromos hirtelen megtorpant, aztán merev lábbal kezdett lépkedni. De a vadkutya is, amely egy méternyire tartózkodott a ládák alatti búvóhelyétől, meglátta őt. Fenyegetően figyelt és vicsorgott. Ez a vicsorgás nem nyájasságot jelentett Jeromos irányában. Éppen olyan elvetemedett és vad vicsorgás volt, mint amilyen vad és elvetemedett volt a vadkutya egész élete. Egészen apró állatokat meg is rémített volna ez a vicsorgás, de Jeromosra, aki folytatta merev lépkedését, egyáltalában nem volt lesújtó hatással. Mikor a vadkutya beugrott a ládák alatti lyukba, Jeromos utánaugrott és csak egy pár ujjnyival hibázta el harapása célját. Van Horn kapitány ezalatt fadarabokat, üvegeket és üres dobozokat hajigált

ki a tengerbe, aztán célzást és tüzet vezényelt a mohón várakozó nyolc néger matrónak. Jeromost elragadtatta és felizgatta a puskaropogás, a maga részéről is hozzájárult vékony kölyökvonításokkal. Mikor a fegyverek kivetették a kilőtt patronokat, a hazatérő munkások egymás hegyén-hátán mászkáltak a fedélzeten, mert rendkívül értékes tárgynak tartották a patronot és még amúgy melegében beledugták fülük üres nyílásába. A fülük cimpáját nagyon sok ilyen lyuk fúrta át, a legkisebb lyuk elegendő volt egy patron befogadására, de a nagyobb nyílások cseréppipákat, dohányrudakat, sőt gyufaskatulyákat is magukba tudtak fogadni. A fülcimpáknak e nyílásai közül némelyik akkora volt, hogy három ujjnyi átmérőjű vésett fahengerekkel dugták át őket.

A kapitány és a fehér matróna revolvereket hordtak az övükben és most ezekkel a revolverekkel kezdtek tüzelni, egyik lövést a másik után adván le. A tüzelés ily csodálatraméltó gyorsaságával lélekzetviasszafojtó ámulatba ejtette a feketéket. A legénység nem is nagyon tudott jól célba löni; de Van Horn, mint a Salamon-szigetek vidékén járó minden kapitány, jól tudta, hogy az őserdei bennszülöttek és a vízinégerék még rosszabb puskások és jól tudta, hogy legénységének tüzelésére rábízhatja magát, ha ugyan maga a legénység is egy váratlan pillanatban nem fordul a hajó ellen.

Borckman revolvere először csütörtököt mondott és Van Horn meg is intette a hanyagságáért, hogy nem tisztogatja és nem olajozza eléggé a fegyvert. Azonkívül azt a jelentőséges kérdést is intézte Borckmanhez, mennyit ivott és hogy nem az ital-e az oka annak, hogy a szokottnál rosszabb a találata. Borckman erre elmagyarázta, hogy lázrohama van. Van Horn kétségeskedve megadta magát, de pár perc múlva, mikor Jeromost tartva a karjában, ott álldogált az árnyékos árboc mögött, Jeromosnak részletesen megmondotta a véleményét.

- A pálinka az ő baja, mondhatom neked. Ezért kell nekem elvégeznem a magam munkáján felül még az ő munkájának a felét is. Ő azt mondja, hogy a láz. Ne higgy neki, Jeromoscám. A pálinka, semmi más, csakis a pálinka. Ha józan, akkor nagyon jó tengerész, tudod. De ha bepálinkázott, akkor a feje kótyagos lesz, tisztára megbolondul, teljesen meg van keveredve az esze és a legnagyobb vihart is horkolva volna képes tűrni, csak hogy alhasson egy kicsit. Látod, Jeromos, te csak most kezdesz járni a nagyvilágban ezen a négy puha lábadon, fogadd meg egy okos embernek a tanácsát és ne szokjál rá az italra. Hidd el, fiam, amit apád mond: az ital nem használt még senkinek semmit.

Ezekután otthagytá Jeromost a fedélzeten, hogy az tovább tartsa szemmel a vadkutyát, aztán lement a kis kajütbe és egy nagyot húzott ugyanabból a pálinkásüvegből, amelyet Borckman szokott megdézsmálni.

A vadkutyával való ellenségeskedés most már játékká vált, legalább Jeromos számára, aki úgy volt teremtvé, hogy a szívében nem volt semmi gonosz indulat és a játék mértéktelenül gyönyörködtette. Azonfelül az ilyen játékban élvezetesen érezte a tudatát a saját fölényének, mert a vadkutya mindig megszaladt előle. Jeromos úr volt az Arangi fedélzetén, legalább ami a kutyákat illeti. Meg sem fordult a fejében az a kérdés, hogy magatartása mennyiben érintette a vadkutyát, pedig a vadkutyának valóban megkeserítette az életét. A nyomorult állat csak akkor mert néhány lépésnyire kijönni a rejtekhelyéről, ha Jeromos nem volt a fedélzeten, akkor is reszketve és rettegve jött elő, félve az izmos, sárga kutyától, aki az ő vicsorgását semmibe sem veszi.

Estefelé mászkálás közben Jeromos, miután a vadkutyát újabb leckében részesítette, Kapitányt ott találta a fedélzeten, amint hátát az alacsony korlátnak támasztva üldögélt, a térdét felhúzta és szórakozottan bámult el a szél irányába. Jeromos megszagolta Kapitány meztelen lábaszárát, nem mintha erre az agnoszkálásra szüksége lett volna, hanem mert ez örömet okozott neki, azonfelül barátságos üdvözlésnek is számított. De Van Horn nem vett róla tudomást és tovább bámult ki a tengerre. Nem is vette észre, hogy ott a kutya.

Jeromos rányugtatta az állát Kapitány térdére és hosszasan és komolyan Kapitány arcába tekintett. Ezt már észrevette Kapitány és örült neki. De még mindig nem adott Jeromosnak semmi jelet. Jeromos tehát másképen próbálkozott. Kapitány egyik keze félig nyitva, tétlenül lógott le keresztben, ahogy rákönyökölt a másik karjával a másik térdére. Jeromos ebbe a félig nyitott kézbe egészen a szeméig fúrta bele puha aranyszínű ábrázatát és csendesen maradt. Ebben a helyzetben nem láthatott, különben azt látta volna, hogy Kapitány elvonja tekintetét a tengertől, hunyorít egyet a szemével és őrá néz le. De Jeromos ezt nem láthatta. Még egy darabig nyugodtan maradt, aztán egy nagyot szusszantott.

Ez már sok volt Kapitány számára. Olyan szívbőljövő kacagással harsant föl, hogy ettől Jeromos hátracsapta selymes füleit, úgy elhatalmasodott rajta érzelmének odaadó önzetlensége és az a gyönyörűség, hogy az isten mosolyának napfényében sütkérezhetik. Farka is görcsösen mozogni kezdett Kapitány kacagására. A félig nyitott kéz erős markolássá szorosodott és egy csomóba fogta Jeromos fejének és pofájának féloldalán a bőrt. Aztán rázogatni kezdte őt és ez a kéz előre és hátra olyan alaposan, hogy Jeromos kénytelen volt mind a négy lábával minduntalan egyensúlyt keresni.

Áldás volt ez Jeromos számára. Még több: valóságos mámoros önkívület. Jeromos ugyanis tudta, hogy ennek a rázásnak gorombaságában sem harag, sem veszedelem nincsen és hogy ez a játéknak az a faja, amelyet ő és Mihály szívesen csináltak. Alkalmilag Brigittával is szokott így játszani, mikor szeretetteljesen fellöködöste. Nagyon ritka alkalmakkor még az is megtörtént, hogy Haggin úr maga is barátságosan megrázogatta. Mindez beszéd volt Jeromos számára, félreérthetetlen jelentőséggel teljes.

Mikor a rázogatós egyre gorombább lett, Jeromos elővette legdühösebb morgását, amely abban a mértékben nőtt még dühösebbé, ahogyan a rázás ereje is egyre erősebb lett. De ez is csak játék volt: elhítni a fájdalmat azzal, aki játékból szeret fájdalmat okozni. Jeromos jól belefeküdt a markolásba és cibálta a fejét, legalább annyira próbálván kifeszíteni bőrének megmarkolt részét, hogy egy kis harapáshoz jusson.

Mikor Kapitány hirtelen taszítással eleresztette, Jeromos harapásra nyitott szájjal, dühös mozgással ugrott vissza hozzá, hogy Kapitány megint megmarkolhassa és tovább rázogassa. A játék Jeromos egyre növekvő izgatottságára tovább folytatódott. Egyszer fürgébb is volt Kapitánynál és a játékos kezét a fogai közé kapta. De a fogait nem szorította össze. A fogak szeretetteljesen nyomultak rá a bőrre, de harapás nem volt bennük.

A játék lassankint még nyersebb lett és Jeromos elvesztette a fejét. Magától a játéktól olyan izgatott lett, hogy a játszott dolog egyszerre csak valósággá változott. Harc volt ez már, küzdelem a kéz ellen, amely megragadta, megrázogatta és továbbtaszította. Most már nem utánzott vadság volt a morgásában, ez a vadság már igazi volt. Most már valahányszor Kapitány eltaszította és ő újabb támadással ugrott vissza, vékony hisztériás kölyökhangon még vonított is. És Van Horn kapitány látván a helyzetet, ahelyett, hogy megint megmarkolta volna a kutyát, teljesen kitérte a tenyerét a békének azon jele gyanánt, amely éppen olyan régi, mint maga az emberi kéz. Ugyanebben a pillanatban a hangja egyetlenegy szót mondott ki, a Jeromos nevét. Ebben a szóban benne volt a tilalom és vezényszó minden parancsa és a szeretet minden óvó változatlansága.

Jeromos érezte mindezt és azonnal magához tért. Egy pillanat alatt rendben volt megint, csupa alázatosság lett, a füleit bocsánatkérő esdekléssel csapta hátra és a szíve meleg helyreigazítással dobogott. A tátottszájú, villogófogú, teljes tüzzel támadó kutyából egy szempillantás alatt puha és szelíd valamivé változott, amely odajárul a nyitott kézhez és megcsókolja a kezét fehéren villogó fogak közül rózsaszínű ékszer gyanánt elévillanó nyelvével. A következő pillanatban már ott volt Kapitány karjai között, arca Kapitány arcát érintette, nyelve pedig azzal a mohó megértetési sóvárgással csapot ki mindig a szájából, amire a beszéd tehetségétől

megfosztott állat csak képes lehet. Valóságos szerelmi ünnep volt ez, mind a két félnek egyformán kedves.

- A teremtésit neki, - morogta hízelgően Van Horn kapitány - csupa feszült értelem vagy te kutya, az egész mi voltod egy nagy arany szív, amire ez az aranyos bunda van körülcsavarva. A teremtésit, te Jeromos, arany vagy te, tiszta arany, kívül-belül, aranybányában sem találni ilyen kincset, mint amilyen kutya te vagy. Aranyból van a szíved, te aranykutya, légy jó hozzám és szeress engem mindig, mint amilyen jó én leszek hozzád és mint ahogy én foglak szeretni, míg a világ világ lesz.

És Van Horn kapitány, aki mezítláb, vászonrongyokban, hat pennys ingben kormányozta az Arangit, aki úgy szállította ide-oda az emberevőket ezen a lélekkufár szállítójáraton, hogy éjjel-nappal a testére volt csatolva a revolver, akinek a fejét húsz óceáni falu és őserdei néger tábor akarta megkapni, aki a Salamon-szigeteken, ahol csak kérlelhetetlen emberek tudnak életben maradni, a legkérlelhetlenebb hajóskapitánynak számított, - ez a Van Horn hirtelen fátyolbaborult szemmel kezdett pislogni és egy pillanatig nem is látta azt a kölyökkutyát, amely a szeretettől egész testével ott vonaglott a karjai között és lecsókolta szemeiről a sós nedvességet.

V. FEJEZET.

Hirtelen beálló tropikus éjszaka simogatta az Arangit, amint felváltva hol szélcsendben siklott, hol hirtelen levegőrohamok szárnya alatt bukdácsolt előre Malaita emberevő szigete felé. A délkeleti szél csomópontja okozta ezt a változékony időt, amely valóságos szenvedéssé tette a fedélzeti nyitott konyhán való főzést és a hazatérő legényeket, akiknek pedig csak a bőrük ázhatott meg, leküldte a fedélközbe.

Nyolctól tizenkettőig a fehér matróz tartotta az első őrséget. Van Horn kapitány, akit egy hirtelen felhőszakadás lekergetett a fedélzetről, magával vitte Jeromost aludni a kis kajütbe. Jeromos fáradt volt élete e legizgalmasabb napjának százféle izgalmától. Álmában rúgott és morgott. Kapitány, aki még egy utolsó pillantást vetett rá és elmosolyodott, mikor lecsavarta a lámpát, felhangon így szólt:

- Az a vadkutya. Csípd meg, Jeromos. Húzd le. Húzd le jó erősen.

Jeromos olyan egészségesen aludt, hogy mikor az eső, amely a szél leggyengébb fuvalmától is tisztára mosta az atmoszférát, elállott, és párás, fojtó kemencévé változtatta a kajütöt, nem is vette észre, hogy Kapitány szinte fuldokolva a friss levegő után, csuromvizesre izzadt ruhában és ingben feltápáskodott, hóna alá csapta párnáját és takaróját és felment a fedélzetre.

Jeromos csak akkor ébredt fel, mikor egy óriási svábbogár mászta meg a lábujjai közötti érzékeny és szőrtelen helyet. Felserkent és nagyot rúgott megcsiklandozott lábával, aztán rábámult a svábbogárra, amely méltóságteljesen sétált tovább. Jeromos figyelte, amint a bogár a padlón parádézó többi svábokhoz csatlakozott. Ennyi svábbogarat egy csomóba gyülekezve sohasem látott még, és különösen nem látott ilyen nagyokat. Egyforma nagyságúak voltak mind, és ott voltak mindenütt. Hosszú sorban sétáltak elő a falak hasadékaiból és lemásztak, hogy csatlakozzanak a padlón mászkáló pajtásaikhoz.

Csunya dolgok voltak ezek, legalább is Jeromos úgy vélte, hogy nem szabad tűrni őket. Haggin úr, Derby és Bob sohasem tűrték a svábbogarakat, ezt az örökös trópusi ellenséget. Ő tehát ráugrott a legközelebbire, hogy ugrása súlyával széttapossa a padlón. De ez a bogár olyat tett, amit Jeromos svábbogártól még sohasem látott. Egyszerűen a levegőbe emelkedett, erős szárnyakon, mint valami madár. És mintegy adott jelre egyszerre a svábbogarak egész sokasága szárnyrakapott és kerengő röpködésével az egész szobát betöltötte.

Ő megtámadta a szárnyas ellenséget is, felugrott a levegőbe és utánakapott a szálló féregnek, mancsaival is próbálta őket lecsapni. Egy ízben sikerült is neki egyet elpusztítani. A csata nem is szűnt meg, míg valamennyi svábbogár, mintegy újabb adott jelre, el nem tűnt a sok hasadékból, átengedve a csatateret Jeromos számára.

Ekkor hirtelen eszébe ötlött: hol van Kapitány? Tudta, hogy nincs a szobában, de azért felállt a hátsó lábaira és átfürkészte az alacsony fekvőhelyet, miközben okos kis orra reszkető gyönyörűséggel szuszogott ide-oda, megszagolván Kapitány nemrég jelenlétét. És amitől az orra reszketett és szuszogott, ugyanattól csonka farka is hevesen ide-oda mozgott.

De hát hol van Kapitány? Gondolat volt ez az agyában, éppen olyan éles és határozott, amilyen egy emberi agyban lett volna. És a gondolat ugyanígy cselekvést is szült. Az ajtó tárva-nyitva állott és Jeromos átlépett a kabinsorba, ahol ötven néger legény hallatta alvásának furcsa nyögéseit, sóhajtásait és horkolásait. Szorosan egymáshoz voltak zsúfolva, úgy a fekvőhelyeken, mint hosszú sorban a padlón, úgy hogy Jeromosnak meztelen lábukon kellett átlépdelni. És nem volt fehér isten a közelben, aki megvédelmezhetné volna. Tudta ezt, de nem félt.

Miután meggyőződött arról, hogy Kapitány nincs a kabinsoron, nekikészülődött annak a veszedelmes vállalkozásnak, hogy felmenjen a létraszerű meredek fokokon, de előbb még benézett abba a fülkébe is, ahol a néger lány feküdt. Megszaglászta az egy szál ingben alvó lányt, aki azt hitte, hogy Van Horn meg fogja enni, ha fel tudja hízalni.

Jeromos visszament a létrához, felpillantott és egy kissé várakozott abban a reményben, hogy Kapitány majd megjelenik fentről és felviszi. Kapitánynak el kellett erre haladnia, ezt ő jól tudta, még pedig két okból. Először is ez volt az egyetlen útja a fedélzetre, másodszor Jeromosnak megmondta az orra, hogy Kapitány erre járt már. Első kísérlete, hogy felmásszék a meredek fokokon, jól sikerült. De mikor az Arangi egy magas hullámhegyre szökött és onnan a völgybe zuhant, Jeromos a harmadik fokon megcsúszott és visszaesett. Két-három néger legény felébredt és Jeromos új nekikészülődéseit - bételdiót és zöld levelekbe takart mézgát rácsálva - valamennyien figyelni kezdték.

Jeromos sikertelen indulások után kétszer is visszacsúszott és most már más legények is figyelni kezdték vesződését, akiket társaik felköltöttek. A negyedik nekiindulásra már a létra közepéig feljutott Jeromos, de megint elcsúszott és nagyot zuhant az oldalára. Ezt csendes kacagó csuklások és panaszosnak tetsző csipogások üdvözölték, amik mintha nagy madarak torkából törtek volna elő. Jeromos talpra szökött, vállán égnek borzolódott a szőr és a szájából morogva tört elő ezeknek az alsóbbrendű, kétlábú lényeknek a megvetése, amelyek jöttek-mentek és olyan fehérbőrű, kétlábú nagy isteneknek engedelmeskedtek, mint Kapitány és Haggin úr.

Súlyos esésétől sem vesztvén el a kedvét, megint csak nekifohászkozott a létrának. Az Arangi pillanatnyilag megnyugodott a hullámokon és első lába most már felért majdnem a fedélzet pereméig, mikor jött a következő nagy hullám. Begömbített mellső lábainak végső megfeszítésével meg tudta tartani a helyzetét, aztán nekirugaszkodott és kint volt a fedélzeten.

A fedélzet közepetáján a házikó körül szaglászva, megtalálta néhány néger matrónak és Leruminak a szagát. Körültekintően megállapította személyazonosságukat és hirtelen megmerevítette a lépéseit, mikor Lerumi halk sziszegő, fenyegető hangot adott. A kormánykeréknél egy fekete legényt talált munkában, mellette pedig a fehér matrózt, aki az őrseget tartotta. És ugyanabban a pillanatban, mikor a matróz megszólította és megveregető kézzel lehajolt hozzá, Jeromos megérezte, hogy Kapitánynak itt kell lenni a közvetlen közelben. Engesztelően, bocsánatkérően csóválva a farkát, ment előre a szél irányában és meg is találta Kapitányt, aki ott feküdt a hátán, úgy be volt csavarva a takarójába, hogy csak a feje látszott ki és egészségesen aludt.

Jeromos mindenekelőtt boldogan megszaglászta és boldogan csóválta a farkát. De Kapitány nem ébredt fel és Jeromos a vékonyan szitáló esőtől, amely szinte a harmathoz volt hasonló, összegörbedt és szorosan befurakodott abba a sarokba, amit Kapitány feje és válla alkotott. Ettől már nyilván felébredt Kapitány, mert csendes dédelgető hangon azt mondta, hogy »Jeromos«, ő pedig azzal válaszolt, hogy hideg, nyirkos orrocskáját odaértette a gazdája arcához. Kapitány mindjárt el is aludt. De Jeromos nem. Felemelte orrával a takaró szélét és addig kapaszkodott és furakodott Kapitány vállán keresztül, míg egészen benn nem volt a takaró alatt. Ettől megint felserkent Kapitány, félálomban megfogta a kutyát és segített neki elhelyezkedni.

Jeromos azonban még most sem volt kibékülve a helyzettel. Addig fészkelődött, amíg aztán végre ott feküdt Kapitány karjának öblében, fejét rányugtatta Kapitány vállára, aztán a megelégedés mély sóhajával ő is elaludt.

Olykor a zajosan dolgozó legénység, amely a szélnek megfelelően mindig szerelte a vitorlákat, fel-felébresztette Van Hornt és ő mindig megemlékezvén a kutyáról, dédelgetve szorította

magához. És Jeromos álmában mindannyiszor boldog fészkelődéssel adott választ és még közelebb furakodott hozzá.

Akármilyen rendkívüli kölyökkutya is volt Jeromos, az ő tehetségének is voltak korlátai: sohasem tudta meg, hogy bársonyos testének puha, meleg érintésével milyen hatást gyakorol a nyers, viharezett emberre. A kapitány azonban visszagondolt arra az évek előtti időre, amikor a saját édes gyereke feküdt alva a karjai között és olyan fájdalmasan emlékezett vissza, hogy teljesen felébredt és agyában égni kezdett a kínzó képek egész sora, legelőször is apró leánykájának a képe. A Salamon-szigeteken senki sem tudta, hogy ez az ember mit hordoz magában reggeltől estig, olykor estétől reggelig is. Pedig éppen ezek miatt a képek miatt jött a Salamon-szigetekre, azzal a hiú igyekezettel, hogy megszabaduljon tőlük.

A karjában tartott puha kölyökkutyától felserkentett emlékezetével legelőször is kislányát látta és a kislány anyját, az apró hárlemi lakásban. Apró lakás volt, az igaz, de szorosan megtöltötte annak a három lénynek a boldogsága, akik ezt a lakást mennyországgá varázsolták.

Látta maga előtt, hogy a kislány szösze haja - kender az anyja hajának aranya mellett - hogyan nő dús bodrokká, míg végre két hosszú, lógó copf lesz belőle. Azon való igyekezetében, hogy ne lássa a multnak ezeket a képeit, még jobban beléjük merült, úgy hogy igyekezett öntudatát megtölteni a többivel, csak hogy azt a bizonyos egyet ne lássa.

Eszébe jutott a munkája, a mentőkocsi és a legények, akik az ő parancsa alatt dolgoztak. Vajjon mi van azóta Clanceyvel, aki a jobbkeze volt. Eszébe jutott az a hosszú-hosszú nap, amikor már reggel háromkor kiugrottak az ágyból, hogy kiássanak egy szekeret annak a drogériának a betört kirakatából, amelybe beleszaladt és visszahozták az útestre; egész álló nap dolgoztak mindenféle balesetknél és este kilenckor tértek vissza a színbe, éppen mikor újabb hívás érkezett. Clancey a vele szomszédos épületcsoportban lakott. Mintha most is látná, mikor zordon arcáról letörli a verejtéket.

- Na, hálistennek, nem nagy eset az egész és hallom, éppen a mi szomszédságunkban van, alig egy pár házzal lehet odébb. Mihelyt végeztünk, mehetünk haza és rábízhatjuk a városban lakó legényekre, hogy visszahozzák a színbe a kocsit.

- Elég, - felelte ő - ha egy percre meghébérezzük azt a szekeret.

- Mi az? - kérdezte Jaffers Billy, egyik társuk.

- Valakiket elgázolt egy szekér - mondta az, mialatt felpattantak a kocsira és elindultak - és nem lehet őket kihúzni alóla.

Látta megint maga előtt a hosszú rohanás minden apró eseményét, pontosan eszébe jutott az a késedelem, amit a gőzfecskendők és a nagy tűzoltókocsi okoztak, amelyek éppen valami messzi tüzeset felé rohantak, mialatt ő, meg Clancey ugratták Jafferst mindenféle képzelt kisasszonyokról szóló adatokkal, akiktől ez az éjszakai munka elvonja.

Jött azután az utcai kocsik megrekedt sora, a tömeg, a rendőrök, akik igyekeztek a tolongókat visszatartani, a két hordágy, amelyet kihúztak a kocsiból és amelyek ott várakoztak rakományukra és a fiatal rendőr, akinek ez volt a kerülete és aki halálsápadtan és megrendülve ezzel fogadta:

- Hallja, ez borzasztó. Az ember rosszul lesz tőle. Ketten is. Nem lehet őket kihúzni. Megpróbáltam. Az egyik még élt, azt hiszem.

Ő azonban, az erőslékű és szíves ember, aki megszokta már az ilyen munkát, fáradt is volt már a kemény naptól és fel is bukkant benne az a ragyogó kis lakás, amely a munka végeztével néhány házzal odébb várakozik rá, vidáman és bizakodóan felelt a rendőr szavaira. Ki-

jelentette, hogy ő bizony egy perc alatt kiszedi a szerencsétlenül jártakat, azzal négykézlábra ereszkedett és kezdett bemászni a társzekér alá.

És most látta magát, amint megnyomja villamos zseblámpája gombját és benéz a szekér alá. És látta maga előtt a nehéz, aranyos haj két egybefonott copfját, amely eltűnt előle a sötét-ségbe, mikor hüvelykujja elgyengülten abbahagyta a zseblámpa gombjának nyomását.

- Él még az egyik? - kérdezte a megrendült rendőr.

És meg is ismételte a kérdést, mialatt ő összeszedte minden erejét, hogy megint világítani tudjon.

Hallotta magát, amint válaszol:

- Megmondom rögtön.

Látta magát, amint odanéz. Egy álló, hosszú percig nézett oda.

- Mind a kettő meghalt - felelte csendesen. - Clancey, nyújtson ide egy hármasszámú hébert, aztán egy emberrel bujjon be maga is a szekér másik oldala alá.

És most itt feküdt a hátán, felbámészkodva arra az egyetlen csillagra, amely pislákolva pillantott ki egy elfoszló felhődarabka közül. A régi fájdalom megint a torkában volt, a régi kínzó szárazság a szájában és a szemében. És tudta, - amit senki emberfia nem tudott - hogy miért van itt a Salamon-szigeteken, miért kapitánya az indiai tölgyből épült Arangi yachtnak, miért szállít négereket, miért kockáztatja a fejét és miért iszik több skót whiskeyt, mint amennyit jót tehet egy embernek.

Azóta nem is nézett meleg szemmel egyetlen nőre sem. És a többi fehérember körében arról volt nevezetes, hogy csökönyösen hideg maradt minden vászonnép iránt, fehér és fekete iránt egyformán.

De miután emlékezetében lejátszódott a legutolsó borzalmas kép víziója is, most hamarosan megjött az álma: el tudott aludni, és mikor néha-néha felserkent kissé, gyönyörűséggel érezte a vállán Jeromos fejét. És mikor Jeromos, aki a meringei kikötőről, Haggin úrról, Brigittáról, Terentiusról és Mihályról álmodván, gyengén szükölni kezdett, Van Horn felébredt, még szorosabban magához zárta a kutyát és álomittasan, de vészesen dörmögte:

- Azt a négert, aki hozzá mer nyúlni... ehhez a kutyához...

Éjfélkor, mikor a matróz megérintette a vállát, az ébredés pillanatában, és az ébredést közvetlenül megelőző pillanatban Van Horn két dolgot csinált automatikusan és gyorsan: jobbkezevel a derekára övezett revolver után nyúlt, egyszersmind felmordult:

- Azt a négert, aki hozzá mer nyúlni ehhez a kutyához...

Kis vártatva mind a két férfi a szél irányában nézett előre és a látóhatáron meredeken felbukkanó földrészt szemlélétek.

- Valószínűleg Kopo Point lesz az előttünk, - magyarázta Borckman - a hajó nem haladt többet tíz mértföldnél és semmi állandó szélre nincs kilátásunk.

- Odafele gyülekezik jócskán, csak essen is le, - mondta Van Horn, mikor mind a ketten az ég felé fordultak arcukkal és a gomolygó felhőket kezdték nézni, amelyek a homályos csillagok között foszladoztak.

Alig hozta fel a matróz a pokrócot, hogy lepihenjen a fedélzeten, csípős, erős szél indult a szárazföld felől és kilenc csomónyi sebességgel kergette az Arangit a síma vízen keresztül. Jeromos egy darabig megpróbált Kapitánnyal együtt állni az őrsegen, de hamarosan elvackolódott a földön és elszunnyadt, testével félig a padlón, félig Kapitány meztelen lábán.

Mikor Kapitány odavitte a takaróhoz és belepakkolta, Jeromos gyorsan megint elaludt. Azonban ugyanilyen gyorsan felébredt megint, kikecmergett a párnából és ő is le s fel kezdett járkálni a fedélzeten, ahogyan Kapitány járkált le s fel. Ekkor újabb lecke kezdődött és Jeromos öt perc alatt megtanulta Kapitánynak azt az akaratát, hogy ő a takaróban maradjon, hogy minden rendben van és hogy Kapitány egész idő alatt le s fel fog járkálni és ott fog maradni a közelében.

Négy órakor a matróz vette át az őrseget.

- Harminc mérfölddel tért félre az irányunk, - mondta neki Van Horn - de most megint kezdődik. Figyeljen szárazföldi szelekre. Rendeljen fekete őrseget. Ugyis aludni fognak, az igaz, de legalább aludjanak a szerelvények mellett.

Jeromos arra ébredt fel, hogy Kapitány bemászik a takaró alá. Ő tehát, mintha ez már régóta kifejlődött szokás lett volna, befurakodott Kapitány karja és oldala közé és miután boldog szusszantással megszagolta és hideg kis nyelvével megcsókolta Kapitánynak dédelgetően hozzányomott arcát, mindjárt el is aludt.

Egy félórával később - ellenére minden józan értelemnek, amennyire ezt Jeromos meg tudta vagy meg nem tudta ítélni - a világ hirtelen mintha elérkezett volna az ítélet napjához. Arra serkent fel, hogy Kapitány lóhalálában felugrott és ugrásától a takaró egyik oldalra, Jeromos a másik oldalra esett. Az Arangi fedélzete szinte függőleges fallá változott, amelyen Jeromos siklani kezdett a bömbölő sötétségen keresztül. Minden kötél és csarnak nyikorgott és recsegett abban az ellenállásban, amelyet a szél megvadult súlya ellen fejtett ki. Jeromos hallotta Kapitány hangos kiáltását:

- Vigyázni ott! Ugorj!

És mindjárt hallotta a főárboc vázának magashangú, nyikorgó recsegését, amint Van Horn a sötétben begörbített karokkal gyorsan meglazította a kötélzetet, égően sajgó marka között egy fordulót leeresztvén a kötél megerősítésére szolgáló tönkről.

Ugyanezzel a lármával egyidőben sok egyéb zaj között a néger matrózok jajveszékelései és Borckmann kiáltásai tomboltak Jeromos füle dobján, mialatt új és állhatatlan világának meredek fedélzetén még mindig csúszott lefelé. De ez a zuhanó csúszás nem érkezett el a korlátig, ahol törékeny bordái bizonyosan összeroppantak volna. Ehelyett az óceán meleg vize, amely a sápadtan villó tűz színéhez hasonló árjával átzuhant az előtött korláton, mintegy kipárnázta az esését. Beleakadt egy csomó összebogozódott kötélbe is és elkezdett úszni.

És úszott. Nem azért, hogy megmentse a életét, nem a halál félelmének súlya alatt. Elméjében csak egy gondolat kapott helyet: hol van Kapitány? Nem mintha bármiképpen is arra gondolt volna, hogy megmenti Kapitányt, nem mintha segítségére akart volna sietni. A szív szava az, amely a szeretőt a szeretett felé hajtja. Mint ahogy a végveszedelemben került anya igyekszik a csecsemőjét felkapni, mint ahogy a haldokló görögnek a drága Argos jutott eszébe, mint ahogy a csatamezőn a katonák ajkukon asszonyaik nevével mennek a tűzbe, úgy sóvárgott Jeromos ebben a világ-összeomlásban Kapitány után.

A szélroham éppen olyan hirtelen ült el, mint ahogy kelt. Az Arangi szökkenve billent vissza vízszintes helyzetébe és Jeromos a kormányféloldal lecsorgó nyílásaiban maradt megfennkelve. A síma fedélzeten odaügetett Kapitányhoz, aki messzire szétterpesztett lábakkal egyenesen állva, kezében még mindig a fővitorla rúdjának kötelével, hangosan kiabált:

- A teremtsit neki! Szél megy! Eső nem jön!

Meztelen lábszárán megérezte Jeromos hűvös orrát, hallotta Jeromos örvendező szaglászását. Lehajlott és megcirógatta. A sötétségben nem láthatta, de szívét megmelegítette az a tudat, hogy Jeromos most egész bizonyosan csóválja a farkát.

A megrémült hazatérő munkáslegények közül sokan a fedélzeten csoportosultak és panaszos, nyafogó hangjaik úgy hangzottak, mint a ketrec rúdján gubbaszkodó alvó madarak nesze. Odalépett Borckman is és Van Horn mellé állott. Mind a ketten hangosan kiabáltak, hogy megérthessék egymást és igyekeztek szemükkel áthatolni a köröttük tornyosuló sötétségen és erősen figyeltek, hogy a tenger és a levegő felől az elemek minden híradását észrevegyék.

- Hol az eső? - kérdezte dühösen Borckman. - Mindig úgy van, hogy előbb szél, aztán jön az eső és megöli a szelet. De most nem esik.

Van Horn tovább bámult és hallgatódzott. Nem válaszolt.

Jeromos megérezte a két ember izgatottságát. Ő is talpon volt. Odanyomta hűvös orrát Kapitány lábához és rózsaszínű nyelvének csókjával a tengervíz sós ízét érezte rajta.

Kapitány hirtelen lehajlott és Jeromost nyers sietséggel belecsavarta a takaróba, aztán letette a középarbochoz kötözött két yam-zsák közötti nyílásba. Aztán még egyet gondolt és egy zsinórral jól összekötözte a takarót, úgy hogy Jeromos ezek után mintegy zsákba volt varrva.

Alig készült el ezzel Van Horn, mikor az árboc reccsenve hajlott oldalra a feje fölött, a fővásznak hirtelenül megtelve mennydörögni kezdtek és a nagy fővitorla, amelynek Van Horn az iménti utánaeresztéssel bő mozgást adott a kötelcsigán, átfordult és olyan szorosan megfeszítette a csiga kötél szerkezetét, hogy a reccsenés megrázta az egész hajót és hevesen bal-felé billentette. Ez a második lökés ellenkező irányból jött és még erősebb volt, mint az első.

Jeromos először Kapitány hangját hallotta, aztán a matrózét:

- Vigyázzatok ott! Eldobni azt a kötelet! Majd én vigyázok a csigára! Betu! Te gyorsan dolgoz ott csiga kötél vele! Renga! Te elereszt huzókötel!

Ekkor Van Hornt lesöpörte a lábáról néhány munkáslegény testének lavinája, akiket már az első szélroham egymás hegyére-hátára borított a fedélzeten. A vergődő tömeg, amelynek ő is része volt, lesiklott a baloldali korlát szögesdrótjáig, amely a víz alá merült.

Jeromos biztonságban volt a maga vackában és nem gurult tova. De mikor hallotta, hogy Kapitány vezényszavai abbamaradnak és pár pillanat múlva hallotta, hogyan káromkodik Kapitány a szögesdrótnál, élesen vonítani kezdett és örült igyekezettel feszegette és kaparta a takarót, hogy kijusson belőle. Kapitánnyal történt valami. Ezt tudta. Egyebet nem is tudott, mert a pusztuló világ káoszában a maga személyéről nem volt semmi gondolata.

De a vonítást abbahagyta, hogy egy új zajra figyeljen: mennydörgő vászoncsattogásra, amit kiáltások és ordítások kísértek. Érezte, még pedig helytelenül érezte, hogy ez rosszat jelent. Nem tudta, hogy ezt a zajt a fővitorla okozza, amelyet Kapitány alacsonyabbra eresztett, még pedig úgy, hogy a nagy sietségben késével elmetszette a csiga kötél szerkezetét.

Ahogy nőtt a pokoli zűrzavar, Jeromos maga is egyre jobban vonított, míg egyszer csak a takarón kívül egy kéz tapogatását érezte. Elcsendesedett és szaglászni kezdett. Nem, ez nem volt Kapitány. Még egyszer szaglászott és megismerte a kéz gazdáját. Lerumi volt ez, a fekete, akit előző délelőtt kergetett bele Brigitta a tenger vizébe, aki csak nemrégén rúgott bele az ő farka csonkjába és aki alig egy hete vágott egy követ Terentiushoz.

A zsinór engedett és Lerumi ujjai kutatni kezdték őt a takaró belsejében. Jeromos dühödten vicsorgott. Nem volt ez egyéb, mint szentségtörés. Hiszen ő, a fehérember kutyája, tabu minden fekete számára. Korán megtanulta a törvényt, hogy négernek nem szabad a fehér-

ember kutyájához nyúlni. És ime, mégis Lerumi, ez a csupa gonoszság, meg merészelte őt érinteni ebben a pillanatban, amikor recseg és ropog körülöttük az egész világ.

És mikor az ujjak megérintették, a fogai rázárultak ezekre az ujjakra. De a következő pillanatban a néger szabad keze olyan erővel rántotta el őt, hogy összeszorított fogai az ujjak húsán és bőrén végigszántva, lesiklottak a megharapott kézről.

És Jeromost, aki apró ellenség gyanánt őrzöngve dühöngött, a kéz megragadta a nyakánál, félig megfojtotta és a levegőbe röpítette. Jeromos még röptében is hangosan hörögte a dühét. Beleesett a tengerbe, elmerült, egy korty sósvizet szívott be a tüdejébe és görcsösen rúgkapálva, de úszva a felszínre került. Az úszás azok közé a dolgok közé tartozott, amelyekről soha nem gondolkozott. Úszni nem tanult soha, mint ahogy nem tanult soha lélekzetet venni. Arra, hogy járni megtanuljon, még biztatásra is volt szüksége, de mikor úszni kellett, ez magától értetődő dolog volt a számára.

A szél üvöltött körülötte. A röpködő hab, amelyet a szél ereje csapott fel, megtöltötte a száját és az orrlyukait csípő, fájdalommal és vakítóan csapott bele a szemébe is. Vadul igyekező lélekzethez jutni, de nem lévén tisztában a tengeri dolgokkal, magasan a levegőbe emelte a pofáját a fojtó nedvességből. Ennek az lett a vége, hogy mivel kikerült a vízszintes helyzetből, a vizet taposó lábai nem tartották fent tovább: függőlegesen a víz alá merült. Aztán kibukkant megint és még több sósvizet nyelve, küzdött tovább. De most már anélkül, hogy gondolkozott volna erről, mindössze a legkisebb ellenállás vonala irányában mozogva tovább, ami a leglehetségesebb megkönnyebbülés is volt a számára, kiegyenesedett a vízben és úgy úszott tovább, hogy megtartotta teste kiegyenesedett helyzetét.

A sötétségen át, ahogy a szél elhalt, hallotta a félig leeresztett fővitorla csapkodását, a legénység éles ordításait, Borckman káromkodását és Kapitány kiabálásának mindenén uralkodó hangját:

- Fogd meg, te legény! Átdobni! Te erős nagyon lehúz! Fővitorla kötél behúz két cölöp! Ugorj, az apádat, ugorj!

VI. FEJEZET.

Kapitány hangját megismervén, Jeromos sóváran és vágyakozóan vonított, torkában az újonnan talált imádottja iránt érzett minden ékesenszóló szeretetével. Ott evickélt a fodros vízen, amely a szél kényére-kedvére hullámozott. Azonban, amint az Arangi eltávolodott tőle, hamar elhalt minden zaj. És ekkor a sötétség magányában, himbáló felszínén annak a víznek, amelyben most újabb örök ellenséget ismert meg, elkezdett szűkölni és panaszosan sírni, mint az elvesztett gyerek.

Lassankint az intuición kósza, homályos útján megismerte gyengeségét ebben az irgalmatlan, ridegszívű vízben, amely azzal a megtudhatatlan dologgal fenyegetett, amit csak tétován, de borzalmasan lehetett sejteni, vagyis: a halállal. Ami őt illeti, nem igen értette meg a halált. Mivel sohasem jutott tudatára annak az időnek, amikor még nem élt, következésképpen nem tudhatta ésszel felérni azt az időt sem, amikor már nem fog élni.

Az a Dolog azonban itt volt, sejtiszövetének minden porcikáján, idegeinek minden felfogó gyorsaságán és agyának minden finom érzékenységén keresztül hangosan hirdette a fenyegetést, itt volt a benyomások egész teljességével, előre sejtetve az élet utolsó katasztrófáját, amelyről nem tudott ugyan semmit, de amelyről nem kevésbé érezte, hogy ez az elkövetkezendő legfőbb szerencsétlenség. Érteni nem értette, de érezni éppen olyan erősen érezte, mint az emberek, akik sokkal mélyebben és tágabban tudnak és általánosítanak, mint holmi négylábú kutyák.

Mint ahogy egy ember vergődik lidércnyomása kínjaiban, úgy vergődött Jeromos a háborgó, sósvízzel fojtogató tengeren, úgy panaszkodott és sírt szegény elvesztett gyerek, elvesztett kiskutya, amely mindössze egy félesztendeje élt az örömmel és szenvedéssel hangos világon. Kapitányt akarta. Kapitány volt az Isten.

Az Arangi fedélzetén, amelyet a fővitorla leeresztése nagyon megkönnyébbített, mihelyt a szél vadsága szűnt és a tropikus eső felhőszakadása megkezdődött. Van Horn és Borckman egymást kémlelték a sötétségben.

- Kettős roham volt, - mondta Van Horn - jobbról is, balról is megcsapott bennünket.
- Nyilván félig elmorzsolódott, - felelt a matróz - mielőtt ráncsapott.
- A másik felével pedig visszatartotta az esőt... - mondta Van Horn, de hirtelen káromkodva szakította félbe magát - ...mit te csinál ott, hé, ott a kormánynál?

Tudniillik a kis kétárbocos az egyik vitorlája alatt, amely most éppen üres volt, belefordult a szélbe, hátsó vitorlája megüresedett és alkalmat adott az elővitorláknak, hogy megteljenek a másik oldalon. És az Arangi elkezdett hátrálni körülbelül ugyanazon az úton, amelyet az imént tett meg. Következésképpen a vízen hanykolódó Jeromos felé haladt. Azt a mérleget, amelyen élete ingadozott, így billentette a javára egy néger kormányos baklövése.

Van Horn megtartotta az Arangit az új irányon, meghagyta Borckmannek, hogy szedje rendbe a fedélzeten heverő rendetlen köteleket, ő maga pedig a szakadó esőben elkezdte összefonni a csigaköteleket, amelyeket elmetszett. Mikor az eső szűnni kezdett, úgyhogy nem verte már olyan hangosan a fedélzetet, egyszer csak valami zaj keltette fel a figyelmét, amely a nyílt tengerről érkezett feléje. Egy pillanatra abbahagyta a munkát, hogy hallgatódzzék és mikor megismerte Jeromos sírását, izgatottan felugrott.

- A kutya a tengerbe esett! - kiáltotta Borckmannek. - Vissza az első kötélkormányt a szél alá!
- Előrerohant és jobbra-balra hárította útjából a munkások csoportját.

- Hé! Legénység! Fel a kötélzetre! Ezt a vitorlát leereszteni!

Belenézett a messzelátójába és hevenyészve megbecsülte a Jeromos hangjának delejtű-irányát.

- Erősen le a kereket! - kiáltotta a kormányosnak, de aztán inkább maga ugrott a kerékhez és maga nyomta le, folyton és folyton hangosan mondogatva: északkelet-kelet egy negyeddel keletre, északkelet-kelet, egy negyeddel keletre!

Megint belenézett a messzelátóba. Hiába igyekezett kivenni a sötétben Jeromos hangját, hogy első futólagos iránybecslésének helyességét megállapítsa. De nem tévózott sokáig. Ámbár a vitorla-manőver következtében az Arangi nyilvánvalóan a kutya felé tartott, tudta, hogy a szél és a tengeri áramlat gyorsan eltávolítja őt az úszó kutyától. Kiáltva hívta oda Borckmant, hogy fusson hátra a mentőcsónakhoz, ő maga pedig leszaladt a kajütbe a villamos zseblámpáért és a csónakdelejtűért.

A kétárbocos olyan kicsi volt, hogy az egyik mentőcsónakja csak két hosszú hurkon lógott rajta. Mire Van Horn visszaérkezett a fődélzetre, a matróz már le is eresztette. Van Horn ügyet sem vetett a szögesdrótra, a legénység közül egyik embert a másik után emelte át a korláton és ugratta le evickélve a csónakba, végül átugorva egy tönkön, maga is leugrott utolsónak és közben, mialatt a hurkokat eloldozták, még felkiabálta utolsó utasításait:

- Tartson mozgó világosságot a fedélzeten, Borckman! A hajó maradjon irányban. A fővitorlát ne húzza feljebb. Tisztítsa meg a fedélzetet és az őrcsigát kötözze a főcölöpre!

Azzal megragadta a kormányzólapátot és elkezdte biztatni a legényeket:

- Vasi-vasi, jó legények, vasi-vasi!

Ez a bêche-de-mer nyelven evezést jelent. Kormányzás közben futólag rávilágított a zseblámpával a delejtűre, hogy megtartsa az északkelet-keleti irányt egynegyeddel keletre. De akkor eszébe jutott, hogy a csónak-delejtű mindig két teljes ponttal hajlik el az Arangi nagy delejtűjéhez képest, ennél fogva megfelelően megváltoztatta az irányt.

Olykor szünetet parancsolt az evezősöknek, hogy hallgatódzzék és Jeromos után kiabáljon. Körben evezettette őket, aztán előre és hátra, szél alatt és szél ellen, a tengernek azon a foltján, ahol becslése szerint a kutyának lenni kellett.

- Most fül titek nagyon idehallgat, - szólt oda az első legénynek - ha egyik legény meghall kis kutya sírás övé, én legény ad öt rőf vászon, kétszer tíz rúd dohány.

Egy félóra múlva már »kétszer tíz rőf vásznat« és »tízszer tíz rúd dohányt« ígért annak a legénynek, aki először hallja meg »kiskutya sírás övé«.

Jeromos már nagyon rossz állapotban volt. Nem szokta meg az úszást, nagyon kínoztta a sós víz, amelyik nyitott száján folyton becsapott és ereje már kezdte elhagyni, mikor először pillantotta meg a kapitány zseblámpájának fényét. Ezt azonban nem hozta Kapitánnyal összefüggésbe és nem is fordított rá több figyelmet, mint a feje fölött pislogó csillagokra. Nem fordult meg a fejében, hogy ez épp úgy lehet csillag, mint valami egyéb. Sírt és küzködött tovább a sós vízzel. De mikor végre meghallotta Kapitány hangját, abban a pillanatban megvadult. Próbált felegyenesedni és mellső lábaival rátámaszkodni Kapitánynak a sötétből érkező hangjára, mint ahogy Kapitány lábszárára tette volna a mellső lábait, ha Kapitány ott van a közelben. Ez persze súlyos következményekkel járt. Kiesvén a vízszintes irányból, lesüllyedt a víz alá és újabb görcsös fuldoklással merült fel ismét.

Mindez rövid ideig tartott és ezalatt az idő alatt a fuldoklástól nem tudott felelni Kapitány kiabálására, amely tovább hangzott feléje. De mikor végre felelni tudott, boldog vonításban tört ki: jön Kapitány, hogy kiemelje őt ebből a csípős, harapós vízből, amely megvakítja a

szemét és nem hagyja lélekzeni. Kapitány csakugyan Isten, az ő Istene, aki elég hatalmas ahhoz, hogy megmentse.

Nemsokára meghallotta ezt a ritmikus zajt, amelyet az evezők nyele a villákban okozott és a maga vonításának örömét megkettőzte a Kapitány hangjából hallott öröm. Kapitány ugyanis folyton-folyvást biztatta őt, csak közben szólt oda egy-egy serkentő mondatot az evezősöknek:

- Jól van, Jeromos, jól van, öreg! Jól van Jeromos! Jól van... Vasi-vasi legények!... Jövök, Jeromuskám, jövök. Tartsd magad, öreg. Bírd még egy kicsit... Vasi-vasi, mint az örült!... Itt vagyunk, Jeromuskám, tartsd magad. Ne félj, öreg, mindjárt odaérünk. Csak még egy kicsit... Vasi-vasi, legények, nagyon sok!

És ekkor Jeromos boldogító hirtelenséggel megpillantotta maga fölött a homályból felmerülő csónakot, szemébe vakítóan csapott a zseblámpa teljes erejű fénysugara és boldog vonítása közben is érezte és megismerte Kapitány kezét, amely megragadta a nyaka irhájánál és felfemelte a levegőbe.

Csuromvizesen, csapzottan került Kapitány esőverte mellére, a farka örülten csóválva csapkodta Kapitány ölelő karját, teste vonaglott, nyelve örülten nyaldosta össze-vissza Kapitány állát és száját és arcát és orrát. És Kapitánynak eszébe sem jutott, hogy ő maga is csupa víz és hogy éppen a visszaeső malária első rohama vesz erőt rajta a nedvességtől és az izgalomtól. Csak azt tudta, hogy a kölyökkutya, amelyet előző nap kapott, ott van biztonságban a karjai között.

Mialatt a legények nekifeküdtek az evezőknek, ő a könyöke és az oldala közé fogta a kormánylapátot, hogy Jeromost tovább is a karjai között tarthassa.

- Te kis gazember, - mondta neki gögicsélő hangon és mondogatta neki ismét és ismét - ó, te kis gazember.

Jeromos pedig nyelve csókjaival válaszolt és úgy nyöszörgött és sírt, mint az elveszett gyerek, mikor megtalálták. Azonkívül feltűnően reszketett. De nem a hidegtől. Ezt inkább túlfeszített, érzékeny idegeinek lehetett tulajdonítani.

Mikor megint a fedélzetre kerültek, Van Horn elmondta okoskodását a matrónak:

- Ez a kutya nem sétált le csak úgy egyszerűen a fedélzetről. Nem is a víz mosta bele a tengerbe. Jó szorosan belekötöttem egy zsinórral a takaróba.

És odalépett a hajó legénységének és a hatvan főnyi visszatérő munkáscsoportnak a kellős közepébe, akik mind ott állottak a fedélzeten és a kézilámpájával rávilágított a takaróra, amely még mindig ott feküdt a yam-zsákokon.

- Itt a bizonyíték. A zsinór el van vágva. A csomó még rajta is van. Már most melyik néger felel ezért?

Körben végigtekintett a sötét arcokon, végigvilágította őket és szemében akkora volt a vád és a harag, hogy a feketék szeme mind a földre szegeződött vagy elfordult tőle.

- Csak legalább tudna ez a kutya beszélni, - mondta bosszúsan - majd ő megmondaná, melyik volt.

Hirtelen lehajolt Jeromoshoz, aki a lehető legszorosabban odaállt a lába mellé, olyan szorosan, hogy nedves mancsai Kapitány meztelen lábafején nyugodtak.

- Te ismered, Jeromos, te tudod, melyik fekete volt - mondta gyors és izgatott szavakkal, kezével pedig kérdő kört írt le a feketék felé.

Jeromos abban a pillanatban tele lett étellel, elkezdett ugrándozni és a mohóság rövid ugatásait hallatta.

- Azt hiszem, a kutya nyomra tudna vezetni, - mondta Van Horn a matrónak - gyere, Jeromos, keresd meg, csípd meg, húzd le. Hol a néger, Jeromos? Keresd! Keresd!

Jeromos csak annyit tudott, hogy Kapitány akar valamit, meg kell keresnie valamit, amire Kapitánynak szüksége van és ő sóváran akart szolgálatára lenni. Egy darabig céltalanul és szolgálatkészen ugrándozott jobbra-balra, mialatt Kapitány biztató kiáltásai egyre növelték izgatottságát. Akkor egy gondolat csapta meg, még pedig igen tiszta és határozott gondolat. A legények csoportja utat nyitott neki, amint rohanva nyargalt végig az egész tatbalon a ládák szorosra rakott építményéhez. Ott bedugta az orrát abba a nyílásba, ahol a vadkutya bujdokolt és elkezdett szimatolni: igen, a vadkutya bent volt. Nemcsak a szagát érezte meg, hanem fenyegető morgását is hallotta.

Kérdően nézett fel Kapitányra. Azt akarja Kapitány, hogy hajtsa meg a vadkutyt? De Kapitány nevetett és a kezével gesztikulált neki jelezvén, hogy nem ezt akarja tőle: valami mást kell keresnie, valami más helyen.

Elugrott tehát és tovább kezdett szimatolni más ilyen helyeken, ahol tapasztalata szerint svábbogarak és patkányok tartózkodhattak. De hamar derengeni kezdett előtte az is, hogy Kapitány nem ilyen dolgokra gondol. A szíve vadul vágyott szolgálni és minden világos szándék nélkül elkezdte szaglászni a fekete legények lábaszárát.

Most már Kapitány még élénkebben biztatta és serkentette. Jeromos szinte esztét vesztette. Tehát erről van szó! Meg kell állapítania a matrózok és a munkások személyazonosságát. Sietve végezte a feladatot, gyorsan ugrott egyik legénytől a másikhoz, míg végre Lerumihez érkezett.

Most aztán elfelejtette, hogy Kapitány akar tőle valamit. Csak az járt az eszében, hogy ez az a Lerumi, aki megtörte az ő szent személyének tabuját és kézzel illette, sőt ez az a Lerumi, aki kidobta a tengerbe.

Dühös kiáltással, fehér fogak villogásával és égnek borzolódó nyakszőrrel nekiugrott a feketének. Lerumi menekült a fedélzeten végig, Jeromos pedig a többi feketék kacagása közben üldözte. Ahogy az üldözés folyt a fedélzeten köröskörül, több ízben szerét ejtette, hogy belecsapja fogait a repülő lábszárakba. Akkor Lerumi megkapta a vitorláról lelógó kötélzetet, felhúzódkodott és Jeromos tehetetlenül dühöngve ottmaradt alatta a fedélzeten.

A feketék erre óvatos távolságban körbe verődtek, a kör közepén pedig Jeromos mellett ott állott Van Horn. A kapitány a zseblámpával rávilágított a kötélzeten kapaszkodó feketére és meglátta a fekete ujjakon, amelyek Jeromos takarójába behatoltak volt, a sebek hosszú párhuzamos vonalait. Megmutatta ezeket a vonalakat Borckmannek, aki úgy állott a körön kívül, hogy egyik fekete se kerülhessen a háta mögé.

Kapitány fölvette Jeromost és csendesíteni igyekezett a haragját:

- Jól van, Jeromos. Jó kutya. Ráütötte a pecsétedet. Derék kutya vagy. Nagyszerű kutya vagy.

Aztán ismét Lerumihoz fordult, megvilágította a kötelek közt lógó feketét és a hangja rekedten és ridegen hangzott, amikor rákiáltott:

- Mi név tied legény?

- Enyém név Lerumi - volt a félénk, csipogó válasz.

- Te jön Pennduffryn belőle?

- Én jön Meringe belőle.

Van Horn kapitány mérlegelte egy kissé a dolgot, amíg karjai között dédelgette a kutyát. Elvégre ez egy hazatérő munkás. Egy vagy legfeljebb két nap múlva úgyis partra teszi és megszabadul tőle.

- Szavamra, - kiáltotta - én rád haragszik. Én rád nagyon haragszik. Én rád haragszik nagyon sok. Miért te csinál szegény kis kutya enyém meg ki bele nagy víz?

Lerumi képtelen volt válaszolni. Tehetetlenül forgatta a szemét és magában már belenyugodott, hogy most meg fogják korbácsolni, mert régen megszerezte már azt a keserű tapasztalatot, hogy a fehér gazdák így szoktak intézkedni.

Van Horn kapitány megismételte a kérdést, a fekete pedig megint csak tehetetlenül forgatta a szemét.

- Én szeretne hát tied korbáccsal nagyon, - kiabálta a kapitány - te most idehallgat, én csinál neked nagy beszéd. Ha te szem tied egyszer merészel ránéz kutya enyém, én hát tied megkorbácsol és egész fedélzet téged néz. Ért?

- Én ért, - felelte panaszosan Lerumi és ezzel az ügy el volt intézve.

A munkások lementek aludni a kabinsorba. Borckman és a legénység felhúzta a főárbocot és útjára tette az Arangit. És Kapitány, aki egy száraz takarót hozott alulról, lefeküdt aludni, vállán Jeromos feje pihent, karjai között Jeromos nyult el.

VII. FEJEZET.

Reggel hét órakor, mikor Kapitány kigöngyölte a takaróból és felkelt, Jeromos azzal ünnepelte meg az új nap felvirradtát, hogy visszakergette a vadkutyát a barlangba és kaján nevetésre indította a fedélzeten tartózkodó feketéket, mert morgásával és fogcsikorgatásával ötlépésnyi vad ugrásra készítette Lerumit, aki átengedte a küzdőteret a kutyának.

Jeromos megosztotta a Kapitánnyal a reggelit. Van Horn ahelyett, hogy rendesen evett volna, belepakolt egy cigarettapapírosba ötven gram kinint és azt lenyelte egy korty kávéval. Közben panaszkodott a matrónak, hogy jó volna jól betakaróznia és kiizzadni magából a lázrohamot. Didergett és a foga minduntalan vacogni kezdett, pedig az égő nap a fedélzet gerendáiból göndörödő gőzökben húzta ki a nedvességet. De azért Van Horn a karjába kapta Jeromost, hercegnek, királynak, királyfinak és más effélének nevezte.

Van Horn ugyanis gyakran hallgatta, hogy Haggin Tamás hogyan vezeti le neki a szódás whisky mellett, mikor túl nagy volt a hőség lefeküdni, Jeromos pedigréjét. Ez a pedigré olyan királyi volt, amilyen egy ír terriernak csak juthat, pedig a fajtáját, amely az ősi ír farkaskutyával kezdődött, az emberek mindössze két emberi nemzedék idején keresztül formálták és nemesítették.

Terentius, a Nagyszerű, mint ahogy Van Horn Haggintól hallotta, az amerikai tenyésztésű Droleen Milontól származott, Antrim grófság királynéjának, Félelmes Bredának az ivadékatól, amely nagyszerű szuka, mint ezt a tenyésztési törzskönyveknek minden ismerője tudja, egészen a szinte mithoszi Spudsig tudja visszavezetni a családfáját, közben számos olyan bámulatos Killeney Boyjal és Welshsel, akik mind a faj-terrierek szakszerű black-and-tan arcszínét viselték. Brigitta pedig Erint vallotta ősanyjául, a fajta anyját és csillagát, aki számos ősön keresztül Pincér Bredától származott, aki viszont szintén egyik ősanyja volt Félelmes Bredának. Sőt az ősök e fényes sorából Brigitta anyját Doolen Moyát is méltatlanság volna kifelejtteni.

Jeromos az olyan szavakat, mint »herceg« vagy »királyfi«, nem nagyon értette, de annyira ismerte a szeretés és a vizsontszeretet extázisát imádott istene karjaiban, hogy ezek a szavak éppen úgy szeretetet jelentettek számára, mint gyűlöletet a Lerumi sziszegő beszéde. Egy dolgot Jeromos mindenesetre tudott anélkül, hogy tudta volna, hogy tudja: az alatt a pár óra alatt, mióta Kapitánnyal együtt volt, máris jobban megszerette, mint ahogy valaha is szeretete Derbyt és Bobot, Haggin úr kivételével eddig összes fehéristen ismerőseit. Mindez nem volt tudatos Jeromosban. Ő csupán szeretett, csupán cselekedett a sugallata alapján a szívnek, vagy agynak, vagy annak az akármilyen organikus vagy anatómikus résznek, amely azt a titokzatos, gyönyörűsége és telhetetlen éhséget fejlesztette benne, amelyet szeretetnek nevezünk.

Kapitány lement. És nem vett tudomást Jeromosról, aki csendben trappolt utána, mígnem a lejáró nyílásához értek. Kapitány azért nem vett tudomást Jeromosról, mert dühöngött benne a láz, amely tépte a húsát, dideregtette a csontjait, a fejét mintha óriásira feldagasztotta volna, beüvegezte homályos üveggel a világot nedvesen úszó szeme előtt és amelytől gyengén és tántorogva rakta a lábait, mint valami részeg vagy nagyon öreg ember. És Jeromos tudta, hogy valami nincs rendben Kapitánnyal.

Van Horn, mihelyt érezte megkezdődni azt a deliriosus dadogást, amely az önuralom nyugodt perceivel váltakozott, sietett ágyba kerülni. Leszállott a létraszerű lejárón és Jeromos, aki tele volt sóvárgással, nagy önuralommal csendben maradt a létra tetejénél és azzal a reménnyel szemlélte gazdája leszállását, hogy mikor Kapitány leér a fenékre, úgyis felnyújtja majd érte a karját és leemeli. Azonban Kapitány sokkal lázasabb volt már, semhogy Jeromos

létezése eszébe juthatott volna. Messzire terpesztett karokkal egyensúlyozta magát, hogy tántorgásában el ne essék és betámolygott a kabinsoron a kis kajütbe.

Jeromos valóban királyi vérből származott. Az ösztöne az volt, hogy lármát csapjon és kérje, hogy levigyék. De nem tette. Erőt vett magán, nem is tudta miért, csak valami ködös tudat derengett benne, hogy Kapitánynak Istent illető tiszteletet kell megadni és az idő most nem illendő ahhoz, hogy ráerőszakolja magát Kapitányra. A szívét csak úgy szakgatta a vágyódás, de meg sem mukkant, csak ült ott a nyílásnál tovább nagysóvárogva és hallgatta Kapitány távolodó lépteinek gyenge neszt.

De a királyok és leszármazottaik lelki erejének is megvannak a maga határai. Egy negyedóra leforgása alatt a helyzet megérett arra, hogy Jeromos megszűnjön csendben lenni. Azzal, hogy Kapitány, aki szemmeláthatólag valami nagy bajban volt, lement a fedélzet alá, a nap tűnt el Jeromos egeről. Meghajszolhatta volna a vadkutyát, de most nem volt rá gusztusa. Lerumi elment mellette, ügyet sem vetett rá, pedig tudta, hogy most jól megugathatná és megkergethetné. Érzékeny orrlyukait a szárazföldről érkező szagok milliói érték, de ezekre sem figyelt, sőt amint az Arangi nyugodtan siklott tova, a fent csattogó és dagadozó fővitorla sem tudott kicsalni Jeromosból egyetlen érdeklődő pillantást.

Éppen amikor már kikerülhetetlenül parancsoló érzés kelt benne, hogy leüljön, orrát az égnek szegje és hangot adjon szívtépő fájdalmának, hirtelen eszébe ötlött valami. Hogy hogyan ötlött eszébe, annak nincs magyarázata. Éppen így nem lehet megmagyarázni, hogy az ember ebédnél miért választ zöldborsót és miért utasítja vissza a zöldbabot, holott tegnap zöldbabot választott és a zöldborsót utasította vissza. Éppen így nem lehet megmagyarázni, hogy a bíró, mikor ítélkezik a bűnös vádlott fölött és nem öt-, sem kilenc-, hanem éppen nyolcévi fegyházzal sújtja, a fejében egyenrangúan úszkáló számok közül miért választotta igazságos büntetés gyanánt pont a nyolc esztendő. És ha már az emberek, akik szinte félistenek, maguk sem tudják megmérni a gondolat-genezis és a választási sugallat misztériumának mélységét, amely a tudatukban gondolat gyanánt jelentkezik, nem lehet kívánni egy kis kutyától, hogy ismerje a gondolatok miértjét, amelyek határozott célok felé határozott cselekvésekre ösztönzik.

Mert Jeromossal ez történt. Abban a pillanatban, amikor vonítania kellett volna, rájött, hogy új gondolattal, még pedig merőben különbözővel, áll szemközt, amely ott van gyors gondolkodásának legbelső középpontjában, a gondolat minden ösztönző erejével felruházva. Ugy engedelmeskedett ennek a gondolatnak, mint a bábjáték figurája a madzagoknak és elindult végig a fedélzeten, hogy megkeresse a matrózt.

Kérést akart intézni Borckmanhez. Borckman is kétlábú fehér isten volt. Borckman könnyen leemelhette a meredek létrán, amely az ő számára emberi segítség nélkül olyan tabut jelentett, hogy ennek megsértése bizonyosan szerencsétlenséggel járt volna. Azonban Borckmanben kevés volt a szerető, és ennélfogva megértő szív. Azonkívül Borckmannek dolga is volt. Amellett, hogy a vitorlákat és a kormánykereket állandóan a kellő helyzetben tartván, figyelemmel kísérte az Arangi tengeri futását, amellett, hogy felügyelt a legénységre, amely a fedélzetet surolva és a rézrudakat csiszolva végezte a dolgát, még az a dolga is volt, hogy állandóan húzzon egyet-egyet a kapitányától lopott whiskys üvegből, amelyet a középárboc-hoz kötözött két yam-zsák alkotta nyílásban tartott elraktározva.

Borckman éppen erre a helyre ment, hogy új kortyot húzzon az üvegből, miután keményen megfenyegette a kormánykeréknél dolgozó feketét, hogy ronggyá korbácsolja a hátát és megcsináltatja vele a tíz gyakorlatot, ha a dolgát rosszul végzi. Ekkor jelent meg előtte Jeromos és elállta vágyának útját. De nem úgy állta el, mint ahogy például Lerumival csinálta volna. Most Jeromos sem a fogát nem vicsorgatta, sem a vállaszőrét nem borzolta az égnek. Inkább maga volt a megtestesült engesztelés és esengés, a megtestesült könyörgés a beszédképes-

ségétől megfosztott, de mégis artikulált testben, csóváló farkától, vonagló oldalától kezdve egészen hátracsapott füléig és szinte megszólaló szeméig. Minden értelmes ember megértette volna.

Borckman azonban csak annyit értett, hogy a kegyetlen világból való négylábú állat áll az útjában. A maga dölyfös brutalitásában úgy hitte, hogy a világ kegyetlenebb, mint ő. Az ő tekintete számára fátyol fedte el annak a puha kis kutyának igazi képét, amelyben élt a közlés ösztöne és amelynek majdnem elolvadt a szíve a rimánkodás gyöngédségétől. Borckman csak egy félrerúgni való négylábú állatot látott maga előtt, miközben folytatta isteni kétlábú lépteit a palack felé, amely gyöngyöző hangulatokat tud majd melegíteni az agyában és amely azt tudja vele álmodtatni, hogy herceg, nem pedig paraszt, hogy ura a dolgainak, nem pedig rab-szolgája.

És Jeromost félre is rúgta egy goromba és meztelen láb, amelynek érintése éppen olyan rideg és érzéketlen volt, mint amilyen lélektelenül csapódik a tenger vize egy élettelen szikla parti kiugrásához. Jeromos félig el is csúszott a sima fedélzeten, aztán feltápászkodott, ott állott csendesen és csak nézte a fehér istent, aki ilyen lovagiasan bánik vele. A durvaság és közönségesség nem indította morgó fenyegetésre, vagy bosszúra, ahogyan Lerumival vagy valami más négerrel tette volna. Az elméjében a gondolata sem fordult meg a bosszúnak. Ez nem Lerumi volt, ez felsőbbrendű isten volt, kétlábú, fehérbőrű, mint Kapitány, mint Haggin úr és a többi néhány felsőbbrendű isten, akiket ismert. Csak érezte, hogy fáj, mint ahogyan a gyermek érez a gondatlan vagy szeretetlen anya ütése alatt.

A fájdalom érzésébe elkedvetlenedés is vegyült. Világosan érezte, hogy kétféle gorombaság van a világon. Van először is a szeretet édes gorombasága, mikor Kapitány megragadja őt a pofájánál, úgy megrázza, hogy a foga is kopog belé és azzal a félreérthetetlen szándékkal löki el, hogy ő visszajöjjön és újra rázassa magát. Az ilyen gorombaság mennyország volt Jeromos számára. Azzal az imádott istennel való érintkezés bensősége volt meg benne, aki így óhajtott a kölcsönös szeretetnek kifejezést adni.

De ez a Borckman-féle gorombaság másféle volt. Ez volt a gorombaság második faja, amelyben nem lehetett meleg vonzalmat, a szeretet szívbeli szavát megérezni. Jeromos nem értette teljesen, de érezte a különbséget és ámbár cselekedettel ezt nem fejezte ki, az ilyen fajú gorombaság helytelensége és igaztalansága elkedvetlenítette. Miután tehát feltápászkodott, csak állott tovább és hidegen szemlélte a matrózt, hiába próbálván megérteni azt a látványt, hogy a matróz az üvegnek a fenekét égnek fordítja, az üveg száját az ajkaihoz szorítja, ezalatt pedig a torka nyeldeklő mozgásokat és zajokat hoz létre. Valamint hidegen szemlélte tovább a matrózt, amint visszament a kormánykerékhez és a legborzalmasabb és a legválogatottabb kinszenvedésekkel fenyegette a fekete kormányost, akinek fogsormutogató mosolygása éppen olyan alázatosan gyengéd és engesztelő volt, mint a Jeromosé, mikor kéréssel fordult a matrózhoz.

Jeromos otthagytta ezt a szeretetre nem méltó és megérthetetlen istent. Bánatosan ügetett vissza a lejáróhoz és sóvárogva nyújtotta a fejét a nyílás fölé abba az irányba, amelybe Kapitányt eltűnni látta. Valósággal marta az öntudatát és fájdalmasan izgatta az a vágy, hogy ott legyen Kapitány mellett, mert Kapitánnyal valami baj van, valami nincs rendben. Kivánta Kapitányt. Először is és világosan azért akart vele lenni, mert szerette, másodszor és homályosan azért, mert szolgálni akarta őt. És így vágyódván Kapitány után, tehetetlenségében és a világ dolgai felől való ifjú tapasztalatlanságában teljes szívéből elkezdett sírni és vonítani a lejáró nyílása fölött és sokkal jobban belemerült a búbánatába, semhogy haragra gerjedt volna a néger ellen, akik úgy a fedélzeten, mint lent a kabinsoron rávigyorogtak és csúfot üztek belőle.

A lejáró tetejétől a kabinsor padlója több mint két méter mélyen feküdt. Ő csak néhány órával ezelőtt mászott fel a létra meredekén. Azonban azt jól tudta, hogy lemenni más, és lehetetlen. És végül mégis rászánta magát. Szívében az az ösztön, hogy mindenáron Kapitányhoz jusson, olyan erős volt, agyában az a megértés, hogy fejjel lefelé, lábának és izmainak való támasztópont nélkül semmi esetre nem tud lemászni a létrán, olyan világos volt, hogy a lemásztatást nem kísérelte meg. Egyszerűen egyetlen nagyszerű és hősies ugrással levette magát a nyíláson. Tisztában volt azzal, hogy most az élet egy tabuját sérti meg, mint ahogy tisztában lett volna vele, mit csinál, ha beleugrik a meringei lagunákba, ahol a félelmes krokodilusok uszkálnak. A nagy szeretet mindig képes arra, hogy önkockáztatásban és önfeláldozásban fejezze ki magát. Jeromos is csak szeretetből tudta megtenni ezt az ugrást.

Az oldalára és fejére zuhant. Az egyik ütéstől megállt benne a szusz, a másiktól elsötétült előtte a világ. De amint ott feküdt az oldalán és remegett, még öntudatlanságában is gyors, görcsös mozdulatokat tett a lába, mintha futna oda Kapitányhoz. A négerek nézték és nevettek és mikor már nem remegett és a lába nem rugdalózott többé, nevettek tovább. Vadon születtek, vadságban éltek egész életükön át és semmi egyebet nem ismervén, a humor iránti érzékük is megfelelően vad kellett, hogy legyen. Az ő számukra egy ájult és talán életevesztett kiskutya falrengetően mulatságos látványt jelentett.

Négy teljes perc mult el, amíg visszatérő öntudata képessé tette Jeromost, hogy feltápáskodjék és szétterpesztett lábakkal és könnybenúszó szemekkel hozzáegyensúlyozza magát az Arangi ingásához. De tudatának első felcsillanásában makacsul az maradt az egyetlen gondolat, hogy oda kell jutnia Kapitányhoz. A négerek? Az ő aggodalmában, izalmában és szeretetében ezek most nem számíthattak. Ügyet sem vetett a vigyorgó, csukló, csúfolódó fekete legényekre, akik a kiskutyát, ezt a rendkívül tehetséges négervadásszá trénirozható állatot, már csak azért is nagy gyönyörűséggel ölték volna le és ették volna meg, mert egy nagy fehér gazda félelmes védelme alatt állott. Jeromos arra sem fordította a fejét, még a szemével sem pillantott feléjük, ilyen arisztokratikus módon jelezte nemlétezésüket és a kabinsoron végigmenvén, bement a kajütbe, ahol Kapitány lázálomban félrebeszélve feküdt a hálólhelyen.

Jeromosnak sohasem volt maláriája. Nem értette a dolgot. De a szívében még nagyobb aggodalom kelt annak láttára, hogy Kapitánynak valami baja van. Kapitány nem ismerte fel őt még akkor sem, mikor odaugrott hozzá, átlépett a fekvő ember hevesen emelkedő mellén és lenyalta arcáról a láz csípős verejtékét. Nemcsak hogy nem ismerte meg, vadul csapkodó karjai még el is separték a kutyát. Jeromos egész súlyával nekivágódott a hálólhely falának.

Ez a gorombaság már nem a szeretet gorombasága volt. De viszont olyanféle gorombaság sem volt, amellyel Borckmann rúgta félre az útból. Ez a gorombaság része volt a kapitány bajának. Jeromos nem gondolkozás útján jutott erre a végkövetkeztetésre. De pontosan úgy cselekedett, mintha az egészet végiggondolta volna. Másképp nem is lehet kifejezni ezt a dolgot, minthogy Jeromos megérezte ennek a gorombaságnak új különbségét.

Megült az egyik nyugtalanul csapkodó kar veszedelmes körén kívül és sóvárogva vágyott volna közelebb menni, hogy megnyalhatta az arcát az istennek, aki nem ösmerte meg, de aki őt most is egész bizonyosan nagyon szereti. Szívdobogva együtt kínlódott és szenvedett Kapitány minden bajával.

- Hé, Clancey, - motyogta a félrebeszélő kapitány - jó munka ez a mai, a munkások nagyszerűen dolgoznak... Ezek aztán értik a tisztogatást a fecskendők pocsolójája után... Adja ide a hármasszámú hébert, Clancey... Menjen be az elülső vége alá...

Aztán lidércnyomásának képei megváltoztak:

- Ejnye, szívecském, miket mondasz apuskádnak, még hogy meg tudom-e fésülni ezt az édes, aranyos hajadat?... Már hogyne tudnám... Hiszen hét éve fésülöm... Még jobban is tudom, mint anyád... Igen, még anyádnál is jobban... A fésülőversenyen én nyerném az első aranyérmét, ha az én aranyos kis lányom drága haját kellene fésülni... Vigyázni! A hajó kitör!... Le a kormánykereket!... Kötélkormányt neki ottan, hé!... Gyerünk, gyerünk, maguk ottan!... Aha, most úgy fogja a szelet, mint ahogy ilyen gyönyörű hajócskához illik... Ezt így fel fogom húzni... Persze, hogy amilyen magasra csak lehet, nagyon természetes... Blackey, ha annyit fizet egy belenézésért az én kártyámba, mint amennyit én fizetek egy belenézésért a maga kártyájába, hát akkor fog majd egy lapot látni, annyit mondhatok...

Igy folyt tovább az össze nem függő emlékek értelmetlen csacsogása Kapitány szájáról, teste tovább hánykolódott, karjai tovább csapkodtak és Jeromos, aki odahúzódott a fekvőhely falához, végtelen búval szomorkodott bánatában és tehetetlenségében. A poker szabályaiból éppen úgy nem értett semmit, mint a hajó vitorlaszereléséből, a new-yorki utcai balesetek romjainak eltávolításából, vagy abból, hogy valaki egy harlemi lakásban fésüli egy imádott leánygyerek hosszú szőke haját.

- Mind a kettő meghalt - mondta Kapitány lázálmának változásában.

Nyugodtan mondta, mintha csak azt mondta volna, hogy hány óra. De aztán elkezdett jajveszékeln:

- Óh, az a drága, drága két copfja az aranyos hajának...

Egy darabig mozdulatlanul feküdt és megtört szívvel zokogott. Most Jeromoson volt a sor. Bemászott az alá a kar alá, amely a zokogástól görcsösen vonaglott Kapitány oldala mentén, hűvös orra megérintette Kapitány arcát és ekkor a kar köréje fonódott és szorosan magához ölelte. Az öklöbszorított kéz szorítása engedett és dédelgetően fogta a kutyát és a bársonyos kis test meleg érintése változást hozott Kapitány beteg álmaiba, mert rideg és vészjtjósló végzetességgel kezdte morogni:

- Azt a négert, aki csak a szemét is rá meri vetni erre a kiskutyára...

VIII. FEJEZET.

Egy félóra múlva Van Horn izzadása olyan bőséges lett, hogy elérte a legmagasabb pontot. Ez jelezte, hogy a maláriás roham megtört. Nagy testi megkönnyebbülést érzett, agyából elszéledt a delirium utolsó köde. De roppant összetörtnek és gyengének érezte magát. Lerugta a takarót és megismerte Jeromost, aztán üdítő természetes álomba merült.

Csak két óra múlva ébredt fel. Indult fel a fedélzetre. A létra feleútján feltette a fedélzetre Jeromost és visszament a kajútbe az ottfelejtett kinines üvegért. Azonban nem tért vissza rögtön Jeromoshoz. Borckman fekvőhelyének kihúzó fiókja felkeltette a figyelmét. Az a fagomb, amely a fiókot zárva tartotta, elromlott, a fiók tárvanyitva állott és csak lógott az egyik sarkán, amely megakasztotta és megakadályozta, hogy a fiók leessen a földre. Ennek fele sem volt tréfa. Van Horn nem kételkedett, hogy ha a múlt éjszaka égháborújának folyamán a fiók leesett volna a földre, az Arangi, meg a rajta levő nyolcvan ember közül senki nem maradt volna életben. Mert a fiók tele volt dinamittal töltött vetőrudak, robbanó kapszlikat tartalmazó dobozok, kanóckötegek, mérőólmok, vasszerszámok és mindenféle fegyverekbe való töltények össze-vissza kevert halmazával. Rendberakta a mindenféle holmit, aztán egy nagy sróffal és srófhúzóval visszaerősítette a fagombot.

Ez alatt Jeromos kissé kellemetlen új kalandnak lett a részese. Várván Kapitány visszatérését, történetesen meglátta, hogy a vadkutya ott fekszik a fedélzeten körülbelül hat lépésnyire a ládák közötti buvóhelyétől. Jeromos lábai azonnal merev tartást öltöttek. Megkezdte a vadászatot. A siker biztosnak tetszett, mert a vadkutya behunyt szemmel feküdt ott, tehát minden jel szerint aludt.

Ebben a pillanatban a matróz, aki a hajó orra felől a yam-zsákok között elraktározott palack felé baktatott végig a fedélzeten, feltűnően rekedt hangon a Jeromos nevét kiáltotta. Jeromos hátracsapta mogyorólevél-alakú füleit és a tudomásulvétel jeléül csóválta a farkát, de minden figyelmét arra szentelte, hogy folytassa a vadászatot. A matróz hangjára a vadkutya, gyorsan nyíló szemeit Jeromos irányába fordítva, hirtelen beugrott a barlangjába, ott azonnal szembe fordult és fogát mutatva, győzelmes megvetéssel morogva dugta ki a fejét.

Jeromos a matróz vigyázatlansága fölött érzett haragjától kedveszegetten visszament a feljáró nyílásához, hogy Kapitányra várjon. De Borckmann, akinek agya már kavargott egy kicsit a jócskán elfogyasztott kortyoktól, a részeg emberek módján csökönyösen ragaszkodott egyetlen gondolatához. Kétszer is parancsoló hangon szólította Jeromost, Jeromos pedig a szelídség hátracsapott füleivel és farkcsóválással jóindulatúan jelezte, hogy nem hajlandó. Aztán a nyílás fölé dugta a fejét és a kabinsor felé kémlelt Kapitány után.

Borckmannak eszébe jutott első gondolata és megkereste az üveget, amelyből alaposan felöntött a garatra. De második gondolata, bármilyen jelentéktelen volt is, csökönyösen ottmaradt a fejében. Egy darabig igyekezett elhitetni azokkal, akik nem is látták, hogy figyelmen kívül hagyja azt a hűvös kis szellőt, amely megtölti az Arangi vitorláit és oldalradönti a fedélzetét, aztán a kormányos felé fordult és hülye módon azt igyekezett vele elhitetni, hogy részeg szemében a sas éles örködése lakozik. Miután így egy darabig tántorgott és motyogott magában, végül megint csak odajött Jeromoshoz.

Jeromos Borckman odaérkezéséből azt érezte először, hogy egy komoly fájdalmat okozó marok ragadja meg a csípőjét és vékonyát és körülforgatja. Felvonított fájdalmában. Aztán Borckman, ahogy Kapitányt látta játszani, megragadta Jeromos arcát, megrázta, hogy a foga is csattogott belé. De ez bizony teljességgel más volt, mint Kapitány szeretetteljesen goromba

rázogatása. Jeromosnak rázódott a feje és egész teste, a fogai fájdalmasan összekoccantak és a legdurvább nyersség röpítette tovább a fedélzet csúszós lejtőjén.

Jeromos azonban gentleman volt. Vele egyenrangúak és felsőbbrendűek iránt maga volt a megtestesült udvariasság. Az előnyeit még akkor sem használta ki tudatosan a kelleténél jobban, ha olyan alsóbbrendű lényel állott szemközt, mint például a vadkutya. Mikor hajhászta és kergette a vadkutyt, ebben több volt az egészséges harag, mint a hatalmaskodó, szájhős tüntetés. De egy kétlábú fehér istennel szemben, mint Borckman, nagyobb önuralmat igyekezett gyakorolni, jobban vigyázni és visszatartani primitív sugallatait. Azt a játékot, amelyet az örömtől magánkívül játszott Kapitánnyal, a matrózzal nem akarta játszani, mert akármilyen kétlábú fehér isten volt a matróz, ő iránta nem érzett hasonló szeretetet. Mégis csupa udvariasság volt. Visszajött, kezdetlegesen utánozva azt a teljesszívű rohanást, amelyet Kapitánnyal való játéka közben tanult meg. A szó szoros értelmében színészkedett: azt próbálta csinálni, amit semmiféle ösztöne nem sugott neki. Igyekezett elhitetni, hogy játszik és mimelt morgásokat adott ki a torkán, amelyek azonban nélkülözték az igazság látszatát.

Nyájasan és barátságosan csóválta ugyan a farkát és egyre vadabb és nyájásabb lett. De a matróz mámorának éles figyelme meglátta a különbséget és homályosan felébredt benne ennek a különbségnek, a színészkedésnek, a bolonddátartásnak az intuiciója. Jeromos csakugyan becsapta őt, mert tapintatos szíve indította erre. Borckman pedig részegségében meglátta a becsapást, de nem vette észre mögötte a szívjóságot. Egy pillanat alatt a kutya ellenségévé változott. Elfelejtve, hogy maga sem egyéb közönséges bestiánál, arra az állaspontra helyezkedett, hogy ez a kutya nem egyéb közönséges bestiánál, amellyel ő még játszani is akar azon a lelkes pajtási módon, ahogy Kapitány szokott vele játszani.

A vészes háborút nem lehetett kikerülni, de a háború nem Jeromos, hanem Borckman részéről indult. Borckman, mint vadállat, a benne lakó vadállat mély és sötét ösztöneit érezte, hogy urává legyen ennek a négylábú vadállatnak. Még gorombábban és még erősebben ragadta meg Jeromos pofáját és egyre növekvő gorombasággal és erővel hajította el a fedélzeten, amely az erősebb szélrohamok növekvő hatása következtében meredek és csúszós lejtővé változott.

Jeromos jött vissza. Örülten kaparászott a lejtőn, amely a lábának alig adott támasztékot. De jött vissza a vadságnak most már nem szegényesen megkísértett mímelésével, hanem a lelkében kiütköző vadság első lobbanásainak engedve. Ezt ő nem is tudta. Ha egyáltalában gondolkozott, akkor az volt az egyetlen benyomása, hogy játssza az ismert játékot, mint ahogy Kapitánnyal szokta játszani. Egyszóval kezdett érdeklődni a játék iránt, ámbar ez az érdeklődés lényegesen különbözött attól, amelyet Kapitány társaságában szokott tanusítani.

Most már gyorsabban csattogott a foga és mélyebben óhajtotta megkapni a pofáját megragadó kezét. A célt azonban elhibázta, a kéz megint megragadta és ő keményebben és messzebbre zuhant a meredek fedélzeten, mint valaha. Most már dühbe jött, mikor visszafelé kapaszkodott, ámbar ezt ő maga nem tudta. De a matróz, aki, ha részeg is, de ember volt, megérezte Jeromos támadásában a változást, mielőtt még magának Jeromosnak bárminő változásról sejtelve is lett volna. És Borckman nemcsak megérezte. A változott támadás még jobban arra sarkalta, hogy belemerüljön a primitív vadállatiasságba, hogy úgy verekedjék a leigázni való kiskutyával, mint ahogy egészen más körülmények között az őseiber verekedett volna azzal az elsőszülött farkaskölyökkel, amelyet a sziklák közötti fészekből lopott.

Mert Jeromos is vissza tudott tekinteni ilyen messzi származásra. Ősei ír farkaskutyák voltak és a farkaskutyák ősei azelőtt sok-sok idővel farkasok voltak. Jeromos morgásának hangja megváltozott. Az elfelejthetetlen és megfejtethetetlen mult kezdett zenélni a hangszálain. Fogai vad szándékkal csattogtak, olyan mélyen vágyva belevájódni az ember kezébe, amilyen mélyre a szenvedély csak döfheti őket. Mert ekkorra Jeromos már csupa szenvedély lett.

Lelke majdnem olyan gyorsan visszazuhant az ősvilág sötét és merev durvaságába, mint a Borckmané. És ezúttal a fogai már sebet is okoztak, végighasították Borckman jobbkezeének belső felén az első és második izületi hajlás gyenge és érzékeny bőrét. Jeromos fogai tú gyanánt tudtak szűrni és Borckman, akinek sikerült megragadni a kutya pofáját, úgy eldobta magától, hogy Jeromos, ha idejekorán meg nem tud kapaszkodni a körmeivel a fedélzeten, belevágódik az Arangi alacsony korlátjába.

Van Horn, aki elkészült a robbanószerekkel telt kihúzó ágyfiók rendberakásával, eddigre már felmászott a feljáró létrafokain, látta a harcot, megállt és nyugodtan szemlélte, mi lesz.

Azonban, amit látott, ahhoz millió évvel kellett visszamenni. Két örült lény küzdött itt egymással, akik lesiklottak a nemzedékek pórázáról, visszajutottak a pitymalló élet homályába, amelyben a derengő értelem az élet vegyi összetételét még nem változtatta az önuralom szelídségévé. Ami Borckman örökségének agysejtjeiben bujkált, ott bujkált Jeromos örökségének agysejtjeiben is. Az idő mindkettőjük számára az őskorba ugrott vissza. A tízezer nemzedék minden igyekezete és gyűjtött kincse egyszerre eltűnt és Jeromos és a matróz úgy harcoltak, mint a vadkutya és a vadember. Mindezt nem tudta Van Horn, aki még benn állt a feljáróban és szeme egy szinten volt a fedélzet síkjával.

Jeromos számára Borckman éppen úgy nem volt Isten többé, mint ahogy ő maga sem volt pusztán egy símaszőrű ír terrier. Mind a ketten elfelejtették azt a millió esztendő, amelynek pecsétje gyengébben és kitörölhetőbben volt rácsapva örökségükre, mint az, amit a millió esztendő megelőző millió esztendő ütött rá bélyegül. Jeromosnak nem volt fogalma a részegségről, de az igazságtalanságról volt. És hogy vele igazságtalanság történik, azt a düh méltatlankodásával érezte. Mikor az emberi kéz és a kutya támadása megint találkozott, Borckman keze elügyetlenkedte a dolgot, elhibázta a fogást és mielőtt még visszalökhette volna a kutyát, mind a két keze megsebesült.

És Jeromos még mindig támadott. Méltatlankodását hisztérikus zenebonával hirdette, mint az őserdő akármelyik ordító fenevada. Sígni azonban nőm sírt. Az ütések alatt a szeme meg sem rebbent, a teste nem lapult meg. Hatolt egyenesen előre, az ütések nem kerülte ki, ment szilárdan a célja felé, hogy támadjon és az ütést a fogaival fogadta. Borckman most már olyan erővel röpítette el, hogy az oldala fájdalmasan nekinyekkent a korlátnak és most már Van Horn is megszólalt:

- Hagyja abba, Borckman! Hagyja békében azt a kiskutyát!

A matróz attól a meglepetéstől, hogy nézik, ijedten fordult meg. Van Horn éles, parancsoló szavai millió esztendő távolán át jöttek feléje. És a matróz dühtől eltorzult arca nevetségesen igyekezett átmenni egy birkaszerű, mentegetődző vigyorgásba.

- Csak játszottunk... - motyogta magában.

De Jeromos éppen ekkor rohant vissza, felugrott és belemélyesztette a fogait a támadó kézbe.

Borckman azonnal és eszeveszetten visszaesett a millió esztendő előtti állapotba. Rúgni próbált, de a bokája megsebesült. Vadul hebegett dühében és fájdalmában, lehajlott és rettentő ütést mért Jeromos fejére és nyakára. A kutyát ugrásközben a levegőben érte az ütés, megfordult maga körül a levegőben és a hátával zuhant a fedélzetre. Feltápáskodott és igyekezett támadni, amilyen gyorsan csak képes volt, de Kapitány kiáltása megállította:

- Jeromos! Elég! Gyere ide!

A kutya engedelmeskedett. Igaz, hogy csak rendkívüli erőfeszítéssel. A szőre felborzolódott és az ajkai felhúzódtak villogó fogairól, mikor elhaladt a matróz mellett. Most nyöszörgött legelőször. De most sem félelmében vagy fájdalmában nyöszörgött, hanem a gyalázat miatt és

attól a vágytól, hogy folytassa a harcot, amelyet Kapitány parancsára csak nagy erőfeszítéssel tudott abbahagyni.

Kapitány fellépett a fedélzetre, felkapta a kutyát és veregetve csendesítette, mialatt megmondta a véleményét a matróznak:

- Szégyelje magát, Borckman. Le kéne magát löni, vagy beverni a fejét. Ezt csinálta egy kölyökkutyával, amelyik még úgyszólván szopós. Nagyon viszket a tenyerem, mondhatom. Még csak elgondolni is! Egy kis kutyával, egy kis kölyökkutyával! Nagyon örülök, hogy a keze fel van hasítva. Úgy kell magának. Remélem, vérmérgezést fog kapni. Aztán meg maga be is van rúgva. Menjen le, feküdjön le és meg ne lássam a fedélzeten, amíg ki nem józandott. Értette?

És Jeromos, messzi utasa annak az életnek és az élet egész történetének, amely a világot teszi, nagy igyekezettel vergődve át a történelem előtti idők sötét ingoványán annak a szeretetnek a segítségével, amely jóval később született meg és lett lelkének vitorlakötélzete, torkában még mindig remegve őskorának azzal a gyenge visszhangú dühével, amely az elvonuló mennydörgés távoli robajához volt hasonló, most felismerte a maga érzéseinek meleg módján az ő Kapitányának felséges és igazságos voltát. Kapitány csakugyan isten, aki igazságosan jár el, aki igaz isten, aki védelmező, aki uralkodóan rendelkezik ezzel a haragja elől elsompolygó másik és kisebb istennel.

IX. FEJEZET.

Jeromos és Kapitány megosztották a hosszú délutáni őrseget. Kapitány minduntalan meg-megszólalt lelkesedésében:

- A teremtsit neki, Jeromos, te aztán kutya vagy a talpadon. Igazi kutya vagy. Oroszlánkutya vagy. Fogadni mernék, hogy nincs az az oroszlán, amelyik el tudna veled bántani.

Jeromos a maga nevéen kívül mindebből egy szót sem értett, de azért tudta, hogy azok a hangok, amiket Kapitány ad, tele vannak az elismerés bőségével és a szeretet melegével. És mikor Kapitány lehajlott és megfogdosta a fülét, vagy a rózsaszínű nyelvtől meg hagyta csókolni kinyújtott ujjait, Jeromos szíve majd megszakadt a boldogságtól. Mert juthat-e bármilyen lénynek nagyobb elragadtatás osztályrészül, mintha istene szereti? Jeromos elragadtatása pontosan ez volt. Kapitány isten volt, érinthető, valóságos háromdimenziós isten, aki jön-megy, vászonrongyaiban meztelen lábbal kormányozza a maga világát, őt pedig gögicselő szavakkal és kiterjesztett, magához ölelő karokkal szereti.

Van Horn négy órakor egy pillantással megbecsülte a délutáni nap állását, megmérte az Arangi futásának gyorsaságát a közeli Su'u felé, aztán lement és szigorúan felébresztette a matrózt. Jeromos maga maradt a fedélzeten, míg mind a ketten visszajöttek. De ha a két fehér isten nem lett volna odalent a közelben és nem lett volna bizonyos, hogy minden percben visszatérhetnek, Jeromos bizony nem sokáig maradt volna ura a fedélzetnek, mert a hazatérő munkások és Malaita között fogyó minden egyes mértföld nagyobbra dagasztotta a négerek szívét és Lerumi például, a többiekkel együtt érezvén régi függetlenségük közeledését, szájában összefutó nyállal és kóstoló mozdulatokkal nézte Jeromost. A pillantás telve volt étvággyal és bosszúval, ami Leruminál egyet jelentett.

Az Arangi hűvös szellőben feszülő vitorlákkal gyorsan közeledett a szárazföld felé. Jeromos kikukucsált a szögesdrót fölött és beleszimatolt a levegőbe. Kapitány ott állt mellette és vezényszavakat osztogatott a matróznak és a kormányosnak. A ládák rakását már kioldották és a legények elkezdtek a ládáikat nyitogatni és zárogatni. Különös gyönyörűséget okozott nekik, hogy mindegyik ládának a fedelére belülről csengő volt erősítve. A csengő mindig megszólalt, mihelyt a fedelet felnyitották. Ennek a játékos berendezésnek úgy örültek, mint a gyerekek. Mindegyik újra és újra odament a ládák halmazához, hogy kinyissa a maga ládáját és megszólaltassa a csengőt.

A legények közül tizenötöt kellett Su'uban partra tenni. Ezek vad kézlóbálásokkal és kiáltásokkal kezdték felismerni és mutogatni a legpicibb részleteit annak az előttük kibukkanó helynek, amelyet egyedül ismertek három évvel ezelőttig, mikor apjuk, bátyjaik és főnökeik a rabszolgaságra adták el őket.

A hosszú és keskeny kikötőhelyhez alig száz méter széles, keskeny csatorna vezetett. A partot mangrove-erdők és a sűrű, trópusi vegetáció növényei lepték el. Házaknak, emberlakta helyeknek semmi nyoma nem volt sehol, pedig Van Horn, aki erősen figyelte a közvetlen közeli sűrű őserdőt, magától értetődő dolog gyanánt tudta, hogy e pillanatban az emberi szemek tízével, sőt talán százával figyelik őt.

- Szagold, Jeromos, szagold, - biztatta a kutyát.

Jeromos nyakszőre az égnek állott. Megugatta a mangrove-erdőt, mert éles szaglásával megállapította, hogy ott négerek leselkednek.

- Ha nekem olyan szaglásom volna, mint neki, - mondta a kapitány a matróznak - egészen bizonyos volnék benne, hogy sohasem veszttem el a fejemet a nyakamról.

De Borckman nem felelt és komoran tett-vett a munkájával. A kikötőben gyenge volt a szél. Az Arangi lassan hatolt be és harminc fonálnyi vízben vetett horgonyt. A kikötő partjának lejtője olyan meredek volt, hogy az Arangi ezt a tekintélyes mélységű vizet alig érte el, már harminc méternyire bent volt a kétoldalról szegélyező mangrove-erdőkben.

Van Horn egyre csak aggodalmasan nézegetett a lombos partokra. Su'unak nagyon rossz volt a híre. Mióta a Hathaway Tündér nevű szkunert, amely a queenslandi ültetvények számára toborzott munkásokat, elfoglalták a bennszülöttek tizenöt évvel ezelőtt és minden matrózát lemészárolták, az Arangi kivételével nem akadt hajó, amely ki mert volna kötni Su'uban és a legtöbb fehérember elítélte Van Horn esztelen vakmerőségét.

Messze fenn a hegyekben, amelyek pár ezer méternyire emelkedtek a szélhajtotta fellegekig, itt is, ott is jelzőfüstök emelkedtek, amelyek a hajó jöttét hirdették. Távol és közel egyszerre ismeretes lett az Arangi jelenléte. És a közvetlen közeli őserdőből mégis csak a papagájok rikoltását és a kakaduk fecsegését lehetett hallani.

Az Arangiról leeresztették a csónakot, hat fekete matróz ült bele, majd belerakták a tizenöt Su'uba való legényt és a ládáikat. A csónak oldala mentén elhúzódo vitorlaváshozon alatt kéz-ügyben öt Lee-Enfield-fegyver feküdt. A fedélzeten egy fekete matróz puskával a kezében őrizte a többi fegyvert. Borckman felhozta a maga fegyverét, hogy rögtön kéznél legyen, ha szükség van rá. Van Horn fegyvere ott feküdt a csónak farában, Van Horn maga is ott állott Tambi közelében, aki egy hosszú lapáttal kormányzott. Jeromos halkán sírni kezdett és a korláton át Kapitány felé esengett, akinek megesett a szíve és beemelte a csónakba.

Maga a csónak volt a legveszedelmesebb hely. Hogy az Arangin maradt munkások fellázadnak, arra éppen ebben a pillanatban kevés volt a valószínűség. Somóba, No-olába, Langa-Langába és a távoli Maluba valóik lévén, nagyon hasznos félelem élt bennük, hogy ha elvesztik fehér gazdáik védelmét, felfalja őket Su'u népe, mint ahogy a su'ui legények féltek volna, hogy Somo, Langa-Langa vagy No-ola népe felfalja őket.

A csónak veszedelmes helyzetét még növelte, hogy nem volt mögötte fedező csónak. A nagy toborzó hajók rendszeres szokása az volt, hogy minden parti küldetésre két csónakot indítottak. Mialatt az egyik kikötött a parton, a másik nem messze ott vesztegelt, hogy fedezze a partraszállottak visszavonulását, ha bármilyen zavar történik. Az Arangi ahhoz is kicsi volt, hogy a fedélzetén egy csónakot el tudjon helyezni, kettőt pedig nem tudott felkötni az orrára. Van Horn tehát, mint legvakmerőbb munkástoborzó, egyszerűen nélkülözte ezt a fontos óvintézkedést.

Tambi a Van Horn halk vezényszavainak engedelmeskedve, a part mentén haladt tova. Ahol a mangrove-erdő abbamaradt, a part meredekebb lett és a víz széléig egy csapott ösvény vezetett le, Van Horn elrendelte, hogy az evezősök menjenek kissé a part felé és húzzák be a lapátokat. Ezen a helyen magas pálmák és széleskoronájú fák emelkedtek az őserdő felé és az ösvény olyan benyomást tett, mintha egy alagút bejárata volna a tropikus növényzet sűrű zöld falába.

Van Horn, aki az élet valami jelét kutatta pillantásával a parton, szivarra gyújtott és egyik kezével vászonba burkolt csípőjére tapintott, hogy megbizonyosodjék, ott van-e a ruhája és teste közé dugott dinamitos vetőrúd. Az égő szivar arra való volt, hogy mikor szükség lesz rá, meggyújtsa vele a dinamit kanócát. Ez a kanóc, amelynek ki volt hegyezve a vége, hogy alkalmasan bele lehessen illeszteni egy gyújtószál letörött fejét, olyan rövid volt, hogy attól a pillanattól kezdve, amíg a kezelője hozzáért az égő szivarral, a robbanás pillanatáig nem telhetett el több három másodpercnél. Van Hornnak tehát józan fejjel kellett dolgozni, ha a szüksége felmerült. Három másodperc alatt meg kellett gyújtania a kanócot és az illető célra

irányozva odavetni a meglóbált rudat. Most azonban nem gondolta, hogy szüksége lesz rá. Csak éppen elővigyázatosságból tartotta készen.

Elmult öt perc, de a part csöndje változatlanul mély maradt. Jeromos megszagolta Kapitány meztelen lábszárát, mintegy biztosítandó a gazdáját, hogy ő ott van mellette, akármilyen fenyegeti is a szárazföld ellenséges csendjéből. Aztán felágaskodott első lábaival a csónak szélére és mohón, hallhatóan szimatolt tovább, felborzolta a nyaka szőrét és mély morgásban tört ki.

- Ott vannak, rendben van, - mondta neki Kapitány.

Jeromos oldalra pillantott mosolygó szemével, megcsóválta a farkát, hamar hátracsapta a fülét, majd megint a part felé fordította az orrát és olvasta tovább azt az őserdei történetet, amelyet a tikkasztó és majdnem mozdulatlan levegő könnyed szárnya lebegtetett feléje.

- Hé, - kiáltotta el magát hirtelen Van Horn - te legény kidug fej tied!

Mint egy színpadi változáskor, a látszólag lakatlan őserdő hemzsegni kezdett az élettől. Egy pillanat alatt száz vadember pattant elő. Mind az őserdőből bukkantak ki. Valamennyien fel voltak fegyverezve, némelyeknél Snider-puska volt és ócska pisztoly, másoknál íj és nyíl, hosszú dárda, buzogány és hosszúnyelű tomahawk. A következő pillanatban egyikük kiugrott annak a nyílt térnek a napsütésébe, ahol az ösvény és a víz találkoztak. Díszeit kivéve, olyan meztelen volt, mint Ádám a bűnbeesés előtt. Göndör, ragyogó, fekete hajából egyetlen fehér toll meredt a magasba. Egy fehér, megkövesedett kagylóból csiszolt élesvégű ék, amely az orra közfalán volt keresztüldugva, egy deciméternyire terjedt keresztül az ábrázatán. A nyakán vaddisznóagarakból készült elefántcsont-fehér nyaklánc lógott fonott kókuszdió-rostok fonalán. Egyik lábszárán közvetlen a térde alatt fehér kauri-kagylóból való láncocskát hordott. Egyik füle mellé kacéran égőpiros virágot tűzött, a másik fülébe fűrott nyíláson keresztül pedig malacfarka volt dugva, amelyet éppen most vághatott le, mert még vérzett.

Mikor ez a melanéziai arslán kiugrott a napfényre, a kezében tartott Snideru-puska egyszerűen a csípőjétől a vállához került és csöve egyenesen Van Hornra szegeződött. Van Horn sem volt rest. Hasonló gyorsasággal kapta elő a maga fegyverét és célzásra tartotta. Így álltak egymással szemközt farkasszemet nézve, egymástól húsz lépésnyire, az ujjuk végében a halállal. És a húsz lépés szűk közén a barbárság és a civilizáció közötti millió esztendő is ott rémlett közöttük. A modern, fejlett ember számára az a legnehezebb, hogy elfelejtse az ősi gyakorlatot. A legkönnyebb az, hogy elfelejtse a modernségét és az idők végtelenjén keresztül visszacsüsszék abba a korba, amikor még nem tudott beszélni. Egyetlen hazugság, egyetlen arculcsapás, egyetlen féltékenységi roham egy pillanat kis töredéke alatt a majomhoz hasonló lomblakóvá tudja változtatni a huszadik századbeli filozófust, úgy, hogy mellét verdesi, fogait csikorgatja és vérbeborul előtte, a világ.

Van Hornnal is ez történt. De bizonyos különbséggel. Nem sietett, várakozó álláspontra helyezkedett. Ugyanabban a pillanatban tudott teljesen modern lenni, de fenyegetően őserdős is, aki képes lett volna fogával és körmével véresen harcolni, de szívből óhajtott modern maradni, amíg csak lehet és akarata erejével uralkodva, tanulmányozni azt az ébenfekete bőrű és vakító fehérrel díszített festményt, amely szemközt állott vele.

Hosszú tíz másodpercnyi csend következett. Még Jeromos is elnyomta torkában a morgást, maga sem tudta, miért. Száz emberevő kannibál az őserdő peremén, tizenöt hazatérő su'ui néger a csónakban, hét fekete matróz, egyetlen fehérember szivarral a szájában, fegyverrel a kezében és a meztelen lábszáránál figyelő ír terrierrel: ezek mind némán és egyformán állottak ennek a tíz másodpercnek ünnepélyes időközét és egyetlen egyikük sem tudta vagy sejtette, hogy az egésznek mi lesz a vége.

A hazatérő munkások egyike, aki a csónak orrában ült, megadta a békejelet: kifelé terjesztette fegyvertelen tenyerét és az ismeretlen su'ui nyelvjárásban csipogni kezdett. Van Horn célban tartotta a puskát és várt. A néger arslán leeresztette a fegyverét. A jelenet valamennyi szereplője megkönnyebbülten felsóhajtott.

- Én jó legény, - mondta az arslán vékony hangon, amely félig madaré, félig manóé lehetett volna.

- Te nagy számár, - kiáltotta vissza Van Horn hangosan, leejtette a fegyvert a csónak farába, rászólt az evezősökre és a kormányosra, hogy forduljanak meg a csónakkal és látszólagos gondtalansággal szívta meg a szivarját, mintha egy pillanattal előbb nem is életről és halálról lett volna szó.

- Szavamra, - folytatta ingerlékeny hangon, - miért te dug puska én feléje? Én nem kéké téged. Ha én kéké téged, has nekem nagyon rossz. Ha te kéké engem, has neked nagyon rossz. Én remél, te nem szeret kéké Su'u legény tied. Su'u legény tied neked testvér. Hosszú idő ezelőtt, három monszun ezelőtt, én beszél igaz beszéd. Én mond, három monszun után legény jön vissza. Szavamra, három monszun vége, legény volt nálam, most jön vissza mind.

Ekkorra a csónak megfordult, orra és fara helyet cseréltek, de Van Horn mindig szemközt maradt a Snider-fegyverű arslánnal. Újabb parancsára az evezősök a part felé indultak és a csónakot orral előre az ösvény talajához hajtották. És mindegyik evezős, félkezével készen tartva evezőjét támadás esetére, titokban lenyúlt a vitorlavászon alá, hogy kitapogassa az elrejtett Lee-Enfield-fegyver pontos helyét.

- Lehet legény mind tied megy kifelé? - kérdezte Van Horn az arslántól, aki a Salamon-szigetek módján adta meg az igenlő választ: félig behúnyta a szemét és furcsa, mintegy fennhéjázó módon felfelé bökte a fejét.

- Nem ti kéké Su'u legény tietek, ha legény megy kifelé?

- Te nem kell fél, - felelt az arslán, - ha Su'u legény mind, jól van. Ha nem Su'u legény, szavamra nagy baj. Isikola, nagy fekete gazda itten, ő mond nekem, én izenet beszél neked. Ő mond nekem, nagyon sok rossz ember van benne erdő itten. Ő mond, nagy fehér gazda nem jó megy kifelé part. Ő mond, kedves jó nagy fehér gazda marad hajó övé rajta.

Van Horn kicsinylően legyintett, mint hogyha ez a híradás nagyon csekély értékű volna rá nézve, ámbar tudta, hogy ezúttal Su'u nem bocsát újoncokat rendelkezésére. Egyenként utasította a csónakból a partra a hazatérő munkásokat, a többieket mindig a helyükön tartva. Ez már a Salamon-szigetek taktikájához tartozott. A csoportosulás veszedelmes volt. Sohasem volt szabad megkockáztatni, hogy a feketék nagyobb számban verődjenek össze. És Van Horn előkelő közömbösséggel pőfékelvén a szivarját, látszólag közömbös tekintetét éles figyelemmel tartotta rajta mindegyik legényen, aki ládával a vállán kiszállott és kilépett a szárazföldre. A legények egymásután tűntek el az alagútszerű ösvényen és mikor az utolsó is eltűnt, kiadta a rendeletet, hogy a csónak térjen vissza a hajóhoz.

- Ezen a fordulón nincs itt mit keresnünk, - mondta a matrónak - felszedjük a horgonyt és reggel elpályázunk.

A gyors tropikus alkonyat hirtelen hajlott a napból az éjszakába. Fent minden csillag elévillant. A víz felett a leggyengébb szellőcske sem moccant és a nyirkos hőség bősége verejtékkal lepte el mind a két férfi arcát és testét. A fedélzeten felterített vacsorájukat bágyadtan ették meg és alsókarjukkal minduntalan a fejükhöz nyúltak, hogy letöröljék a szemüket csípő izzadságot.

- Mi az ördögnek jön az ember a Salamon-szigetekre... átkozott egy piszok hely... - dörmögött a matróz.

- Vagy miért marad itt? - tette hozzá a kapitány.

- Túlságosan belémrágta magát a láz, - morogta tovább a matróz - ha elmennék innen, belehalnék. Emlékszem, két éve megpróbáltam. Ha hideg van, a láz mindjárt kiüt rajtam. Sydneybe fekvé érkeztem. Mentőkocsin kellett, hogy a kórházba vigyenek. Folyton rosszabbul lettem. A doktorok azt mondták, hogy az egyetlen, amit tehetek: rögtön visszamenni oda, ahol felszedtem a lázat. Ha ezt megteszem, sokáig élhetek. De ha ott ülök Sydneyben, hamarosan beadom a kulcsot. Egy másik mentőkocsival visszapakoltak a hajóra. Ez volt az egész, amit a vakációm alatt Ausztráliából láttam. Nincs kedvem a Salamon-szigeteken maradni. Ez maga a pokol. De muszáj, különben belegebedek.

Találomra kimarkolt körülbelül harminc szem kinint, belegöngyölte egy cigarettapapirosba, egy pillanatig savanyúan nézte e csomót, aztán egyszerre lenyelte. Ettől Van Hornnak is eszébe jutott a kúra, fogta az üveget és hasonló adagot csinált magának.

- Jó volna felrakni a védővásznat, - mondotta azután.

Brockman egypár néger matrózzal vékony vitorlavásznat szereltetett fel függönyszerűen az Arangi part felé eső oldalára. Óvintézkedés volt ez az orvgolyók ellen, amelyek a negyven lépésnyire eső őserdőből érkezhettek.

Van Horn leküldte Tambit, hogy hozza fel a kis grammofont és forgassa le azt a tíz-tizenkét elkarmolódott, recsegő lemezt, amelyek már legalább ezerszer megfordultak a tű alatt. A zene közben Van Hornnak eszébe jutott a leány. Felhozatta a sötét kuckójából, hogy hallgassa egy kicsit a muzsikát. A leány rettegve engedelmeskedett, azt hitte, hogy most érkezett az ő ideje. Tétován nézett a nagy fehér gazdára, szeme tágranyílt a rémülettől. Van Horn lefektette, de a leány teste még nagyon soká reszketett. A grammofon nem jelentett az ő számára semmit. Nem lakott benne egyéb, mint a félelem ettől a borzasztó fehér embertől, mert egészen bizonyosan az van rendelve arra, hogy őt megegye.

Jeromos egy pillanatra otthagya Kapitány simogató kezét, hogy odamenjen a lányhoz és megszimatozza. Úgy végezte ezt, mint kötelességet. Megint megállapította a leány személyazonosságát. Most már akármi történhetett, hónapok és évek telhettek el, a leányt most már mindig meg fogja ismerni, akárhányszor találkozik vele. Aztán visszatért Kapitány szabad kezéhez, amely megint elkezdte simogatni. Kapitány másik keze az égő szivart tartotta.

A nedves, tikkasztó hőség egyre elviselhetlenebb lett. A levegő terhes volt azzal a nyirkos, rothadt szaggal, amely a mangrove-ingoványokból terjengett. Brockman, akit a nyekergő zene életének régi kikötőire és városaira emlékeztetett, hason feküdt a forró deszkákon, meztelen lábujjaival ütögette a taktust az elfojtott torokhangon véghetetlen káromkodás monológját mondogatta. De Van Horn, a keze alatt lihegő Jeromossal, nyugodtan és bölcsen szivarozott tovább és mikor végigszitta az egyik szivart, rágyújtott a másikra.

Az evezőcsapások gyenge zaját ő hallotta meg először. Hirtelen felugrott. Igazság szerint Jeromos halk morgása és felborzolódó szőre indították arra, hogy hallgatódzék és észrevegye az evezés zaját. Előszedte a vásznai közé dugott dinamitos rudat, ránézett a szivarjára, hogy meggyőződjék, ég-e csakugyan, aztán könnyed gyorsasággal felpattant és odafutott a korláthoz.

- Mi név neked? - kiáltotta hangosan a sötétbe.

- Én Isikola - jött a válasz az öreg kor reszketeg fejhangján.

Van Horn, mielőtt megint megszólalt volna, félig meglazította a revolverét a bőrtokban, aztán előrehúzta a derekán a bőrtokot, úgy hogy ez a vékonyára került és jól a keze ügyébe esett.

- Mennyi szám legény van együtt vele te? - kérdezte.

- Együtt egyszer tíz legény, - jött a válasz az öreg hangon.

- Akkor te jön hajó oldala hozzá, - mondotta Van Horn és anélkül, hogy fejét elfordította volna, jobbkezeivel öntudatlanul a revolver ravaszához nyúlva, elkezdett vezényelni, - te Tambi, te fog lámpa, nem ez a hely te hoz lámpa, te visz lámpa középkötélzet oda és nagyon erős figyel szem tied.

Tambi engedelmeskedett és elvitte a lámpát tizenöt lépésnyire onnan, ahol kapitánya állott. Így Van Horn abba az előnyös helyzetbe került a közeledő kenu-emberekkel szemben, hogy a lámpa, amely a szögesdrótra akasztva jó helyen lelógott, élesen megvilágította a kenu népét, ő maga azonban árnyékban és félhomályban maradt.

- Vasi, vasi! - sürgette lenézően a feketéket, mert azok még haboztak az egyelőre láthatatlan kenuban.

Végre felhangzott az evezők csapása és felmerült a lámpa által megvilágított fénykörben a magas fekete orra a harci kenunak, amelynek gondola-szabású teste ezüstösen csillámló gyöngyházzal volt berakva, felmerült a kenu egész tekintélyes hossza, amelynek oldala alól nem nyúltak a vízre támasztó gerendák, felmerültek a ragyogószemű és feketén csillogó testű négerek, akik a kenu fenekén térdelve eveztek, felmerült Isikola, az öreg főnök, aki a csónak közepén üldögélt és nem evezett, fogatlan szájában rövidszárú agyagpipát harapva az égnek és felmerült a kenu farában az arslán, fekete testének teljes pucérságával, festett díszeknek csupa fehérségével, kivéve a malacfarkat az egyik fülében és a páros virágot, amely még mindig ott díszelgett a másik füléhez tűzve.

Ismeretes volt a szabály, hogy csak tíznél kevesebb néger jöhetett olyan munkásszállító hajóra, amelyet mindössze két fehér ember vezet. Van Horn keze tehát szorosan megragadta revolvere agyát, ámbár nem húzta ki egészen a tokból és a balkezeivel szájához vitte a szivart és erősen szívta.

- Halló, Isikola, te ördögadta vén fickó, - volt Van Horn köszöntése az öreg főnökhöz, mikor az arslán a kormányzó lapátot a kenu oldalához és részben a feneke alá kanyarítva, odahozta a kenut teljes szélességében az Arangihoz, úgy hogy a két jármű oldala egymáshoz csapódott.

Isikola felfelé mosolygott a lámpa fényébe. Csak a jobbszemével mosolygott, mert több szeme nem volt neki. A balszemét elpusztította egy nyílvessző valamelyik ifjúkori őserdei viaskodásban.

- Szavamra, - köszöntött vissza - hosszú idő, te szem tied nem volt néz én rá.

Van Horn legelőször is tréfálkozott vele, hogy milyen asszonyokkal szaporította legutóbb a háremét és mennyit fizetett értük disznó-valutában.

- Szavamra, - végezte a tréfát - te gazdag ember nagyon-nagyon.

- Én szeret jön fedélzet tied beszélget, - mondta szerényen Isikola.

- Szavamra, éjszaka már jön, - vetette ellen a kapitány, aztán hozzátette mintegy felmentésül az ismert törvény alól, hogy vendégeknek az este beállta után nem szabad feljönni a fedélzetre: - te feljön fedélzet, legények marad csónak benne.

Van Horn udvariasan segített az öreg embernek felmászni a korláthoz, átvergődni a szögesdróton és fellépni a fedélzetre. Isikola mocskos vén vad ember volt. Abból állt az egyik tambója, (»tambo« a bêche-de-mer és a melanéziai nyelven azt jelenti, hogy »tabu«), hogy

víznek soha semmi körülmények között nem szabad érnie a bőrét. És ő, aki a tenger mellett a trópusi harmathullás országában élt, vallásosan irtózott a vízzel való érintkezéstől. Sohasem úszott, sohasem lépett vízbe és ha megeredt az eső, rögtön fedél alá menekült. Nem mintha törzsének többi embere is így tett volna. Ez az ő személyes tambója volt, amelyet az ördög-ördög orvosok rendelték. Más törzsbeliekre az ördög-ördög orvosok azt a tabut tették, hogy nem szabad cápahúst enniük, teknősbékához nyúlniuk, krokodilushoz vagy krokodilusok ásatag maradványaihoz kézzel érniük vagy bemocskoltatniuk magukat egy asszony érintésének vagy egy asszony rájukvetett árnyékának szentségtörésével.

Isikola ennél fogva, víz lévén a tambója, csakúgy ragadt az évek mocskától. Olyan volt a teste, mint a leprásé, arca hervadt, termete az aggságtól megtört. Egy régi dárdadőféstől, amely a combján érte és a törzsét bénán félrebillentette a vízszintes vonalból, súlyosan sántított. De egyetlen szeme fényesen és gonoszul csillogott. Van Horn jól tudta, hogy ez az egy szem tud olyan jól megfigyelni, mint az ő két szeme együttvéve.

Van Horn kezét szorította vele, - ezzel a tisztességgel csak főnököket tüntetett ki, - aztán felszólította, hogy üljön le a sonkáira a rettegő leány mellé, aki megint elkezdett reszketni, mert eszébe jutott, hogy Isikola egyszer állítólag ötször húsz innivaló kókuszdiót kínált, ha meg-eheti öt ebédre.

Jeromosnak természetesen meg kellett szimatolnia ezt a csúnya, bicegő, félszemű embert, hogy a jövőben, ha kell, megismerhesse. Mikor aztán megszagolta és megállapította az aggasztóan egyéni szagát, ijesztően kezdett morogni, amiért Kapitány részéről egy titkos, helyeslő szemhunyorítás járt ki neki.

- Szavamra, jó kéké kutya, - mondta Isikola - én ad fél fonál kagylópénz kutya érte.

Ez nagyon gavalléros ár volt egy kis kölyökkutyáért, mert egy félfonál kagylópénz, amely sodrott kókuszdiórostokra volt fűzve, angol kurzusban egyenlő értéket képviselt egy fél sovereignnel, Amerikában két és fél dollárral vagy disznó valutában egy jó kövérecske malacnak a felével.

- Kutya ár neki egy egész kagylópénz, - mondta Van Horn, szíve mélyén jól tudva, hogy oda nem adná Jeromost száz fonálért vagy akármilyen mesés összegért, akármilyen feketének. De az ajánlatra csak ilyen kevéssel nagyobb összeget felelt, nehogy gyanút ébresszen a négerekben azzal, hogy milyen magasra becsüli Brigitta és Terentius aranyszőrű fiát.

Isikola ezután megállapította, hogy a leány nagyon megsoványodott, és hogy ő, mint a hús gyakorlati megítélője, ezúttal nem érzi magát indítatva, hogy többet kínáljon érte háromszor húsz innivaló kókuszdiónál.

Ilyetén kellemeskedések után a fehér gazda és a néger még sok más egyébről elbeszélgettek, az egyik legyűrve a másikat a fehér ember értelmi és tapasztalati fölényével, a másik pedig, a maga kezdetleges államférfiúságában tapogatózva és találgatva igyekeztén megállapítani, hogy milyen emberi és politikai erőegyensúlyt képvisel az ő Su'u országa, melynek tíz négyzetmérföldnyi területét egy oldalon a tenger határolja, a többi oldalakon a szárazföld felé pedig az a törzsközi hadviselés, amely öregebb volt, mint a legöregebb su'ui legenda. Ősidők óta örökösen levágtak a fejek és elfogyasztattak az emberi testek, hol ezen az oldalon, hol a másikon, aszerint, amint éppen ez vagy az a törzs győzött. A határok mindig ugyanazok maradtak. Isikola kegyetlen bêche-de-mer nyelven igyekezett kitapasztalni a Salamon-szigeteknek Su'ura vonatkozó általános helyzetét és Van Horn bizony éppen úgy eljátszotta a maga kis csalfa játékát, mint amilyen csalfán a világ valamennyi hatalmának külügyi irodáiban ezt már szokás játszani.

- Szavamra, te országod benne nagyon sok rossz ember. Emberek tied mindig nagyon sok fej levág. Te ország tied kéké nagyon sok hosszúdisznó. (A »hosszú-disznó« nyársra húzott emberi húst jelent.)

- Nem igaz, nagyon hosszú idő Su'u fekete ember nem levág fej, nem megesz hosszú-disznó.

- Szavamra, - mondta Van Horn - nagyon sok baj ország tied rája. Hamar, nagyon gyors, hamar nagy hadihajó jön Su'u kikötő bele, csinál Su'u emberek borzasztó verés nekik.

- Mi név neki nagy hadihajó jön Su'u kikötő bele? - kérdezte Isikola.

- Nagy hajó Cambrian név övé hajó neki - hazudta Van Horn, aki nagyon jól tudta, hogy az elmúlt két éven belül semmiféle brit cirkálójó nem járt a Salamon-szigetek vidékén.

A társalgás lassanként kómikus értekezéssé változott azon jó viszony fölött, amelynek az államok között nagyságukra való tekintet nélkül kellene fennállni, mikor egyszerre ezt a társalgást Tambi kiáltása szakította félbe, aki kezében egy másik lámpát lógatva, nagy felfedezést tett.

- Kapitány, fegyver kenu benne! - kiáltotta.

Van Horn egy ugrással ott volt a korlátnál és lekukkantott a szögesdrót fölött. Isikola kimarjult teste ellenére csak pár pillanattal maradt mögötte.

- Miért fegyver van lent kenu fenék övé benne? - kérdezte Van Horn méltatlankodva.

Az arszlán a csónak farában közömbösen pillantva felfelé, a lábával próbálta rátologatni a zöld leveleket néhány fegyver kikapáló agyára, de zavarában csak még jobban leleplezte a municiót. Lehajtott tehát, hogy a kezével rakja rendbe a leveleket, de nagyon gyorsan felfigyenesedett megint, mikor Van Horn ráordított:

- Te maradj nyugton! Tart kéz tied nagy darab messzire fel!

Van Horn Isikolához fordult és rettentő haragot tettetett. Pedig nem is érzett haragot az ócska és folyton megismétlődő ravaszsággal szemben.

- Miért te jön hajó oldal övé mellé, fegyver eldug van kenu fenék övé? - kérdezte.

Az öreg tengerparti főnök csak forgatta egyetlen szemét és buzgón játszott a butaságot és ártatlanságot.

- Szavamra, én haragszik nagyon sok, - folytatta Van Horn - Isikola, te nagyon-nagyon rossz ember. Te megy fene innen rögtön.

A vén fickó nagyobb fürgeséggel sántikált végig a fedélzeten, mint amilyet idejövet mutatott, segítség nélkül kászolódott át a szögesdróton, segítség nélkül ugrott le a kenuba, teste súlyát igen ügyesen egyensúlyozva ép lábán. Aztán bocsánatkérően és ártatlanságát bizonygatón tekintett vissza. Van Horn félrefordította a fejét, hogy eltitkolja a nevetést, aztán megint ránézett a vén gazemberre, aki üres pipáját mutogatva rimázkodott felfelé:

- Nem te ad öt rúd dohány?

Mialatt Borckman lement a dohányért, Van Horn szónoklatot intézett Isikolához a tisztesség és az adott szó ünnepélyes szentsége felől. Aztán kihajolt a szögesdróton és lenyújtotta az öt rúd dohányt.

- Szavamra, - mondta fenyegetően - egy nap én majd végez dolog neked, Isikola. Nem marad barát senki tied tengervíz rajta. Te nagy számár marad őserdő benne.

Mikor Isikola tiltakozni próbált, egyszerűen lerázta:

- Szavamra, te fecseg nagyon sok már.

A kenu még tétovázott. Az arszlán lábaujja titokban tapogatódzott a fenéken, hogy megkeresse a zöld levelek alatt a Snidereket és Isikola is habozott az indulással.

- Vasi-vasi! - kiáltott hirtelen Van Horn parancsoló hangja.

Az evezősök nélkül, hogy a főnöktől vagy az arszlántól parancsot kaptak volna, önkénytelenül engedelmeskedtek és mély, erős csapásokkal kitaszították a kenu a környező vaksötétbe. Ugyanilyen gyorsan Van Horn hamar odábbsurrant a fedélzeten tíz-tizenkét méterrel, nehogy valami vaktában elsütött golyó eltalálja. Leguggolt és hallgatta az evezőcsapások távolodva elmosódó neszt.

- Rendben van, Tambi, - mondta aztán nyugodtan - te csinál muzsika megy körbe-körbe megint.

És mialatt a levegőben a »Piros szárny« olcsó és tetszetős melódiája recsegett, Van Horn lekönykölt a fedélzetre, szívta a szivarját és magához ölelte Jeromost.

Szivarozás közben észrevette, hogy a csillagokat elhomályosítja az esőfelhő, amely a szél irányában halad vagy legalább is abban az irányban, amerre a szél irányát tétován fel lehetett tételezni. Méregette magában az időt, hogy mikor kell leküldenie Tambit a gramofonnal és a lemezekkel, közben pedig észrevette az őserdei leányt, aki komor félelemmel nézett rá. Félig behunyt szemmel és felfelé bökött fejjel beleegyezést intett neki és ezt még hangsúlyozta is azzal, hogy a lejáró nyílása felé mutatott a kezével. A leány szíveszegetten engedelmeskedett, mint a megvert eb, feltápáskodott, megint remegni kezdett és örökös rémületében hátrapillantgatott a nagy fehér gazdára, akiről bizonyos volt, hogy egy szép napon meg fogja őt enni. Van Hornnak a szíve fájt, hogy képtelen közölni jóindulatát ezzel a leánnyal a korok szakadékán keresztül, amely elválasztotta őket. A leány pedig eltűnt a lejárón és mászott tovább a lépcsőn, mint valami óriási nagyfejű féreg.

Van Horn utána küldte Tambit is a drága grammofoonnal, aztán tovább szivarozott, mialatt a szűrős, túhegyes zápor megeredt és jólesően verdeste forró testét.

Öt perc múlva megállt az eső. A csillagok megint felragyogtak a mennybolton, a fedélzetről mintha gőz párolgott volna és a mangrove-mocsarak párája és a fojtó hőség vette át megint birodalmát.

Van Hornnak le kellett volna mennie takaróért. De a tropikus lázat kivéve, sohasem törődött semmiféle betegséggel. Nem hozott tehát takarót magának.

- Magáé az első őrség, - mondta Brockmannek - reggelig útirányba igazítom a hajót, mielőtt felköltöm magát.

A fejét ráhajtotta jobbkarjának bicepszére és elaludt, de Jeromost előbb még szorosan magához ölelte a balkarjával.

Ilyen kalandok közepette éldegéltek napról-napra fehér emberek és bennszülöttek a Salamon szigeteken viaskodva és kereskedve. A fehérek igyekeztek fejüket a nyakukon megőrizni, a feketék pedig éppen olyan tiszta szívvel igyekeztek a fehérek fejét a nyakukról eltávolítani, de a maguk anatómiáját ugyanakkor sértetlenül megtartani.

És Jeromos, aki eddig csak a meringei laguna világát ismerte, megtanulván, hogy az Aranginak és Malaita szigetének ez az új világa is ugyanolyan, a megértés halvány sejtelmével kezdte szemlélni a fehér és fekete közötti örökös küzdelmet.

X. FEJEZET.

Napfelkeltekor az Arangi már úton volt. Vitorlái súlyosan lógtak le a döglött levegőben, mialatt a legénység a csónak evezőivel dolgozott, hogy a hajót a szűk bejáraton kifelé révkalauzolja. Egy ízben, mikor a hajó valami csavargó áramlattól hajtva, közel került a parti hullámtöréshez, a fedélzeten tartózkodó feketék olyan sejtelemmel húzódtak egymáshoz, mint a nyáj megrettent birkái, mikor odakint az erdei rabló állat üvöltése hangzik fel. Nem is volt nagy szükség rá, hogy Van Horn rákiáltson a csónakra:

- Vasi-vasi, a fene a fejeteket!

A fekete legények szinte felemelkedtek az evező-padokról, amikor teljes súlyukkal neki-feküdtek a lapátoknak. Tudták valamennyien, milyen borzalmas végzet vár rájuk, ha a tenger-mosta korallszikla eltöri az Arangi főgerendáját. A félelem, amelyet éreztek, teljesen azonos volt a hajó fenekén rettegő néger leány félelmével. Elmult időkben nem egyszer történt, hogy egy-egy langa-langai vagy somoi legény ünnepi lakomává lett Su'uban, mint ahogy alkal-milag su'ui legények is ünnepi lakomául szolgáltak Langa-Langában és Somoban.

Mikor a feszültség vidékén túljártak és az Arangi kiért a nyílt tengerre, Tambi így szólt a kormánykeréknél Van Hornhoz:

- Szavamra, apám övé testvér hosszú idő előtt volt jön fedélzet rajta ide. Ő volt matróz hajó rajta. Nagy szkuner volt jön ide. Itt minden vége. Apám övé testvér. Su'u legények volt meg-esz mind nagyon.

Van Horn visszaemlékezett a Hathaway Tündér tizenöt év előtti esetére, amelyet Su'u népe elfoglalt és felgyújtott, miután legénységét egy szálíg lemészárolta. Az bizonyos, hogy a Salamon-szigetek még most a huszadik század elején is vadak voltak még és bizonyos, hogy az egész Salamon-csoportban ez a nagy Malaita-sziget volt a legvadabbik.

Eltűnődve emelte a szemét a sziget hegyein végig egészen a tengerészek emlékeztető pontjáig, a Kolorat-hegyig, amely háromszáz méternyi, felhőkben úszó csúcsáig zöld erdővel volt borítva. És most is füstoszlopokat látott lefelé szállani a kisebb-nagyobb csúcsokon, sőt itt is, ott is még újabb füstök emelkedtek.

- Szavamra, - vigyorgott Tambi - jó sok legény bujkál őserdő benne, most néz kapitány rá szeme övé.

Van Horn megértően mosolygott. Ismerte a füstjelekkel való táviratozás régi módját és tudta, hogy most faluról-falura, törzsről-törzsre száll a híradás, hogy munkástoborzó hajó jár a part mellett.

Az Arangi az alatt a hűvös szellő alatt, amely a nappal együtt kelt fel, egész délelőtt északnak futott és útját folyton hirdette a szaporodó füstbeszéd, amely hírt adva, tova szállott a zöld csúcsok között. Déltájban, mialatt Van Horn, akitől Jeromos egy tapodtat sem távozott, a hajó orrában állva, kémlelt előre, az Arangi fejjel előre belefeküdt a szélbe, hogy átszelje két pálmával borított sziget közét. Kémlelésre volt is szükség. A türkizszínű mélységekből mindenütt korallfoltocskák állottak ki, melyeknek zöldje a legmélyebb nefritől a leghalványabb turmalinig a legszélesebb skálát adta és a tenger váltakozó árnyakat mutatva, lustán hömpöly-gött vagy a nap fényétől sugárzó, fehérén felszökő habokban csapódott át rajtuk.

A füstoszlopok a hegycsúcsokon egyre beszédesebbek lettek és az Arangi még soká nem ért ki a partvidék-menti útvonalból, mikor a tengerparti törzsektől a legtávolabbi őserdei falvak lakosságáig már régen tudta minden néger, hogy a munkástoborzó hajó Langa-Langa felé

halad. Mikor a part közelében láncszerűen sorakozó szigetekcskék lagúnája feltűnt, Jeromos elkezdte a korallszigetek falvainak a szagát szimatolni. A laguna síma tükrén keresztül-kasul nagyon sok kenu siklott. Vagy evező hajtotta őket, vagy a kókuszpálmák összefonott lombjából való vitorláikba kapaszkodó szél. Jeromos ijesztően megugatta azokat, amelyek egészen közel jöttek, borzolta a nyaka szőrét és vadul igyekezett azt a benyomást kelteni, hogy hatóságos védelmezője annak a fehér istennek, aki mellette áll. És minden ilyen haragos intelem után lágyan odanyomta a hűvös, nedves orrát Kapitány naptól forró lábszárához.

Mikor befutott a lagunába, az Arangi fürgén siklott előre. Egy gyors félmérföld után elkanyarodott, fővitorláit lehajlítottak, egyéb vásznai erősen csattogtak s a hajó horgonyt vetett öt méter mélységű olyan tiszta vízben, hogy a korallós tengerfenéken minden fodros, óriási vénuszkagylót tisztán ki lehetett venni. Nem volt szükség rá, hogy a Langa-Langába való hazatérő munkásokat a csónak tegye partra. Az Arangi mind a két oldalán százsámsra állottak a kenuk, húsz csónaknyi vastag körben és mindegyik legényért, aki ott állott a ládájával és csengetyűjével, a rokonok és barátok egész sokasága kiáltozott.

Az izgalom e tetőpontján Van Horn senkit sem engedett a fedélzetre. Melanézia vademberei abban is különböztek a szarvasmarhától, hogy nemcsak visszavonulás, hanem támadás céljából is minden pillanatban hajlandók megbokrosodni. A fekete matrózok közül kettő ott állt a házikó mellett és vigyázta a Lee-Enfield-fegyvereket. Brockman a legénység egyik felével végezte a vitorlamunkát. Van Horn, a sarkában Jeromossal, vigyázva, hogy senkise kerülhessen a háta mögé, felügyelt a langa-langai hazatérők távozására és éles szemmel ellenőrizte a legénység másik felét, akik a szögesdrót-kerítésre vigyáztak. A Somóba való legények mind ott ültek a ládáikon, nehogy véletlenül beletaszítsa őket valamelyik langa-langai legény a lent várakozó kenukba.

Félóra alatt a partra távozott a lármás társaság. Csak néhány kenu kóválygott még a hajó körül és Van Horn az egyikből a fedélzetre hívta Nauhaut, a langa-langai erősség legnagyobb főnökét. Ellentétben a többi főnökkel, Nauhau fiatal ember volt és ellentétben a többi melanéziaiakkal, nemcsak csinosnak, hanem férfiszépségnek is lehetett mondani.

- Halló, Babilon királya! - köszöntötte Van Horn a főnököt. Tudniillik így nevezte arcának halványan szemita vonásai miatt, amelyek a hatalom kegyetlen kifejezésébe olvadtak át. Ez a kegyetlenség élesen kiült az arcán és egész testtartásában is megnyilatkozott.

Mint aki meztelenül született és meztelenül nőtt fel, Nauhau bátran és szégyentelenül lépett fel a fedélzetre. Összes ruhája egy hosszú, csavart öv volt a csípője körül. Az öv és meztelen bőre között egy két arasz hosszú tör meztelen pengéjét hordta. Egyetlen ékszere az a fehér porcellántányér volt, amelyet kifúrva és sodrott kókuszháncsra akasztva úgy hordott a nyakán, hogy a tányér laposan pihent a mellén és félig elfödte pompásan dagadozó izmait. Igen nagy kincs volt ez a tányér. Sohasem hallotta, hogy malaitai ember valaha is a magáénak mondhatott volna egy töretlen porcellántányért.

De a porcellántányér éppen úgy nem tette nevetségessé, mint ahogy meztelensége nem tett egyetlen benyomást. Királyi volt. Király volt már az apja is és ő még nagyobb embernek bizonyult, mint az apja. Az életet és a halált hordta kezében és agyában. Gyakran élt ezzel a hatalommal, mikor langa-langai nyelven odacsipogta alattvalóinak: »vágj ide«, »vágj oda«, »te meg fogsz halni«, »te életben maradhatsz«. Mivel az apja, lemondása után egy esztendővel, botorul beleártotta magát a fia kormányzásába, Nauhau előszólított két legényt és megparancsolta nekik, hogy csavarjanak egy kókuszkötelet az apja nyaka körül, úgy hogy az apja nem vett többé lélekzetet. És mivel kedvenc felesége, elsőszülöttének anyja, szerelmes ostobaságában meg merészelte sérteni királyi tambóinak egyikét, Nauhau megölette, sőt önzésében és vallásos ájtatosságában a megtört csontok velejéig maga falta fel hitvesét és legjobb cimboráival egy morzsát sem osztott meg.

Természettől is, tapasztalatai által is, tetteiben is királyi volt. Ahogy járt-kelt, magatartása királyi öntudatot hirdetett. Királyi benyomást keltett, mint ahogy királyinak lát az ember egy pompás tenyészcsoördött vagy egy festményen a sárga sivatagban az oroszlánt. Éppen ilyen nagyszerű vadállat volt ő is, mintegy odavetett vázlata azoknak a nagyszerű emberi hódítóknak és uralkodóknak, akik a fejlődés magasabb fokán, más időben és más helyeken jelentek meg a világon. Testének, mellének, vállainak, fejének póza királyi volt. És királyi volt szemének lustapillájú, rest, szemtelen tekintete.

És királyi volt a bátorsága is e pillanatban az Arangi fedélzetén. Tudta, hogy lábai dinamiton járnak. Mint ahogy már régen keservesen megtanulta, a fehére emberek valahogyan dinamitból valók voltak, akárcsak az a halálosztó, titokzatos kézibomba, amit hébekorba maga is használt. Siheder korában maga is rajta volt azon a kenun, amely megtámadta a szandálfakutert. Ez a kutter még az Aranginál is kisebb volt. És Nauhau sohasem felejtette el az eset rejtélyességét. A kutter fedélzetén a három fehér ember közül kettőt látott elvérezni, kettőnek a fejét látta már elválni a törzstől. A harmadik csak egy perccel előbb ment le a fedélzet alá, közben folyton verekedve. És ekkor a kutter a vasráfok, a sok dohány, a kések és vásznak minden gazdagságával együtt felszökött a levegőbe és roncsolt, széttört hulladék gyanánt zuhant vissza a tengerbe. A dinamit volt ez, a nagy Titok. Ő a szerencse csodájánál fogva sértetlenül járta meg a levegőt és rájött, hogy a fehére emberek egészen biztosan dinamitból készültek, összetételük ugyanolyan titok, mint az az anyag, amellyel a golyók gyorsan döfő rajait ki tudják löni vagy amellyel végső szorultságban levegőbe robbantják saját magukat is és hajóikat is, amelyeken távoli helyekről utaznak a tenger vizén át. És mégis, bár ezen az állhatatlan és halálosan borzalmas anyagon járkált most és ámbár jól tudta, hogy Van Horn is ebből az anyagból van összerakva, erős léptekkel hordozta végig a fedélzetén királyi személyiségét és a kísértő veszedelmet vakmerőséggel igyekezett legyűrni.

- Szavamra, - kezdte a beszédet - miért te csinál legények enyém tenálad marad idő nagyon sok?

Ez jogosan és pontosan azt a vádat fejezte ki, hogy a munkások, akiket Van Horn most szállít haza, három esztendő helyett három és félesztendeig voltak távol hazájuktól.

- Beszéd tied engem csinál nagyon haragszik.

Igy felelt Van Horn mérgesen vissza, de aztán diplomatikusan belenyúlt egy szétfűrészelt dohányos ládába és tele marokkal dohányrudakat kínált a főnöknek:

- Te jobban tesz, ha rágyujt és beszél velem jó beszéd.

De Nauhau fölségesen elhárította a sóvárgott adományt.

- Dohány nekem van nagyon sok, - hazudta - mi név legény nem jön vissza most?

Van Horn elővette övéből a hosszú, vékony üzleti könyvecskét és mialatt átfutott a könyv lapjain, Nauhau azt érezte, hogy ebben az emberben megvan a fehér emberek felsőbbrendű dinamitos hatalma, mert ime képes arra, hogy pontosan egy könyv összefirkált lapjaival, nem pedig az agyával tudjon emlékezni.

- Sati, - olvasta Van Horn, ujjával megbököve a helyet, szemét váltakozva hol az írásra, hol az előtte álló fekete főnökre szegezve, mialatt a fekete főnök maga azon spekulált, milyen ügyes úton-módon kerülhetne a fehér ember háta mögé, hogy azzal az egyetlen késlendítéssel, amelyet olyan jól ismert, elmetszhesse a másiknak gerincoszlopát a nyaka tövében.

- Sati, - olvasta ismét Van Horn - utolsó monszun eleje ő Sati volt lesz has neki beteg nagyon sok, lassan Sati vége egészen.

Igy fordította le bêche-de-mer nyelvre a könyvbe írt adatot: meghalt vérhasban, 1901 július 4.

- Sati hosszú idő volt dolgozik nagyon sok, - tért rá Nauhau a tárgyra - mi pénz neki van keres övé?

Van Horn a könyvbe nézett és elvégezte a fejszámolást.

- Összes neki van keres övé hatszor tíz font és két font arany pénz, - fordította le a hatvankét fontnyi bért - én volt fizet apja övé előleg egyszer tíz font és öt font. Neki összes marad négyszer tíz font és hét font.

Nauhau csak a nyelvével tudta ismételni ezt a hihetetlen összeget, az agyával nem:

- Hol van négyszer tíz font és hét font?

Van Horn feltartotta a kezét.

- Te Nauhau siet nagyon sok. Sati volt vásárol olcsó szekrény ültetvény rajta ár tíz font és egy font. Neki Sati övé összes marad kétszer tíz font és hat font.

- Hol van kétszer tíz font és hat font? - folytatta hajthatatlanul Nauhau.

- Nálam, - felelt röviden a kapitány.

- Te nekem ad kétszer tíz font és hat font ide.

- Én neked ad nyavalya, - utasította vissza Van Horn. És a néger főnök meglátta szemének kékjében a dinamit fenyegetését, amelyből a fehér emberek vannak, agyában pedig hirtelen felbukkant annak a véres napnak a látomása, amikor először tapasztalt dinamitrobbanást és maga is megfordult a levegőben.

- Mi név öreg ember van lent kenu benne? - kérdezte Van Horn, rámutatva az oldalt álló kenuban levő öregre, - ő Sati neki apa övé?

- Ő Sati neki apa övé, - felelte Nauhau.

Van Horn intett az öregnek, hogy jöjjön a fedélzetre, szólt Brockmannek, hogy tartsa szemmel a fedélzetet és Nauhaut, aztán lement, hogy pénzszekrényéből kivegye a pénzt. Mikor visszatért, előkelően keresztülnézett a főnökön és az öreg emberhez fordult:

- Mi név tied övé?

- Én név enyém Nino, - hangzott a reszketeg válasz - Sati nekem enyém fiú volt.

Van Horn tanúsításért fordult Nauhauhoz, aki a Salamon-szigetek fordított módján igent intett. Mire Van Horn leolvasott huszonhat arany sovereignt Sati apjának a markába.

És a következő pillanatban Nauhau kinyújtotta a kezét és elvette a summát. Húsz aranyat megtartott magának, a megmaradt hatot visszaadta az öregnek. Ez már nem a Van Horn ügye volt. Ő teljesítette a kötelességét és tisztességesen fizetett. Hogy hogyan terrorizálja alattvalóját egy főnök, ahhoz neki nem volt semmi köze.

Mind a két főnök, a fehér is, a fekete is, meg volt elégedve magával. Van Horn lefizette a pénzt rendeltetési helyére, Nauhau pedig, királyi voltának erejénél fogva, elrabolta Sati apjától Sati keresményét a Van Horn szemeláttára. De azért nem szűnt meg tovább is gőgösnek lenni. Visszautasította a felkínált ajándékdohányt, vásárolt egy dohányrudakkal telt ládát Van Horntól, lefizetett érte öt fontot és ragaszkodott hozzá, hogy rögtön ki is nyissák, mert meg akarja tömni a pipáját.

- Sok jó legény van Langa-Langa benne? - kérdezte nyugodtan és udvariasan Van Horn, hogy társalgást kezdjen és kimutassa félelmetlen közömbösségét.

Babilon királya vigyorgott, de a kérdést nem méltatta feleletre.

- Mi lesz történik, ha én megy part ki és járkál? - tette meg Van Horn a kihívó kísérletet.

- Baj történik neked nagyon sok, - felelte kihívóan Nauhau - sok rossz ember talán kéké téged.

Van Horn tudtán kívül érezte erre a kihívásra feje bőrében a hajviszkettető érzést, amit Jeromos szokott érezni, mikor a nyaka szőre az égnek borzolódott.

- Hé Borckman, - kiáltotta - legényeket a csónakba!

Mikor a csónak lent volt a hajó oldala mellett, méltóságteljesen maga szállt be elsőnek, aztán felszólította Nauhaut, hogy kövesse.

- Szavamra, Babilon királya, - mondta bele a főnök fülébe, mialatt a legények az evezőknek feküdtek - ha egy ember nekem csinál baj, én előbb lő téged bele. Aztán én lő egész Langa-Langa bele. Egész idő én sétál part rajta, te sétál közel én mellette. Ha te nem akar sétál én mellette, egészen lesz rögtön vége neked.

És Van Horn kiszállott a partra: magányos fehérember, mellette az ír terrier kölyökkutya szeretettől dagadozó szívvel és a fekete király a fehérember dinamitja iránt való gyűlölködő tisztelettel. Van Horn gögösen, mezítláb lépkedett át a háromezer lelket számláló erősségen, mialatt iszákos fehér matróza vigyázott a horgonyzó kis hajó fedélzetére, fekete evezősei pedig lapáttal a kezükben ott tartották a csónak orrát a parton, hogy készen álljanak annak a fehér embernek előrelátható, rohanó visszaugrására, akit szolgáltak, de nem szerettek és akinek a fejét bármikor sóváran leszelték volna, ha nem rettegtek volna tőle.

Van Hornnak eredetileg nem volt szándéka kiszállni a partra. Hogy a fekete főnök szemtelen kihívására mégis partra szállt, az nem volt egyéb üzleti fogásnál. Egy óra hosszat járkált ide s tova, jobbkeze mindig ott volt az övébe tűzött revolver agyánál, szemét sohasem fordította el hosszabb időre a dühösen mellette lépkedő Nauhautól. Mert Nauhau a maga elfojtott vulkánikus dühében a legkisebb alkalom esetén készen volt a kitörésre. És Van Hornnak, amint így csatangolt, megadatott az a látvány, ami kevés embernek adatott meg, mert Langa-Langa és testvérszigetei, a Malaita partja mentén elszórt szépséges gyöngyök, mindeddig ismeretlen területek voltak a fehér faj számára.

Ezek a szigetek eredetileg puszta homokpadok és korallképződmények voltak, amelyek kiálltak a vízből vagy sekélyen a felszín alatt terültek el. Csak üldözött, bajban levő elszánt lények tengethettek volna valami nyomorúságos életet rajtuk, azt is hihetetlen megpróbáltatások árán. Azonban ilyen üldözött, bajban levő lények is akadtak: néger falvak mészárlásainak életben maradottjai, főnökök haragjának és az üst »hosszú-disznó« nevű végzetének menekvői. Ezek jöttek és kiállották a megpróbáltatásokat. Eddig csak az őserdőt ismerték, most kitanulták a tengert és megalapították a tengerparti négerek még egy újabb fajtát. Kitanulták a halak és a kagylók életmódját, feltalálták a horgot, a hálót és a varsát és azt a sokféle ravaszságot, amivel az úszó húst ki lehet ragadni az áramló, állhatatlan tengerből.

Az ilyen menekültek nőket loptak a szárazföldről és szaporodtak és sokasodtak. A nap égő tüze alatt herkulesi munkával hódították meg a tengert. Korallszigeteik és homokpadjaik határán falakat raktak azokból a korallsziklákból, amelyeket sötét éjszakákon a szárazföldről loptak el. Malter és csákány nélkül olyan kitűnő sziklabástyát tudtak rakni, amely ellenállhatott az óceán áradatának. Mint ahogy az egerek meglopják az alvó embert, ők ép úgy lopták a szárazföldről millió és millió kenurakományként a gazdag, kövér termőföldet.

Nemzedékek és századok multak és a csupasz homokpadokon, amelyeken hajdan átsapott a víz, most valóságos citadellák emelkedtek, átjáró utakkal a hosszú kenuk számára. A szárazfölddel szemben a lagunák védték az új szigeteket, a lagunák az ő saját kis tengereik voltak. Kókuszpálmák, banánfák és hatalmas kenyérfák ételmet és árnyékot adtak. Kertjeik virág-

zottak. Hosszú, hajlott harci kenuik végigpusztították a partokat és bosszút állottak őseikért azoknak az ősöknek utódain, akik az ő őseiket üldözték és meg szerették volna enni.

Éppen úgy, mint ahogy azok a menekültek és renegátok, akik összeverődtek az Adria-tenger sós zsombékjain és mélyre süllyesztett cölöpein megépítették a hatalmas Velencét, ezek az üldözött menekvő feketék is megépítették a maguk erősségét, mígnem ők lettek urak a szárazföld felett is: rátették a kezüket a tengeri utakra és a kereskedelmi forgalomra és az őserdei négereket mindörökre arra kényszerítették, hogy maradjanak az erdő mélyén és a tengert soha ne merészeljék megtámadni.

Itt, a tengerparti nép búsás boldogulásának és fennhéjázásának kellős közepén járkált Van Horn, vállalva a kockázatot, mert nem tudta elképzelni, hogy egyhamar meg fog halni és mert tudta, hogy most alapítja meg jövő üzleti boldogulását, mikor még nagyobb sikerrel fog munkásokat toborozni a távoli szigeteken kalandoskodó más fehér emberek ültetvényei számára, akik nem tudnak akkorát merni, mint ő.

És mikor egy óra múlva Van Horn előreküldte Jeromost a csónak farába és maga is követte, a parton megdöbbenve és csodálkozva maradt ott egy fekete uralkodó. Nauhau most még jobban tisztelte, mint valaha, a dinamitból való fehér embereket, akik dohányrudakat, vásznat, késeket és fejszéket hoznak ide és az üzletből könnyörtelenül leszedik a maguk hasznát.

XI. FEJEZET.

Mikor visszajött a fedélzetre, Van Horn azonnal neki látott a vitorlamunkának, felruházta a vásznakat, felvonatta a horgonyt és jó szél alatt indult előre a lagunán annak a tíz mérföldnyi útnak, amelynek végén Somót kellett elérnie. Útközben megállt Binuban, hogy köszöntse Jánost, a főnököt és partra tegyen néhány binui hazatérő munkást. Aztán folytatta Somo felé, amely mindig az utazás végét jelentette az Arangia és a fedélzetén élők számára.

Somóban éppen ellenkezően járt el Van Horn, mint ahogy Langa-Langában fenyegetődött. Mihelyt a legényeket partra rakta, amivel délután félnégyre már el is készült, meghívta Basti főnököt a fedélzetre. Basti főnök jött is, korához képest roppant fürgén és mozgékonyan és nagyon jó hangulatban, annyira jó hangulatban, hogy három vén feleségét erőnek-erejével magával hozta a fedélzetre. Ez még nem történt soha. Basti soha még nem engedte meg egyetlen feleségének sem, hogy fehérember előtt megjelenjék. Van Horn annyira megtisztelve érezte magát, hogy mindegyik asszonynak egy-egy szép cseréppipával és egy tucat dohányrúddal kedveskedett.

Alkonyodott már, a szellő hűvösödött. Basti, aki a két elhalt munkás apjának járó bérből alaposan kiszedte a maga részét, bőséges vásárlást csapott az Arangi készletéből. Egész csomó új munkást is ígért Van Hornnak és a kapitány, aki kitapasztalta már a vademberi lélek változékonyságát, elkezdte sürgetni, hogy a szerződést most rögtön kössék meg. Basti vonakodott, az egészet másnapra akarta halasztani. - De Van Horn erősködött, hogy a vén főnök végre is kenut küldött a partra, hogy összeszedesse azokat a legényeket, akik már ki voltak válogatva, hogy az ültetvényekre küldjék őket.

- Na mit gondol? - kérdezte Van Horn Borckmantól, akinek a szeme ezúttal feltűnően kifejezéstelen volt - soha nem láttam még ilyen barátságosnak a vén gazembert. Vajjon valami rosszban sántikál?

A matróz lebámult az oldalt csoportosuló sok kenura, meglátta a bennük üldögélő nagyszámú asszonynépet és megcsóválta a fejét.

- Ha valami vállalkozásba kezdenek, - mondotta - a marikat mindig be szokták küldeni az erdőbe.

- Ezekkel a négerekkel sohasem tudhatja az ember, - tűnődött magában a kapitány - a fantáziájuk elég kurta, de egyszer-mászor mégis csak kitalálnak valami újat. Ez a Basti különben is a legokosabb vén néger, akivel életemben találkoztam. Mit kellene csinálni, hogy megelőzzük, ha forral valamit és visszafordítsuk rá az egészet? Mert hogyha az asszonyokat sohasem szokták is maguk mellett tartani, mikor baj van a levegőben, az még nem ok arra, hogy ravaszságból ezt a szokást meg ne változtassák.

- Ilyen fogáshoz még Bastinak sincs elég esze, - vetette ellen Borckman - jóindulatú, nyájas kedvében van, ennyi az egész. Hiszen már eddig is negyven fontért vásárolt a hajón. Csak ezért akarja, hogy egy csomó új legénnyel megkössük a szerződést. Magában, fogadni mernék, azon reménykedik, hogy a legények fele meghal és ő majd megdézsmálja a bérüket.

Mindez nagyon logikus volt. Van Horn mégis ingatta a fejét.

- Mégis csak jó lesz, ha nyitva tartja a szemét, - mondta óvatosan - különösen sohse felejtse el, hogy kettőnknek egyszerre soha sem szabad lent lennünk. A pálinkához pedig ne nyúljon nekem, míg kint nem vagyunk ebből az egész zűrzavarból.

Basti hihetetlenül hajlott termetű aggastyán volt és babonásan öreg. Hogy hány éves, azt maga sem tudta. Csak annyit tudott, hogy mikor ő fiatal fiú volt a faluban, népének ma élő tagjai közül még senki sem volt életben. Vissza tudott emlékezni arra az időre, amikor a most élő aggastyánok közül egyik-másik született. Ezek most ványadtak voltak, köszvényesek, hályogos szeműek, fogatlan szájuak, süketek vagy hülyék. Az ő képességeinek nem akadt párja. Még fogakkal is tudott hencegni: tíz-tizenkét vásott gyökér ült az inyében, amelyekkel még mindig tudott rágni. A fiatalság testi erőbírásával már nem rendelkezett, de gondolkozóereje még most is éppen olyan eredeti és éles volt, mint életében akármikor. És azt, hogy a törzs most sokkal erősebb volt, mint mikor ő elkezdett uralkodni fölötté, csak ennek a gondolkozásnak lehetett tulajdonítani. Melanéziai Napoleon volt ő a maga kis körülményei között. Ha háborúról volt szó, az esze gyors váltása képessé tette, hogy visszaverje az ellenséget. És hervadt testének sebhelyei tanuskodtak róla, hogy maga is az élen harcolt. Ha törvényhozásról volt szó, szigorúságot és hatalmat igyekezett és tudott törzse fölött tartani. Ha külpolitikáról volt szó, mindig előbb járt egy gondolattal a szomszéd főnökök gondolatainál úgy fenyegetődzésben, mint jóindulatú engedményekben.

És ezzel a még mindig eleven eszével most olyan terv szálait bogozta, amellyel kijátszhassa Van Hornt és felülkerekedhessék az óriási brit birodalmon, amelyről keveset sejtett és semmit sem tudott.

Mert Somónak történelme volt már. Ez a történelem magyarázta meg azt a különös furcsaságot, hogy a laguna szárazföldi oldalán, ahol csak őserdei törzseket lehetett feltételezni, tengerparti négerfaj lakott. A somói népmondák az idő messzi-messzi sötétjébe halvány szikrával világítottak vissza. Bizonyos nevű Somo, annak a Lotinak a fia, aki Umbo-sziget erősségének főnöke volt, valamikor olyan régen, hogy idejét fel sem lehet becsülni, össze-civakodott az apjával és egy tucat kenura való fiatal harcossal elmenekült az apai harag elől. Két álló monszunon keresztül valóságos odisszeát jártak végig. A monda szerint kétszer hajózták körül Malaitát és a széles óceánon olyan messzire hatoltak elő, mint Ugi és San Cristobal.

Sikeres harcok után nőket sikerült lopniok és végül, mikor a kenuk már nemcsak nőkkel, hanem gyerekekkel is meg voltak rakva, Somo kiszállott a szárazföldre, visszaszorította az őserdei négereket és megépítette Somo tengerparti erősségét. Úgy épült a tenger felől, mint akármelyik néger tengeri erőd, falazott korallsziklák védték a vizár és esetleges vízi rablók ellen, falaiban pedig alagutak nyíltak a hosszú kenuk számára. Hátrafelé azonban, ahol az erőd az őserdővel érintkezett, olyan volt, mint akármelyik őserdei néger falu. De Somo, az új néptörzs messzire látó apja, a határokat messzire kitolta a kisebb hegycsúcsok erdővel fedett vállára és ott egy-egy falut alapított. Somo csak annak engedte meg, hogy az új törzshöz csatlakozzék, aki elég vakmerő volt, hogy hozzá meneküljön. Mert a gyöngébb és gyávább menekülőket azonnal megették. A népmonda ma is beszél a megvetett emberek levágott koponyáiról, amelyek tömegesen ékesítették a kenuházakat.

Basti a történelem legutóbbi idején ezt a néptörzset, földrészt és erősséget örökölte és az örökséget még jobban felvirágoztatta. Sőt még most sem fejezte be a felvirágoztatás munkáját. Hosszú idő óta mélyen járó és mindenre kiterjedő okoskodással érlelte azt a tervét, amelynek végrehajtása most már készen viszkedett az agyában. Ano-Ano néptörzse három évvel ezelőtt mérföldekkel lejjebb a part mentén foglyul ejtett egy munkástoborzó hajót, egész legénységével egyetemben elpusztította és megszerezte a hajónak dohányból, vászonból, gyöngyökből, mindenféle kereskedelmi cikkekből, puskákból és lőszerekből álló mesés kincseit.

Ami árat ezért fizetni kellett, az nem volt túlságos bűnhődés. Egy élesztendővel később egy hadihajó dugta be az orrát a lagunába, bombázta Ano-Anót és arra kényszerítette lakóit, hogy

menekülve bújjanak el az őserdőbe. A hadihajó legénysége aztán kiszállt a partra és felületesen végigjárta az őserdő ösvényeit. Végre is megelégedtek azzal, hogy megöltek negyven hízott disznót és elpusztítottak száz kókuszpálmát. Alig szaladt ki a hadihajó a nyitott tengerre, Ano-Ano népe máris visszatért az őserdőből a faluba. A fűvel épített vézna kis házakban az ágyútűz nem sok kárt tud tenni. Az asszonyok pár órát dolgoztak a megrongált házak rendbehozásán, ennyi volt az egész. Ami pedig a negyven leölt disznót illeti, az egész törzs nekiesett az állatoknak, megtüzesített kövek közé a földbe ásta őket és a sült disznókon nagy lakomát csapott. Hasonlóképpen megették a ledöntött pálmák zsenge hajtásait, a kókuszdiókat pedig ezerszámra felaprózták, megszáritották a napon, aztán megfüstölték, hogy kopra gyanánt eladják a legközelebb erre járó kereskedelmi hajónak.

Igy aztán az egész büntető expedíció lakomát és dőzsölést jelentett a törzsnek, különösen ez forgott Basti atyai és csavaros agyában. Ami jó volt Ano-Ano törzsének, gondolta magában, egész biztosan jó lesz Somónak is. Ha egyszer az angol lobogó alatt vitorlázó fehér emberek úgy bosszulják meg a véres tetteket és társaik fejk vételét, hogy mindössze megölik a disznókat és kivágják a kókuszpálmákat, Basti nem látta okát, miért ne csinálna meg ő is, amit Ano-Ano megcsinált. Az az ár, amit majd idővel meg kell fizetni érte, lehetetlenül csekély ahhoz a gazdagsághoz képest, amit nyerni lehet általa. Különben is két éve mult már, hogy a legutóbbi angol hadihajó feltűnt a Salamon-szigetek vidékén.

Basti tehát, fejében egy kitűnő új ötlettel, beleegyezően meghajtotta ezt a főnöki fejet: népe feljöhet a fedélzetre és tárgyalhat. Népe közül nagyon kevesen tudták, hogy mi ez az ötlet vagy hogy egyáltalán valami ötlet motoszkál a fejében.

A szél még hűvösebb lett, mikor még több kenu jött a hajó oldalához és a néger férfiak és asszonyok elárasztották a fedélzetet. Jöttek a rekruták is, fiatal, összefogdosott, vad lények, félénkek, mint az őz, akik fejet hajtottak a szigorú szülői és törzsi törvénynek és egyenként lementek az Arangi kabinsorára, mindegyik az apja, anyja és rokonai csoportos kíséretében, hogy odaálljon a nagy fehér gazda elé, aki mindegyiknek a nevét beírta egy titokzatos könyvbe és a háromévi munkára kötelező szerződést azzal tette hitelessé, hogy minden néger köteles volt jobbkezeit hozzáértetni ahhoz a pennához, amivel írt és aki kereskedelmi árucikkekben az első év teljes bérét fizette ki mindegyik legény családfőjének.

A vén Basti ott ült a közelben, hogy minden előlegből elvegye a maga alapos dézsmáját. Három vén felesége alázatosan üldögélt a lábánál és pusztá jelenlétével nyugalmat keltett Van Hornban, akit az üzlet lendülete egészen magával ragadott. Ha így megy tovább, malatai útja ezúttal igen rövid lesz és hamarosan teli hajóval vitorlázhat tovább.

A fedélzeten, ahol Borckman éles szemmel őrködött, hogy baj ne legyen, Jeromos ide s tova járkált és szaglászta a sok fekete lábszárat, amelyeknek gazdáit eddig soha nem látta. A vadkutyát elvitték a hazatérő munkások, akik közül csak egy tért vissza a fedélzetre. Lerumi volt ez az egy. Jeromos ismételten, mereven megfeszített lábbal morgott rá, de Lerumi mintha meg sem ismerte volna, nem is vett róla tudomást, hanem lement a fedélzet alá, ott egy kezitükröt vásárolt, közben pedig szeme egy villanásával jelentette a vén Bastinak, hogy minden kész és megérett arra, hogy az első alkalmas pillanatban kitörjön.

A fedélzeten Borckman szolgáltatta ezt az alkalmas pillanatot. Az egész nem történhetett volna meg, ha Borckman jobban vigyázott volna és ha megfogadta volna kapitánya parancsait. A pálinka azonban nem hagyta nyugodni. Nem is álmodta, mi fenyegeti az egész hajót. Ahol állott, szinte néptelen volt a hátsó fedélzet. Középen és elől a hajó legénységével elvegyülve csak úgy nyüzsgöttek a néger nők és férfiak. Borckman utat csinált magának a középárbochoz kötözött yam-zsákok felé és megkereste az üveget. Mielőtt ivott volna, az óvatosság egy gondolatával maga mögé pillantott. Egy ártalmatlan mari állt a közelében, középkorú, kövér, részaránytalan, csúnya, kellemetlen, csípőjén egy két éves szopós gyerek ült

lovagló helyzetben és szopott. Erről a részről valóban nem lehetett semmi bajt várni. Aztán meg ez a mari nyilvánvalóan fegyvertelen is volt, mert nem hordott övet, amely fegyvert rejtethetett volna. A korlát mellett pedig mintegy hat lépésre onnan Lerumi állott és nézegette magát a tükörben, amit éppen most vásárolt.

Ebben a tükörben látta meg Lerumi, hogy Brockman lehajlik a yam-zsákokhoz, felegyenesedik, hátraszegi a fejét, az üveg nyílását a szájához illeszti és az égnek fordítja az üveg fenekét. Lerumi felemelte a jobbkezét, így adván jelet az oldalvást álló kenuban levő asszonynak. Ez az asszony gyorsan lehajolva felkapott valamit és felnyujtotta Leruminak. Hosszúnyelű tomahawk volt ez, feje közönséges ácsszekercéről való, a nyele pedig bennszülött munka, fekete fényezett keményfa, amely durva gyöngyházberakásokkal volt díszítve és kókuszrost-fonállal volt megcsavargatva, hogy jó fogása legyen. A fegyver éle olyan éles volt, mint a borotva.

Ahogy a tomahawk zajtalanul repült át a levegőn Lerumi kezéhez, éppen olyan zajtalanul repült a következő pillanatban a Lerumi kezéből a levegőn keresztül annak a kövér marinak a kezébe, aki a matróz háta mögött szoptatta a gyermekét. Az asszony két kézre fogta a szekerce nyelét, a gyerek pedig két kis karjával körülfogta a csípőjét és lovagolva rajta maradt.

Az asszony még várt a csapással, mert amíg Brockman feje hátra volt szegve, nem volt itt az ideje, hogy a gerincoszlopot a nyakánál egy sujtással el lehessen szelni. A levegőben lógó tragédiát sok szem nézte. Jeromos is látta, de nem értette. Akármennyire ellensége volt a négerfajnak, a levegőn át való illetén támadást nem érte fel ésszel. Látta Tambi is, aki véletlenül ott volt a házikó közelében és azonnal nyúlt egy Lee-Enfield után. Viszont Lerumi látta Tambi mozdulatát és sziszegve siettetten a marit.

Brockmannek minderről halvány sejtelve sem volt. Húzott egyet az üvegből és a feje előre egyenesedett. Az éles penge belesüllyedt a húsba. Hogy ebben a pillanatban, amikor agya elmetsződött teste többi részétől, mit érezhetett vagy mit gondolhatott Brockman, ha egyáltalában érzett vagy gondolt valamit, olyan titok, amit élő ember nem oldhat meg. Soha még ember, akinek gerincoszlopát így elvágták, nem tett még tanúságot egy szóval vagy egy suttogással sem arról, hogy mik az érzései és benyomásai. És amilyen gyorsan sujtott a fegyver, éppen olyan gyorsan olvadt Brockman teste lucskos, néma zsákká. Brockman nem ingadozott, kezével nem hadonászott. A szó szoros értelmében elolvadt, magába roskadt, mint ahogy a széllal töltött zsák hirtelen kiürül vagy mint ahogy összemegy a kilyukadt hólyag. Az üveg kiesett a halott kezéből a yam-zsákokra és nem tört el, de ami ital még benne maradt, az lassan bugyborékolni kezdett a fedélzetre.

Mindez olyan hirtelen történt, hogy Tambi puskájának első lövése már akkor elhibázta a marit, mielőtt még Brockman a fedélzetre omlott volna. Második lövésre már nem volt idő, mert a mari leejtette a szekercét, mind a két kezével átkapta a gyermeket, odaugrott a korláthoz, keresztülvetette magát rajta és már a tengerben is volt, zuhanása meg is ingatta azt a kenut, amely mellé ugrott.

Most egész sor esemény történt ugyanebben a pillanatban. A hajó mellett két oldalt álló kenukról berakott gyöngyháznyelű tomahawkok csillogó, süvöltő zápora indult meg és a repülő fegyvereket a fedélzeten tartózkodó Somo-beliek várakozó keze fogadta, mialatt a marik lekuporodtak és kimásztak a veszélyes zápor alól. Abban a pillanatban, mikor az a mari, aki Brockmant megölte, átugrott a korláton, Lerumi felkapta az elejtett szekercét és Jeromos, aki most már látta, hogy véres harc tört ki, beleharapott a tomahawkért nyúló kézbe. Lerumi felegyenesedett és egyetlen üvöltéssel hangos kitörést adott annak a hónapok óta tartó elnyomott dühnek és gyűlöletnek, amely a kutyakölyök iránt füstölgött benne. Amint felegyenesedett és Jeromos a lábszáranak esett neki, teljes erejéből úgy rúgott bele a kutyába, hogy a rúgás erejétől Jeromos messzire repült a levegőben.

És a következő pillanatban, vagy egy pillanat tört részében, mikor Jeromos a levegőben szállott a szögesdróton túl ki a vízbe, ugyanekkor a kenukból Snider-fegyvereket adogattak fel a fedélzetre, Tambi pedig sietve leadta a második lövést. És Lerumi, akinek lába a rúgó mozdulatból még vissza sem tért a padlóra, de már sietett ismét lehajolni a tomahawkért, pontosan a szívébe kapta a golyót. Lehanyatlott a földre, hogy Brockmannel együtt olvadjon bele a halál csendességébe.

És mielőtt Jeromos még vizet ért volna, Tambi csodálatosan szerencsés lövésének dicsősége sem jelentett már semmit Tambi számára, mert abban a pillanatban, mikor ujjja megnyomta a ravaszt, egy tomahawk a koponyaalap alatt elvágta a velejét és örökre elsötétítette előtte a tengermosta, napsütötte trópusi világ ragyogó látványát. Ugyanilyen gyorsan, szinte valamennyien egyszerre, a hajó többi néger matróza is végét lelte. A fedélzet valóságos mészárszékké változott.

Jeromos feje arra emelkedett ki a vízből, hogy Snider-puskák ropognak és zajlik a halálos küzdelem. Egy kenu oldalán át emberi kéz nyúlt érte és megragadta a nyaka bőrének. Ő vicsorgott és küszködve igyekezett megharapni a mentő kezét, de haragjánál sokkal jobban marcangolta a lelkét a Kapitányért való legvadabb aggodalom. Anélkül, hogy gondolkozott volna erről, tudta, hogy az Arangi elérkezett az életnek ahhoz a homályosan rémlő legfőbb szerencsétlenségéhez, amit az élet ösztönösen és baljóslatúan tud sejteni, de amelyet csak az emberek tudnak és neveznek a halál nevével. Láta, hogy Brockmant levágták. Láta, hogy Lerumit lelőtték. És most hallotta a fegyverropogást és a diadal és rémület üvöltéseit és ordításait.

Igy vergődött, nyöszörgött, rugdosódott és köhögött tehetetlenül a nyaka bőrének lógva a levegőben, amíg a néger bosszankodva durván lecsapta a kenu fenekére. Jeromos feltápászkodott és egymásután kettőt ugrott. Egyik ugrással felszökött a kenu farára, a másik ugrást kétségbeesetten és reménytelenül, saját magával nem törődve, az Arangi korlátja felé tette.

Első lába egy méterrel maradt innen a hajó korlátján. Belezuhan a tengerbe. Felbukkant, örülten úszott, szája és torka tele lett sós vízzel, mert még most is vonította, ordította, ugatta azt a sóvár vágyát, hogy a fedélzeten legyen Kapitánnyal.

De egy másik kenuban ülő tizenkétéves fiú, aki végignézte az előző néger kalandját Jeromos-sal, minden teketória nélkül rávágott az úszó Jeromos fejére, először az evező lapátjával, aztán az evező élével. És Jeromos okos, szeretettől szenvedő kis agyát elborították az öntudatlanság sötétjének hullámai. A fekete fiú egy eszméletlen, elnyúlt kutyakölyköt emelt be a kenuba.

Ezalatt lenn az Arangi kabinsorán, mielőtt még Jeromos a Lerumi rúgásától a vízbe esett, körülbelül akkor, mikor még a levegőben volt, Van Horn egy pillanat elröppenő nagy és mély töredékében szintén megismerte a halált. A vén Basti nem hiába élt régebben, mint törzsének bármelyik élő férfja és nem hiába volt Somo történetének hosszú sorában következő uralkodói között a legbölcsebb. Ha a végzet hely és idő dolgában gavallérosabban helyezte volna el a világon, Nagy Sándor, Napoleon vagy egy fekete Kaheameha válhatott volna belőle. Így jól, sőt ragyogóan megállta a helyét a maga korlátolt kis királyságában Malaita, a sötét emberevő sziget partvidékén.

Színészkedett. De még milyen kitünően. Hűvös jóindulattal, uralkodói jogainak gondos megőrzésével mosolygott Van Hornra és megadta királyi beleegyezését népe fiatal legényeinek, hogy szerződjenek el a hároméves ültetvény-rabszolgaságra, aztán mindegyik egyéves előlegből eltette a maga részét. Aora, akit körülbelül miniszterelnökének és pénzügyminiszterének lehet nevezni, azonnal átvette a dézsmát és egymásután rakta bele nagy, finomfonású kókuszrost-erszényekbe. Basti háta mögött a padlón mászkálva egy vékony, simabőrű, tizen-

hároméves kislány hajtotta el a legyeket királyi fejéről a királyi légyhajtóval. Lábánál három vén felesége tanyázott és a legöregebb közöttük, fogatlan és megrokkant banya, valahányszor Basti intett a fejével, buzogányfa leveléből készült, durva fonású kosarat nyújtott fel neki.

És Basti, mialatt éles vén füleit hegyezve várta a fedélzet felől az első jelentős neszt, nyakra-főre intett a fejével és minduntalan belenyúlt az eléje emelt kosárba, hol bételdióért, hol az enyves dobozért, hol az elmaradhatatlan zöld levélért, amelybe a csemeget göngyölte, hol dohányért, hogy megtömje makra kis agyagpipáját, hol pedig gyújtóért, hogy újra meg újra rágyújtson, mert a pipája nyilván nem szelelt és minduntalan kialudt.

Végül a kosár közvetlenül a kezeügyébe emelkedett és most már utoljára nyúlt bele a kosárba. Ez abban a pillanatban történt, amikor a mari szekercéje a fedélzeten megölte Borckmant és Tambi az első lövést sütötte rá a Lee-Enfield-fegyverből. És Basti aszott, öreg keze, amelyen nagy, kidagadó erek csoportja csomósodott hálóba és a hús már egészen leszáradt róla, egy olyan régi évjáratból való óriási pisztolyt vett ki a kosárból, hogy ezt Cromwell kerekfejű embereinek valamelyike hordhatta még, vagy Quiros vagy La Perouse valamelyik utazásán vehetett részt. Akkora mordály volt, mint egy férfi alsókarja és a délután folyamán nem kisebb személy töltötte meg, mint Basti maga.

Basti gyors volt, de Van Horn is. Csakhogy nem eléggé. Abban a pillanatban, amikor keze a térdére tett tokban gondosan meglazított modern revolverhez kapott, az évszázados pisztoly elsült. Két kis vasdarabbal és egy gömbölyű golyóval volt megtöltve. Úgy hatott, mint egy dum-dum-golyó. És Van Horn egy szempillantás alatt megismerte a halál ragyogását és sötétjét, a »teremtésit neki« kimondatlanul halt el a száján, ujjai elernyedtek a félig felemelt revolveren és leejtették a padlóra.

De mivel túl volt töltve puskaporral, az ócska fegyvernek más hatása is volt. Felrobbant a Basti kezében. Mialatt Aora látszólag a semmiből egy kést kerített elő és kezdte lenyiszálni a fehér gazda koponyáját, Basti érdeklődve pillantott a maga jobb mutatóujjára, amely egy kis bőrdarabon lógott le a kezéről. Megragadta az ujját a balkezelével és egy hirtelen rántással és csavarintással letépte, aztán vigyorogva a jó tréfa felett, belökte a buzogányfakosárba, amelyet a felesége még mindig elébe tartott a félkezelével, mialatt a másik kezével a robbanó pisztolydarabtól megsértett, vérző homlokát tapogatta. Ezalatt három ifjú munkás-ujonc, apjaik és nagybátyjaik társaságában nekiestek a kabinsoron tartózkodó egyetlen fekete matrónának és elintézték.

Basti olyan régen élt már, hogy bölcsességében keveset törődött a fájdalommal és még kevésbé búsult egy ujjá elvesztésén. A vállalkozás diadala fölött érzett büszkeségében és örömeiben motyogott és csipogott, három agg felesége pedig, akik csak fejének bölintására tarthatták meg eddig életüket, a szolgai szerencsekívárat és imádat alázatosságában vonaglottak lábánál a padlón. Sokáig éltek már és csak Basti királyi szeszélyéből éltek ilyen soká. Vergődtek, fecsegték, nyávogtak a halál és élet urának a lábánál, aki mindig olyan véghetetlen bölcsnek mutatkozott és most megint véghetetlen bölcsnek bizonyult.

És a vézna, rettegő néger leány, mint a rémült nyúl a barlangja nyílásában, négykézláb állva kandikált ki a jelenetre a maga vackából és tudta, hogy az üst és az idők végezte eljött az ő számára.

XII. FEJEZET.

Hogy mi történt az Arangi fedélzetén, azt Jeromos sohasem tudta meg. Csak annyit tudott, hogy ez a világ elpusztult, mert látta később a pusztulását. Az a fiú, aki az evezővel fejbe-vágta, szorosan összekötözte a lábait és még mielőtt az Arangi kifosztásának izgalmaiban megfeledkezett róla, kilökte a kikötő partjára.

A csinos tölgy-yachtot nagy kiabálással és énekléssel vonták a parthoz a hosszú kenuk és közel ahhoz a helyhez horgonyozták le, ahol Jeromos feküdt a korall-sziklafalak birodalmán közvetlen innen. A kikötőben tüzek ragyogtak, a fedélzeten lámpák gyúltak fel és az Arangit nagy ünnepség közepette kifosztották. Minden megmozdítható dolgot a partra vittek róla a vasmacsskáktól kezdve a vitorlafelszerelésig és a hajózási eszközökig. Ezen az éjszakán senki sem aludt Somoban. Még a legkisebb gyerekek is ott totyogtak az ünnepi tüzek körül vagy megzabálva vonszolták magukat a homokon. Hajnalban, két órakor, Basti parancsára felgyújtották a hajót és Jeromos, aki a végkimerülésig sírt és jajgatott már, szomjúságtól kínlódva, megkötött lábakkal, tehetetlenül fekvé az oldalán, látta, amint az úszó világ, amelyet mind-össze olyan rövid ideig ismert, lánggá és füstté, változik.

A hajó tüzének világánál az agg Basti szétosztotta a martalékot. Senki a törzsből nem volt olyan csekély, hogy ne kapott volna valamit. Még a nyomorult, őserdőből fogott rabszolgák is, akik a felfalástól való félelmükben egész fogságuk ideje alatt folyton reszkettek, egy-egy cseréppipát és néhány dohányrudat kaptak. A kereskedelmi áruk oroszlánrészét, ami nem került kiosztásra, Basti maga vitte fel a maga nagy szalmaházába. A vitorlák hatalmas kincsét a kenuházakban raktározták el. Ezalatt az ördög-ördög házakban az ördög-ördög orvosok füstre rakták a sok koponyát. Mert az Arangi legénységén kívül elfogták azt a tizenkét noolai és egy-két malui hazatérő munkást is, akiket Van Horn eddig nem rakott partra.

Valamennyit azonban nem mészárolták le. Basti szigorúan elítélte az olcsó mészárlást. De nem azért, mintha olyan gyengéd lett volna a szíve. Hanem azért, mert elég kemény volt a feje. Hogy valamennyit le kell egyszer vágni, az nem volt kétséges. De Basti sohasem látott jeget, nem is tudta, hogy jég van a világon és járatlan volt a húsfagyasztás tudományában. A hús megőrzésére az volt az egyetlen módja, hogy a húst életben hagyta. És a foglyokat berakták a legnagyobb kenuházba, a legényembereknek abba a klubházába, ahová a mariknak megkínzás és halál terhe alatt tilos volt belépni.

Megkötözték őket, mint a csirkét vagy a malacot és lehajigálták valamennyit a keményre vert földre, amely alatt üregekbe temetve feküdtek a hajdani főnökök maradványai, fent pedig a levegőben fűszákokban takargatva Basti közvetlen elődeinek relikviái lebegtek, közöttük például az apja is. Így lebegtek ezek, mindegyik két nemzedéken keresztül. Ebbe a házba rakták a sovány kis marit is a hajóról, mivel úgyis arra volt szánva, hogy megegyék, ennél-fogva a tabu rá, mint megevés előtt álló fogolyra, úgysem vonatkozott. Megkötözték és oda-dobták a földre a többi fekete közé. Azelőtt éppen ezek a feketék tréfáltak vele és ingerelték, hogy Van Horn hízlalni akarja és meg fogja enni.

Ebbe a kenuházba hozták Jeromost is, hogy csatlakozzék a földön fetregő többiekhez. Agno, az ördög-ördög orvosok főnöke, rábukkant a parton és akárhogy tiltakozott a fiú, aki a kutyát személyes zsákmányának tekintette, Agno megparancsolta, hogy a kutyát is a kenuházba vigyék. Az ünnepi tüzek mellett vitték el és éles szaglása elárulta neki, miből állt ez az ünnepség. Az új tapasztalat megdöbbenetete, a szőre felborzolódott és vicsorogva küszködött a kötelékeivel, hogy kiszabaduljon. És mikor a kenuházban ledobták a földre, hasonló haraggal megmorogta fogolytársait, mert nem értette meg a helyzetüket és mivel teljes életében arra

tanították, hogy a négert örök ellenségnek tekintse, most őket tette felelőssé az Arangi és Kapitány szerencsétlenségéért.

Hiszen Jeromos csak egy kis kutya volt, a kutya gondolkodásának korlátaival és rövid ideje élt még a világon. De a torkában lassanként elcsendesedett a négerek ellen való harag. Homályos úton-módon felderengett benne, hogy azok is boldogtalanok. Némelyik kegyetlenül meg volt sebesülve és abba nem hagyta a nyögést és jajgatást. És Jeromos a felfogás világossága nélkül is rájött, hogy azoknak is olyan kínos a helyzetük, mint az övé. Ott feküdt az oldalán, a lábára csomózott kötelek belevágtak gyöngé húsába és elzárták a vérkeringését. Majd meghalt a szomjúságtól és száraz nyelvvel, száraz szájjal, tikkadtan lihegett a fülledt hőségben.

Fájdalmas hely volt ez a kenuház. Nyögések és sóhajok töltötték be. A föld alatt, a föld felett vagy hullák vagy olyan lények, amelyek nemsokára maguk is hullák lesznek, a légi sírban fönt szintén hullák. A hosszú fekete kenuk, amelyek magasracsapott orrukkal özönvízelőtti csőrös szörnyetegekhez hasonlítottak, homályosan derengtek az alacsony tűz világánál, ahol a Somo-törzs egy vénje azzal a leírhatatlan munkával foglalkozott, hogy megfűstölje egy őserdei ellenségnek a koponyáját. Fonnyadt, vak, végelgyengült vénember volt, úgy fecsegett és nyávogott magában, mint valami nagy majom, mikor minduntalan megfordította és újra felkötötte a tűz csípős füstje fölé függesztett fejet és olykor marékszámra rakta a piszkos tűzre a redves fatörmeléket.

A homályos tűz, ha olykor-olykor fellobbant, húsz méter magasra felvilágított a homályos keresztgerendák között. Fent a magas nyitott tetőn a kókuszháncsral fedett mestergerendán barbár fekete és fehér rajzok ékeskedtek, de évek hosszú sorának füstje a fehéret is, a feketét is a piszkosbarna egyforma patinájával vont be. A hatalmas keresztgerendákról hosszú kókuszfonatokon lógtak le azok az ellenséges fejek, amelyeket hajdani időkben őserdei vagy tengeri harcokban szerzett a törzs. Az egész hely a rothadás és halál levegőjét lehelte és a hülye aggastyán, aki a halál jelképét pácolta a füstbe, maga is már életében feloszlásnak kezdett indulni.

Hajnal felé nagy kiabálással, hadonászással és hűhóval egy csapat Somo-beli férfi behozott egy nagy harci kenu. Kézzel-lábbal csináltak utat, rúgták, tolták, lökték, taszították arról a helyről a megkötözött foglyokat, ahol a kenu akarták elhelyezni. Nem bántak valami gyengéden azzal a hússal, amelyet a jószerencse és Basti bölcsessége juttatott nekik.

Egy darabig elüldögéltek, pipáztak furcsa vékony fejhangon csiripelve és vigyorogva az éjszaka és az előző délután eseményeiről. Hol az egyik, hol a másik nyúlt el a földön és elaludt takaró nélkül. Születésük ideje óta így aludtak meztelenül a nap fénye alatt.

Ahogy világosodott, már csak azok maradtak ébren, akik súlyosan meg voltak sebesülve, vagy túlerősen voltak megkötözve, meg aztán a furcsa vénember, aki vén volt, de mégsem olyan vén, mint Basti.

Mikor ez a fiú, akinek evezőütése Jeromost elkábította és aki a kutyát magának igényelte, belopódzott a kenuházba, az aggastyán nem hallott semmit. Mivel vak volt, nem is látta. Esztelenül fecsegett és csipogva folytatta a munkáját: leoldotta és megfordítva visszakötözte az őserdei néger fejét a tűz fölé és a tüzet rendes fatörmelékkel táplálta. Nem éjszakára való munka volt ez, semmiféle férfinak, még neki sem, aki minden egyebet elfelejtett már. De az Arangi kifosztásának izgalma megcsapta az ő zápuult vén agyát is és a diadalmas élet erejére való visszaemlékezés halvány szikrájától ő azzal vett élvezetes részt Somo diadalában, hogy nekifeküdt a fej megfűstölésének, amely már magábanvéve is a diadal tömör kifejezése volt.

De a tizenkétéves fickó, aki belopódzkodott és óvatosan lépkedett át az alvókon, utat keresgélve a foglyok között, úgy rettegett, hogy a szíve a torkában dobogott. Tudta, hogy milyen tabukat sért meg. Még arra sem volt elég idős, hogy elhagyja az apja szalmaviskóját és az

ifjak kenuházában aludjék, még kevésbé arra, hogy együtt alhasson a legényekkel a másik kenuházban. Tudta tehát, hogy mikor Somo felnőtt, teljeskorú, teljesjogú férfiaknak ebbe a szentelt helyiségébe lép, a tenyerén hordja az életét minden homályosan sejtett titkával és ígéretével együtt.

Azonban mindenáron akarta Jeromost. Meg is találta. Csak a vézna kis mari, akit megkötözték az üst számára, látta a rémülettől tágranyitott szemével, hogy a fiú felemeli a kutyát összekötött lábainál fogva és elviszi őt a húsnak abból a felraktározott tömegéből, amelynek ő, a lány, kis része volt. Jeromos hősi kis szíve vicsorgásban és haragban tört volna ki az ilyen bánásmódra, csak hogy teljesen ki volt merülve, szája és torka olyan száraz volt már, hogy nem tudott hangot adni. Nyomorult, tehetetlen, félig ájult helyzetében, lidércnyomásos félálomban tudta, mint a két álom változása közben felserkenő nyugtalan álmú ember, hogy fejjel lefelé viszik ki a halállal bűzlő kenuházból, keresztül a falun, amely csak kevésbé bűzös és viszik felfelé egy gyalogúton terebélyes, lombos fák alatt, amelyek halkán kezdenek zúgni a reggeli szél első lehelletétől.

XIII. FEJEZET.

Ezt a fiút, ahogy Jeromos később megtanulta, Lamainak hívták. Jeromos abba a házba került, ahol Lamai lakott. Nem is volt az nagyon ház, még abban az értelemben sem, ahogy a kannibálok a házat nevezik. Lamai apja és anyja és négy kisebb testvére a pusztasíkságon laktak, amelyen keményre evődött a sokéves piszok. Fejük fölött rozoga mestergerendára, szalmafedél támaszkodott, amelyen minden eső keresztül tudott csurogni. Sőt az erős zápor még a falakat is átjárhatta. Szó, ami szó, Lamai apjának, Lumainak a háza a legnyomorúságosabb volt Somo minden házai között.

Lumai, a házigazda és családfő, a legtöbb malaitaitól eltérően, kövér ember volt. Nyilván ebből a kövérségből származott a jóindulatú természete és az ezzel összefüggő restsége. De jovialis felelőtlenségének mézében légy gyanánt viszkedett a felesége, Lenerengo, Somo legelső hárpíája, akinek tompora és minden egybe éppen olyan sovány volt, mint amilyen kövér volt az ura, aki éppen olyan rikácsoló hangosan beszélt, mint amilyen csendes beszédű volt az ura, aki éppen olyan nyughatatlanul serény volt, mint amilyen örökösen tétlen volt az ura és aki szájában az életnek éppen olyan savanyú ízével született, mint amilyen édes volt az élet íze a Lumai szájában. A fiú, mikor a ház háta mögé haladtában arra ment, csak éppen bekukkantott. Láta az apját és az anyját, akik két ellenkező sarokban aludtak meztelenül, takaró nélkül és a szoba közepén négy testvérét, akik olyan csomóba kusztak össze, mint egy gombolyag kiskutya. A ház körül, amely igazán alig volt több valami állati barlangnál, a világ maga volt a földi paradicsom. A levegőben a vad erősszagú füvek és pompás tropikus virágok fűszeres és édesen nehéz illata úszott. Fent három kenyérfa terjesztette szét nemes ágait. A banánfákat és pizangfákat az érő gyümölcsök óriási rakományai terhelték. És a papája-fa hatalmas arany dinnyéi, amelyeket már enni lehetett, egyenesen a vékonytörzsű fák oldalából nőttek ki, amelyeknek törzse alig volt tizedrész olyan vastag, mint a gyümölcs, amelyet termettek. De Jeromos számára a leggyönyörűsebb egy kis patak csörgő zaja volt, amely mohos kövek fölött gyengéd és finom páfrányok ágyában folytatta láthatatlan útját. Nincs az a király, akinek üvegházát össze lehetne hasonlítani a bőséges napfényű vegetációnak ezzel a vad bujaságával.

Jeromos majd megőrült a víz hangjától, de előbb el kellett tőnie, hogy a fiú megöleli és magához szorítja és a földön ülve, előre-hátra hajladozva valami furcsa gügyögő kis dalt dudol neki. Jeromosnak nem adatott meg az artikulált beszéd, nem volt módja elmondani azt a szomjúságot, amelytől majd meghalt.

Lamai most vigyázva kókuszkeletet kötött a Jeromos nyakára, aztán kioldotta a lábához vágódó köteléket. Jeromos az elszorított vérkeringés miatt úgy elbágyadt és attól, hogy egy teljes tropikus éjszakán keresztül nélkülözze a vizet, úgy elgyöngült, hogy mikor felállott, megingott és visszaesett és valahányszor megpróbált felállni, mindannyiszor támolyogva rogyott vissza a földre. De Lamai vagy rájött, vagy tapogatózva megpróbálta, mi a baj. Felkapott egy bambuszrúd végére erősített fél kókuszhéjat, bemártotta a zöld páfrányok közé és odanyújtotta Jeromosnak a drága vízzel telt edényt.

Jeromos előbb oldalán fekvő ivott, aztán a nedvességgel visszatért az élet is szikkadt sejtjeibe. Még gyengén és ingadozva ugyan, de nemsokára fel tudott állni és négy messzire szétterpesztett lábán támolyogva mohón nyelverte tovább a vizet. A fiú csuklott és csipogott a látvány fölött való gyönyörűségében és Jeromos most már eléggé megkönnyebbült ahhoz, hogy a kutyák ékesszóló szíves módján a nyelvvel szóljon a fiúhoz. Kiemelte orrát a kókuszhéjból és rózsás kis nyelvvel megnyalta Lamai kezét. Lamai pedig magánkívül az érthető

beszéd felett való örömében, visszatolta a kókuszhéjat Jeromos orra alá és Jeromos megint ivott.

Ivott tovább. Addig ivott, amíg a naptól eltikkadt oldalai úgy álltak ki, mint valami léggömb. Csak éppen egyre hosszabb időközöket tartott két ivás között. És az ilyen időközök alatt hálás nyelvvel csókolt köszönetet Lamai kezének fekete bőrére. Minden jól ment és minden jól ment volna tovább is, ha Lamai anyja, Lenerengo, éppen fel nem ébredt volna. Lenerengo keresztüllépett fekete csemetéin és rikácsoló tiltakozásban emelte fel éles szavát az ellen, hogy elsőszülötte még egy kenyérpusztítót is még egy bosszúságot iktasson be a háztartásba.

Az emberi beszéd egész zuhataga következett, amiből Jeromos nem értett egy szót se, de azért a jelentőségét megérezte. Érezte, hogy Lamai az ő pártján áll, Lamai anyja pedig ellene van. Az asszony éles kiabálással jelentette ki azt a meggyőződését, hogy a fia hülye és haszontalan, mert sem a szívével nem tudja belátni, sem az eszével megérteni egy sokat dolgozó anya örült gondjait. Az alvó Lumaira apellált, aki teste tömegével súlyosan ébredt fel és somói nyelven egy pár könnyed szót motyogott arról, hogy a világ nagyon szép, hogy nagyon kellemes dolog, ha az embernek kiskutyái és elsőszülöttei vannak, hogy eddig még nem halt éhen, hogy a békesség és az alvás a legfinomabb dolgok minden ajándékok között, amik a halandó embernek valaha is osztályrészül jutottak, - ennél fogva visszatért az alvás békéjébe, párna gyanánt maga alá hajlított karjának izmaiba belefúrta az orrát és elkezdett horkolni.

De Lamai, aki csökönyös daccal tekintett maga elé, konokul dobbantott a lábával és tisztában lévén vele, hogy a háta mögött szabad az út és anyja támadása esetén minden akadály nélkül megugorhatik, erőnek-erejével ragaszkodott ahhoz, hogy megtartsa a kiskutyát. Lenerengo végre is, miután Lamai apjának haszontalanságáról hosszabb beszédet tartott, visszament aludni.

Az ötletek ötleteket szülnék. Lamai rájött, milyen megdöbbenően szomjas volt Jeromos. Ettől felbukkant benne az ötlet: hátha ugyanilyen éhes is. Ennél fogva száraz fagalyakkal kipiszkálta a szabad tűzhely hamvából a pislákoló paraszat és nagy tüzet rakott. Mikor a tűz már erősen lobogott, egy erre szolgáló rakásból egy csomó követ szedett elő, amelyek tüztől feketén hirdették, hogy már sokszor szolgáltak ilyen célra. Aztán a fiú előszedte annak a vadgalambnak a holttestét, amelyet előző nap a hurokkal fogott és amelyet egy kis fonott zsákban elrejtett volt a víz alá. A vadgalambot zöld levelekbe csavargatta, körülrakta a megtüzesedett kövekkel, aztán a vadgalambot is, a köveket is befödte földdel.

Mikor egy idő múlva elővette a vadgalambot és lehámozta róla a megpörköldött leveleket, olyan pompás szag terjengett a madártól, hogy Jeromos hirtelen hegyezni kezdte a fülét és az orrlukái megreszkettek. A fiú széttépte a gőzölgő húst és meghűtötte. Jeromos lakomája megkezdődött. De nem is végződött addig, míg le nem tisztította, sőt le nem nyalta a csontokról az utolsó porcika húst, sőt a csontokat is szét nem harapdálta és az utolsó csontszilánkot is le nem nyelte. Az étkezés egész folyamán Lamai folyton dédelgette Jeromost, újra meg újra eldúdolta neki a kis nótát, veregette és cirógatta.

De Jeromos, aki a víztől és hústól friss erőre kapott, nem vett részt hasonló kölcsönösséggel a dédelgetésben. Udvarias volt, szelíden ragyogó szemmel, csóváló farokkal és a szokásos derékvonaglással fogadta a dédelgetést. De nyugtalan volt, folytonosan távoli zajokra figyelt és szeretett volna elmenni. Ez nem is kerülte el a fiú figyelmét. Mielőtt lefeküdt volna aludni, Jeromos nyakának a zsinórját biztonságosan egy fához kötötte.

Jeromos, miután egy darabig rángatta a kötelet, megadta magát és elaludt. De nem sokáig aludt. Kapitány túlságosan izgatta. Tudta és mégsem tudta Kapitány visszavonhatatlanul utolsó szerencsétlenségét. Miután sokáig vinnyogott és szűkölt, végre éles első fogaival nekiesett a kókuszfonálnak és addig rágta, amíg az el nem szakadt.

Most már szabad volt, és mint a hazafelé tartó postagalamb, vakon, toronyiránt indult a part és a tenger felé, amelyen az Arangi úszott, fedélzetén a parancsoló Kapitánnyal. Somo szélteben-hosszában néma volt, lakói mélyen aludtak. Jeromost senki sem zavarta, mikor végigügetett a kanyargó úton a házak között és a totem vallási világának obszcén oszlopai mentén, amelyeken egy darab fatörzsből vágott emberi formák fából faragott cápák tátott szájában ültek. Mert Somo, amely származását a Somo nevű alapítóig vitte vissza, még imádta a cápa-istenséget és a sósvízi isteneket éppen úgy, mint az őserdő, a mocsár és a hegység isteneit.

Jeromos jobbra fordult és a parti bástyafal mentén elhaladva lejutott a partra. A laguna csendes tükrén nem volt ott az Arangi. Köröskörül minden az elmúlt orgiát hirdette és Jeromos szimatolva érezte a tüzek és a pörkölt húsok erős szagát. Az ünnepség sok résztvevője azt a fáradságot sem vette magának, hogy hazatérjen, hanem férfiak, asszonyok, gyerekek, egész családok ott feküdtek a délelőtti napsütésben a homokon, ahol a szunnyadás éppen utolérte őket.

Jeromos tehát leült a víz szélén, olyan közel, a tengerhez, hogy első lábai beleértek a vízbe. A szíve majd meghasadt Kapitányért. Orrát felfelé fordította az égő nap felé és hangot adott fájdalmának azzal a vonítással, amellyel a kutyák mindazóta kifejezik fájdalmukat, mióta a vad rengetegből odatelepedtek az emberek tűzhelyeihez.

Itt talált rá Lamai. Ölelő karokkal a melléhez szorítva igyekezett fájdalmát csendesíteni és visszavitte a csermely melletti szalmaviskóba. Vízrel kínálta, de Jeromos már nem tudott inni többet, dédelgetni akarta, de Jeromos nem tudta elnyomni Kapitányért való vágyódásának lelki viharát. Lamai kedvét veszítve a kutya ostobasága miatt, gyermekes vadságában végre is megfélemedezett szeretetéről, jobbról-balról rávágott a Jeromos fejére és megkötözte, ahogy fehér ember kutyája még aligha volt megkötözve. Mert Lamai a maga módján lánghalme volt. Sohasem látta, hogy a kutyával így kell bánni, de a pillanat sarkaló hatása alatt kitalálta, hogy Jeromost hogyan kell egy bottal megkötözni. Jó egy méter hosszú bambusz bot volt ez. Az egyik végét szorosan a Jeromos nyakához kötötte, a másik végét éppen ilyen szorosan egy fához. Jeromos fogai csak a botot tudták elérni. Már pedig a száraz és régi bambusz fittyet hány minden kutya fogainak.

XIV. FEJEZET.

Jeromos a bothoz kötve sok napon át Lamai foglya maradt. Boldogtalan idő volt ez, mert Lamai házát örökösen felverte a civakodás és marakodás. Lamai elszánt harcokat vívott végig öccseivel és húgaival, amiért azok Jeromost ingerelték és ezek a viaskodások kivétel nélkül abban csúcsosodtak ki, hogy Lenerengo felemelte a kezét és pártatlanul végigdöngette valamennyi gyermekét.

Ha ezzel elkészült, elvből és magától értetődő dolog gyanánt mindig ellátta a Lumai baját is, akinek lágy hangja mindig nyugalmat és békességet kívánt és aki a nyelvelések végén mindig fogta magát és néhány napra elment a kenuháza. Itt Lenerengo tehetetlen volt. A férfiak kenuházaiba semmiféle marinak nem volt szabad bemerészkednie. Lenerengo sohasem felejtette el annak a marinak sorsát, aki a tabut legutoljára megsértette. Sok évvel ezelőtt történt, még lánykorában, de a visszaemlékezés még mindig élénken rajzolta eléje a képet: a szerencsétlen asszonyt, amint egy teljes napon át az egyik karjánál fogva és egy teljes másik napon át a másik karjánál fogva kiakasztották a napsütésre. A két nap leteltével a kenuház férfiai lakomát csaptak belőle és Somo asszonyai hosszú ideig igen csendesen beszéltek a férjeik jelenlétében.

Jeromos azon vette magát észre, hogy szeretni kezdi Lamait. De ez a szeretet nem volt sem erős, sem szenvedélyes. Inkább hálából fakadt, mert csak Lamai nézett utána, hogy élelmet és vizet kapjon. A fiú azonban nem volt sem Kapitány, sem Haggin úr. Még Derby sem volt, még Bob sem. Afféle alacsonyrendű emberi lény volt, néger és Jeromost egész rövid életén át szigorúan ahhoz a törvényhez szoktatták, hogy a fehérek a felsőbbrendű kétlábú istenek.

Mindazonáltal nem kerülte el a figyelmét, hogy a négerekben is lakik értelem és hatalom. Ezt nem okoskodta ki, egyszerűen tudomásul vette. Láta, hogy a négerek is parancsolni tudnak más tárgyakkal, botokat és köveket tudnak a levegőn át röpíteni, sőt őt magát is úgy oda tudják kötni a bothoz, hogy tehetetlen. És akármennyivel alsóbbrendűek, mint a fehér istenek, de azért ők is istenek a maguk nemében.

Jeromost egész életében most kötötték meg először és ő nem szerette ezt a dolgot. Hiába kínozták agyon a fogait, amelyek közül egyik-másik az alatta sarjadó új fog nyomásától már lógott. A bot erősebb volt nála. És bár Kapitányt nem felejtette el, idő multával Kapitány elvesztésének fájdalma is enyhült és Jeromos elméjének legelső helyét a szabadulás vágya foglalta el.

De mikor eljött a szabadulás napja, már nem ragadta meg az alkalmat, hogy leosonjon a tengerpartra. Véletlenül megtörtént, hogy Lenerengo leoldotta. Szándékosan tette, mert meg akart tőle szabadulni. De mikor leoldotta, Jeromos ott maradt, hogy köszönetet mondjon neki, csóválta a farkát és mogyoróbarna szemével felmosolygott rá. Az asszony dobantott a lábával, hogy a kutyát elkergesse és rikácsoló, ijesztő hangon rákiáltott. Ezt Jeromos nem értette és a megijedéshez annyira nem volt hozzászokva, hogy az asszony pusztán ijesztgetéssel nem tudta elkergetni. Jeromos minden esetre megszüntette a farkcsóválást és bár még mindig felnézett az asszonyra, szeme megszünt mosolyogni. Konstatálta, hogy az asszony mozdulatai és szavai ellenségesek, ennél fogva óvatos és figyelmes lett, hogy előkészüljön az asszony részéről érkező bármilyen ellenséges tényre.

Lenerengo megint kiáltott és dobantott egyet a lábával. Ezzel azonban csak azt érte el, hogy Jeromos örökös figyelme a lábára terelődött. Már pedig az, hogy a kutya még mindig késlekedik távozni, mikor már le van oldva, sok volt a Lenerengo kurta béketűrésének: rúgott egyet és Jeromos kikerülve a rúgást, beleharapott a bokájába.

A harc azonnal kitört és az asszony bizonyosan megölte volna dühében Jeromost, ha Lamai fel nem tűnik a küzdőtérén. A Jeromos nyakáról leoldott bot mindent elmondott Lamainak az anyja árulásáról. Éktelen haragra gerjelt, közéjük ugrott, elhárította azt a csapást, amelyet az asszony egy sulykoló kővel akart Jeromos fejére mérni és amely a kutyát biztosan agyonütötte volna.

Most már Lamain volt a bajbajutás sora. Az anyja már le is mért neki egy hatalmas pofont, mikor a szegény Lumai, akit az üvöltözés felriasztott álmából, kimerészkedett, hogy békét teremtsen. Lenerengo szokás szerint elfelejtette az egész világot abban a vad gyönyörűségben, hogy összeteremtheti a férjét.

Az egész ügy végeredményben elég ártalmatlanul végződött. A gyerekek sírása elhallgatott, Lamai visszakötözte Jeromost a botra, Lenerengonak elfogyott a szussza, Lumai pedig fájdalommal lelkiállapotban távozott el a kenuháza, ahol a férfiak nyugodtan alhatnak és asszony nép nem macerálja őket.

Barátai körében ezen az éjszakán Lumai elmesélte házi bajait és a bajok okát is megmondta: mindennek az a kölyökkutya az oka, amelyik az Arangi fedélzetéről került a szigetre. Agno, az ördög-ördög orvosok főnöke vagy ha úgy tetszik, főpap, történetesen hallotta az elbeszélést és eszébe jutott, hogy az ő parancsa szerint Jeromosnak a többi foglyokkal a kenuháza kellett volna kerülni. Egy félóra múlva már mosta a Lamai fejét. A fiú minden kétséget kizáróan megsértett egy tabut. Agno négy szemközt ezt meg is mondta neki. Lamai remegett, sírt és a lábaihoz vetette magát, mert tudta, hogy a tettéért halálbüntetés jár.

Sokkal jobb volt az alkalom korlátlan hatalmat nyerni a fiú fölött, semhogy Agno elszalasztotta volna. Egy halott ifjú nem ért volna neki semmit, de egy élő ifjúnak, akinek az életét a kezében tartja még sok hasznát vehette. És mivel a megsértett taburól úgysem tudott más senki, Agno megengedhette magának, hogy hallgasson. Ezért úgy rendelkezett, hogy Lamai azonnal költözzék az ifjúság kenuháza, ott kezdje meg újoncságát a munkák, gyakorlatok és szertartások azon hosszú sorában, melynek alapján majd beléphet a legények kenuháza és megteszi a félutat ahhoz, hogy egyszer majd a teljes korú férfiak közé számítsák.

Lenerengo másnap reggel az ördög-ördög orvos parancsához híven összekötözte a Jeromos lábait. Ez nem ment küzdelem nélkül, a kutya folyton a fejéhez kapdosott és a kezét összevissza karmolta. De végre is levitte a kutyát a falun keresztül, hogy Agno házába szállítsa. Útközben a falu főterén, ahol a faragott oszlopok állottak, egy kicsit ledobta a kutyát a földre, hogy ő is csatlakozzék az általános vigassághoz.

Basti nemcsak szigorú törvényhozó volt, hanem egészen eredeti is. Ezen a napon például egy intézkedésével egyszerre tudta módját ejteni két civakodó asszony megbüntetésének, annak is, hogy a többi asszonynak elrettentő leckét adjon és annak is, hogy minden alattvalója új örömet érezzen, amiért Basti uralkodik fölöttük. Tiha és Vivau volt a két asszony neve. Darabos, testes, fiatal nők voltak, már régóta botránkoztatták az egész falut örökös marakodásukkal. Basti úgy rendelte, hogy büntetésül versenyfutást rendezzenek. De nem ám csak olyan egyszerű versenyfutást. Meg kellett halni a nevetéstől. A férfiak, asszonyok és gyerekek, akik ennek a futásnak tanúi voltak, üvöltöttek a gyönyörűségtől. Még a vénasszonyok és a fél-lábbal sírban álló aggastyánok is sírtak és oldalukat fogták nevettükben.

A félmér földnyi futópályát a falu hosszában jelölték ki, a falu közepén keresztül, attól a ponttól, amelynek táján az Arangit elégették, addig a pontig, ahol a tengeri védőfal másik vége állott. A parancs az volt, hogy Tihának is, Vivaunak is kétszer kell megfutni ezt a távolságot, oda is, vissza is, de egyszer egyiknek kellett kergetni a másikat, a másiknak meg sietni, hogy amaz utól ne érhesse, másodszor pedig fordítva.

Ezt a mulatságot csak Basti eszelhette ki. Először is két kerek korallkővet nyomtak Tiha kezeibe, a kövek mindegyike nyomott legalább húsz kilót. Tiha kénytelen volt a két követ szorosan az oldalához nyomni, hogy le ne ejtse a földre. A háta mögé Vivaut állította Basti. Vivau egy hosszú, könnyű bambuszrudat tartott a kezében, amelynek a végére csomóba kötött bambuszforgácsok voltak erősítve. Ezek a forgácsok olyan hegyesek voltak, mint a tű, mint ahogy csakugyan tű gyanánt is szokták őket használni a tetoválásnál. Azért voltak rákötözve a bambuszbót végére, hogy Vivau ugyanúgy döfködjön velük a Tiha hátát, mint ahogy az emberek az ösztökével az ökröt szokták piszkálni. A szerszám komoly sérülést nem okozhatott, de fájdalmat annál többet. És Basti éppen ezt akarta.

Vivau döfni kezdett az ösztökével, Tiha pedig támolyogva, csetelve-botolva furcsa tornászmozdulatokkal igyekezett gyorsan futni. Mind a ketten tudták, hogy mihelyt a pálya végpontját elérik, a szerepek megváltoznak, Vivau fogja hordozni visszafelé a köveket és Tiha fog döfni. Mivel pedig Vivau tudta, hogy amit Tihának most ad, Tiha kamatostul igyekszik majd visszaadni, igyekezett a maga részéről annyit döfni, amennyit csak bírt. A verejték csak úgy szakadt mind a kettőnek az arcáról. Mindegyiküknek megvolt a maga pártja a sokaságban, amelyik minden döfésnél bátorító vagy gúnyolódó kiabálásban tört ki.

A látvány nevetséges volt, de vaserejű törvényesség rejlett mögötte. A két követ az egész versenyfutáson végig kellett cipelni. Az az asszony, amelyiknek az ösztöke volt a kezében, meggyőződéssel és odaadó buzgóságokkal volt köteles használni a fegyvert. A másiknak, aki a döféseket kapta, tilos volt elveszteni a béketűrését és rátámadni ellenfelére. Basti már előre alaposan és fenyegetően kioktatta őket, hogy a versenyszabályok megszegéseért nem kisebb büntetés jár, mint hogy a bűnöst apály alatt ki fogják kötni a parti vízbe, hogy a cápák meg egyék.

Mikor a versenyfutó asszonyok az előtt a hely előtt haladtak el, ahol Basti és miniszterelnöke, Aora, állottak, mind a kettő összeszedte minden erejét: Vivau örülden döfködött, Tiha pedig teljes erejéből kapkodott minden döfésnél, hogy el ne ejtse a köveket. Nyomukban a falusi gyerekek és a falu összes kutyái trappoltak, ordítózva és vonítva az izgalomtól.

- Te Tiha, hosszú idő nem lesz tud ül kenu bele, - mondta csúfolódva Aora az áldozatnak és megjegyzésével nagy hahotára indította Bastit.

Egy szokatlanul fájdalmas döfésre Tiha leejtette az egyik követ és mialatt térdre ereszkedve, félkarjával megint a hóna alá szedte, megint lábra állott és tovább indult, bőséges döfésekben részesült. Mikor aztán nem bírta magával és fellázadt ennyi fájdalom ellen, elszántan megállott és rákiáltott ellenfelére:

- Én rád haragszik nagyon sok! Én neked rögtön...

De a fenyegetést nem fejezte be. Egy teljes szívvel irányított döfés megtörte a megadását és újabb ügetésre indította.

Amint a part felé távolodtak, eltávolodott a lármás sokaság nagy hűhója is. De pár perc múlva már lehetett hallani, hogy a láрма ismét közeledik. Ezúttal Vihau lihegett a korallkövek súlyától és Tiha, kit az eddig már kiállott szenvedések még jobban sarkaltak, igyekezett busásan visszafizetni, amit kapott.

Éppen Basti előtt Vivau elejtette az egyik követ és mikor igyekezett felszedni, elejtette a másikat. A második kő jó három lépésre gurult az elsőtől. Tiha a bosszúálló düh valóságos forgószelvévé változott. Egész Somo megvadult a látványtól. Basti ferde oldalát fogta a kacagástól és hihetetlenül ráncos arcán a legtisztább vidámság könnyei peregtek alá.

És mikor az egésznek vége volt, Basti így szólott népéhez:

- Így fog verekedni minden asszony, ha túlságosan akar verekedni a másikkal.

Nem éppen így mondta. Nem is somói nyelven mondta. Bêche-de-mer nyelven mondta és pedig a következő szavakkal:

- Ha mari szeret vereked, minden mari Somo benne lesz vereked másik vele így.

XV. FEJEZET.

A versenyfutás befejeztével Basti még elbeszélgetett egy darabig főembereivel, többek között Agnóval. Lenerengo is el volt foglalva néhány régi kebelbarátnőjével. Jeromos ott feküdt az oldalán, ahol az asszony felejtette és egyszer csak a vadkutya, amelyiket Jeromos az Arangin legyőzött, odajött és elkezdte szimatolni. Először csak távolról szaglászta, készen arra, hogy minden pillanatban elmenekülhessen. Aztán óvatosan közelebb settenkedett. Jeromos fátyolos szemmel figyelte. Abban a pillanatban, mikor a vadkutya orra hozzáért, fenyegetően elkezdett morogni. A vadkutya visszahőkölt és eszeveszett futásban keresett menedéket és csak jó messze győződött meg arról, hogy Jeromos nem üldözi.

Óvatosan megint visszajött, mint ahogy vadászösztöne diktálta, olyan szorosan a földhöz kushadva, hogy a hasa szinte súrolta a talajt. A lábát macskaszerű hajlékonysággal és símasággal emelte és rakta előre, olykor-olykor pedig oldalt pillantott jobbra is, balra is, mintha oldaltámadástól tartana. Nem messze egy csoport fiú állott. Ezeknek váratlanul kitörő lármája hirtelen arra készítette, hogy meglapuljon, körmeit támasztékot keresve a földbe vájja és izmai feszes rúgók gyanánt készüljenek az ugrásra, akármilyen irányból, akármilyen veszedelem kezdi fenyegetni. Aztán felismerte a zaj minéműségét, rájött, hogy nem fenyegeti semmi baj és alattomosan folytatta lapuló útját az ír terrier felé.

Hogy mi történt volna még, azt nem tudhatja senki, mert ebben a pillanatban Basti tekintete ráesett az aranyszínű kölyökkutyára, amelyet az Arangi elfogatása óta most látott először. Az események torlódásában egészen elfelejtette a kutyát.

- Miféle kutya? - kiáltott élesen és kiáltásától a vadkutya megint meglapult.

A kiáltást Lenerengo is meghallotta. Rémülten vetette magát a földre a félelmes vén főnök lábai elé és eldadogta a történeteket. Lamai, az ő semmirekellő fia, a vízből halászta ki a kutyát. A kutya nagyon sok zavart okozott a házban. De most Lamai az ifjak kenuházába költözik, ő pedig a kutyát Agno sürgős parancsára Agno házába viszi.

- Miért kutya megy tied ház bele? - kérdezte most Basti egyenesen Agnót.

- Én kéké kutya, - volt a felelet - kutya kövér jó. Kutya jó kéké kutya.

Basti fűrge öreg elméjében felcsillant egy eszme, amelyet már régóta érlelt magában.

- Kutya nagyon jó kutya túlságos, - jelentette ki - te jobban tesz, ha te kéké vadkutya.

És megadván a tanácsot, rámutatott a vadkutyára. De Agno a fejét rázta.

- Vadkutya nem jó kéké kutya.

- Vadkutya nem hasznos túlságos, - vélte Basti - vadkutya mindig fél nagyon sok. Minden vadkutya fél nagyon sok túlságos. Fehér gazda övé kutya nem fél. Vadkutya nem vereked. Fehér gazda övé kutya vereked, mint fene. Vadkutya elszalad, mint fene. Te ránéz szemed övé, te lát.

Basti odalépett Jeromoshoz és elvágta a kutya lábára hurkolt köteléket. És Jeromosnak, mihelyt egy pillanat alatt a lábára állt, túlságosan sietős volt a dolga, semhogy hálálkodásra fecsérelhette volna az időt. A vadkutya után rugaszkodott, meg is csípte rohanás közben és többször egymásután megforgatta a földön, nagy porfelhőt csapva maga körül. A vadkutya több ízben is megpróbált menekülni, de Jeromos mindig elállta az útját, fellökte és marta, mialatt Basti tapsolt és kiabált a főembereknek, hogy nézzenek oda.

Jeromos valóságos dühöngő kis démonná változott. Az Arangi véres napjától kezdve Kapitány elvesztéséig és lába legutóbbi megkötöttségéig minden sérelme fellázdott benne és most mindenért a vadkutya bosszulta meg magát. A vadkutya tulajdonosa, egy hazatért munkás, elkövette azt a hibát, hogy Jeromost félre próbálta rúgni. Jeromos egy pillanat alatt nekiesett, a fogaival végighasította a néger lábaszárát, a támadás hirtelenségében még a legény lába közé is keveredett és a néger végigzuhan a földön.

- Mi az? - kiáltott dühösen Basti a legényre, aki rémülten feküdt ott, ahová esett és rettegve várta, hogy milyen szavak következnek a főnök ajakán.

De Basti már regett a kacagástól a vadkutya láttára, amely teljes erejéből rohant le az úton, mögötte pedig negyven lépéssel Jeromos rúgta a port.

Mikor eltűntek, Basti kifejtette a maga eszméjét. Úgy okoskodott, hogy ha az emberek banánfát ültetnek, akkor bizonyosan azért teszik, mert azt akarják, hogy a fa banánt teremjen. Ha yamot ültetnek, yamot kapnak, nem pedig édes krumplit vagy pizángot, hanem yamot, semmi mást. Csakis és pontosan yamot. Ugyanígy áll a dolog a kutyákkal. Miután a néger emberek minden kutyája gyáva, következésképpen minden néger ember kutyájának minden származéka csak gyáva lehet. A fehér emberek kutyái bátor verekedők. Ha az ember tenyésztí őket, bátor verekedő kutyákat fog kapni. Már most itt van egy fehér ember kutyája a törzs birtokában. Egetverő ostobaság volna megenni és örökre elpusztítani azt a bátorságot, amely benne lakozik. Ellenben bölcs dolog tenyészállatnak tekinteni és életben tartani, hogy Somo kutyáinak jövőendő nemzedékeiben a bátorsága újra és újra megismétlődjék és elterjedjen mindaddig, amíg Somo minden kutyája erős és bátor lesz.

Basti tehát elrendelte, hogy az ördög-ördög orvosok főnöke vegye gondjába Jeromost és jól bánjon vele. Megparancsolta továbbá, hogy a törzs minden tagjával közöltessék: Jeromos máától fogva tabu. Férfi, asszony, gyerek ne merészeljen dárdát vagy követ vetni reá, bottal vagy tomahawkkal rácsapni vagy bármilyen módon bántani.

Ettől fogva Jeromosnak egészen addig, míg maga is meg nem sértette az egyik legnagyobb tabut, gyöngyélete volt Agno sötét szalmaházában. Mert Basti a legtöbb néger főnöktől eltérően vaskézzel tartotta a hatalmában az ördög-ördög orvosokat. Más főnökök, még a langa-langai Nauhau is, ördög-ördög orvosaiak hatalma alatt állottak. Ami azt illeti, Somo lakossága azt hitte, hogy Basti is így van vele. Csakhogy Somo lakossága nem tudta, hogy mi történik a kulisszák mögött, mikor Basti, ez a megrögzött vallástalan ember négyszemközt beszél, hol az egyik orvossal, hol a másikkal.

Mert ezekben a titkos beszélgetésekben Basti tanuságot tett arról, hogy éppen olyan jól belelát az orvosok mesterségébe, mint ők maguk és keresztül tud nézni azokon a fekete babonákon és nagyképű hókusz-pókuszokon, amelyek segítségével a nép nyakán ülnek. Felállította tehát azt az elméletet, amely éppen olyan régi, mint a papok és az uralkodók, hogy a papoknak és az uralkodóknak össze kell fogni a nép helyes kormányzása érdekében. Belement abba, hogy a nép az isteneknek és az istenek szócsöveinek, a papoknak tulajdonítsa az utolsó szó hatalmát, de nem hagyta elfelejteni a papoknak, hogy az utolsó szó titokban az övé. Ha ők keveset hisznek csaló varázslataikban, mondta nekik, ő még náluk is kevesebbet hisz.

Ismerte a tabut és azt is, hogy mennyi igazság van a tabu mögött. Elmondta a papoknak a maga személyes tabuit és azt is, hogy ezek a tabuk hogyan jöttek létre. Elmondta Agnónak, hogy neki nem szabad megennie a vénuszkagyló húsát. Ezt azonban ő maga intézte így, mert nem szerette a vénuszkagylót. A tabut az öreg Nino rakta rá, Agno hivatali elődje, miután fél-fülével meghallotta a cápaistenség sugallatát. Az igazság viszont az, hogy titokban ő maga, Basti, parancsolta meg Ninónak, hogy tabuval tiltsa el a vénuszkagyló húsától, egyszerűen azért, mert nem szereti a vénuszkagyló húsát, soha nem is szerette.

Aztán meg mivel tovább élt, mint a papok közül a legöregebb is, valamennyi neki köszönhetette az állását. Ösmerte őket, kinevezte őket, állásba tette őket és az ő jóvoltából éltek. Ezért tovább is megfogadták az ő irányítását, mint ahogy eddig is mindig történt, mert kitették volna magukat annak, hogy gyors és hirtelen véget érnek. Csak emlékeztetnie kellett őket Kori halálára. Ez az ördög-ördög orvos erősebbnek hitte magát főnökénél és tévedését azzal fizette meg, hogy egy hétig vergődött kínjaiban, míg az, ami testét alkotta, végre megszűnt ordítani és ordítása mindörökre elhallgatott.

Agno tágas szalmaházában kevés volt a világosság és sok volt a titokzatosság. Az igaz, hogy nem Jeromos számára. Ő csupán ismerte vagy nem ismerte a dolgokat és amit nem ismert, afölött nem sokat törte a fejét. Emberi hullák szárított fejei és egyéb füstös és szikkadt részei nem gyakoroltak rá nagyobb benyomást, mint azok a szárított alligátorok és szárított halak, amelyek Agno sötét házának felkoszorúzott díszítéséhez hozzájárultak.

Jeromosnak nagyon jól ment a sora. Az ördög-ördög orvos házában nem rontották gyerekek vagy asszonyok a levegőt. A háztartást néhány vénasszony alkotta, egy tizenegy éves légyhajtó kislány és két fiatalember, akik már túlestek az ifjak kenuházának avatásán és most a mester vezetése alatt a papi tudományokat tanulták. Ezek viselték Jeromos gondját. A legválogatottabb élelemben volt része. A disznópecsenyéből az első falat Agnót illette, másodszor már Jeromos kapott. Még a két papnövendék és a légyhajtó kislány is csak utána következtek s a vénasszonyoknak jutott a maradék. A vadkutyák, ha esett az eső, az eresz alá szoktak sompolyogni, Jeromosnak azonban szabad volt bemenni a száraz szobába a tető alá, ahol cápák szárított beleinek, krokodilus-koponyáknak és a farkuk hegyétől orruk hegyéig rőfnyi hosszúságú Salamon-szigeti patkányoknak mocskos tömkelegéből őserdei négerék és elfelejtett szandálkereskedők koponyái lógtak alá.

Mivel szabadjára állott az egész világ, Jeromos néhányszor a falun keresztül ellopódzott a Lumai házához is. De Lamait egyszer sem találta ott. Pedig Kapitány óta Lamai volt az egyetlen emberi lény, aki iránt szeretet kelt a szívében. Nyilvánosan sohasem jelent meg a háznál, hanem a csermelyparti páfrányok sűrűjéből szemlélte a házat és szimatolta a benne lakókat. Lamainak a szagát egyszer sem tudta felfedezni. Idők multával abba is hagyta a hiábavaló látogatásokat és elfogadta az ördög-ördög orvos házat otthonául, az ördög-ördög orvost pedig gazdájául.

De a gazdáját nem szerette. Agno, aki a varázslat házában csak a félelem erejével uralkodott olyan régóta, nem ismerte a szeretetet. Sem érzelm, sem lelkeség nem adatott neki. A humor iránt nem volt semmi érzéke, olyan zuzmarásan kegyetlen tudott lenni, mint a jégcsap. Hatalom dolgában közvetlenül Basti után következett és egész életét megkeserítette, hogy a hatalomban nem ő az első. Jeromost sem szerette. De mivel félt Bastitól, Jeromost is félt bántani.

Múltak a hónapok és Jeromosnak kibújtak erős, szilárd második fogai. Súlyban és alakban is erősödött. Úgy elkényesztették, ahogy egy kutyát csak elkényesztetni lehet. Mivel a személye tabu volt, hamarosan belejött, hogy uralkodjék Somo népe fölött és hogy mindenben legyen a maga módja és akarata. Bottal vagy kövel senki sem mert neki ellentmondani. Agno gyűlölte és ezt ő tudta is. De annak tudata is derengett benne, hogy Agno fél tőle és nem mer neki fájdalmat okozni. Agno azonban hidegfejű filozófus volt és győzte várakozással. Abban is különbözött Jeromostól, hogy emberi előrelátás lakott a fejében és cselekedeteit távoli célok szerint tudta szabályozni.

A laguna vizébe, megemlékezvén a Meringeben tanult krokodilus-taburól, Jeromos sohasem merészkedett. De a laguna partjától kezdve Basti törzsének legtávolabb eső erdei falváig minden az ő birodalma volt. Ha ételt kívánt, mindenki adott neki enni. A tabu erejénél fogva senki sem akadályozta meg, ha bekukkantott szalmazsákjaikba vagy étellel telt kókuszshéjaik-

ba. Hatalmaskodott, ahogy akart, szemtelen lehetett az illendőségen túl is, senki sem mondott neki nemet. Sőt a nép között Bastinak az a parancsa is elterjedt, hogy ha Jeromost a nagyobb növésű őserdei kutyák megtámadják, Somo népének kötelessége a Jeromos pártjára állani, az őserdei kutyát pedig rúgni, kővel hajigálni és ütni. Így aztán Jeromos négylábú rokonai is fájdalmasan rájöttek, hogy ő tabu.

Jeromos fejlődött is. A butaságig elhízhatott volna, de ettől megóvta feszült idegzete és kielégíthetetlen, sóvár kíváncsisága. Szabadon járt-kelt egész Somóban és élt is ezzel a szabadsággal, keresztül-kasul kitanulmányozta az egész falut és környékét, megtanulta a mocsarakban és erdőkben lakó azon vadak szokásait is, melyek az ő tabuját nem ismerték el.

Volt nagyon sok kalandja. Két csatát is vívott az erdei patkányokkal, amelyek majdnem akkorák voltak, mint ő és érettebbek és vadak lévén és életükért küzdvén, úgy elbántak vele, ahogy azelőtt nem bánt el vele senki. Az elsőt megölte, de nem tudta, hogy ez vén és gyenge patkány volt már. A második azonban ereje teljében úgy megbüntette Jeromost, hogy a kutya gyengén és betegen vánszorgott haza az ördög-ördög orvos házába és a halál szárított jelképei alatt egy álló hétig nyalogatta a sebeit. Csak lassan kapott lábra megint.

Lesből rárontott a dugong nevű úszóemlősre és örömet talált abban, hogy megriassza ezt az ostoba, félénk állatot hirtelen vad nekirohanásaival, amelyekről maga is tudta, hogy nem többek üres, nagyhangú játéknál, melyek azonban jólesően csiklandozták és a sikerült tréfa játékaival megnevettették. Kizavarta a ravaszul elrejtett fészkeikből a nem költöző trópusi vadkacsákat, óvatosan mászkált a vízből egy kis szundikálásra kimászott krokodilusok között, bemászott az őserdő tömött lombozata alá, megleste a hófehér, szemtelen kakadukat, a vad halászsasokat, a nehézrőptű gatyás ölyveket, a lóripapagályokat, a jégmadarakat és a hihetetlenül fecsegő törpepapagályokat.

Somo határain túl három ízben is találkozott a kis fekete őserdei vademberekkel, akik inkább kísérteteknek tetszettek, semmint embereknek, olyan zajtalanok és észrevehetetlenek voltak és az őserdő vaddisznó-csapásai fölött örködve, három emlékezetes alkalommal majdnem dárdát dobtak bele. De amint az erdei patkányok óvatosságra tanították, úgy tanult meg őrizkedni ezektől a kétlábúaktól is, akik az őserdő mély homályában leselkedtek. Nem fogadta el velük a harcot, bár azok elkezdtek rá dárdát vetni. Hamar rájött, hogy ez másféle nép, mint a somói, hogy az ő tabuja ezekre nem terjed ki és hogy a maguk nemében ezek is olyan kétlábú istenek, akik repülő halált hordanak a kezükben, ez a halál tovább ér a kezüknél és áthidalja a távolságot.

Mint ahogy az őserdőt végigcsatangolta, épp úgy futkározott a faluban is. Az ő számára semmi helyiség nem volt szent. Peckes lábakkal és borzolt szőrrel járkált az ördög-ördög házakban, ahol a titok ábrázata előtt félelemben és reszketésben hajlongtak a férfiak és az asszonyok. Új fejek függöttek itt, amelyekben szeme és éles szaglása felismerte az Arangi fedélzetének valaha élő feketéit. A legnagyobb ördög-ördög házban még Brockman fejét is megismerte és rá is vicsorgott, mert eszébe jutott az a verekedés, amelyet a részeges matrózzal az Arangi fedélzetén vívott.

Sőt egyszer Basti házában rábukkant Kapitány földi maradványaira is. Basti nagyon sokáig élt, igen bölcsen élt, sokat gondolkozott és tisztában volt vele, hogy mivel messze túlélte már az emberek átlagos korát, már nagyon kurta, ami még hátra van neki. És az egész dolog nagyon érdekelte: mi az értelme és célja? Szerette a világot és az életet, amelybe úgy testi szervezet, mint állás dolgában igen szerencsésen született bele. Állás dolgában végre is a papok és a nép fölött való magas hely jutott neki. Attól nem félt, hogy meg kell hálnia, de nagyon kíváncsi volt, vajjon fog-e élni megint. A csaló papok ostoba nézetein rég túl volt már és a meghökkenő probléma zűrzavarában nagyon egyedül érezte magát.

Olyan soká élt és olyan szerencsésen, hogy minden serény étvágyról és sóvárgásról látta már, hogyan apad el a teljes kialvásig. Ismerte az asszonyt, ismerte az apaságot, ismerte az ifjúkori éhség éles marását. Látta gyermekeit férfiakká és asszonyokká serdülni, apákká, nagyapákká, anyákká és nagyanyákká lenni. De miután ismerte a nőt, a szerelmet, az apaságot és a telő has gyönyöreit, mindezeken túl volt már. Étel? Már alig is tudta ennek az értelmét, olyan keveset evett. Az éhség, mely olyan élesen sarkantyúzta fiatal és virgonc korában, most már régóta nem szúrkálta, nem sarkalta. Szükségből és úgyszólván kötelességből evett most már és hogy mit eszik, azzal édeskeveset törődött, egy ételt kivéve: szerette a lábastyúk nevű madár tojását, amelynek a számára külön, személyes, szigorú tabuval védett költetőkertet építtetett. Ez volt számára a test utolsó reszkető kis ingere. Egyébként csak értelmi életet élt, kormányozta népét, adatokat okoskodott össze, hogy ezek olyan törvényekre vezessék, amelyek nagyobbá tegyék a népét és az élet keményebb megnyergetésére tanítsák.

De korán és tisztán megállapította a különbséget az elvont dolog: a törzs és a legkonkrétebb dolog: az egyén között. A törzs állandó. Az egyének, amelyek alkotják, elmúlnak. A törzs emléke mindazon előbb élt tagok történetének és szokásainak, amiket az élő tagok ápolnak tovább, mígnem ők is történelemmé és emlékké lettek abban az elmúlhatatlan közösségben, amelynek törzs a neve. Tudta, hogy neki is, mint a törzs egy tagjának, előbb-utóbb el kell múlnia. És ez az előbb-utóbb már nagyon közel volt. De hová fog múlni? Ez volt a bökkenő. Így aztán olykor mindenkit elküldött nagy zsupházából és kettesben maradva a problémával, leszedte a tetőgerendákról a szalmafonatba csavargatott emberfejeket, amelyeket valaha élni látott és amelyeknek gazdái a halál titokzatos semmiségébe múltak el.

Nem úgy gyűjtötte ezeket a fejeket, mint valami zsugori és mikor kibontotta őket a szalmából és a két kezébe fogta vagy a térdére tette őket, nem is úgy tűnődött el a láttukon, mint ahogy a zsugori számolgatja a kincseit. A tudást szomjazta. Tudni akarta azt, amit a sejtése szerint ezek a fejek tudtak, mert már rég elmentek abba a sötétségbe, amely az élet végét határolja.

Különbféle fejek voltak ezek, amelyeket Basti így faggatott a kezei között, a térdén, a homályos zsupházban, mialatt kinn a déli nap leragyogott a pálmalombok és a kenyérfaágak közötti tovasóhajtó délkeleti szélre. Itt volt például egy japáni ember feje; ez volt az egyetlen japáni, akit látott vagy akiről hallott. Ezt a fejet még az apja vágta le, mielőtt ő született. Rosszul volt füstölve és az ócskaság és a gondatlan bánásmód megrongálta, ütődötté tette. Mégis hosszasan vizsgálgatta a vonásait, megállapította, hogy ennek a fejnek valaha két olyan eleven ajka volt, mint neki, a szája éhes és hangos volt, mint az övé valaha. Két szeme, egy orra volt ennek a fejnek, hajas házteteje és két olyan füle, mint az övé. A fejhez valaha két láb és test tartozott, vágyakkal és szeszélyekkel. És a harag és a szerelem ebben a fejben is fellobbant, mint ő benne akkor régebben, mikor a halál még eszébe sem jutott.

Volt egy fej, amely nagyon foglalkoztatta. Ennek a története visszanyúlt apjának és nagyapjának idejébe. Basti nem tudta, hogy ez egy francia ember feje. Azt meg éppen nem tudta, hogy ez a La Perouse feje, a vakmerő öreg hajósé, aki az emberevő Salamon-szigetek partjain hagyta a maga bőrét mindazoknak a legényeknek a bőrével együtt, akik két fregattjának, az Astrolabenak és a Boussolenak a fedélzetén matrózkodtak. Egy másik fej története - mert Basti igen kitűnő gyűjtő volt - még La Perouse idején túl is egészen Alvaro de Mendanáig, a spanyolig, ment vissza. Mendana egyik fegyveresének a feje volt ez, amelyet Basti egyik távoli őse vett le a törzsről egy tengerparti verekezésben.

Egy másik fej, amelynek története nem volt egészen tiszta, valaha egy fehér asszony feje volt. Milyen tengerésznek milyen hozzátartozója lehetett, azt nem tudta megmondani senki. De fonnyadt fülében még ott lógtak a smaragdos arany fülbevalók és rőfnyi hosszú haja, arany folyam csillogó selyme, még rajta volt azon a fejbőrön, amely az érzés és akarat hajdani

helyét takarta. És Basti azon tűnődött, hogy ez az érzés és akarat hamarosan kész lehetett a szerelemre a férfi karjai között.

A közönségesebb fejeket, az őserdei és vízinégerek fejét, sőt az olyan részeges, nem előkelő fehérekét, mint Brockman, a kenuházakba és az ördög-ördög házakba küldte Basti. Fejek dolgában nagy szakértő volt. Egy német ember különös fejében például kiváltképpen nagy kedvét lelte. Vörösszakállú, vöröshajú fej volt ez, de még az aszalt halálban is rajta ült a vonások vasereje és az a búsás szemöldök, amely azt engedte sejteni, hogy igen sok mögötte rejlő titoknak a tudója. Basti éppen úgy nem tudta, hogy ez az ember német volt, mint ahogy nem tudta, hogy ez a német ember tanár volt, csillagászati tudós és a feje a maga idejében magában hordozta mélységes tudományát az irdatlan nagy mennyek csillagainak, tudományát a csillagokhoz alkalmazkodó tengeri hajóknak, tudományát a csillagos utat akkora térben járó földnek, amely milliószor és milliószor felülmúlta Bastinak a térről való csekély fogalmát.

A fejek között az utolsó, amely a legjobban gyötörte tűnődéseit, Van Horn feje volt. És éppen Van Horn feje feküdt a térdén, éppen ennek a fejnek szemléletébe merült el, mikor Jeromos, Somo szabad barangolója, betévedt Basti zsupházába, megszagolta és megismerte Kapitány halotti maradványát, először fájdalmasan vonítani kezdett, aztán vad dühben tört ki.

Basti először nem is vette észre, mert magában kérdéseket intézett Van Horn fejéhez. Csak néhány hónapja ez a fej még élt, elmélkedett magában, gondolatai gyorsan váltottak, hozzátartozott egy kétlábú testhez, amely egyenesen állt és járkált ide-oda a közepe körül csavart vászonnal és övébe tűzött revolverrel, amely test tehát hatalmasabb volt, mint Basti, de oktalanabb volt, mert hiszen Basti egy vén mordállyal sötétséget ültetett ebbe a koponyába, amelyben a világosság lakozott volt és elválasztotta ezt a koponyát a húsnak és csontnak arról az omlatagon összeroskadó szerkezetéről, amely hordozta, hogy tapossa a földet és az Arangi fedélzetét.

Mi lett azzal a világossággal, amely a koponyában lakott? Ez a világosság tette ki egészen a parancsoló, egyenesen járó Van Hornt? És úgy aludt el, mint ahogy egy faforgács pislákoló lángocskája elalszik, mikor csipetnyi hamuvá égett? Minden, ami Van Hornt tette, úgy múlt el, mint a forgács lángja? Ugyanabba a sötétségbe múlt el Van Horn, mint az állatok? Mint az átdöfött krokodilus, mint a horoggal fogott bonita-hal, mint a hurokba akadt tengeri harcsa, mint a levágott disznó, amely már elég kövér arra, hogy megegyék? Olyan a Van Horn sötétsége, mint azé a kék dongóé, amelyet a légyhajtó lány a levegőben kapott el és röptében sujtott halálra? Mint a moszkító sötétsége, amely ismerte a repülés titkát, amelyet ügyes repülése ellenére ő egy szinte öntudatlan mozdulat útján a tenyerével hozzálapított a tarkójához?

Basti tudta, hogy ami ennek a fehér embernek a fejére áll, amely nemrégén még eleven és magasán hordott, parancsoló fej volt, ugyanaz fog állni róla is. Ami ezzel a fehér emberrel történt, miután a halál sötét kapuján átlépett, ugyanaz fog történni vele is. Faggatta a fejet, mintha annak néma ajkai szóra nyílhatnának a titokzatos némaságból és megmondhatnák neki értelmét az életnek és értelmét annak a halálnak, amely kikerülhetetlenül ott áll az élet sarkában.

Jeromos hosszan elnyújtott fájdalmas vonítása, ami Kapitány maradványainak láttára és szagára tört ki belőle, felriasztotta álmódosításából Bastit. Ránézett az aranybarna kutyára és rögtön azt is belevonta tűnődésébe. A kutya él. Olyan, mint az ember. Ismeri az éhséget, a fájdalmat, a haragot és a szeretetet. Vér van az ereiben, mint az embernek és egy késszúrás elfolyathatja ezt a vért és a halálba küldheti a kutyát, mint az embert. Mint az ember, ez a kutya is szereti a fajtáját, szüli és szoptatja a kicsinyét. És meghal. Meg bizony; Basti maga étvágyának és ifjúságának dínom-dánom idején sok embert és sok kutyát evett meg, amikor még csak a mozgást és az erőt ismerte és az ünnepi lakomák kókuszdedényeiből táplálta a maga mozgását és erejét.

De Jeromos fájdalma ezalatt haraggá változott. A lába megmerevedett, a foga vicsorogni kezdett, hátán, vállán, nyakán minduntalan átfutott a szőrborzolás hullámos rohama. Nem Kapitány fejére haragudott, hiszen azon a szeretete pihent, hanem Bastira, aki a térdén tartotta a fejét. Mint ahogy a hegyi pázsitokon a farkas rohanja meg az anyakancát frissen ellett csikájával, úgy rohanta meg Jeromos Bastit. És Basti, aki hosszú életében sohasem félt a haláltól, aki megmosolyogta azt a tréfát, hogy a felrobbant kováspisztoly elvitte a mutatóját, most dühösen mosolygott magában. A derűje megértéssel és csodálattal volt teljes ez iránt a fiatal kölyökkutya iránt. Kurta, keményfa-bottal rácsapott a kutya orrára és távol kényszerítette magától. Jeromos akárhányszor és akármilyen vadul rohant rá, ő a bot csapásával fogadta az iramodást és hangosan csukló derűvel, elismeréssel szemlélte a kiskutya bátorságát és csodálta az életerőnek azt az oktalanságát, amelytől a kutya újra és újra nekiszalad az orrára csapó bot fájdalmának és a halott emberre való visszaemlékezés erejével megint csak nekiszalad a botnak.

Ez is élet, tűnődött magában Basti, mialatt ügyes csapásokkal tartotta magától távol a kutyát. Négy lábú élet, ifjú, oktan és forró, odaadó, mint akármelyik fiatalember, aki az alkonyatban udvarol a kedvesének vagy mint akármelyik fiatal ember, aki a másik fiatal emberrel életre-halálra verekszik valami okán a szenvedélynek, a sértett büszkeségnek, a füstbe ment vágyódásnak. És Basti érezte, hogy ebben az eleven kutyában éppen úgy megvan a lét kulcsa, a rejtély megoldása, akárcsak Van Hornnak vagy akármilyen más halottnak a fejében.

Tovább csapkodott a Jeromos orrára, hogy távortartsa a kutyát és tovább csodálta a csökönységét annak az élő valaminek, amely arra ösztönzi a kutyát, hogy megint csak neki-ugorjon a botnak, megint csak fájdalmat szenvedjen és megint csak visszahőköljön. Ismerte ezt a dolgot: ez a fiatalság pompája, mozgása, ereje, oktalansága. Bánatosan csodálta és irigyelte. Szívesen elcserélte volna ezzel a fiatalsággal a maga hajlott szürke bölcsességét, csak a módját megtalálta volna.

Ez aztán kutya a talpán - mondta volna a Van Horn beszéd módján. Ő azonban bêche-de-mer nyelven gondolkozott, amely nyelv éppen úgy az övé volt, mint Somo anyanyelve:

- Szavamra, kutya semmi fél engem tőle.

A játékban az öregség fáradt el hamarabb. Basti végét szakította a dolognak. Egy súlyos csapást mért Jeromos füle mögé. Jeromos eszméletlenül terült el a földön. És a kutyának a láttára, amely egy pillanattal előbb még olyan elevenen dühöngött, most pedig mintegy halva fekszik a földön, Basti tűnődő fantáziája tovább működött. A változást egyetlen erős csapással a bot okozta. Hová ment a kutyából a harag és az öntudat? Ez minden, ez a kis forgácsláng, amelyet akármilyen véletlen kis levegőáramlat elolthat? Az egyik pillanatban Jeromos dühöngött, szenvedett, vicsorgott, ugrott, akarata volt és kormányozta cselekedeteit. És íme a következő pillanatban már tehetetlenül elnyúlva itt fekszik az öntudatlanság apró halálában. Basti tudta, hogy rövid idő alatt az öntudat, az érzés, a mozgás és az akarat visszatér a leütött kis testbe. De hát akkor a bot csapása folytán hová ment ez alatt az időköz alatt mind az öntudat, az érzés és az akarat?

Basti nagyot sóhajtott és fáradtan takargatta vissza a fejeket a szalmába. Csak Van Hornét hagyta kint. A többi felhúzta a magas gerendákra, hogy ott lóghanak sokáig még az ő halála után is, mint ahogy egyik-másik ott lógott már az apja és a nagyapja ideje előtt is. Van Horn fejét letette a földre, aztán kilopódzkodott, hogy egy lyukon bekukucskáljon és lássa, mit fog csinálni a kutya.

Jeromos először megremegett, aztán gyengén a lábára tápázkodott, de eleinte ingadozott és szédelgett. Basti a lyukon át szemlélte, hogyan szivárog vissza a tehetetlen test sejtjein keresztül az élet csodája és hogyan szilárdítja meg a kutya lábait. Láta, hogy a tudat, a titkok titka,

visszatér a szőrrel fedett koponyacsont-alkotmányba, megnedvesíti és megragyogatja a nyíló szemeket és a száj bőrét arra indítja, hogy felhúzódjék a fogakról, a torkot pedig arra, hogy újra remegtetni kezdje azt a morgást, amely elhalt benne, mikor a lesújtó bot a sötétségbe küldötte.

És Basti többet is látott. Jeromos először morogva és szőrét az égnek csapva az ellenséget kereste. De aztán az ellenség helyett Kapitány fejét pillantotta meg. Odamászott hozzá és elkezdte imádni. Nyelvével csókolgatta a kemény arcot, a lecsukott szemek pilláit, amelyeket imádata már nem tudott kinyitni, a mozdulatlan ajkakat, amelyek nem ejtik ki többé azokat a szerelmi szavakat, amelyeket a kiskutyához szoktak volt intézni.

Aztán mély kétségbeeséssel leült Kapitány feje elé, orrát a magas mestergerenda felé szegte és gyászosan és hosszan elkezdett vonítani. Végül pedig betegen és megtörten kimászott a házból, elment ördög-ördög gazdájának a házába és itt álló huszonnégy óráig hol felébredt, hol elaludt és a rémes álmok évszázadait álmodta keresztül.

Ettől kezdve egész somoi idejében Jeromos mindig félt Basti zsupházától. Nem Bastitól félt. A félelme megmagyarázhatatlan és meghatározhatatlan. Ebben a házban lakozott az a semmi, aminek valaha Kapitány volt a neve. A kutya szervezeti örökségének minden rostjába bele volt évvődve és fonódva az élet végső katasztrófája. Már pedig ez tartózkodott a Basti házában. Ez volt a legtöbb, amit Jeromos agya erről a dologról produkálni tudott. De Somo népe már egy lépést tett ezen túl is: a halál szemléletéből alkotta a halottak szellemeinek fogalmát, amelyek anyagtalan és földöntúli téreken élnek.

Ettől kezdve Jeromos hevesen gyűlölte Bastit, mint az élet urát, aki a magáénak mondhatta és térdére tette Kapitány elmúlását. Jeromos ezt nem gondolta így ki. Homályos, kósza dolog volt az egész, sejtelem, indulat, érzés, ösztön, intuíció, már ahogy homályosan nevezhetjük a beszéd homályos névhalmazával, amelyben a szavak a pontos kifejezés benyomásával tetszelegnek, és olyan értelmet hazudnak az agynak, amely az agynak nincsen birtokában.

XVI. FEJEZET.

Elmult még három hónap. Az északnyugati monszun, miután egy félesztendeig lélekzett, helyet adott a délkeleti levegőáramlatnak. Jeromos élt tovább az Agno házában és élte tovább a faluban való csatangolás szabadságát. Súlya meggyarapodott, alakja megerősödött és a tabu védelme alatt olyan önbizalom nőtt benne, amely már a göghöz járt közel. Gazdát azonban nem talált. Agnót sohasem tudta megszeretni. Agno nem is nagyon igyekezett megnyerni a szeretetét. Viszont, mint hidegvérű ember, a gyűlöletét sem árulta el Jeromosnak.

Hogy az ördög-ördög orvos gyűlöli Jeromost, azt még az a pár vénasszony, a két papnövendék és a légyhajtó kislány sem sejtette, akik Agno házában laktak. Jeromos sem sejtette. Az ő számára Agno közömbös személy volt, valaki, aki nem számít. A háztartásbelieket pedig Agno rabszolgáinak tekintette és mikor enni kapott tőlük, tudta, hogy az élelem Agnótól, származik és az Agno tulajdona. Őt kivéve, akit védett a tabu, mind féltek Agnótól, a ház a félelem háza volt, amelyben nem teremhetett meg a szeretet egy kiskutya iránt. A tizenegy éves kislány ugyan viszonzozhatta volna Jeromos szeretetvágyát, de Agno mindjárt az elején elijesztette azzal, hogy szigorúan eltiltotta a nagy tabu alatt álló kutya megérintésétől vagy simogatásától.

Agno gonosz tervét Jeromos ellen a monszun félesztendéjére az halasztotta el, hogy Basti keltető-kertjében a lábastyúk tojásrakó idénye csak a délkeleti szél évszakával kezdődött. És Agno, bár a tervet jókor kifőzte már, a természetét jellemző türelemmel várta a maga idejét.

Ez a lábastyúk, amely a Salamon-szigeteken él, rokona az ausztráliai talegalla-tyúknak. Nem nagyobb, mint egy jókora galamb. De akkora tojásokat rak, mint a házikacsa. Nem ismeri a félelmet és olyan ostoba állat, hogy száz meg száz évszázaddal ezelőtt már kipusztult volna, ha a törzsfőnökök és papok tabuja meg nem védi. Azonban a tabu folytán a főnökök dolga volt, hogy a homokos területeket kerítéssel védjék meg a kutyáktól. A lábastyúk jó félméter mélyre ássa le a homokba a tojásait és rábízza a kiköltést a nap hevére. És ha a néger közvetlen mellette kiássa is az egyik tojását, ő tovább ás és tovább tojik.

A keltetőkert a Bastié volt. Basti az év egyik részében szinte semmi egyebet nem evett, mint lábastyúk-tojást. Ritka alkalmakkor még magukat a lábastyúkokat is leölette kékének, ha már nem tojtak többet. De ez csak szeszély volt, annak a dölyfnek a szeszélye, hogy ilyen egészen különös ételt csak ilyen hatalmas állású ember ehetik. Alapjában véve éppen úgy nem lelkesedett a lábastyúk húsáért, mint ahogy egyéb húsért sem. Minden húsnak egyforma íze volt az ő számára, mert az a képessége, hogy a hús ízét érezze, az emlékezet távolába vesző gyönyörűség volt már csupán.

De a tojás! A tojást nagyon szerette. Ez volt az egyetlen étel, amit szeretett. A tojások íze felébresztette benne ifjúkori régi hatalmas étvágyának halvány ingerét. Ha lábastyúk-tojáshoz juthatott, annak rendje és módja szerint megéhezett. Majdnem kiszáradt nyálmirigyeit és belső emésztőnedveit az étkezésre elkészített lábastyúktojás tudta csak felizgatni. Egész Somóban, amely előtt szigorú tabu tilalma állott fal gyanánt, ő volt az egyetlen, aki lábastyúk-tojást evett. És mivel a tabu fontos vallási tény volt, Agnóra háramlott az az egyházi kötelesség, hogy őrizze, ápolja és gondozza a királyi keltető-kertet.

Csak hogy Agno is öreg volt már. A gyomor vágyának savas harapása már rég elmult tőle, ő is csak úgyszólván kötelességből evett már és ő is minden hús ízét egyformának érezte. Csak a lábastyúk-tojás tudta még életre piszkálni az ízlését és izgatni mirigyeinek nedvét. Így tehát

maga szegte meg a tabut, amelyet maga rendelt. Titokban, mikor egy lélek sem látta, megette azokat a tojásokat, amelyeket Basti személyes készletéből lopott.

Igy történt, hogy mikor a tojásrakó idény megkezdődött, és Basti is, Agno is kínzó vágyat éreztek hat hónapi nélkülözés után a tojások iránt, Agno magával vitte Jeromost a mangrove-fák között vezető tabu-ösvényen. Gyökérről-gyökerre ugráltak itt az iszap felett, amely folyton gőzölgött és búzlott a pállott levegőben, mert ebbe a sűrűbe a szél soha nem tudott behatolni.

Jeromos számára új törvény ez az ösvény, amely nem is volt rendes ösvény, hanem az ember számára abból állott, hogy gyökérről-gyökerre kellett nagyokat ugrani, a kutya számára pedig abból, hogy ugrás közben néha beleesett az iszapba. Egészen járatlan csapás volt, nem használta senki és Jeromos somói barangolásaiban ezért nem bukkant rá eddig. Agno viselkedésének változása, hogy így magával viszi, öröndetes meglepetés volt Jeromos számára, mert különösebb okoskodás nélkül homályosan az az előzetes érzése volt, hogy Agno talán félig-meddig annak a gazdának fog bizonyulni, akit kutya-lelke folytonosan sóvárgott.

Mikor a mangrove-mocsarakból kibukkantak, hirtelen homokos gyalogútra értek, amely a tengerből lévén idehordva, még olyan sós és sivár volt, hogy nem termett benne semmi és a nap hevétől nem óvták gallyak és lombok. Kezdetleges ajtó alkotta a bejáratot. De Agno nem ezen az ajtón eresztette be Jeromost, hanem mindenféle kis bátorító csettintésekkel és unszólásokkal rávette, hogy a durva fakerítés tövében alagutat ásson magának. A maga kezével is segített neki, marékkal ásta ki a homokot, de viszont gondoskodott róla, hogy Jeromos ott-hagyja a homokon a kutya-mancsok és körmök kétségbevonhatatlan nyomait.

Mikor aztán Jeromos benn volt a kertben, Agno is bement az ajtón s arra csábította a kutyát, hogy ássa ki a tojásokat. Jeromosnak azonban nem jutott a csemegéből. Nyolcat Agno kiszűr-csölt nyersen, kettőt pedig töretlenül eldugott a ruhájában, hogy hazavigye az ördög-ördög házba. A kiszűr-csölt tojások héját apróra törte, ahogy egy kutya csinálhatta volna és hogy megvalósítsa azt a képet, amely oly régóta élt benne látomás gyanánt, a nyolcadik tojásból arra használt egy kicsit, hogy rákenje Jeromosnak nem a szájára, ahol a kutya nyelve elérhette volna, hanem magasan a szemére és a szeme fölé, ahol biztosan megmarad és tanuskodhatik majd a kutya ellen, amint ez Agno gonosz tervével egybevágt.

Sőt mi több, főpapi szentségtörésében még arra is uszította Jeromost, hogy egy lábastyúkot a tojásrakás munkájában támadjon meg. És mialatt Jeromos lemészárolta a tyúkot, Agno jól tudván, hogy az ölés kéje, ha egyszer felébredt benne, megöleti vele valamennyi ostoba madarat, otthagya a költetőkertet és lélekszakadva rohant keresztül a mangrove-mocsáron, hogy Bastinak jelentse a fogas egyházjogi kérdés felmerülését. Kifejtette, hogy a kutyára kimondott tabu megakadályozta a tabu-kutya megfenyítésében, amely megölte a tabu-madarakat. Hogy melyik tabu a nagyobbik, azt ő nem tudja megmondani. És Basti, aki hat hónapja nem evett lábastyúk-tojást és aki már nagyon sóvárgott a messze elmaradt ifjúság egyetlen itthagyt ingere után, olyan futólépésben szaladt keresztül a mangrove-mocsáron, hogy alaposan maga mögött hagyta a nála jóval fiatalabb főpapot.

Ahogy megérkezett a költetőkertbe, csakugyan ott látta Jeromost, aki véres lábbal és véres szájjal éppen a negyedik tyúkot intézte el, szemén és szeme fölött a homlokdudorán azzal a friss tojássárgával, amelyet Agno kent oda, hogy az áruló jel a többi tojások ódiumát is a kutyára hárítsa. Basti hasztalan keresett egyetlen tojást is, pedig a hathónapos koplalás a szerencsétlenség kellős közepén jobban kínoztta, mint valaha, Jeromos pedig, Agno biztató bátorítására, kitűnő viselkedésért elismerést várva csóválta a farkát és piros pofájával és sárgára kent szemével mosolygott fel Bastira.

Basti nem dühöngött úgy, ahogy dühöngött volna, ha egyedül van. Főpapjának szemeláttára méltatlan dolog lett volna a közönséges emberek ilyen színvonalára lealacsonyodnia. Így van ez mindig a nagyon magas helyen ülő hatalmasokkal: örökösen tusakodnak természetes vágyaikkal és rendes embervoltukat örökösen a közömbösség álarcába öltöztetik. Basti sem mutatta ki bosszúságát, amit étvágyának megcsalásán érzett. Már Agno egy picit rosszabb ura volt a maga viselkedésének: nem tudta elnyomni a szemében fellobbanó sóvár világságot. Basti észrevette ezt. Azonban nem ismerte fel a sóvárgás igazi természetét, pusztán kíváncsiságnak találta. Ami két dolgot árul el a magas helyeken ülő hatalmasokról: először azt, hogy bolonddá tudják tartani azokat, akik alattuk állnak, másodszor azt, hogy bolonddá tudják tartani őket azok, akik alattuk állnak.

Basti kíváncsian nézte Jeromost, mintha az egész dolog nagyon mulatságos volna, aztán csak úgy történetesen oldalt pillantott és meglátta papja tekintetében a csalódást. Aha, gondolta magában Basti, sikerült bolonddá tartani.

- Melyik a nagyobbik tabu? - kérdezte Agno somói nyelven.

- Ezt nem is kell kérdezni. Természetes, hogy a lábastyúké.

- És a kutya? - kérdezte Agno.

- A kutya lakolni fog, amiért megszegte a tabut. Nagy tabu ez. Az én személyes tabum. Ezt a tabut még maga Somo hozta, mindnyájunk legősibb atyja és első uralkodója és az ő ideje óta is minden főnöknek ez a tabuja. A kutyának meg kell halni.

Megállt és elgondolkodott, mialatt Jeromos megint elkezdte ásni a homokot azon a helyen, ahol áruló szagot érzett. Agno rákiáltott, de Basti közbeszólt:

- Hagyd. Azt akarom, hogy a kutya a szemem láttára árulja el magát.

Jeromos ezt meg is tette. Kiásott két tojást, feltörte őket és kinyalta drága tartalmuknak azt a részét, ami nem folyt ki a homokra és nem ment pocsékba. Basti szeme elsötétedett, mikor megkérdezte:

- Holnap van a kutyaünnep?

- Holnap délben, - felelte Agno - a kutyák már beérkeztek. Lesz legalább ötven.

- Ötvenegy, - hangzott Basti ítélete, amint Jeromos felé intett a fejével.

A főpap ösztönszerűen gyors mozdulatot tett, hogy megfogja Jeromost.

- Miért sietsz, - mondta a főnök - csak azt éred el vele, hogy át kell cipelned a mocsáron. Hadd jöjjön csak vissza velünk a maga lábán, a kenuház előtt majd megkötözheted.

Mialatt a két ember sarkában videran ügetett a mocsáron keresztül és a kenuházhoz közeledett, Jeromos hallotta a sok kutya kinyált és jajgat, amely félreérthetetlenül bajt és fájdalmat hirdetett. Azonnal felébredt benne a gyanú, amely azonban nem vonatkozott a saját személyére. És ebben a pillanatban, amikor felcsapta a fülét és az orra újabb adatok után szimatolt a levegőben, Basti megragadta a nyaka bőrénél fogva, felemelte a levegőbe, Agno pedig összekötözte a lábát.

Jeromos nem nyöszörgött, a félelemnek semmiféle jelét nem adta, ellenben vadul csuklott és morgott, haragjában vicsorgott és harciasan rugódózott a hátsó lábaival. Azonban a kutya, ha hátulról megragadják a nyakánál, sohasem veheti fel a harcot két emberrel, akik az emberi faj értelmével és ügyességével vannak felruházva és megvan az az óriási előnyük, hogy a kezükön négy ujjal szemközt van egy áthajlítható ötödik.

Első lábait és hátsó lábait széltükben-hosszukban összekötötték. Fejjel lefelé vitték végig azon a rövid távolságon, amely a mérszárlás és főzés helyéig terjedt, ott aztán ledobták a földre egy nagy sereg kutya közé, amelyek hasonlóan tehetetlenül és összekötözve feküdtek ott. Bár a délután már jól előrehaladt, egynémelyik már kora reggel óta így feküdt ott a forró napon. Valamennyien őserdei kutyák, vagy vadkutyák voltak és nagyon kevés volt bennük a lelkierő: a fizikai fájdalom, amelyet a vénáikon és artériáikon túlszorosan átkötött madzagok okoztak, aztán a szomjúságuk, aztán annak a végzetnek halvány sejtelve, amelyet az ilyen bánásmód már előre elárult nekik, csak szűkülést, nyöszörgést és kétségbeesésük és szenvedésük ordító üvöltését szorította ki belőlük.

A következő harminc óra nehéz idő volt a Jeromos számára. A faluban rögtön elterjedt a híre, hogy a kutya tabuja megszűnt és hogy nincs olyan alacsony sorsú férfi vagy gyerek, akinek még mindig kötelessége volna tisztelni a kutyát. Míg csak le nem szállott az éj, az ingerkedők és csúfolódók egész köre állt mellette. Csúfolódtak bukása fölött, torzpozákat vágtak és vigyorgtak rá, megvetően taszigálták a lábukkal, egy mélyedést csináltak a homokban, amelyből nem tudott kivergődni, aztán a hátára fordították, úgy, hogy négy összekötött lába gyalázatban meredt az ég felé.

Hörgött és dühöngött tehetetlenségében, egyebet nem tehetett. Különbözött abban a többi kutyától, hogy fájdalomában sohasem szűkölt vagy nyöszörgött. Egy éves volt már és az utolsó félesztendő alatt nagyon megérett. Az pedig már a tenyészfajának természetéhez tartozott, hogy félelmetlen és sztoikus legyen. És ha fehér gazdáit régebben arra tanították, hogy gyűlölje és lenézzék a négereket, most százszor inkább megtanulta ez alatt a harminc óra alatt, hogy különös keserőséggel és soha el nem alvó lobogással gyűlölje őket.

A kínzóik egy percig sem pihentek. Még a vadkutyát is elhozták és ráuszították. Azonban a vadkutya természetével ellenkezett, hogy megtámadja egy mozdulatlan ellenségét, még akkor is, ha az az ellenség Jeromos, aki annyiszor ellátta a baját és meghempergette a fedélzeten. Ha Jeromosnak, tegyük fel, el lett volna törve a lába, de maradt volna még egy moccanásnyi ereje, akkor a vadkutya nekiment volna és talán meg is ölte volna. De ez a teljes tehetetlenség más volt. A néger várva-várt látványossága elmaradt. Mikor Jeromos vicsorgott és morgott, a vadkutya visszavicsorgott és ellenségesen kerülgette, de a feketék semmiféle biztatással nem tudták rávenni, hogy a fogait belevágja Jeromosba.

A kenuház előtti kutyamérszárlóhely a borzalom örült helye volt. Időközönként új és új megkötözött kutyákat hoztak oda és ledobták őket a földre. Az üvöltés egy pillanatig nem szűnt meg, különösen azok a kutyák vonítottak, amelyek már kora reggel óta szomjan feküdtek ott a napon. Olykor a legnyugodtabbak türelmét is legyűrte az izgalomnak és rettegésnek az a hulláma, amely görcsösen átfutott mindnyájukon. Ilyenkor valamennyien még erősebben kezdtek óbégatni. Ez a hol növekvő, hol alábbhagyó, de soha meg nem szűnő üvöltés egész éjszakán keresztül tartott és reggelre már valamennyien szenvedtek a túrhetetlen szomjúságtól.

A nap, amely letűzött a fehér homokban heverő kutyákra és szinte megpörkölte őket, mindent hozott, csak megkönnyebbülést nem. A kínzók csoportja megint Jeromos köré gyülekezett és tabuja elvesztése folytán megint mindenféle gyalázatot követtek el rajta. De nem az ütések és a fizikai bántalmak kergették majdnem az örületbe, hanem az, hogy kinevették. Semmiféle kutya nem szereti, ha kinevetik, de Jeromos különösen nem tudta haragját tartóztatni, ha kigúnyolták és közeli az arcába vigyorogtak.

Bár egyetlen egyszer sem üvöltött, folytonos vicsorgása és hörgése, amihez még szomjúsága is járult, berekesztette a torkát és kiszárította a szája hártályait, úgy, hogy most már csak a legkiáltóbb provokálásra sem tudott egy hangot is kiadni. Végre a nyelve kifordult a szájából és a reggel nyolcórás napsütés lassan elkezdte égetni.

Ekkor történt, hogy a gyerekek egyike kegyetlenül csúfot űzött belőle. Kihempergette Jeromost abból a gödörből, amelyben egész éjszakán át a hátán feküdt, az oldalára fordította és egy kis kókuszhéj-edényt nyújtott oda neki, amely tele volt vízzel. Jeromos olyan örült sóvárgással kezdte nyelvelni a vizet, hogy egy jó darabig nem is jött rá, mit tett bele a vízbe a fiú: egész csomó érett vörösborsmagot. A körülállók az oldalukat fogták neveltükben és Jeromos eddigi szomjúsága semmi se volt ehhez az új szomjúsághoz, amelyet a bors kízó égetése is növelt.

A soron következő esemény - amely később rendkívüli fontosságú eseménynek bizonyult - az volt, hogy odajött Nalaszu. Nalaszu hatvanesztendő vak öreg volt, nagy bottal a kezében járkált, ezzel a bottal tapogatta maga előtt az utat. A szabad kezében egy összekötözött lábú malacot cipelt.

- Azt mondják, - mondta somói nyelven - hogy a fehér gazda kutyáját is meg fogja enni a falu. Hol a fehér gazda kutyája? Mutassátok meg.

Agno éppen most érkezett oda és mellette állott, mikor az öreg lehajlott Jeromos fölé és ujjával kezdte vizsgálgatni. És bár a vak ember keze többször a foga ügyébe ért, Jeromos egyszer sem morogta vagy harapta meg ezt a kezét, mert semmi ellenségest nem érzett az ujjakban, amelyek olyan puhán simultak végig rajta. Nalaszu most a malacot kezdte tapogatni és mintegy mérlegelve a dolgot, váltakozva tapogatta végig hol a kutyát, hol a malacot. Végre felegyenesedett és kimondta a szentenciát:

- A malac akkora, mint a kutya. A nagyságuk egyforma, de a malacon több az ennivaló hús. Vedd a malacot és én elviszem a kutyát.

- Nem, - mondta Agno - a fehér gazda kutyája megsértette a tabut. A kutyát meg kell enni. Válassz egy másik kutyát és hagyd itt a malacot. Válassz egy nagy kutyát.

- Nekem a fehér gazda kutyája kell, - mondta makacsul Nalaszu - csakis a fehér gazda kutyája, más kutya nem kell.

A vita kilátástalan volt, mikor Basti történetesen a színhelyre érkezett, hallgatta a beszélgetést és megállott. De végre megszólalt:

- Vidd a kutyát, Nalaszu, a malac jó, magam fogom megenni.

- Csakhogy a kutya megsértette a tabut, - vetette közbe gyorsan Agno - a te költető-kerted nagy tabuját, ezért kell megenni.

Ezt gyorsan vetette közbe Agno, sőt Basti véleménye szerint tulgyorsan. A fejedelem elméjében sanda gyanakvás bukkant fel, ő maga sem tudta, mi felől.

- A tabut vérrel és az üst halálával kell megvezekelni, - folytatta Agno.

- Rendben van, - mondta Basti - meg fogom enni a malacot. Torka vágassék el és teste ismerje meg a tüzet.

- Én csak a tabu törvénye szerint beszélek. A tabu megtöréseért halál jár.

- Van egy másik törvény is, - mondta fölényesen mosolyogva Basti - és ez a törvény azóta áll, mióta ezek a falak: életet meg lehet venni élettel.

- Igen, csakhogy az férfiak és asszonyok életéről szól.

- Én a törvényt jól ismerem, - folytatta állhatatosan Basti - ezt a törvényt maga Somo hozta. És a törvényben sohasem volt szó arról, hogy állati élettel ne lehetne állati életet megvenni.

- De ez még nem fordult elő soha, - vetette ellen az ördög-ördög orvos.

- Annak is megvolt a maga jó oka. Mert még sohasem volt senki olyan ostoba, hogy malacot adjon egy kutyáért. Ez a malac fiatal, a husa kövér és gyöngé. Vidd a kutyát, Nalaszu. Máris viheted.

De az ördög-ördög orvos nem volt megelégedve.

- Amint mondtad, ó Basti, a te igen nagy bölcsességedben, ez a kutya az erő és bátorság tenyészkutyája. Vágjuk csak le. Ha majd kikerül a tűzből, testét osszuk sok apró darabra, úgy hogy minden férfi ehessék belőle és így megszerezze az erőnek és bátorságnak egy-egy kis részét. Jobb dolog Somo számára, ha férfiai erősek és bátrak, semmint a kutyái.

Csak hogy Basti nem haragudott Jeromosra. Sokkal tovább és sokkal bölcsebben élt, sem hogy haragot táplált volna magában egy kutyára, amiért az megsértett egy tabut, amelyet nem ismert. Kutyákat gyakran levágtak tabusértésért, az igaz. Ezt azonban azért engedte eddig, mert maguk a kutyák egyáltalában nem érdekelték, haláluk pedig hangsúlyozta a tabu szentségét. Jeromos azonban tagadhatatlanul érdekelt. Mióta Jeromos megtámadta őt Van Horn koponyája miatt, sokat meghányta-vetette magában az esetet. Meghökkenő volt ez az eset, mint ahogy az élet minden kinyilatkoztatása meghökkenő és ezért táplálékot adott a tünődéseinek. Azonfelül mindig csodálójá volt a Jeromos bátorságának és annak a megmagyarázhatatlan valaminek, ami a kutyában lakozott és ami nem engedte meg a kutyának, hogy felsírjon a bot okozta fájdalom alatt. Meg aztán öntudatlanul a kellemesség érzésével kerítette őt hatalmába Jeromos vonalainak és színeinek szépsége, anélkül, hogy erre mint szépségre gondolt volna. Csak épen jó volt ránézni.

És aztán volt még egy másik oka-foka is Basti viselkedésének. Szerette volna tudni, miért sóvárogja az ő ördög-ördög orvosa olyan nagyon egy kutyának a halálát. Volt ott elég kutya. Mért akarja levágtatni pont ezt a kutyát? Nyilvánvaló volt Basti előtt, hogy Agnónak nyomja valami a begyét, de hogy micsoda, azt nem tudta kitalálni, legfeljebb azt sejtette, hogy Agno így akarja megboszulni azt a napot, mikor ő megtiltotta neki, hogy megegye a kutyát. De ha így állt a dolog, akkor ez olyan lelkiállapot volt, amelyet Basti az uralma alatt álló törzs egyetlen tagjától sem tűrhetett. Általában pedig akármicsoda volt az Agno viselkedésének az alapja, Basti szokása szerint szembenézvén az ismeretlennel, helyesnek vélte ráncba szedni a főpapot és megint megmutatni, hogy kié az utolsó szó Somóban. Ennélfogva így felelt:

- Én sokáig éltem és sok malacot megettem. Ki meri állítani, hogy ez a sok malac mind belém ment és engem is malaccá tett?

Itt elhallgatott és kihívó tekintettel nézett végig a hallgatók körén. De meg sem mukkant senki. Inkább egyik-másik néger alázatosan mosolygott és fészkelődve váltogatta álltában a lábát, Agno arckifejezése pedig alázatosan igyekezett kifejezni, hogy uralkodójában nincsen semmi disznószerű.

- Sok halat is megettem, - folytatta Basti - de pikkelyek sohasem nőttek ki a bőrömön. A torkomon sohasem nyilott kopoltyu. És mindenki láthatja, aki rám néz, hogy a hátamból sohasem nőttek ki uszonyok. Nalaszu, vidd a kutyát. Aga, vidd a malacot a házamba. Még ma megeszem. Agno, rendeld el, hogy a kutyákat kezdjék levágni. Azt akarom, hogy a kenuemberek idejében kapjanak enni.

Aztán, mikor elfordult, hogy meginduljon, áttért béche-de-mer nyelvre és szigorúan szólott hátra:

- Szavamra, te csinál engem én haragszik rád nagyon sok.

XVII. FEJEZET.

Amint a vak Nalaszu lassan kocogott tovább, egyik kezével az utat kopogtatva maga előtt, a másik kezében a megkötözött lábánál fogva fejjel lefelé lógó Jeromossal, hirtelen vad erőre kapott a kutyák üvöltése, amint az öldöklés megkezdődött és az állatok észrevették, hogy itt a halál.

Az öreg embernek több esze volt, mint Lamainak. Nem várt addig, míg hazaviszi a kutyát. Az első pataknál, amely az emelkedő partvidék alacsony dombjai között csörgedezett lefelé, megállott és letette Jeromost, hogy igyék. És Jeromosnak nem volt más gondolata, mint a nedves hűvösség, amely elönti a nyelvét, megtölti a száját és lehalad a torkán. De öntudata alatt már megfészkelte magát a benyomás, hogy ez a néger gyöngédebb, mint Lamai, mint Agno, mint Basti, ez a néger a leggyöngédebb ember, akivel Somóban találkozott.

Mikor már annyit ivott, hogy több víz nem fért belé, a nyelvével mondott köszönetet Nalaszunak. Nem forrón, nem elragadtatva, mint ahogy Kapitány kezét csókolta volna meg, hanem az életadó italért járó hálával. Az öreg ember örvendezve mosolygott, meghempergette Jeromos napgyötörte testét a vízben és a kutya fejét a víz színe fölött tartva, beledörzsölte a vizet száraz bőrébe, aztán hosszú, áldott percekig ott hagyta feküdni a vízben.

A víztől a jócskán messzire fekvő házig Nalaszu még összekötött lábakkal vitte a kutyát, de nem fejjel lefelé, hanem egyik karjával a melléhez szorítva. Az volt a szándéka, hogy megszeretteti magát a kutyával, mert Nalaszu, aki hosszú éveken át tévelygett a vakság magányos sötétjében, sokkal többet gondolkozott az őt környező világról és sokkal jobban ismerte, mint hogyha meglett volna a látóképessége. A kutyára a maga külön céljai miatt volt szüksége. Próbálkozott már néhány őserdei kutyával, de azok kevésbé értékelték a gyöngédségét és valamennyien egyformán megszöktek. A legutóbbi még a legtávolabbi maradt nála, mert a legnagyobb gyöngédséggel kezelte, de az is megugrott, mielőtt még a maga céljaira betanította volna. Ekkor hallotta, hogy a fehér gazda kutyája egészen más kutya. Sohasem fut meg félelmében, azonkívül az a híre, hogy sokkal okosabb, mint a somói kutyák.

Lamai találmányának a híre, hogy bottal fához kötözte a kutyát, nagy eset gyanánt terjedt el a faluban. És Nalaszu is így kötötte meg Jeromost. Volt azonban egy nagy különbség. A vak ember, mialatt órák hosszáig ott üldögélt a földön és dédelgette Jeromost, sohasem mutatott türelmetlenséget. Jeromos a Nalaszu élmét ette, meg is volt szokva, hogy gazdái gyakran változnak és így akkor is elfogadta volna gazdájául Nalaszut, ha az nem így viselkedett volna, meg aztán elég tiszta volt az értelmében az a gondolat, hogy Agnónak, aki megkötözte és odaröpitette a vágóhelyen a többi tehetetlen kutya közé, most már minden gazdai vonatkozása megszűnt fölötte. És ő érezte a lelkében egy gazda parancsoló szükségét, mert élete legkorábbi idejétől kezdve mindig volt gazdája ezen a világon.

Mikor tehát eljött az a nap, amelyen Nalaszu leoldozta róla a botot, Jeromos önként ott maradt a házban. És mikor már körülbelül biztos volt, hogy Jeromos nem fog elszökni, az öreg ember megkezdte Jeromos oktatását. Lassankint kezdte meg a tanítást, mignem oda jutottak, hogy naponta hosszú órákig tartott a lecke.

Jeromos legelőször is megtanulta, hogy új neve van: »Bau«. Megtanulta, hogy mikor a nevét hallja, válaszoljon rá. Nalaszu egyre távolabbról szólította ezen a néven és egyre halkabban, végre már nem is mondta a kutya nevét, csak belesugta a levegőbe. Jeromosnak éles hallása volt, de a hosszú gyakorlattól a Nalaszué is majdnem olyan éles volt.

Aztán az következett, hogy Jeromos még élesebbre gyakorolja a hallását. Hosszú órák teltek el abban, hogy Jeromos Nalaszu mellett ülve, vagy tőle távol állva megtanulja észrevenni az

őserdő sűrűjében érkező legcsekélyebb neszt vagy zörgést is. Mikor ezt megtanulta, akkor következtek a leckék, hogy különbséget tegyen az őserdőből érkező zajok között és különbséget tegyen a maga hangjaiban is, amelyekkel ezekre a zajokra Nalaszut figyelmezteti. Ha olyan nesz jött a levegőben, amelyet Jeromos malac vagy csirke zaja gyanánt ismert fel, akkor megtanulta, hogy ne morogjon. Ha nem tudta a neszt felismerni, akkor szép csendesén morgott. De ha a zaj embertől vagy gyerektől eredt, aki halkan és ennél fogva gyanusan mozgott, Jeromosnak hangosan kellett morognia. - Viszont, ha a zaj hangos és gondtalan volt, akkor Jeromos csendesebben morgott.

Sosem forgott meg a fejében a kérdés, hogy miért kell neki mindezt megtanulni. Egyszerűen megtette, mert legujabb gazdájának az volt az óhajta, hogy így tegyen. Minderre és még többre, Nalaszu kimondhatatlan fáradtsággal és türelemmel tanította meg, még tovább is folyton tanította és annyira megnövelte a Jeromos szótárát, hogy lassankint pontosan határozott és világos társalgást tudtak egymással folytatni.

Jeromos például négy lépésnyi távolságból halk »Vuff«-hanggal adta hírül, hogy hall valami neszt, amiről nem tudja micsoda. Nalaszu erre mindenféle fütttyentésekkel pisszentett rá, hogy maradjon nyugodtan, még halkabban vakkantson, hallgasson el, vagy nesztelenül jöjjön hozzá, vagy menjen be az erdőbe és kutassa ki az ismeretlen nesz forrását, vagy hangosan ugatva rohanjon oda és támadja meg.

Olykor Nalaszu éles füle a másik oldalról hallott olyan zajt, amit Jeromos már nem hallott. Ilyenkor meg tudta kérdezni Jeromost, hogy hát ő hallotta-e. És Jeromos felugrott, serényen figyelt a hangokra és vakkantásainak váltakozó mennyiségével és minőségével tudta elmondani Nalaszunak, hogy nem hall semmit. Vagy azt, hogy: igen, már hallja: Vagy végül, hogy a zaj idegen kutyától, vagy erdei patkánytól, vagy embertől, vagy gyerektől ered, - mindezt egészen halk hangokkal, amelyek alig voltak többek hangos lélegzésnél, csupa egytagú hangok, amelyeket valóságos gyorsírási beszédnek lehetne nevezni.

Furcsa öregember volt ez a Nalaszu. Egyedül éldegélt zsupházában a falu végén. Még a legközelebbi ház is jó messzire volt tőle. Az övé pedig a sűrű őserdőben egy írtás közepén állott és körben minden irányból csak nyolc lépésnyire kezdődött az őserdő. Ezt az irtott tisztást Nalaszu folyton tisztán tartotta, a gyorsan burjánzó gatz mindig kigyomlálta belőle. Barátja nem volt. Legalább is vendég soha nem jött a házába. Évek elmúltak már, mióta az utolsót is elriasztotta magától. Családja nem volt. A felesége rég meghalt és három legényfiát, akik egy rablóhadjárat alkalmával túlmentek Somo határán, a magasabb dombok őserdei ösvényein az őserdei emberevők lefejezték és megették.

Ahhoz képest, hogy nem látott, nagyon szorgalmas ember volt. Nem kért senkitől semmit, maga tartotta fenn magát. A tisztáson yamot, édeskrumplit és tarót termesztett. Egy másik tisztáson - mivel hozzátartozott az agyafurtságához, hogy a háza közelében ne tartson fákát - voltak pizángfái, banánfái és hat kókuszpálmája is. A gyümölcsöt és a zöldséget aztán lent a faluban becserélte húsrá, halra és dohánnyra.

Az idejéből sokat szentelt Jeromos nevelésére is, olykor pedig ijákat és nyilakat faragott, amelyeket a törzsbeliek olyan nagyra becsültek, hogy Nalaszu sokat keresett rajtuk. Nem mult el nap anélkül, hogy ijjal és nyillal való bánásban maga is ne gyakorolta volna magát. Persze csak hang irányában tudott löni. Valahányszor valami zaj vagy motoszkálás hallatszott az őserdőből és Jeromos hírt adott a nesz mineműségéről, ő kilötte a nyilat a hang irányába. És ha a nyíl nem talált, Jeromos kötelessége volt gondosan megkeresni és visszahozni.

Érdekes tulajdonsága volt Nalaszunak, hogy a nap huszonnégy órájából csak hármat aludt, még pedig sohasem éjszaka és ezt a kurta pihenőt sem töltötte soha a házában. A szomszéd őserdő legkuszább sűrűjében volt egy eldugott fészekféléje, amelyhez nem vezetett ösvény.

Soha nem ment ugyanazon az úton ide, úgy hogy a kövér termőföld gazdag növényzete, amelyet olyan kevés lépés taposott, mindig eltitkolta a legkisebb jelét is annak, hogy Nalaszu erre vette az útját. És Jeromos meg volt tanítva, hogy mikor Nalaszu alszik, ő öröködjék és ne aludják.

Nalaszunak erre a végtelen óvatosságára volt is elég alapos oka. A legidősebb fia civakodás közben megölt volt egy bizonyos Aot. Ez az Ao az Anno-familia hat fiutestvére közül volt az egyik, akik fent laktak a hegyi falvak egyikében. A somói törvények szerint az Anno-családnak joga volt, hogy behajtsa a véradót a Nalaszu családján, de ezt a behajtást megakadályozta Nalaszu három fiának az őserdőben történt elhalálózása. Mivel pedig a somói alaptörvény szerint életért élet járt, Nalaszu pedig egész családjából csak maga maradt életben, köztudomású volt az egész törzs körében, hogy az Annok addig nem nyugszanak, míg a vakembert meg nem fosztják az életétől.

Csak hogy Nalaszu nem hiába volt híres harcos a maga idején és nem hiába adott volt életet három ilyen pompás harcias fiúnak. Még abban az időben, mikor ép volt a szeme. Annóék két ízben megpróbálták behajtani a véradót. Nalaszu felidézte a tervet, megkerülte őket és hátukba támadva, magával Annóval, a családtyával került szembe. Meg is ölte és így most már kétszeres véradóval tartozott.

Ekkor történt vele a baleset. Többször használt Snider-patronokat töltött újra, a puskaapor felrobbant és mind a két szemére megvakította. Rögtön a baleset után, amikor még sebeit gyógyította, az Annók rámentek. Mint ahogy erre el is volt készülve. És meg is tette már a maga előkészületeit. Ezen az éjszakán két Anno-fivér és egy Anno-nagybácsi lépett az ösvényen mérgezett tövisbe. Mind a hárman borzasztó halált haltak. Így aztán a megtorlandók élete száma az Anno-család rovásán ötre emelkedett és mindössze egy vak ember maradt, akin ezt be kellett hajtaniuk. Ettől kezdve az Annók jobban féltek a tövisektől, sem hogy újra támadni merészeltek volna, de a bosszúvágyuk tovább parázslott, és éldegéltek tovább, remélvén annak a napnak, eljöttét, mikor Nalaszu feje mégis csak ékesíteni fogja mestergerendájukat. Az ügyek állását ebben az időben nem fegyverszünetnek lehetett volna nevezni, hanem olyannak, mint a sakkjáték patt nevű helyzete. Az öregember nem járhatott el ellenük, ők pedig féltek eljárni ellene. És a Jeromos adoptálását követő időben csak akkor jöttek megint, mikor valami olyat találtak fel, amihez hasonlót egész Malatiában nem ismertek eladdig.

XVIII. FEJEZET.

Ezenközben teltek-multak a hónapok, a délkeleti szél kifújta magát, a monszun kezdett megint lélekzetet venni és Jeromos egy újabb félesztendővel több lett korban, súlyban, természetben és csontjainak erejében. Az öregember társaságában töltött ez a félesztendője könnyű idő volt, annak ellenére is, hogy Nalaszu szigorú fegyelmet szeretett tartani, nap-nap után hosszú órákig csökönyösen oktatta Jeromost, sokkal szorgalmasabban, mint ahány lecke kutyának valaha is kijutott. Ütéssel, vagy kemény szóval sohasem illette Jeromost. Ez az ember, aki az Anno-családból négy férfit ölt meg, még pedig hármát akkor, mikor már megvakult, vad fiatalságában pedig még többet, soha nem emelt haragos szót Jeromosra és soha szigorúbb dologgal nem nevelte, mint a leggyöngédebb pirongatással.

Ami az értelmet illeti, az az állandó oktatás, amit Jeromos késő kölyökségének ebben a korszakában kapott, egész életére kifejlesztette benne az elme hatalmát. Valószínű, hogy ennyire a világ egy kutyája sem tudott soha beszélni, mint ő. Még pedig három okból. Az első ok a Jeromos saját értelmessége volt, a második Nalaszu oktatási tehetsége, a harmadik az a hosszú idő, amit az oktatásra fordítottak.

Jeromos gyorsírási jelényekből álló szótára csudálatos volt egy kutyához képest. Azt lehetett mondani, hogy ő meg az ember órák hosszat tudnak diskurálni, ámbár azok az elvont dolgok, amik beszédjükben előfordulhattak, nagyon primitívek voltak: nagyon keveset tudtak beszélni a közvetlenül megelőző multról és alig valamit a közvetlenül következő jövőről. Jeromos semmit sem tudott elmondani Nalaszunak sem Meringeről, sem az Arangiról, sem Kapitány iránti nagy imádatáról, sem Basti iránt való gyűlöletének okáról. Éppen így Nalaszu sem mondhatta el Jeromosnak az Anno-családdal való vendetta-viszonyát, sem szemevilága elvesztésének történetét.

Egész társalgásuk a gyakorlatban a közvetlen jelent szolgálta, noha az egészen friss multat is tudta érinteni egy kicsit. Nalaszu egész sor utasítást szokott adni Jeromosnak, mint például, hogy menjen ki fürkésző körútra egyedül, menjen el a fészekhez, széles körben járja körül, onnan menjen el a másik írtáshoz, ahol a gyümölcsfák állottak, aztán csapjon keresztül az őserdő főösvényén, menjen ezen az ösvényen a falu felé, míg a nagy banánfához nem ér, végül a kisösvényen térjen haza. Mindezt Jeromos betürről-betüre tudta teljesíteni és mikor visszaérkezett, megtette a jelentését, mint például: a fészeknél nincs semmi különös, csak egy gatyás ölyv járkal a közelben, a másik írtáson három kókuszdió esett a földre (mert Jeromos ötig tévedhetetlenül tudott számolni), a másik írtás és a főösvény között négy disznó volt, a főösvényen kutyával, ötnél több asszonnyal és két gyerekkel találkozott, a kisösvényen pedig egy kakadut és két gyereket látott.

Azt azonban nem tudta elmondani Nalaszunak, hogy milyen a lelkiállapota, amely nem engedte, hogy a jelen helyzetben teljesen megelégedett legyen. Nalaszu nem volt fehér isten, csak egy egyszerű néger isten. Jeromos pedig Lamai és Nalaszu kivételével valamennyi négert gyűlölte és lenézte. Ezt a kettőt túrni tudta, sőt Nalaszu iránt lassankint csendes és kedves hajlandóság ébredt benne. De nem imádta, nem is imádhatta.

Ezek a legjobb esetben másodrendű istenek voltak és ő nem tudta elfelejteni az olyan nagy fehér isteneket, mint Kapitány és Haggin úr vagy ugyanabból a fajtából Derby és Bob. Ezek valahogyan mások voltak, valahogy jobbak, mint az az egész vad fekete társaság, amelyben most élt. A fehér istenek egy magasabb és messzibb világban éltek, egy elérhetetlen paradicsomban, amelyre még élénken emlékezett, amely után sóvárgott, amelyhez nem tudta vissza az utat és amely kószán éreztetve a minden dolgokra érvényes véget, bizonyosan eltűnt a legvégső semmibe, amely már Kapitányt és az Arangit is elnyelte.

Az öreg ember hiába igyekezett Jeromos szeretetét meghódítani. Nem győzhette a harcot Jeromos mindmegannyi tartózkodása és emléke ellen. Mindazonáltal tökéletes hűséget és lojalitást tudott elérni a kutyánál. Jeromos, ha nem szenvedélyesen is, mint ahogy életre-halálra küzdött volna valaha Kapitányért, de őszinte odaadással életre-halálra küzdött volna most Nalaszuért is. És az öreg ember soha nem is álmodta, hogy mennyi minden volt az övé Jeromos szívéből.

És eljött az Annók napja, mikor az egyik rájött a találmányra. A találmány nem volt egyéb, mint vastagtalpu szandál, amely megvédelmezhetette a lábukat azoktól a mérgezett tövisektől, amelyekkel Nalaszu már hármuknak vesztét okozta. Ez a nap nem is volt nap, hanem éjszaka, még pedig olyan sötét éjszaka, hogy a sűrű felhőkkel borított vak égbolt alatt az ember az orra előtt kéznyúlásnyira levő fát sem láthatta. És az Annók leszálltak Nalaszu tisztására, szám szerint tizenketten, mind fel voltak fegyverkezve Sniderekkel, mordályokkal, tomahawkokkal és buzogányokkal és a vastag szandálok ellenére is roppant elővigyázatosan lépkedtek azoktól a tövisektől való félelmükben, amelyeket Nalaszu már régóta nem is rakott az ösvényre.

Jeromos ott ült Nalaszu térdei között és szundikálva bólogatott. Ő adta az első jelet Nalaszu-nak, aki a háza ajtaja előtt ült, tágranyitott vak szemmel, éles figyelemre feszült füllel, mint ahogy itt ült már hosszú évek minden éjszakáján keresztül. Jeromos figyelmeztetésére hosszú percekig még nagyobb figyelemmel hallgatódzott, de nem hallott semmit. Ugyanakkor halkan felvilágosítást kért Jeromostól és felszólította, hogy halkán válaszoljon. Jeromos azoknak a vakkantásoknak és a beszéd különféle gyorsírási szusszanásainak segítségével, amikre gazdája megtanította, elmondta, hogy emberek közelednek, még pedig sok ember, ötnél is több ember.

Nalaszu felkapta a mellette heverő ijat, ráfeszített egy nyílvezzőt és várt. Végre a maga füle is hol innen, hol onnan meghallotta a végtelenül halk neszeket, amelyek köröskörül minden irányból közeledtek feléje. Folyton halk beszédre intve, újabb jelentést kért Jeromostól, akinek a nyakszőre már égnek meredt Nalaszu érzékeny ujjainak tapintása alatt és aki ekkorra már nemcsak a fülével, hanem az orrával is serényen olvasta az éjszakai levegő hirdadásait. És éppen olyan halkán beszélve, mint Nalaszu, megismételte, hogy csakugyan emberek azok: sok ember, ötnél is több ember.

Az aggkor türelmével Nalaszu mozdulatlanul ült a helyén, míg végre az őserdő közvetlen szélétől mintegy öt lépésnyire ki tudta venni egy határozott ember határozott zaját. Meghúzta a húrt, eleresztette a nyílvezzőt, és a lövésre egy felhördülés és nyögés furcsán keveredő hangja válaszolt. Nalaszu először is megtiltotta Jeromosnak, hogy visszahozza a nyílvezzőt, mert tudta, hogy a lövés talált. Aztán új nyilat illesztett a húrra.

Egy negyedórai csend következett. Az öreg ember úgy ült ott, mint a kőbe vésett szobor, a kutya izgatottan és sóváran reszketett az ujjak beszédes tapogatása alatt és engedelmeskedett a parancsnak, hogy csendben maradjon. Mert Jeromos épen olyan jól tudta, mint Nalaszu, hogy a környező sötétben a halál bujdos és ólálkodik. Most megint halk nesz hallatszott, de közelebbről, mint az előbb. Most azonban célt tévesztett a nyílvezző. Hallották hogyan csapódik bele egy fatörzsbe és hallották azokat a zürzavaros halk neszeket, amelyeket a támadók sietős visszavonulása okozott. Nalaszu csendben várt egy kicsit, aztán suttogva megparancsolta Jeromosnak, hogy a nyilat hozza vissza. Jeromos olyan alaposan és olyan soká tanulta a maga dolgát, hogy amikor elindult a fatörzsbe csapódott nyíl hangjának irányába és visszahozta a szájában a nyilat, még Nalaszunak a látó emberek fülénél sokkal élesebb füle sem hallhatott semmit.

Nalaszu megint várt, amíg a támadók új felsorakozásának a neszét megint meg lehetett hallani. Akkor Jeromos kíséretében felszedte mind a nyilait és zajtalanul elindult a kör mentén. Alig indult el, eldördült egy Snider, amely éppen az alig megürült helyre célozta találomra a maga lövését.

És az öreg ember és a kutya éjféltől virradatig eredményesen vertek vissza tizenkét olyan embert, akik a puskaapor mennydörgésével és a puha ólomból készült, messzeszóródó, mélyreható golyók hatalmával rendelkeztek. A vak ember csak az ijával és száz nyílveszejével védte magát. De sok száz nyíllövést adott le, mert Jeromos mindig visszahozta neki a nyilakat és ő mindegyiket újra, meg újra kilőtte. Jeromos derekasan és kitűnően segédkezett. Nalaszu éles hallását a maga még élesebb hallásával szaporította, nesztelenül cirkált a ház körül és rögtön hírül adta, ahol a támadás közelebből kezdett fenyegetni.

Az Annók sokat elpocsékolnak a drága puskaaporból, mert az egész tusa a láthatatlan szellemek harcához volt hasonló. Az egész harc alatt legfeljebb a puska lövések felcsapódó lángját lehetett látni. Jeromost egyszer sem látták meg, noha gyorsan rájöttek, hogy ott mozog a közvetlen közelükben, mikor a nyilakat keresi. Egy ízben az egyik Anno, mikor a közvetlenül mellette célt tévesztett nyílvesszőt keresgélte, a kezével beleütközött a Jeromos hátába és a borzalom vad ordításával kiáltott fel, mert Jeromos fogai élesen belehasítottak. Próbáltak tüzelni Nalaszu húrjának pendülése irányába, csak hogy Nalaszu, mihelyt lőtt, rögtön megváltoztatta a helyét. Több ízben, mikor észrevették a kutya közellétét, Jeromosra is rálőttek, sőt egy ízben Jeromos orra kapott is egy kis könnyebb pörkölést a puskaportól.

Mikor feljött a nap, az Annók abban a gyors tropikus szürkületben, amely a sötétséget a hirtelen ugró napfelkeltétől elválasztja, visszavonultak. Nalaszu is behúzódott a világosságról a házába és Jeromos jóvoltából még mindig volt nyolcvan nyila. Nyers üzleti eredménye egy halott volt és ki tudja, hány nyílsebezte ember, akinek elég ereje volt elvándorozni.

És Nalaszu egy félnapig folyton Jeromos fölé hajlott és dédelgette és cirógatta azért, amit tett. Akkor elment, Jeromost is magával vitte és a faluban elmondta az ütközetet. Basti még napnyugta előtt meglátogatta és komolyan beszélt vele.

- Ugy beszélek hozzád, - kezdte a mondókáját - mint öreg ember az öreg emberhez. Öregebb vagyok nálad, ó Nalaszu. A félelmet soha sem ismertem. De nálad soha sem voltam vitézebb. Szeretném, ha a törzs minden férfja olyan vitéz lenne, mint te. Azonban nagy szomorúságot okozol nekem. Mi haszna vagy ilyen vitéz és ravasz, ha nincs magzatod, aki a vitézségedet és a ravaszságodat életben tartsa?

- Öreg vagyok... - kezdte Nalaszu.

- Nem vagy olyan öreg, - szakította félbe Basti - mint én. És még nem vagy túlságosan öreg ahhoz, hogy megházasodj és magzataid megnöveljék a törzs erejét.

- Voltam én házas, sokáig éltem házasságban és három bátor fiunak adtam életet. De ők meghaltak. Én, nem fogok olyan soká élni, mint te. Ugy emlékszem vissza fiatalságom idejére, mint ahogy a felébredő ember gondol vissza a kellemes álmokra. Egyre többet gondolok a halálra és a végre. A házasságon egyáltalában nem jár az eszem. Öreg vagyok én már ahhoz. Öregségemben megértem már a halálra és nagy kíváncsiság van bennem, hogy vajjon mi fog történni velem, ha majd meghaltam. Mindig halott leszek? Vagy élni fogok valamilyen álmok világában, mint egy árnyék, amelyik vissza fog majd emlékezni a meleg világban eltöltött napokra, a szájam friss, éhes ingereire, a mellemben a nők szeretetére?

Basti vállat vont.

- Én is sokat gondolkoztam ezen a dolgon, - mondotta - de nem jutottam semmire. Nem tudok semmit. Te sem tudsz semmit. Nem is fogunk tudni semmit, míg meg nem halunk, ha ugyan akkor is fogunk valamit tudni, amikor már nem azok leszünk, amik most vagyunk. De egyet tudunk mind a ketten, te is, én is: a törzs él. A törzs nem hal meg soha és ezért, ha van az életünknek valami értelme, a törzset erőssé kell tennünk. Te nem végeztél el még a feladatodat. Meg kell házasodnod, hogy a vitézséged és a ravaszságod azután is tovább éljen. Tudok egy feleséget a számodra, nem, nem is egyet, két feleséget tudok, mert a napjaid meg vannak

számlálva és én még biztosan meg fogom érni, hogy ott lógsz majd le az apáimmal együtt a kenuház mestergerendájáról.

- De én nem akarok asszonyért fizetni - tiltakozott Nalaszu. - Én nem fizetek semmiféle nőért. Ha mindjárt Somo legszebb asszonya is, nem fizetnék érte egyetlen rúd dohányt, vagy egy repedt kókuszdiót sem.

- Ne morogj - folytatta szeliden Basti. - Megfizetem én az árát mind a két asszonynak. Itt van például Bubu. Egy félláda dohányért megveszem neked. Széles, testes gömbölyű lábú, kiadós csípőjű nő, bőséges, gazdag keblei vannak. Aztán itt van Nena. Az apja nagyon kitarja az árát, egy egész láda dohányt követel érte. De megveszem őt is. Az idő ki van mérve. Sietnünk kell.

- Nem akarok megházasodni - tiltakozott görcsösen az öreg vak ember.

- Meg fogsz házasodni. Megmondtam.

- Nem és nem és százszor is nem. Az asszony csak bosszúság. Az asszonyok fiatal állatok és a fejük tele van mindenféle bolondsággal. A nyelvük tele van mindenféle hiábavaló beszéddel. Öreg ember vagyok, nyugodtan éledelek, az élet tüze már elszállott belőlem, jobban szeretek egyedül ülni a sötétségben és gondolkozni. Ha fiatal nők fecsegnének körülöttem, a fejükben pusztá köddel és füsttel, megbolondulnék, úgy megbolondulnék, hogy kicsúfolnám a holdat, felharapnám az ereimet és ordítanék.

- Na és? Bánom is én, csak magvad ne szakadjon. Kifizetem a két asszony apját és három napon belül mind a kettőt elküldöm neked.

- Nem lesz hozzájuk semmi közöm - jelentette ki vadul Nalaszu.

- De lesz, - jelentette ki szilárdan és nyugodtan Basti, - mert ha nem lesz, velem gyülik meg a bajod. Attól pedig őrizzen meg téged a sorsod. Kicsavartatom minden izületedet, úgy hogy olyan leszel, mint a meduza, mint a hízott disznó, amelyikből kiszedték a csontot, aztán kikötetlek a kutyavágóhely kellős közepére, hogy ott kínlódj és dagadj meg a napon. És ami marad belőled, azt odadobom a kutyáknak. A magvadnak nem szabad kivesznie Somóból. Én mondom, Basti. Három napon belül elküldöm a két feleségedet...

Megállott és mind a ketten hosszan hallgattak.

- Nos? - szólt újra Basti. - Melyiket választod? A házasságot vagy a csontkicsavarást és a kikötést? Választhatsz, de jól gondold meg, mielőtt a kínhalált választod.

- Az én koromban! - mondta panaszosan Nalaszu. - Mikor a fiatalság, meg a huncutság már olyan messze van mögöttem!

- Válassz. Majd rájössz, hogy sok huncutság van abban is, mikor a kutyavágóhely közepén a nap felforralja a kicsavart izületeidet és a vén zsirod úgy fog bugyborékolni benned, mint a fővő szopósmalacban a gyenge háj.

- Hát akkor, - mondta végre Nalaszu hosszú szünet után, - küldd el azokat az asszonyokat. De ne holnap, ne is holnapután, hanem csak három nap múlva.

- Rendben van, - hagyta helyben Basti komolyan, - te csak azért éltél, mert azok, akik már régen eltávoztak a sötétbe, úgy munkálkodtak, hogy a törzs életben maradjon és te megszülethessél. Meg is születél. Most rajtad a fizetés sora. Mikor születél, ez az adósság már rajta volt a fejeden és meg is fogod fizetni, mielőtt még eltávozol az életből. Ez a törvény. És ez nagyon jól van így.

XIX. FEJEZET.

És ha Basti ragaszkodott volna ahhoz, hogy egy, vagy pláne két nappal siettesse az asszonyok odaküldését, Nalaszu be is lépett volna a házasság rettegett purgatóriumába. De Basti megtartotta szavát és mikor eljött a harmadik nap, sokkal komolyabb problémával volt elfoglalva, mint hogy elküldje Bubut és Nenát a vak aggastyánnak, aki sandán várta a jöttüket. Mert ennek a harmadik napnak a reggelén Malaita egész partvidékén végig minden csúcs elkezdett beszélni a maga füstszavaival. A füstjelek azt hirdették, hogy hadihajó érkezett a közelbe: nagy hadihajó, amely Langa-Langa korallszigetei között halad előre. És a füstjelek egyre többet hirdettek. A hadihajó nem állott meg Langa-Langában. A hadihajó nem állott meg Binuban. A hadihajó egyenesen Somónak tartott.

Nalaszu, a vak ember, nem láthatta ezt a levegőbe írt füstbeszédet. A háza nagyon kiesett a faluból és így senki sem jött hozzá a hírt elmondani. Akkor kapta az első gyanus jelet, mikor asszonyok riadt sápitozása, gyerekek kiabálása és csecsemők sírása érkezett feléje arról a főösvényről, amely a faluból Somo magaslati határai felé vezetett. Mást nem tudott kiolvasni ezekből a hangokból, csak félelmet és rettegést, és azt, hogy a falu népe menekül a megerősített hegyi helyekre. Az okát azonban ennek nem tudhatta.

Odaszólította Jeromost és azt a parancsot adta neki, hogy álljon őrt a nagy banánfánál, ahol az ő ösvényük beletorkollott a főösvénybe, ott figyeljen, aztán tegyen jelentést. Jeromos tehát leült a banánfa alá és végignézte egész Somo menekvését. A szeme előtt asszonyok, gyerekek, ifjak és öregek egyaránt, mellen lógó csecsemők, botokra és mankóra támaszkodó aggastyánok haladtak el, mindnyájan a legnagyobb sietségben és riadalomban. A falusi kutyák is éppen így meg voltak rémülve, szükölve és vonítva szaladtak az emberek után. És a borzalom ragálya Jeromost is erős kísértésbe hozta. Érezte magában annak az ösztönnek unszoló hatását, hogy ezzel az általános tódulással rohanjon ő is valami elképzelhetetlen katasztrófa elől, amely a levegőben lóg és ösztönös sejtéseit a halál gondolatával érinti meg. Ezt az ösztönt azonban legyőzte az iránt a vak ember iránt érzett lojalitása, aki már egy hosszú fél-esztendeje táplálta és dédelgette.

Mikor visszatért Nalaszuhoz, odaült a vak ember térde közé és megtette jelentését. Ötnél tovább számolnia lehetetlen volt, ámbár tudta, hogy a menekülő lakosság száma sokszorta több ötnél. Ennélfogva úgy fejezte ki magát, hogy öt férfi és még több; öt asszony és még több; öt gyerek és még több, öt csecsemő és még több; öt kutya és még több, - még a disznókat is elmondta: öt disznó és még több. Nalaszu a fülével tudomásul vette, hogy ötnél sokkal nagyobb számról lehet szó. Ennélfogva neveket is kérdezett. Jeromos tudta a Basti, Agno, Lamai és Lumai nevét. Persze nem úgy ejtette ki a neveket, hogy ezek rendes hangzásukhoz teljes tökéletességgel hasonlítottak volna, hanem a gyorsírási beszéd olyan vakkanásaival adta tudtul a neveket, amelyekre Nalaszu pontosan megtanította volt.

Nalaszu még igen sok nevet mondott, amelyeket Jeromos hallásból ismert ugyan, de maga úgy válaszolt igennel, hogy megbólintotta a fejét és a jobb mancsát előre nyujtotta. Néhány név hallatára mozdulatlanul maradt annak jeléül, hogy ezeket nem ismeri. Viszont más nevekre, amelyeket ismert, de tulajdonosaikat most nem látta, úgy felelt nemet, hogy a bal mancsát nyujtotta előre.

És Nalaszu, aki tisztában volt azzal, hogy valami borzasztó fog történni, valami rémesen borzasztóbb, mint a szomszédos tengeri törzsekkel való háborúságok bármelyike, amelyeket Somo a maga falai mögött könnyedén visszaverhetett, most kitalálta, hogy ez az a régóta várt büntető hadjárat. Hatvanéves volt már ugyan, de a falu bombázását még sohasem érte meg.

Hallott egyet-mást, kósza beszédet arról, hogy mi történt, mikor más falvakat büntető bombázás sújtott, de mindössze annyi fogalma volt róla, hogy a bombázásban előforduló golyóknak bizonyára sokkal nagyobbaknak kell lenniök, mint a Snider-golyók, és ennek megfelelően sokkal nagyobb távolságra is löhető a levegőn keresztül.

De a sors könyvében meg volt írva, hogy megismerje az ágyutüzet, mielőtt meghal. Basti régóta várta már a cirkálót, amely megboszulja az Arangi elpusztítását és a két fehérember fejkételét, és már régen kiszámította azt a kárt, amelyet a büntetés fog okozni. Most tehát kiadta népének a parancsot, hogy mindenki meneküljön a hegyekbe. Mindenekelőtt megindult az előcsapat, amelyet vagy tíz fiatalember alkotott, ezek cipelték a Basti házának szalmába csomagolt emberfejeit. Nalaszu háza előtt a kivonulás utolsó csapatának éppen legutolsó lassú késlekedői haladtak el, és Nalaszu az ijával és nyolcvan nyílvesszejével, a sarkában Jeromos-sal, épen indult hozzájuk csatlakozni, mikor fejük fölött a levegőt hihetetlen hang remegtette meg.

Nalaszu hirtelen leült a földre. Ez volt az első ágyúlövés, amit életében hallott, és ezerszer borzasztóbb volt, mint képzelte volna. Léleketelállító, egethasogató hang volt ez, mintha valami kozmikus szövetet valami hatalmas isten keze repesztette volna ketté. Hajszálnyira olyan hang volt, mintha borzasztó nyersen elrepesztettek volna valami vásznat, amely olyan vastag, mint egy pokróc, széles, mint a föld és távoli, mint a mennybolt.

A vak ember nemcsak leült a háza ajtaja előtt, hanem a térdei közé furta a fejét és két karjának ívét védően fonta a feje köré. Jeromosra is hatott a tüzelés borzalmassága. Sohasem hallott még ilyesmit, még kevésbé képzelte, hogy milyen. Az ő számára ez éppen olyan természeti katasztrófa volt, mint ami az Arangival történt, mikor a zúgó szél lenyomta egyik oldalára a hajót. Jeromos azonban természetéhez híven nem lapult meg az első dörrenésnek a rémülete alatt. Sőt inkább égne meresztette nyaka szőrét és fenyegető fogakkal vicsorgott felfelé a levegőbe, akármi legyen is az a valami, ami olyan irdatlanul jelen van és szemei számára mégis láthatatlan.

Nalaszu még szorosabban összegubbaszkodott, mikor a lehullott bomba felrobbant valahol, Jeromos pedig megint csak vicsorgott és a szőrét borzolta. Minden új lövésre megint csak ugyanezt csinálták mind a ketten, bár a bombák nem dörrentek hangosabban, de viszont hozzájuk sokkal közelebb robbantak fel, valahol az erdőben. És Nalaszuról, aki hosszú életén keresztül minden veszedelem közepette derekasan és bátran meg tudta állni a helyét, meg volt írva, hogy az ismeretlen dologtól, a fehér gazdák vegyileg messzire vetett lövegeitől való félelmében gyáván haljon meg. Amint a lehulló bombák egyre közelebb és közelebb robbantak fel, elfogyott az a kis önuralom is, ami még maradt neki. Képtelen rémületében szerette volna az ereit felharapni és üvölni. Örült ijedelemmel ugrott talpra és berohant a házába, mintha a viskó zsupfedele megóvhatta volna a fejét ilyen óriás golyóktól. Beleütközött az ajtóba és mielőtt még Jeromos követhette volna, félkörben botorkálva botlott be a szoba közepére, hogy pontosan abban a pillanatban, pontosan a fejébe kapja a soron következő ágyúlövést.

Jeromos éppen akkor ért az ajtóhoz, mikor a bomba felrobbant. A ház repülő törmelékké változott és törmelékké robbant maga Nalaszu is. A robbanás légnyomása Jeromost a küszöbön kapta meg és méterekre dobta el. Egy pillanatnak ugyanabban a kis részében egyszerre zuhant rá és egyszerre csapta ki belőle az öntudatot földrengés, hullámozó dagály, vulkáni kitörés, az egek dörgése és egy villamos dorong tüzes sújtása.

Nem tudta, hogy meddig feküdt így. Eltartott öt percig, míg a lábai meg tudták tenni az első görcsös mozdulatokat, mikor aztán végre feltápászkodott és szédelegve támolygott a lábán, az idő múlásáról nem volt fogalma. Egyáltalában nem volt fogalma az időről. A gondolata, amelynek alapján öntudatlanul cselekedni kezdett, a dolgok rendje szerint az volt, hogy egy

másodperc tört részével előbb valami borzasztó ütés érte, amely olyan volt, mintha egy néger kéz botütését kiszámíthatatlanszor megszoroznák.

A torka és a tüdeje tele volt a puskaapor szuró, fojtó füstjével, az orra tele volt földdel és porral. Örülten tüsszögött és köhögött, ugrált, részegen dőlöngött, megint a levegőbe ugrott, a hátsó lábaival táncolt és első lábaival megfogta a fejét, úgy dörzsölte lefelé a mancsaival az orrát, sőt az orrát még a földbe is beledörzsölte. Nem volt semmi egyéb gondolata, mint hogy az orrából és a szájából eltávolítsa a maró fájdalmat, a tüdejéből pedig a fojtogatást.

Csodának csodájára a repülő vasszilánkok egyike sem sértette meg. És erős szívének köszönhetette, hogy nem ölte meg a robbanás légnyomása sem. Öt hosszú percnyi örült vergődés után, amely alatt hajszálnyira úgy viselkedett, mint a metszett torku csirke, végre megint tűrhetőnek kezdte találni az életet. A fuldoklás és agónia legnagyobb foka elmúlt és ámbár még gyöngé és szédelő volt, elindult a ház és Nalaszu irányába. Azonban a ház és Nalaszu nem volt sehol: helyükön a kettő véres törmeléke terült el.

Mialatt az ágyulövések tovább dörrentek és robbantak, hol közel, hol távol, Jeromos átgondolta a helyzetet. Mint amilyen kétségtelenül eltűnt a ház, éppen olyan kétségtelenül eltűnt Nalaszu is. Mind a kettőre leszállott a végső semmi. Minden jel szerint az egész közvetlen világ erre semmire volt szánva. Az életet csak valahol másutt lehetett remélni, a magas dombokon és a távoli erdőkben, ahová a törzs már el is menekült. Jeromos hű volt a gazdájához, akinek, ha néger volt is, olyan soká engedelmeskedett, aki olyan sokáig enni adott neki és aki iránt őszinte vonzalmat érzett. De ez a gazda nem volt többé.

Jeromos visszavonult, de nem hanyatt-homlok. Egy darabig még rávicsorgott a levegőben rezgő minden ágyúdörrenésre és az erdőben feldördülő minden robbanásra. De aztán, mikor látta, hogy azok csak folytatódnak tovább, a szőr már síma maradt a vállán és nem vicsorgott és nem morgott többé.

És mikor elvált attól, ami volt valaha, de most már nem volt többé, nem szűkölt és nem rohant úgy, mint a vadkutyák. Sőt inkább szilárd és méltóságos iramban haladt az ösvényen. Mikor kiért a főösvényre, azt teljesen elhagyottan találta. Elhaladt már az utolsó menekvő is. És az ösvény, amely hajnaltól alkonyatig mindig olyan népes volt és amelyet nem is olyan régen még nyüzsgéssel teltnek látott, most a maga elhagyatottságában egy pusztuló világ végzetének mély benyomásával hatott rá. Nem is ült le a banánfa alá, hanem tovább ügetett a menekülő emberson távoli sereghajtói felé.

Orrával elolvasta a levegőben a menekülés meséjét. És egyszer borzalmas látvány akadt az útjába. Egész embercsoport volt ez, amelyet megölt a bomba. Volt köztük egy ötvenéves öreg ember, aki mankón járt volt, mert gyerekkorában a cápa leharapta a féllábát, volt köztük egy halott mari, aki egy halott csecsemőt tartott a mellén és egy halott hároméves gyereket fogott kézen és volt a csoportban két nagy kövér dögölt disznó, amelyeket az asszonyok biztonságba akartak volna helyezni.

Jeromosnak elmondta a szaglása, hogy a menekülők özöne hogyan szóródott széjjel ennek a csoportnak a két oldalán és a hullákon túl hogyan csapott össze megint. Aztán útjában a menekülés jeleivel találkozott Jeromos: egy félig megrágott cukornád-darabot látott, amit valami gyerek ejtett el; látott egy cseréppipát, amelynek a szára kurta volt a rágástól; látott egy madártollat, amelyik egy legény hajából eshetett ki, látott egy kókuszdió-edényt, tele főtt yammal és édes krumplival, amelyet gondosan tett le az út mentén valamelyik mari, mert nem bírta cipelni tovább.

Amint Jeromos ügetett tovább, az ágyútűz megszűnt. Kevéssel utóbb a partraszállók puska-tüzét hallotta meg, mikor a haditengerészek Somo utcáin leöldösték a disznókat. Azt azonban

már nem hallotta, hogy a büntetők kivágtak néhány kókuszpálmát is. Soha nem is tért vissza a faluba, hogy a fejszék által okozott kárt megláthatta volna.

Mert éppen ekkor valami csodálatos dolog történt Jeromossal, amit a világ gondolkozói eddig nem magyaráztak meg. Kutyái elméjében megjelent az élet szabad ereje, amelynek révén a metafizikusok minden nemzedéke isten létét bizonygatta és amely minden determinista filozófust az orránál fogva vezetett, aki csökönyösen pusztá illúziónak nevezte ezt az erőt. Jeromos tette, amit tett. Éppen úgy nem tudja, hogy hogyan, vagy miért teszi, mint ahogy a filozófus sem tudja, hogy hogyan vagy miért választ reggelire főtt kukoricalisztet tejjel, nem pedig két lágytojást.

Amit Jeromos tett, ez volt: cselekedeteivel engedett agya azon parancsoló ösztönének, hogy ne a könnyebb és szokottabb dolgot csinálja, hanem azt, ami keményebbnek és szokatlanabbnak látszik. Mivel könnyebb elviselni az ismert dolgot, mint menekülni az ismeretlenbe, mivel úgy a nyomorúság, mint a félelem társas helyzetet keres magának, a nyilvánvalóan legkönnyebb dolog az lett volna Jeromos számára, hogy kövesse Somo néptörzsét a hegyi erődítésekbe. Jeromos mégis azt tette, hogy letért a visszavonulás útjáról és elindult északnak Somo határain túlra, hogy folytassa az útját tovább észak felé az ismeretlen idegen országába.

Ha Nalaszu a végső semmi nem csapta volna halálra, Jeromos ott maradt volna. Ez igaz. És az olyan lény számára, aki mérlegeli a cselekedeteit, talán ez is lett volna az egyetlen út, amelyet gondolkozása kijelölt volna a számára. Jeromos azonban nem gondolkozott ezen. Ő egyáltalában nem gondolkozott, ő ösztönösen cselekedett. Meg tudott olvasni öt tárgyat és nevükön és számukon tudta nevezni őket, de azt már képtelen volt kiokoskodni, hogy Somban marad, ha Nalaszu él, de elmegy Somoból, mert Nalaszu nem él. Ő egyszerűen elment Somoból, mert Nalaszu csakugyan meghalt. És a borzalmas ágyútűz egy-kettőre öntudatának multjába süllyedt, mialatt a jelen sokkal élénkebb lett a tudatában, már ahogy a jelen ezt szokta. Az őserdei vadak csapásain szinte lábujjhegyen lépegetett, mert feszülten gyanította azt a leselkedő halált, amely tudomása szerint az ilyen ösvényekben rejlett. Az őserdő minden neszére hegyesen felcsapta a fülét, és a szeme azonnal követte a fülét annak vizsgálatában, hogy a neszt mi okozta.

Kolumbus sem volt bátrabb vagy vakmerőbb, aki teljes énjének kockáztatásával belevágott az ismeretlenbe, mint amilyen Jeromos volt most, mikor a fekete Malaita őserdei sötétjének vágott neki. Ő ezt a csodálatos dolgot, a szabad akaratnak ezt a nagynak tetsző tettét, ugyanazon a módon hajtotta végre, mint ahogy az embereket hajtotta keresztül-kasul a világon talpuk és fantáziájuk viszkete.

Jeromos soha nem látta többet Somot. De Basti még aznap a törzsével együtt visszatért és nagyot nevetett a markába, mikor felmérte a szenvedett kárt. Az ágyúlövések csak egynéhány zsupfedeles házat tettek tönkre. A fejszék csak néhány kókuszpálmát döntöttek ki. És ami a lemészárolt disznókat illeti, Basti nagy lakomát csapatott belőlük, hogy húruk meg ne romoljon. Az egyik ágyúgolyó lyukat ütött a tengerparti védőfalon. Basti elrendelte, hogy csónakjárót bővítsenek belőle, a nyílás oldalait korállsziklával szabályosra rakatta és megparancsolta, hogy az új csónakjáróhoz megfelelő kenuházat építsenek. Minden boszusága az egész kalandból az volt, hogy Nalaszu meghalt és Jeromos eltűnt: elmúlt a maga kezdetleges eugenetikájának két első kísérleti példánya.

XX. FEJEZET.

Jeromos egy hétig élt az őserdőben. Fel akart hatolni a hegyekbe is, de mindig visszariasztották az őserdői vademberek, akik óvatosan őrizték ösvényeiket. És élelem dolgában meg is gyúlt volna a baja, ha másodnap nem találkozik egy elhagyott kis malaccal, amely nyilván elvesztette az emsét. Ez volt első élelemszerző vadászkalandja. De ez meg is mentette attól, hogy tovább vándoroljon, mert ösztönéhez híven ott maradt a zsákmánya közelében, amíg majdnem egészen fel nem falta.

Messze körben bebarangolta ugyan a környező vidéket, de nem talált sehol elejthető élelmet. Míg tehát el nem fogyott, visszatért a megölt malachoz. De szabadságában nem volt boldog. Ehhez túlságosan háziállat volt már, túlságosan civilizált. Túlságosan sok ezer esztendő eltelt már azóta, mióta az ősei szabadon futkostak a vadonban. Árvának érezte magát. Nem tudott ember nélkül élni. Túlságosan soká élt már és éltek előtte hosszú nemzedékek, a kétlábú istenekkel való szoros vonatkozásban. Fajtája túlságosan régóta szerette már az embert, szolgálta szeretetből; engedelmeskedett neki szeretetből, meghalt szeretetből és túlságosan régóta élt már abban az állapotban, hogy az ember viszonzásul, fogyatékos értékeléssel, még kevesebb megértéssel és úgy ahogy szerette.

Akkora volt Jeromos elhagyatottsága, hogy beérte volna már egy kétlábú fekete istennel is, ha már a fehér istenek oly régen eloszlottak a mult kódébe. Mert minden tudomása szerint, ha képes lett volna a dolgok egybevetésére, arra kellett volna következtetnie, hogy valamennyi fehér isten elpusztult. Annak a sejtelemnek alapján cselekedve, hogy még a fekete isten is jobb, mint semmi, a kis malac elfogyasztása után megindult balfelé, le a dombról a tengerpartnak. Ezt megint úgy csinálta, minden okoskodás nélkül, tisztán azért, mert elméje finom útjaiban a tapasztalat dolgozott. A tapasztalata eddig az volt, hogy az élet szorosan a tenger mentén folyik le. Emberekkel mindig szorosan a tenger mellett volt találkozása. A dombokról lefelé vezető utak pedig mindig a tenger partján értek véget.

A sziklával bástyázott laguna partjának egy olyan helyén bukkant ki, ahol zsúpházak romjai elárulták neki, hogy itt valaha emberek éltek. Most azonban már az őserdő vette birtokába ezt a helyet. Fiataltörzsű fák emelkedtek a feje fölött, amelyek a zsúpfedelek rothadt maradványain át ütötték ki fejüket a nap felé. Gyorsan növekvői fák árnyékolták be a bálványokat; az istenképek és totemek, amelyek vésett cápa-állkapcsokban ültek, zölden és szörnyetegszerűen vigyorogtak az emberi mulandóságra a mohák és foltos zuzmók zöldjén keresztül. A kókuszfáktól le a csendes tengervízig nyomorúságos kis bástyafal omladozott, amely ép korában sem lehetett valami nagyszerű.

A földön banánok, pizángok és a kenyérfa gyümölcsei kárbaveszve rothadtak. Csontok heverték itt-ott, emberi csontok és Jeromos megszimatolta róluk, hogy emberi csontok, az élet semmiségének jelképei. Koponyákat nem talált, mert az elszórt csontokhoz valaha tartozott koponyák most a fensíkok néger falvainak ördög-ördög házait ékesítették.

A tenger sós szaga kellemesen érintette orrlyukait és kéjjel szimatolta a mangrove-mocsár gőzét. De mint ahogy Robinson rábukkant a Péntek lábanyomára, neki is az orra, - nem a szeme - hirtelen megvillant, mikor megszagolta, hogy a talajt egy helyen nemrégiben eleven ember lába érintette. A nyomszaga néger ember szaga volt, de eleven négeré, és friss szag. És nem messzire kellett szaglásznia, rábukkant egy másik lábnyom szagára is. Ez azonban egész nyilvánvalóan fehér emberé volt.

Ha valaki mindezt végignézte volna, bizonyára azt hitte volna, hogy Jeromos hirtelen megőrült. Eszeveszetten száguldott ide-oda, hirtelen fordulatokat tett útjában, hol a föld felé

szegezte az orrát, hol felfelé az égnek, száguldozás közben tébolyultan szűkölt, majd hirtelen merev szögben ugrott oldalt, mikor új szagok érkeztek hozzá, amelyek itt is, ott is, mindenfelé szökeltek, mintha valami láthatatlan pajtással fogócskát játszanának.

Jeromos azonban teljesen el tudta olvasni azt a történetet, amelyet emberi lábak írtak az ő számára a talajba. Megállapította, hogy itt egy fehér ember járt és számos néger. Emitt egy néger felmászott a kókuszpálmára és leverte a diókat. Ott egy banánfát szedtek meg a gyümölcsseitől. Amott pedig nyilvánvalóan hasonló eset történt egy kenyérfával. Egy dolog zavarba ejtette: szagra bukkant, amely teljesen új volt előtte, és nem lehetett sem fekete emberé, sem fehér emberé. Ha meglett volna a kellő tapasztalása, és meglett volna az értelem a szeme megfigyelő erejében, észrevehette volna, hogy ez a lábnyom kisebb, mint egy férfié, és a lábujjak lenyomata különbözik a marikétól, mert a lábujjak szorosan összeérnek és nem mélyülnek bele a földbe. Ami szaglasközben különösen bosszantotta, az volt, hogy nem ismerte a cipőfehérítő szagát. Ez valósággal hangosan belekiabált az orrába, de hiába érezte, el kellett ismernie, hogy mióta csak emberi lábnyomok szimatolásával foglalkozik, ezzel a szaggal sohasem találkozott. És ezzel a szaggal más és finomabb illatok is keveredtek, amelyek hasonlóan ismeretlenek voltak előtte.

A rejtélyen nem sokáig törte a fejét. Kiszimatolta egy fehér ember lábnyomát és a többi lábnyomok útvesztőjén keresztül serényen követte ezt az egyet a parti bástya egy törésén keresztül, le egészen addig a helyig, ahol már a tenger nyaldosta a korállhomokot. Itt a sok láb egészen friss nyoma összekeveredett azon a helyen, ahol egy csónak nyugtatta volt ki az orrát a part talajára és ahol megállapíthatóan emberek szállottak ki és szállottak be kevéssel előbb. Jeromos kiszimatolta az egész történetet és miután úgy begázolt a vízbe, hogy az szinte a válláig ért, messze kibámult végig a lagunán, ahol a tűnő nyom elveszett a szaglása számára.

Ha egy félórával hamarabb érkezik, egy csónakot látott volna, amely evezők nélkül, a benzomotor erejével hasítja végig a csendes vizet. Így azonban csak egy Arangit látott a tengeren. Igaz, hogy ez az Arangi sokkal nagyobb volt, mint az az Arangi, melyet ő ismert, de fehér volt, hosszú volt, árbocai voltak és a tenger felületén úszott. Három magasra nyúló, egyforma hosszúságú árboca volt, de a Jeromos megfigyelésének nem volt elég gyakorlata ahhoz, hogy észrevegye, mennyiben különbözik ez a három egyforma hosszúságú árboc az Arangi két különböző magasságú árbocától. Az egyetlen úszó világ, amelyet ismert, a fehérre mázolt Arangi volt. Már pedig, ha ez nyilvánvalóan és kétségtelenül az Arangi, akkor rajta kell lenni az imádott Kapitánynak. Ha az Arangik fel tudnak támadni, miért ne támadhatnának fel a Kapitányok is? És Jeromos abban a szent hitben, hogy az a halott fej, amelyet legutoljára a Basti térdein látott, most kétségtelenül ismét együvé lesz nőve a testtel és a testhez tartozó két lábbal a fehérre festett úszó világ fedélzetén, - belement a mélyebb vízbe és vakmerően úszva nekivágott a nyílt tengernek.

Nagyszerű volt ez a bátorság. Mert mikor az úszást megkockáztatta, megsértette egyikét azoknak a legnagyobb és legkorábbi tabuknak, amelyeket életében megtanult. A szótárban a krokodilus fogalmáról nem volt szó, de a gondolkozásában éppen olyan hatékonyan, mint bármilyen kimondható szó, ott volt egy félelmes valaminek a képe, egy úszó tuskónak a képe, amely nem tuskó és nem élettelen, amely egyaránt tud úszni a víz felszínén és a víz mélyén, amely ki tud mászni a szárazföldre, amelynek nagy fogai vannak, hatalmas szája és amely az úszó kutya számára a biztos halált jelenti.

Ő azonban félelem nélkül tovább szegte a tabut. Az ember egyszerre kétféle elmeműködésnek is tud tudatában lenni és úszás közben észben tudja tartani a félelmet is, meg a bátorságot is, amellyel legyőzi a félelmet. Jeromos azonban nem volt ember és mikor úszott, csak egyet érzett az agyában: azt, hogy úszik az Arangi és Kapitány felé. Abban a pillanatban, amikor mancsaival az első csapást csinálta a mélyebb vízben, tisztában volt minden borzalmasságával

annak a tabunak, amelyet elszántan megszeg. De mikor egyszer már határozott és a szándék követte a legkisebb ellenállás vonalát, egyetlen gondolatával, egyetlen szívével már csak azt tudta, hogy most megy Kapitányhoz.

Az úszásban kevés gyakorlata volt még. Teljes erejéből evickélt és közben kurta kis vonításokban nyögte imádatát Kapitány iránt, aki kétségtelenül ott kell, hogy legyen a félmérföldnyi távolságban úszó fehér yachton. És ez a kis szerelmi vonítás, amelyet az aggodalom élessége is erősített, egy férfinak és egy nőnek érkezett a füléhez, akik a kifeszített ernyő alatt pihenő-székeken heverésztek a fedélzeten. Először az asszony éles szeme pillantotta meg Jeromos aranyszínű fejét. Rögtön elkezdte kiabálni, hogy mit lát.

- Eressz le egy csónakot, férjecske, - sürgette, - egy kis kutya van ott, nem szabad engedni, hogy belefúljon a vízbe.

- A kutyák nem fúlnak meg olyan könnyen, - válaszolta férjecske, - nem lesz semmi baja. De hogy az ördögbe kerül ide kutya?

És szeméhez emelve a tengeri messzelátót, egy pillanatnyi kémlelés után még hozzátette:

- Még hozzá fehérember kutyája.

Jeromos taposta a vizet a mancsaival és állhatatosan haladt előre, közben szemét állandóan a yacht növekvő képére szegezte, mikor egyszer hirtelen a közvetlen veszedelem érzése lepte meg. A tabu megboszulva magát. Ott közelgett feléje az úszó tuskó, amely nem tuskó volt, hanem a veszedelem egy eleven lény. Ennek a lénynek egy részét látta is, amint a víz felszíne fölé kiemelkedve úszott, és mielőtt ez a kiálló rész visszabukott a tengerbe, Jeromos már tudta, hogy ez lényegesen különbözik valami vízben úszó fatörzstől.

Kis vártatva valami közvetlen mögötte kezdett mozgolódni, és ő fogvicsorogva és első mancsaival csapkodva fogadta az érkező veszedelmet. Abban az örvényben, amelyet ennek a lénynek megijedt farkcsapása okozott, Jeromost félig megfordította a víz sodra. Cápa volt ez, nem krokodilus. Nem is lett volna ilyen gyáva, de nagyon jó volt lakva: éppen most falt fel egy nagy tengeri teknősbékát, amely a meneküléshez már túlságosan öreg volt.

Jeromos nem láthatta, de érezte, hogy ez a valami, a végzetes semminek ez az eszköze, ott ólalkodik körülötte. Azt sem látta, hogy a cápa hátuszonya felbukkan a vízből és hátulról közeledik feléje. Ellenben a hajó felől gyors egymásutánban következő puskalövéseket hallott. Ez volt az egész. A veszedelem elmúlt és ő rögtön el is felejtette. Sohasem tudta meg, hogy egy ember, akit embertársai Kennan Harleynak híttak, asszonykának nevezett felesége ellenben férjceskének hívott, az Ariel nevű háromárbocos szkuner tulajdonosa, megmentette az ő életét azzal, hogy egy harminc-harmincas Marlin-golyót küldött a vízből kiemelkedő hátuszony alá.

Kennan Harleyt azonban meg kellett ismernie Jeromosnak. Meg is ismerkedett vele hamarosan, mert Kennan leereszkedett a hóna alatt egy eresztő-övvel, amelyet a jól felszerelt Ariel fedélzetéről két matróz bocsátott le, megmarkolta a kutya símaszőrű nyakát és kiemelte a vízből. Ő ezalatt függőlegesen taposta a vizet és Kennanre egy pillantást sem vetett, olyan sóváran vizsgálta a hajókerítés mentén sorakozó arcokat, hogy egy bizonyos arcot megtaláljon köztük.

Mikor letették a fedélzetre, meg sem állott köszönetet mondani. Ehelyett - futás közben ösztönösen rázogatva magáról a vizet - beszaladgálta a fedélzetet, hogy megtalálja Kapitányt. A férfi és a feleség nevettek ezen a látványon.

- Ugy tesz, - jegyezte meg Kennanné - mintha elment volna az esze örömeiben, hogy megmentettük.

- Nem, - szólt Kennan - nem erről van szó. Valahol elvesztette a hozzátartozóit.

Jeromos ezalatt tovább futkosott, végig a kormányfélen és végig a tatbalon, a hajó farától a hajó orráig, közben folyton csóválta csonka farkát és rámosolyogta nyájas barátságát arra a sok kétlábu istenre, akikkel találkozott. Ha ilyen elvont dolgok elgondolására egyáltalán képes lett volna, elcsodálkozott volna a fehér istenek nagy számán. Legalább harmincan voltak, nem is számítva azokat az isteneket, akik nem voltak sem feketék, sem barnák, de éppen úgy kétlábúak, egyenesenjárók, ruhába öltözöttek és minden kétséget kizáróan szintén istenek voltak. Hasonlóképpen: ha képes lett volna ilyen általánosításokra, megállapította volna magában, hogy a fehér istenek ime még nem tűntek el valamennyien a semmiségbe. De ő mindezt csak tudomásul vette annak tudata nélkül, hogy valamit tudomásul vesz.

Kapitány azonban nem volt sehol. Jeromos leszaglászott a fedélközre, beszimatolt a konyhába, ahol két kínai szakács érthetetlen nyelven fecsegett hozzá valamit, leszagolt a kabinsorra, beszimatolt a gépterem lejárójába és életében először találkozott benzinnel és gépolajjal, - de akárhogy szaglászott, akárhogy futkosott, egy szemernyi Kapitány-szagot sem talált sehol.

Igy aztán leült hátul a kormánykerék közelében és csalódásában vonítani kezdett. De egy fehér ember, aki aranydíszű fehér sapkájával és egyenruhájával nyilvánvalóan valami parancsoló állást foglalt el, beszélni kezdett hozzá. Jeromos udvarias gentleman volt teljes életében, most is hátracsapta a fülét, elmosolyodott, csóválta a farkát és közeledett az illető emberhez. A hatalmas isten keze simogatóan kezdett közeledni a Jeromos fejéhez, de ekkor megszólalt az asszony hangja egy olyan nyelven, amelyet Jeromos nem értett. A szavak és kifejezések túlestek ismeretei körén. Mégis megérezte bennük a parancs erejét, amelyet az is igazolt, hogy a fehérbe és aranyba öltözött isten keze, amely cirógatni akarta őt, gyorsan visszahúzódott. Az isten gyorsan kiegyenesedett, a fedélzet irányában utat mutatott Jeromosnak és beszédes biztatásokkal és unszolásokkal, amelyeknek értelmét Jeromos legfeljebb sejthette, küldte a kutyát az asszony felé, aki a felszólító szavakat kiejtette:

- Kérem, Winters kapitány, legyen olyan szíves, küldje ide hozzám.

Jeromos az engedelmeskedés gyönyörűségében görcsösen rángatta a testét és engedelmesen át is nyújtotta volna a fejét a feléje nyúló kéz simogatásának, ha az asszony idegensége és különbözősége vissza nem riasztotta volna. Félúton ugyanis visszariadt és meztelenül vicsorogó foggal hátrált az asszony szél-lobogtatta szoknyájától. Nőnemű emberi lényeket a meztelen marikon kívül nem ismert eddig. Ez a szoknya, amely vitorla gyanánt lobogott a szélben, az Arangi fenyegető fővitorlájára emlékeztette őt, mikor az recsegett, nyikorgott és átlendült a feje fölött. Azok a hangok, amelyeket az asszony szája adott, kellemesek és kedveskedők voltak, de az a félelmes szoknya folyton csak lobogott a szélben.

- Oh te mulatságos kis jószág, - nevetett az asszony - hiszen nem akarlak megenni.

A férje egyszerűen kinyújtotta erős és biztos kezét és odahúzta az asszonyhoz Jeromost. És Jeromos valóságos extázisban vonaglott az isten érintése közben, nyelvének piros villanásával csókolva a kezét. Kennan Herlay aztán azt csinálta vele, hogy szembeültette az asszonnyal az egyik széken és Jeromost üdvözlő lábmozdulatokkal előrehajoltatta. Jeromos engedelmeskedett. Hátracsapott füllel és nevető szájjal közeledett, de mielőtt még az asszony elérhette, a szél megint meglobogtatta a szoknyáját és Jeromos ismét vicsorogva ugrott vissza.

- Nem tőled fél, Villa, - mondotta a férfi - hanem a szoknyádtól. Lehet, hogy még sohasem látott szoknyát.

- Azt akarod mondani, - mondotta tréfásan Kennan Villa - hogy ezek az emberevő kannibálok itt a szigeten tenyészkutya-családokat tartanak és pedigrek rekordokat tenyésztenek? Mert az

bizonyos, hogy ez a furcsa, kalandos kutya éppen annyira tiszta ír terrier, mint amilyen oregoni fenyővel deszkázott szkuner az Ariel.

Kennan Harley helyeslően nevetett. Nevetett Kennan Villa is. És Jeromos tudta, hogy ezek ketten boldog istenek. Ő is nevetett velük.

Most már a saját kezdeményezéséből közeledett az istennőhöz megint, mert vonzotta az a cipőfehérítő-szag és más sokféle gyengébb illat is, amelyekről már megállapította, hogy ezek azok a furcsa szagok, amelyekkel már találkozott a parton. De a szerencsétlen passzát-szél megint meglóbogtatta az asszony szoknyáját és Jeromos megint hátrált. Igaz, hogy most már nem olyan messzire, a vállán is kevésbé borzolódt fel a szőr és a vicsorgása sem terjedt többre, minthogy a fogai félig kilátszottak a szájából.

- A szoknyádtól fél, - hajtogatta Harley - nézd meg csak. Szeretne hozzád jönni, de a szoknyádtól nem mer. Szedd magad alá a szoknyádat, úgy hogy ne lobogjon és nézd meg, mi lesz.

Kennan Villa megfogadta a tanácsot és erre Jeromos óvatos lépésekkel csakugyan odajött, a fejével odanyúlt az asszony kezéhez, még a hátát is a kéz alá tolta, közben pedig a harisnyába és cipőbe bújtatott lábakat megszimatozva, megismerte, hogy ezek a lábak hintették be nyomokkal a parti falu romban heverő útjait.

- Semmi kétség, - állapította meg Harley is, - ezt a kutyát fehér emberek tenyésztették és táplálták. Valami története lehet neki. Alaposan ismerheti a kalandokat. Ha el tudná mondani a történetet, bizonyosan el tudnók hallgatni naphosszat. Vajjon ismert-e valaha négereket is? Próbáljuk meg Johnnyval.

Johnny, akit Kennan odaszólított, a brit Salamon-szigetek tulajdonos kormánybiztosának az inasa volt. A kormánybiztos tudniillik eljött a Kennan hajóján utazni révkalauz és úti tanácsadó gyanánt éppen úgy, mint filozófus és jóbarát gyanánt. Johnny vigyorogva közeledett és Jeromos viselkedése hirtelen megváltozott. A teste megmerevedett Kennan Villa keze alatt, elfordult az asszonytól és peckes lábakkal támadóan közeledett a feketéhez. A fülét nem csapta hátra, nem mosolygott nyájasan a négerre, hanem megtekintette Johnnyt és megszagolta a bokáit, hogy a jövőben majd megismerje. De mindamellett a túlságig gavalléros lévén, nagyon gyorsan végzett a vizsgálattal és visszatért Kennan Villához.

- Mit mondtam? - mondta diadalmasan a férfi. - Ismeri a fajok közötti különbséget. Fehér ember kutyája ez, meg van tanítva, hogy vigyázzon a négerekre.

- Szavamra, - szólalt meg Johnny - én ismer apa övét és anya övét. Nagy fehér gazda Haggin úr Meringe benne, kutya övé anyja és övé apa van ház övé Haggin úr benne.

Kennan Harley hangosan felkiáltott:

- Hát persze! A kormánybiztos elmesélte nekem az egészet. Az az Arangi nevű hajó, amelyet a somoiak elfoglaltak, onnan indult el a meringei ültetvényekről. Johnny felismeri a kutyában azt a fajtát, amely egész bizonyosan Meringéből származik a Haggin kutyapárjától. De ez már régen történt. Ez a kutya akkor még kölyök lehetett. Az egészen bizonyos, hogy fehérember kutyája.

- Persze, - mondta Kennan Villa tréfás ingerkedéssel - a legfontosabb bizonyítékot nem is veszed észre. Pedig a kutya magán hordja.

Harley figyelmesen végignézte Jeromost.

- Kétségtelen bizonyíték, - mondta makacsul az asszony.

Kennan még egyszer még hosszasan megnézte a kutyát, aztán megcsóválta a fejét.

- Akármilyen legyen, ha látok valamit rajta, ami homályos találgatásoknál több anyagot szolgáltat.

- A farka! - mondta kacagva az asszony. - A benszülöttek egész biztosan nem vágják el a kutyáik farkát. Vagy elvágják, Johnny? Fekete emberek Malaita benne elvág kutya fark vége övé!

- Nem elvág, - igazolta Johnny is - de Haggin úr Meringe benne elvág. Szavamra, én mer ajánl fogadás, ő elvág kis kutya itt fark vége övé.

- Akkor ez az egyetlen lény, amely az Arangi fedélzetéről életben maradt, - állapította meg Kennan Villa - vagy önnek más véleménye van, tisztelt Sherlock Holmes Kennan úr?

- Gratulálok, Sherlockné asszony, - hajlott meg udvariasan a férje - most már nincs is egyéb hátra, mint hogy egyenesen odavezessen La Perouse levágott fejéhez. A hajózási adatok, amiket hátrahagyott, körülbelül fedik ezeknek a szigeteknek a fekvését.

Ők persze nem sejtették, hogy Jeromos igen benső összeköttetésben állott bizonyos Bastival, innen nem is nagyon messze, aki ebben a percben éppen ott ült zsúpfedeles házában és aszott térdein eltűnődve nézegette azt a fejet, amely valaha a nagy hajósé volt, de történetét már annak a főnöknek a fiai elfelejtették, aki a fejet levágta a törzsről.

XXI. FEJEZET.

Az Ariel nevű szép, háromárbocos szkuner már egy esztendeje volt távol San-Franciskótól világkörüli útján, mikor Jeromos odakerült. Mint környezet, sőt mint fehér emberek világa, Jeromos számára ez a hajó túl volt minden összehasonlításon. Nem volt olyan kicsiny, mint az Arangi és hegyén-hátán, elején és végén nem nyüzsögtek mindenütt néger. Az egyetlen néger, akit Jeromos a hajón talált, Johnny volt. A hajó tágas kiterjedését mindenütt kétlábu fehér istenek foglalták el.

Mindenütt ezek a fehér istenek akadtak útjába: a kormánykeréknél, a kilátónál, hol fedélzet-súrolás közben, hol rézfényesítés közben, hol felmászáltak az árbocokra, hol húzták, szerelték a köteleket, meg a vitorlákat tízen is egyszerre. Azonban volt köztük különbség is. Egyik isten nem olyan volt, mint a másik, és Jeromos hamarosan megtanulta, hogy az Arielen tartózkodó fehér istenek e mennyországának hierarchiájában a vitorlálkkal foglalkozó, hajómunkát végző fehérek mélyen alatta állanak a kapitánynak és a kapitány két fehérbe és aranyba öltözött tisztjének. Viszont ezek is kisebb emberek voltak, mint Kennan Harley és Kennan Villa, mert Jeromos gyorsan rájött, hogy mindnyájuknak Kennan Harley parancsol. Volt azonban mégis egy dolog, amit nem tanult meg, és amit nem is volt hivatva soha megtanulni, azt tudniillik, hogy az Arielen voltaképpen ki hát a legfőbb isten. Mivel soha nem is próbálta megállapítani, mert ilyen nagy kérdések elgondolására képtelen volt, még kevésbé oldotta meg azt a kérdést, hogy vajjon Kennan Harley parancsol-e Villának, vagy Kennan Villa parancsol-e Harleynak. A maga módján, anélkül, hogy a problémával sokat vesződött volna, elfogadta tényként, hogy ők ketten uralkodnak az egész világ fölött. Egyik sem győzte le a másikat. Ők ketten együtt uralkodtak, s a többi emberek mind meghajoltak előttük.

Nem igaz, hogy a kutyát etetni kell, ha szívét akarjuk megnyerni. Harley vagy Villa sohasem adtak enni Jeromosnak. Ő mégis tudta, hogy kettőjükhöz tartozik, mégis megállapította magában, hogy inkább őket szereti és szolgálja, mint a japán hajópincért, aki rendesen enni ad neki. Mert ebben a tekintetben Jeromos, mint általában minden kutya, meg tudta különböztetni az ennivaló egyszerű átnyújtóját az élelem forrásától. Vagyis öntudata alatt tudatában volt annak, hogy nemcsak az ő élelme, hanem a hajón élő minden lény élelme ebben a férfin és ebben az asszonyban találja meg ősi forrását. Ők etettek és kormányoztak mindeneket. Winters kapitány adhatott parancsokat a matrózoknak, de ő a parancsokat Kennan Harleytől kapta. Jeromos ezt éppen olyan kétségtelenül tudta, mint amilyen kétség nélkül ennek alapján cselekedett, ámbár az egész sohasem fordult elő a fejében, mint a tudatos tapasztalás valamely fejezete.

És mint ahogy ehhez egész életében szokva volt, mint ahogy Haggin úrnál, Kapitánynál, sőt Bastinál és a somoi ördög-ördög főpapnál is csinálta, a maga részéről egyenesen a hatalmas istenekhez csatlakozott és az alsóbbrendű istenektől maga is megfelelő tisztességhez és megbecsültetéshez jutott. Mint ahogy az Arangi fedélzetén Kapitány és Somo szigetén Basti tabukat rendeltek el, úgy az Ariéi két gazdája is tabut alkotott Jeromos védelmére. Jeromos Sanotól, a japán hajópincértől kapta az ennivalóját és csakis tőle. Meg volt tiltva, hogy akár-melyik matróztól elfogadjon vagy csak kapjon is egy darabka kétszersültet, vagy meghívást egy kis parti sétára. Azok nem is kínáltak neki semmit. Nem volt szabad barátkozniuk a kutyával, hogy hancúrozhattak és játszhattak volna vele. Még az is meg volt tiltva nekik, hogy füttyentsenek a kutyának a fedélzeten.

Mindez nagyon elfogadható állapot volt Jeromosnak, aki természeténél fogva egy ember kutyája szeretett lenni. Voltak persze fokozati különbségek is. De senki nem ismerte finomabban és pontosabban ezeket a különbségeket, mint maga Jeromos. Így például a két hajós-

tisztnek szabad volt őt egy-egy halló, vagy jóreggelt-kiáltással üdvözölni, sőt egy kurta és barátságos megveregetéssel a fejét is érinteni. Winters kapitánnyal pedig még intimebb volt a barátság. Winters kapitány megnyomkodhatta a fülét, kezét foghatott vele, megvakarhatta a hátát, sőt alaposan meg is markolhatta a pofáját. De Winters kapitány is kivétel nélkül mindig eleresztette őt, ha az egyetlen férfi és egyetlen asszony megjelentek a fedélzeten.

Hogyha pedig bizalmasságokról volt szó, édes, bolond bizalmasságokról, Jeromos volt az egyetlen a fedélzeten, akinek a férfi és az asszony részéről ilyenekben része lehetett, mint ahogy viszont ez volt az egyetlen két ember, akiknek ilyen bizalmasságot ő megengedett. Akármilyen gorombaságot óhajtott vele Kennan Villa csinálni, ő dobogó örömmel volt hajlandó azt elfogadni, mint például az olyanokat, hogy Villa kifordította a két fülét, míg a fülei úgy maradtak; felültette és Jeromos az első lábaival egyensúlyért kapkodott a levegőben, Villa pedig ingerkedve fújt bele az arcába és az orrába. Éppen ilyen volt Kennan Harleynak az a tréfája, hogy mikor Jeromos boldogan aludta az igazak álmát Villa szoknyájának a szélén, Kennan megcsiklandozta a lábujjai között a szőrt, mígnem Jeromos álmában ösztönszerűen rugdosódni kezdett és úgy rugdosódott, hogy végre is felébredt és hallotta, amint a házaspár pukkadozó nevetéssel mulat az ő rovására.

Néha pedig éjszakánként a fedélzeten, mikor Villa a pokróc alatt közelítette a lábujjait Jeromos felé, mintha valami titokzatos csúszó-mászó lény mászkálna támadóan az ágyban, Jeromos szívesen adta a becsapottat és szinte széttépte Villa ágyát a furcsa mozgás ellen intézett örült, vad támadással, pedig tudta, hogy ezek csak a Villa lábujjai. Az asszony ilyenkor majd megpukkadt a kacagástól, s közben ijedten kiáltozott, mikor Jeromos fogai szinte belecsíptek a lábába, de mindig egyformán azzal végezte, hogy magához ölelte Jeromost és utolsó nevetését belekacagta a kutya boldogságtól és imádattól hátracsapott fülébe. Vajjon ki lehetett volna az az egész Arielen, aki ilyen huncutságokat mert volna elkövetni az istennő ágyával? Sohasem került arra a sor, hogy Jeromos ezt a kérdést intézte volna saját magához, de azért teljesen tisztában volt vele, hogy milyen kivételes kedvezésben részesül.

Volt egy nagyon mulatságos trükkje Jeromosnak, amelyre véletlenül jött rá. Egyszer a pofáját imádatlaltal közelítette az asszony felé és az asszony arcát véletlenül olyan erősen érintette meg puha kis orrával, hogy Villa visszahökkent és felkiáltott. Mikor ez az ártatlan dolog megint megtörtént, Jeromos rájött, hogy az ilyesmi hogyan hat Villára. Ezután tehát, mikor Villa már túlságosan sokat tréfált vele és túlságosan bolond mókákat csinált iránta való szeretetében, Jeromos egyszerűen odanyomta a Villa arcához az orrát és Villa ettől visszakapta a fejét, hogy kikerülje. Mikor pedig idő múltán arra is rájött, hogy ha ezt a mutatványt csökönyösen továbbcsinálja, Villa az ölébe kapja őt és szeretettel gögicsél a fülébe, Jeromos addig játszott a színészi szerepét, míg el nem érte ennek a gyönyörűséges odaadásnak, a jókedv e tetőpontjának beteljesülését.

Ebben a szántsándékos játékban sohasem sértette meg még véletlenül sem a Villa állat vagy arcát olyan erősen, mint amilyen fájdalmat a saját orrának okozott. De ő még ebben is több örömet talált, mint fájdalmat. Csupa tréfa volt az egész, még hozzá szerelmes tréfa. És az ilyen fájdalom több volt az egyszerű mókánál: valóságos szívbeli gyönyörűség volt.

Minden kutya istenimádó. Jeromos, akinek más kutyaáknál szerencsésebb sors jutott osztályrészül, egyszerre két istent is kapott, akik akárhogyan álltak egymás között hatalom dolgában, iránta mindenesetre kétannyi szeretetet képviseltek. És bár az orra azzal fenyegetett, hogy komolyan megsérti az imádott isteni arcot, ő inkább kiontotta volna szívének minden imádatos árját, ami az ő számára az életet alkotta, semhogy az isten arcát igazán megsértse. Mert az ő élete a szeretet volt; nem élelemért, nem lakóhelyért, nem azért a kellemes helyért élt, amely a létet környező sokféle sötétségek között megadatott neki. Ő a szeretetért élt. És milyen

boldogan élt ezért a szeretetért, bizonyos, hogy éppen olyan boldogan meg is tudott volna halni érte.

A somoi időben nem egyhamar halványodott el benne Kapitány és Haggin úr emléke. A kannibál faluban nem volt nagyon kellemes az élet. Nagyon köves szeretet akadt itt az ő számára. És egy szeretet emlékét, vagy helyesebben egy szeretet elvesztésének fájdalmát, csak egy újabb szeretet tudja elhalványítani. Az Ariel fedélzetén viszont éppen ebben volt része. Kapitányt és Haggin urat most sem felejtette el. De ha most is gondolt rájuk néha, az a sóvárgás, amely eddig az emlékekkel együtt járt, megszűnt kiáltó és fájdalmas lenni. A rájuk való emlékezés időközei is egyre hosszabbak lettek, álmaiban sem öltöttek olyan gyakran alakot és valóságot Kapitány és Haggin úr. Mert Jeromos a kutyák módján sokat és élénken álmodott.

XXII. FEJEZET

Az Ariel észak felé folytatta kényelmes útját, Malaita partja mentén végig. Végigvonult a színekben tobzódó lagunán, amely a parti zátonyok és a még kijebb fekvő zátonyok között feküdt, olyan szűk és annyira korálsziklás csatornákon dolgozva magát keresztül, hogy Winters kapitány naponta fogadkozott: megint legalább ezer hajsza őszült meg a fején. A hajó a külső zátonyok minden erdős szigetekcskéjénél horgonyt vetett, valamint megállott a fősziget minden mangrove-mocsaránál is, ahol emberevők jelenlétét lehetett sejteni. Mert a Kennan-házaspár nem sietett. Amíg az út érdekes volt, nem törődtek vele, hogy meddig tart valahonnan elmenni valahová.

Ez alatt az idő alatt Jeromos sajátmagának egy új nevét tanulta meg, sőt a nevek egész sorát kellett megtanulnia. Ez azért történt így, mert Kennan Harley nem szerette, ha újra elneveztek valamit, aminek már volt neve.

- Neve egész biztosan volt már neki, - magyarázta Villának - egész biztos, hogy Haggin elkeresztelte, mielőtt a kutya elindult az Arangin. Ennélfogva maradjon csak név nélkül, amíg vissza nem érünk Tulagiba. Ott majd megtudjuk az igazi nevét.

- Mért fontos a neve? - ingerkedett az urával Villa.

- A név nagyon fontos, - felelte Harley. - Képzeld csak el, hogy hajótörést szenvedsz és akik megmentenek, elkezdnek neked mindenféle neveket adni, elneveznek Riggsné asszonynak, Maupin kisasszonynak, vagy egész egyszerűen Topsynek. Vagy képzeld el, hogy engem elneveznek Arnold Benedeknek, vagy Júdásnak, vagy... mit tudom én... Hámánnak. Nem, maradjon csak név nélkül, amíg az igazi nevére rá nem jövünk.

- De valahogy csak kell szólítanom. És gondolni sem tudok rá anélkül, hogy valami nevet adjak neki magamban.

- Akkor nagyon sok nevet kell neki adni, de sohasem kell egy néven kétszer szólítani. Hívjad máma Kutyanak, holnap Kutya Urnak és holnapután megint másképp.

Igy történt, hogy Jeromos a szavak hangulatában, hangsúlyában, vagy körülményeiben mindig különböző neveket ismert fel a maga neve gyanánt, mint például: Kutya, Kutya Ur, Kalandor, Haszontalan, Vonító Csacsi, Anonimusz, Drága Szívem. Ezt a pár nevet Villa ragasztotta rá. Visszont Harley egymásután a Derék Kutya, Megvesztegethetetlen, Vasszívú, Nagyszerű, Arany Bűn, Déli Tengeri Satrafa, Nimród, Miki és Oroszlánölő nevekkal illette. Egyszóval férj és feleség vetélkednek egymással abban, hogy újabb és újabb, sohasem ismétlődő neveket találjanak ki neki. És Jeromos mindannyiszor megtanulta azt a nevet, amelyet ők éppen választottak, megtanulta nem annyira betű és hangzás után, mint inkább annál a bensőségnél fogva, amelytől a szívük ott remegett a torkukban, mikor szóltak hozzá. Már nem úgy gondolt magára, mint Jeromosra, hanem a nevének tartott minden hangot, amely kedves volt és szeretetteljes.

Nagy csalódás érte (ha csalódás néven lehet leírni azt a lelkiállapotot, mikor egy élőlény öntudatlanul érzi, hogy nem az következik be, amit vár) azzal, hogy a nyelvtudásának nem vehette hasznát. Az egész hajón senki sem akadt, aki Nalaszu nyelvét beszélni tudta volna, még Harley és Villa sem. Jeromos bőséges szótára és szókincsének használatában való kitűnősége, amely a beszéd tehetségével minden más kutya fölött való csodává avatta volna őt, teljesen kárbaveszett az Ariel élőlényei körében. Ezek az emberek nem ismerték, még kevésbé találhatták ki azt a vakkantásokból és egyéb kis hangokból álló gyorsírászerű nyelvet,

amelyre Nalaszu tanította és melyet Nalaszu halála után most már csak egyetlen élőlény beszélt a világon: Jeromos.

Próbálta ugyan ezt a beszédet az istennővel, de hiába. Odatelepedett elébe, a fejét előredugta és rányugtatta az asszony kezeire, aztán elkezdett beszélni, beszélt és beszélt, de soha egyetlen szónyi értelmes választ nem kapott. Apró kis szükölésekkel, vékony kurta vonításokkal, vakkantásokkal, egyéb hangokkal és a torka mélyén morajló mindenféle neszekkel megpróbált valamit elmondani neki az élete történetéből. Az asszony majdnem elolvadt a szeretettől, a fülét olyan közel tartotta a kutya artikulált szájához, hogy a kutya orra már majdnem beleveszett az asszonyi haj illatos özönébe, de az emberi agy semmit nem értett abból, amit a kutya beszélt, legfeljebb az emberi szív érzett meg az értelméből valamit.

- Szent Isten, férjecske, - kiáltott fel néha - ez a kutya beszél. Egész biztosan tudom, hogy beszél. Mindenfélét mesél sajátmagáról. Megtudhatnám az egész élettörténetét, csak meg tudnám érteni. Belemondja az egészet az én nyomorúságos, értelmetlen fülembe, de én nem tudom megérteni.

Harley nem hitte a dolgot. Pedig a felesége ösztöne ráhibázott a valóságra.

- Egész biztosan tudom! - szokta hangoztatni az urának. - Hidd el nekem, hogy a kutya el tudná mondani az élete egész kalandos folyását, ha mi megérthetnők. Soha még így kutya nem beszélt hozzám. Amit ez a kutya mond, az valóságos elbeszélés. Érzem benne a mesét. Néha még meg is sejtem, hogy örömről, imádatról, nagy izgalomról, verekedésről mesél. Néha meg gyalázat, a szégyen fájdalma, kétségbeesés és szomorúság hallik a beszédéből.

- Az nagyon természetes, - járult hozzá Harley nyugodtan, - egy féhéremberekhez tartozó kutyanak, amely a malaitai emberevők közé keveredett, mindebben bőven lehetett része. És éppen olyan természetes, hogy egy féhéremberhez tartozó asszony, egy Asszonyka, egy drága, gyönyörűséges Kennan Villa, el tudja képzelni saját magától egy ilyen kutya tapasztalatait és rá tudja fogni a kutya bolondos hangjaira, hogy azok elbeszélést jelentenek, mert nem veszi észre, hogy az egész nem más, mint valami, ami az ő saját édes, érzelmes, kedves lelkéből árad ki. Így árad ki a tenger dala a kagyló héjából. Pedig az egész csak annyi, hogy a tenger dalát az ember maga találja ki, azután belehelyezi a kagylóba.

- De mégis csak...

- Mégis csak az maradsz, aki vagy, - szakította félbe a férje kedvesen, - mindig igazad van, még akkor is, ha egyáltalában nincs igazad. Persze, nem a hajózásra értem ezt, nem a szorzótábla adataira, ahol a valóság réztuskói döngetik ki a hajó útját a tenger sziklái és zátonyai között, hanem értem arra az igazságra, amely túl van az igazságon, amely magasabb igazság magánál az igazságnál, mert intuitív igazság.

- Most persze kinevetsz ezzel a te fölényes férfiokossággoddal. De én egész biztosan tudom...

Itt megállt, hogy megtalálja azokat a fontos szavakat, amelyekre szüksége volt, de a szavai felmondták a szolgálatot, úgy hogy kénytelen volt egy gyors, széles mozdulattal a szívére tenni a kezét, ennek a mozdulatnak a tekintélye aztán túltett minden beszéden.

- Egyetértünk, gratulálok, - nevetett vidáman Harley, - pontosan ezt akartam mondani. Vita esetén a szívünk többnyire le tudja győzni a fejünket, sőt mi több, a szívünknek mindig igaza van, akármennyire állítja is a statisztika, hogy a szívünknek a legtöbbször nincs igaza.

Kennan Harley nem hitte és ezután sem hitte el, amit a felesége mondott neki a Jeromos meséiről. Élete utolsó napjáig is az egészet csak Villa tetszetős képzelgésének, költői hajlandóságának tartotta.

Pedig bizony úgy volt: Jeromos, a négylábú, símaszörű ír terrier meg volt áldva a nyelv képességével. Nyelveket nem tudott volna tanítani, de volt nyelv, amelyet meg tudott tanulni. Most is minden erőfeszítés nélkül és gyorsan, oktatás nélkül, csak hallomásból, kezdte felcsipegetni azt a nyelvet is, amely az Arielen uralkodott. Sajnos, ez nem olyan vakkantásokból álló, kutyák számára is elérhető nyelv volt, mint amelyet Nalaszu talált ki. Jeromos sokat kezdett érteni abból, amit az Arielen beszéltek, de ő maga sem tudott kimondani belőle semmit. Az istennő számára nevet is tudott: Villa, Asszonyka, Nagyságos Asszony. Mert különböző alkalmakkor ezen a három néven hallotta szólítani. De ő maga nem tudta szólítani egyik néven sem. Ez a nyelv teljesen az istenek nyelve volt, amelyen csak istenek beszélhettek. Egyáltalában nem hasonlított a Nalaszu nyelvrendszeréhez, amely megalkuvás volt az istenek nyelve és a kutyák nyelve között, úgy, hogy egy isten és egy kutya érintkezhetek a közvetítésével.

Hasonlóképpen a férfi-isten számára is számos nevet tanult: Kennan úr, Harley, Kennan Kapitány. Mikor pedig hármascskán voltak együtt, akkor ilyen neveket is hallott Jeromos: Férjecske, Szívem, Angyalom, Drága Szerelmem, Gyönyörűségem. Azonban a sok név közül Jeromos egyetlen egyet sem tudott intézni sem az istenhez, sem az istennőhöz. Csak szélmentes, csendes éjszakákon kezdett el beszélni Nalaszuhoz, megszólította a régi vakkantásokkal és beszélt hozzá a távolba.

Egy napon Villa Jeromos fölé hajlott. A haja, amelyet egy tengeri úzás után éppen szárogatott, szabadon lengett körülötte. Két keze fogta a kutya fejét és pofáját, úgy, hogy a kutya folyton csókolni akaró nyelve éppen csak hogy meg nem érintette az asszony orrát. És az asszony énekelt neki: »Minek nevezzetek, minek nevezzetek?...«

Másnap elismételte a dalt, ugyanúgy fogta a kutya fejét, mint előző nap és ugyanolyan halkan dudolt a fülébe. És egyszer csak Jeromos valami különös dologgal lepte meg. De mondhatjuk úgy is, hogy Jeromos meglepte saját magát. Tudatosan sohasem csinált eddig ilyesmit. Most sem csinálta szándékosan. Eszeágában sem volt csinálni effélét. Csak azt tette, ami urrá lett fölötte, hogy tegye. Mint amilyen teljesen önkénytelenül rázta le a vizet a hátáról úzás után, vagy mint amilyen önkénytelenül rugdosódott álmában, ha viszketett a lába, éppen így kellett most ezt is tennie.

Mikor az asszony éneklő hangja lágy vibrálásokat okozott a fülében, hirtelen úgy tetszett neki, hogy az asszony eltávolodik és elhomályosodik előtte, ő pedig az asszony énekének lágyan izgató hatása alatt valahová máshová kerül. Annyira máshová, hogy ekkor megcsinálta a meglepő dolgot. Hirtelen leült, úgyszólván görcsösen elkapta a fejét a simogató kezek közül, az asszonyi haj közelségéből és az orrát negyvenöt foknyira felfelé szegve, elkezdett reszketni és nyilvánvalóan az ének ritmusára ritmikusan lélekezni. Aztán az orra görcsösen egész függőleges irányban szegeződött az égnek, a szája kinyílt, a torkán hangáradat ömlött elé, gyorsan crescendóvá erősödött, majd pedig lassan elhalkult és megszűnt.

Ezzel a vonítással kezdődött az egész dolog. Ez vezetett ahhoz, hogy Énekes Csacsinak nevezték el a gazdái. Mert Kennan Villa hamar megragadta azt a vonítást, amit az éneke okozott és elkezdte fejleszteni. Valahányszor Villa leült, kiterjesztette feléje szeretetteljes kezeit és rászólt: gyere ide, Énekes Csacsi, Jeromos mindig engedelmeskedett. Odament hozzá, orrlukaiban az istennő hajának imádott illatával leült, pofájának oldalát odanyomta az asszony arcához, az orrát odatartotta az asszony füléhez és mikor Villa elkezdett halkan énekelni, ő szinte rögtön követte az éneket. A moll-hangnemek különösen izgatóan hatottak, hogy rákezdje az éneklést, ha pedig egyszer elkezdte, addig nem is hagyta abba, amíg Villának tetszett.

Ének volt ez, semmi más. Jeromos, aki a beszéd ügyességében már ki volt képezve, egy-kettőre megtanulta, hogyan kell a vonítást addig lágyítani és csökkenteni, amíg lágyan és

ezüstösen nem hangzik. Még azt is megtanulta, hogy a vonítása sóhajszerűen haljon el, emelkedjék és csökkenjen, gyorsuljon vagy lassuljon, mindig engedelmesen hozzáidomulva az asszony hangjához.

Jeromos éppen olyan élvezetet talált az éneklésben, mint az ópiumszívó a mákonyos álmokban. Mert Jeromos álmodott. Tétován és homályosan álmodott, a szemét tágranyitotta, az istennő haja gyenge illatú felhőt teremtett körülötte, az ő hangja együtt lebegett az istennőével, tudata pedig elsüllyedt annak a Másholnak az álmaiban, amelyet az éneklés hozott ide hozzá és amely az éneklés maga volt. Fájdalmak emlékei vettek erőt rajta, de ezek olyan rég elfelejtett fájdalmak voltak, hogy már nem fájtak többé. Az egész inkább bizonyos élvezetes szomorúsággal járta át és az Arielről, amely valami korállos lagunában lehorgonyozva álldogált, felemelte őt ennek a Másholnak légies helyére.

Ilyenkor látomásai voltak. Az éj hideg sötétjében úgy tetszett, mintha egy kopasz dombon ülne és a csillagok felé vonítana és a sötétből, a messzeségből válaszoló vonítás érkezne hozzá. És közről, messziről egymásután érkeztek ezek a válaszoló vonítások, mígnem az egész éjszaka az ő fajtájától lett népes. Mert ez az ő fajtája volt. Ismerte anélkül, hogy valaha is ismerte volna, a Máshol országának ezt a cimbora-seregét.

Nalaszu, mikor a vakkantó nyelvre tanította, szándékosan a Jeromos intelligenciájába hatolt. De Villa, aki nem tudta, hogy mit csinál, a szívébe hatolt Jeromosnak, faji örökségének a szívébe, a legősibb emlékek legmélyebb húrjait érintve meg és bírva őket feleletre.

Például az éjszakából kósza elmosódó alakok és árnyak jelentek meg Jeromos előtt és mikor testetlenül tovalebegtek, ő mintegy álmában hallani vélte a farka vadászüvöltéseit. Az érverése meggyorsult ilyenkor, felébredt benne a saját vadászszenvédélye, mígnem fegyelmezett, lágy vonítása az énekben egyszerre sóvár szüköléssé változott. A feje kihúzódott az asszony hajának érintéséből, a lába nyugtalan, görcsös, futásra emlékeztető mozdulatokat tett és egy szempillantásra magánkívül volt, az idők arculatán keresztül egy pillanatra kiszáguldott a valóságból bele az álomba, maga is ott rohant a farka vadászó kompániájának elmosódó árnyai között.

És ahogy az emberek mindig vágytak a mák gőze és a kender zamata után, éppen úgy vágyakozott Jeromos a maga gyönyöreire, mikor Kennan Villa feléje tárta a karjait, a hajával elborította a fejét és téren és időn keresztül visszaénekelte őt ősi fájának álmába.

Ámbár nem mindig tett ilyen tapasztalatokat, mikor együtt énekeltek. Rendszerint nem voltak látomásai, mindössze homályos ösztönöket érzett, szomorúan édes kísértéseit az emlékezetnek. Olykor ennek az édes búbánatnak következtében Kapitány és Haggin úr képei merültek fel a lelkében, továbbá Terentius, Brigitta, Mihály képei és a meringei ültetvény egész messzire tűnt élete.

- Drágám, - mondta egyszer Harley Villának egy ilyen éneklés befejezése után - nagy szerencséje ennek a kutyának, hogy nem vagy állatszeliidítő, vagy ahogy talán helyesebben lehetne kifejezni: idomított állatok mutatóványosnője, mert azt hiszem, a világ minden orfeumának és cirkuszának te lennél az attrakciója.

- Meg vagyok győződve, - felelte az asszony - hogy ő nagy örömmel csinálná velem a dolgot.

- Ez aztán egészen rendkívülivé tenné a mutatóványt.

- Azt akarod mondani, hogy...

- Azt akarom mondani, hogy száz ilyen szám közül legfeljebb egyben szereti az állat a dolgát, vagy szereti a mutatóványos az állatot.

- Én azt hittem volna, hogy ezek a kegyetlenségek már rég kimentek a divatból.

- Azt hiszi a publikum is és a publikum kilencvenkilenc esetben téved.

- Hát akkor, - mondta Villa a lemondás mély sóhajával - azt hiszem, le fogok mondani erről a sokatígérő és jövedelmező életpályáról éppen ebben a pillanatban, amikor megnyitottad előttem. De azért a plakátok mégis csak csinosan néznének ki. Az én nevem állana rajtuk a legnagyobb betűkkel: »Kennan Villa, az emberi csalogány és Énekes Csacsi, az ír terrier tenorista.« Kitűnő!

A kacagáshoz ugráló tekintettel és kilógó nyelvvel Jeromos is csatlakozott. Nem mintha tudta volna, miről van szó, hanem mivel a vidámság azt jelentette, hogy azok ketten boldogok és az arra készítette, hogy ő is boldog legyen velük.

Mert Jeromos megtalálta, mégpedig tökéletes mértékben, amit a természete áhitozott, az istenimádatot. Mivel felismerte ennek a két lénynek az Ariel hatalmában való dualitást, imádta mind a kettőjüket. De azért, talán mivel az asszony hatolt a legmélyebben a szívébe azzal a varázslatos hanggal, amely a Máshol országába vitte őt, az istennőt szerette különösen, különösen az imádat olyan teljes mértékével, amelyet még Kapitány iránt sem ismert eddig.

XXIII. FEJEZET.

Egy dolgot hamarosan megtanult Jeromos az Arielen, mégpedig azt, hogy a négereket nem szabad hajszozni. Mivel sóváran akart tetszeni és szolgálni új isteneinek, felhasználta az alkalmat és nekiment egy kenu fekete legényeinek, akik látogatóba jöttek a hajóra. De Villa gyors rendreutasítása és Harley parancsa megszeppent megállásra készítették. Meg volt győződve, hogy szándékait félreértették. Ezért még inkább nekiesett annak az egy feketének, akit kinézett magának. Harley hangja ezúttal már szigorúan hangzott és Jeromos farkcsóválva, vergődő testének minden sóvárgásával bocsánatot kérve, ment oda hozzá. Nyelvének rózsás darabkája bocsánatkérően csókolta meg azt a kezet, amellyel Harley megveregette.

Aztán Villa hívta oda magához. Megfogta a pofáját, szorosan magához vonta szemtől-szembe orrot közel az orrhoz: így magyarázta meg neki igen komolyan hogy a négerek bántalmazása tilos dolog. Megmagyarázta neki, hogy ő nem afféle közönséges őserdei kutya hanem tisztavérű ír úriember és hogy ilyen előkelő kutyának nem szabad védtelen embereket megtámadni. Mindezt Jeromos hunyorítás nélkül, komoly tekintettel hallgatta és bár a mondottakból keveset értett, fel tudta fogni az egészet. »Rossz« olyan szó volt, amelyet már megtanult az Ariel nyelvéből. Villa gyakran használta ezt a szót. »Rossz« azt jelentette hogy »nem szabad«, tehát bizonyos módon tabut fejezett ki.

És ha egyszer az istenek így gondolják és így akarják, kicsoda ő, kérdezhetne volna magától, hogy perbe szálljon az istenek parancsával? Kapitány ugyan arra tanította őt, hogy bántsa a négereket, de ha nem szabad őket bántani, hát akkor nem fogja őket bántani. Nem ilyen szavakkal gondolta át ugyan a helyzetet, de a maga módján mindenesetre ezt a végkövetkeztetést vonta le.

Nála az istenimádat szolgálatot foglalt magában. Kellemes volt neki, hogy szolgálatot tegyen. A szolgálat alapja az ő esetében az engedelmesség volt. Igaz, hogy jóideig nagyon rosszul esett neki visszanyelni a morgást és vicsorítást, mikor az idegen feketék mellette haladtak el az Ariel fedélzetén.

Azonban minden szabály alól van kivétel és eljött az idő, mikor ezt Jeromos is megtanulta. Kennan Villa egy ízben megkívánta a fürdést, a friss, esőalkotta, folyóvízben való fürdést. És Johnny, a Tulagiból való fekete kormányos, bakot lőtt. A térkép csak egy mérföldnyi hosszúságot tüntetett fel a Suli folyóból, amely itt ömlött a tengerbe. Hogy a térkép miért mutatott csak egy mérföldet, annak az volt az oka hogy fehérember, beljebb nem kutatta ki a vidéket. Mikor Villa megpendítette a fürdés eszméjét, a férje összeült Johnnyval tanácskozni. Johnny a fejét rázta.

- Itt vidék rajta nincs fekete ember. Senki nem baj csinál itten. Őserdő ember innen van nagyon messze ide.

Igy tehát a csónak kiment a parthoz és mialatt az evezősök ott hűsöltek a parti kókuszfák árnyában, Villa, Harley és Jeromos a folyó partja mentén egy jó negyedmérföldre hatoltak a szárazföld belsejébe, hogy alkalmas fürdőhelyet találjanak.

- Az ember sohasem tudhatja, - mondta Harley, kivette revolverét a tokból és rátette a levetett ruhák csomójának a tetejére, - elvégre megeshetik, hogy egy csavargó fekete csapat véletlenül meglep bennünket.

Villa térdig begázolt a vízbe és felnézett a felettük sötétlő magas part őserdejébe, amelyen keresztül alig tudott átvergődni néhány napsugár, önkénytelenül megrázkódott.

- Sötét tettek számára rendkívül alkalmas miliő, - mondta mosolyogva, aztán befecskendezte egy maréknyi hideg vízzel az urát, aki erre utána ugrott a vízbe.

Jeromos egy darabig ott ült a ruhák mellett és nézte a vízben évődőket. Akkor egy óriási pillangó reppenő árnyéka vonta magára a figyelmét, majd pedig egy erdei patkány nyomát szimatolva, bement az őserdőbe. A patkány nyoma nem volt nagyon friss, ezt ő nagyon jól tudta, de a régi, ősi gyakorlat már a vérében volt, a vadászat ösztöne, a kergetés ösztöne, az eleven lények követésének ösztöne, egyszóval az az ösztön, hogy megszerezze magának a húst. Pedig már hosszú korok óta az ember szerezte meg a húst neki és fájának.

Igy aztán gyakorolva olyan képességeket, amelyekre már nem volt szüksége, amelyek azonban még éltek és eget kértek benne, követte a rég elhaladt erdei patkány nyomát a ragadozó állat halkán csúszó mozdulataival és a szagok olvasásának rendkívüli finomságával. A patkány nyomát új nyom keresztezte, egészen új nyom, egészen közvetlenül friss. Mintha kötelek feszítettek volna ki előtte, a feje hirtelen felszökött és derékszöget alkotott a testével. Az orrlyukát egy néger félreismerhetetlen szaga érintette. Ez a néger idegen volt, mert Jeromos a szagot nem tudta azonosítani egyetlen egy szaggal sem azok közül, amelyek agya polcain el voltak raktározva. A patkányt teljesen elfelejtette és követte az új nyomot. Kíváncsisága és játékos kedve unszolta tovább. Villára és Harleyre nem is gondolt, még akkor sem, mikor elérkezett arra a helyre, ahol a fekete, nyilván megijedve az emberi hangok hallatára, megállhatott, valószínűleg habozott és erősebb szagot hagyott maga után. Ettől a ponttól a nyom a folyóvíz felé fordult. Jeromos roppant serényen, a végsőig feszülve, de ijedelem nélkül, csak a nyom követésének játékaival mulatva, haladt tovább a nyomjelezte úton.

A víz felől kiáltozás és kacagás hallatszott és valahányszor ezek a zajok érték Jeromos füleit, ő boldogan megrezzent. Ha megkérdezte volna valaki, és ha ő érzéseit szavakban tudta volna kifejezni, azt felelte volna, hogy a legédesebb hang a világon a Kennan Villa szavának a hangja és hogy utána mindjárt a Kennan Harley hangja következik.

Ezek a hangok mindig megrekesztették, mert arra emlékeztették, hogy szereti őket, és azok szeretik őt.

De mikor az idegen néger közvetlenül a folyóvíz mellett megpillantotta, Jeromos gyanút fogott. A néger nem úgy viselkedett, mint ahogy egy jószándékú, rendes négernek kell viselkednie. Ehelyett csupa olyan dolgot csinált, ami a rosszindulatú ember leleselkedésére vallott. Négykézláb mászott az őserdő talaján és keresztüleselkedett egy parti fatörzs vastag, kiálló gyökere fölött. Jeromos felborzolta a nyaka szőrét, meglapult és maga is figyelni kezdett. Ekkor a néger félig a vállához emelte a puskáját. De mit sem sejtő áldozatai, nyilván csapkodva és kacagva, elmozdultak a célzása kis köréből. A néger puskája nem régimódi Snider volt, hanem modern Winchesterféle ismétlőfegyver. És a négeren látni lehetett, hogy vállához emelt fegyverrel szokott tüzelni, nem pedig csípőjéhez illesztett puskával, mint ahogy Malaita bennszülöttei többnyire szoktak.

De az a célzó helyzet, amelyet a fatörzs adott neki, nem elégítette ki. Leeresztette a puskát és kezdett közelebb mászni a vízhez. Jeromos meglapult és követte. Úgy meglapult, hogy vízszintesen előrenyomott feje sokkal alacsonyabban feküdt, mint a válla, amelyet magasra felhúzott és amely teste legmagasabb pontját képezte. Mikor a néger megállott, megállott Jeromos is, mintha egyszeriben kővé vált volna. Mikor a néger megindult, ő is, de sokkal gyorsabban, folyton csökkentve a távolságot kettőjük között. És ezalatt nyakán és vállán minduntalan a vadság és harag meg-megújuló hullámaiban csapott fel a szőre. Ez nem volt az az aranyos kutya, amely az istennő karjai között szokta hátracsapni a fülét és nevetve öltögetni a nyelvét, ez nem volt az Énekes Csacsi, aki az istennő hajának illatos fellegeiben ősi emlékeket énekel, a harc négy lábú lényé volt ez, erős agyarú gyilkos, aki készen áll arra, hogy romboljon és öljön.

Jeromosnak az volt a szándéka, hogy mihelyt elég közel jutott, azonnal támad. Az Arielen uralkodó tabu, hogy a négereket nem szabad bántalmazni, eszébe sem jutott. Ebben a percben ennek semmi helye nem volt az öntudatában. Csak azt tudta, hogy a férfit és az asszonyt baj fenyegeti és ezt a bajt ez a néger akarja elkövetni.

Lassú mászása közben annyi teret nyert, hogy mikor a néger ismét lövésre készült, Jeromos úgy vélte, hogy a támadás ideje elérkezett. A puska éppen a vállhoz emelkedett, mikor Jeromos ugrott. A gyors ugrás közben nem okozott neszt, és áldozata csak akkor vette észre, mikor Jeromos teste, amely kilőtt nyílveessző gyanánt csapott rá, pontosan a két váll közé zuhant. Ebben a pillanatban a kutya fogai is belevágódtak a néger tarkójába, de túlközel a duzzadó vállizmokhoz, semhogy behatolhattak volna a gerincoszlopba.

A meglepetés első rémületében a néger ujjá elcsattantotta a ravaszt és a torkán kísérteties kiáltás szakadt ki. Előreesett az arcára, elvesztette az egyensúlyát és Jeromossal együtt meghempergett. Jeromos marta az állát, az arcát, és eltépte az egyik fülét. Mert az ír terriernek az a szokása, hogy egymásután sokszor és gyorsan harap, és nem ragaszkodik egyetlen harapásnak a fogásához, úgy, mint a buldogg.

Mikor Kennan Harley revolverrel a kezében és teljesen meztelenül odaért, a kutyát és az embert teljesen összeverekedve találta. Küszködésükben csak úgy szórták maguk körül az őserdő sarát. A néger, akinek az arcából ömlött a vér, megfogta mind a két kezével a Jeromos nyakát és fojtogatta. Jeromos pedig hörögve, csukolva, köhögve életre-halálra karmolta a hátsó lábaival. Hátsó lábán már nem a kölyökkutya gyöngye körmeit hordta; ezek a körmök az érett kutya körmei voltak és alapjukat kemény izom ágyazta be. És a körmök felszakították a néger meztelen mellének a bőrét, hasán is végighasították a bőrt, mígnem egész testéből csorgott a vér.

Kennan Harley nem mert lövést kockáztatni, a két harcoló fél úgy össze volt keveredve. Ehelyett közel lépett hozzájuk és a revolvere agyával fejbevágtá a négert. Az elszédült néger ernyedő kezeiből kiszabadulva, Jeromos egy pillanat alatt a védtelenül maradt toroknak esett és csak Harley keze és szigorú parancsa tudta rábírt, hogy visszavonuljon és nyugodtan maradjon. Reszketett a dűhtől s vadul hörögött tovább, de azért mindig felnézett, hátracsapta a fülét és megcsóválta a farkát, valahányszor Harley rászólt: »derék kutya«.

Jeromos tudta, hogy »derék kutya« dicséretet jelent. És mivel Harley gyakran ismételte a kifejezést, tisztán és világosan tudta, hogy ezt a dicséretet most nagyon is megérdemelte.

Villa félig felöltözve és útközben még mindig kapkodva ruháit, odajött hozzájuk.

- Tudod, hogy ez a gazember le akart löni bennünket? - újságolta Harley a feleségének. - A távolság nem volt több öt méternél, semmiesetre sem hibázott volna. Nézd meg ezt a Winchestert. Egészen új. És akinek ilyen fegyvere van, az bánni is tud vele.

- Hát akkor miért hibázott mégis? - kérdezte Villa.

Harley Jeromosra mutatott. És Villa szeme gyors megértéssel ragyogott fel.

- Azt gondolod, hogy...

- Igen, - bólintott Harley, - Énekes Csacsi közbelépett.

Harley lehajlott, megfordította a földön heverő embert és felfedezte a nyaka hátulján tátongó sebet.

- Látod? Erre a helyre ugrott a kutya. A négernek éppen a ravaszon lehetett az ujjá, mikor téged és engem le akart löni, valószínűleg először engem. De ekkor Énekes Csacsi feldöntötte a számítását.

Ezt Villa már csak félig hallotta, mert felkapta Jeromost karjai közé, elkezdte dédelgetni, csitította a morgását és elsimította utolsó berzenkedő szőrszálát is.

De Jeromos megint csak morogni kezdett és ugrásra készült, mert a néger megmozdult és tántorgó fejjel felült. Harley odanyúlt a néger övéhez és az öv és a meztelen test közül elvette a kést.

- Mi név tied övé? - kérdezte tőle.

De a néger csak Jeromosra tudott figyelni, derengő világosságával összekapkodta a helyzetet és rájött hogy a zsákmánytól egy ilyen zömök kis állat fosztotta meg.

- Szavamra - mondta vigyorogva Harleynek - kutya engem harap erős nagyon sok.

Kitapogatta nyaka és arca sebeit és közben észrevette, hogy a fehérgazda már birtokba is vette a puskáját.

- Te ad ide puska enyém nekem, - mondta szemtelenül.

- Én ad nagy pofon fej tied rá, - felelte Harley.

- Úgy látom, - mondta aztán Harley Villához fordulva, - hogy ez nem rendes malatai bennszülött. Először is honnan juthatott volna ilyen fegyverhez. Aztán gondold meg csak a vakmerőségét. Bizonyosan kellett, hogy horgonyt vetni lásson bennünket és tudnia kellett, hogy a csónakunk ott van a parton. Mégis nekivágott, hogy megszerezze a fejünket és a kettőnk fejével visszamenjen az őserdőbe.

Aztán megint a négerhez fordult:

- Mi név tied övé?

De a néger nevét nem tudta meg, csak akkor, mikor Johnny és a csónak legénysége elfuló lélekzettel, rohanva értek oda. Mikor Johnny megpillantotta a foglyot, a szeme hirtelen felvillant és látható izgalommal fordult Kennanhez:

- Te ad nekem legény ajándék, - mondta könyörgő hangon, - te úgy-e nekem őt ad?

- Miért te őt akar?

Erre a kérdésre Johnny sokáig nem akart felelni, csak akkor válaszolt, mikor Kennan biztosította, hogy nem lesz semmi baja és hogy a négert úgyis el szándékozik engedni. Ez ellen Johnny hevesen tiltakozott.

- Ha te néger legény visz oda Kormányzóság Tulagi bele, Kormányzóság neked fizet húsz angol font pénz. Néger rossz gyilkos legény nagyon. Név Makavao övé. Nagyon rossz. Ő Queensland legény.

- Queensland? - szólt közbe Kennan. - Odavaló?

Johnny rázta a fejét.

- Ő először való Malaita bele. Ezelőtt idő nagyon hosszú ő munkástoborzó hajó rajta volt el-megy Queensland bele.

- Visszatérő queenslandi munkás, - tolmácsolta Harley a furcsa beszédet Villának, - tudod, mikor Ausztráliát előzőnlötték a fehérek, a queenslandi ültetvényeknek minden fekete munkásukat vissza kellett küldeni. Ez a Makavao ezek szerint közülük való, mégpedig elég nevezetes legény, ha hinni lehet Johnny fecsegésének, hogy húsz font vérdíj van kitűzve a fejére. Ez szokatlanul nagy pénz egy néger fejéért.

Johnny folytatta a magyarázatot, amely rendes nyelvre lefordítva úgy szólt, hogy ez a Makavao mindig nagyon rosszul viselte magát. Queenslandben kerek négy esztendőt töltött

börtönben számos lopásért, rablásért és gyilkossági kísérletért. Mikor az ausztráliai kormány visszaküldte a Salamon-szigetekre, beállt munkásnak a Buli-ültetvényre, de, mint később kiderült, csak azzal a szándékkal, hogy fegyvert és patront szerezzen. Mivel gyilkos szándékkal megtámadta a munkafelügyelőt, ötven korbácsütésre és egyévi kényszermunkára ítélték. Mikor visszatért a Buli-ültetvényre, hogy hátralevő szerződési idejét ledolgozza, a felügyelő távollétét felhasználva, megölte az ültetvény tulajdonosát és egy csónakon megszökött.

A csónakban magával vitte az ültetvény minden fegyverét és munícióját, a tulajdonos fejét, tíz malaitai munkást és két San-Cristobalba való munkást is, a két utóbbit azért, mert ezek vizinégerek voltak és tudtak bánni a csónakkal. Ő maga, meg a tíz malaitai, őserdei négerek lévén, sokkal kevésbé ismerték a tengert, semhogy a guadalcanari hosszú utat meg merték volna kockáztatni.

Útközben kifosztották Ugi kis szigetét, feldúlták az áruraktárt, lefejezték a magányos kereskedőt, a szelídlelkű norfolszigeti félvért, aki a Bounty hajó McCoy nevű embere révén egyenesen Pitcairn-vérből származott. Aztán a rablótársaság épségben megérkezett Malaita szigetére és miután semmi szükségük nem volt többé a San-Cristobalból való két legényre, egyszerűen lefejezték és megették őket.

- Szavamra - fejezte be Johnny az elbeszélést - ő gonosz legény nagyon sok. Kormányzóság Tulagi benne lesz öröm, mint bolond, nekem fizet húsz angol font.

- Te istenáldotta drága Énekes Csacsi, - suttogta Villa a Jeromos fülébe - ha te nem lettél volna...

- Akkor bizony - fejezte be helyette Harley - a te fejed meg az én fejem ebben a pillanatban már test nélkül csörtetne keresztül az őserdőn és Makavao menne a fejünkkel hazafelé. Ez aztán kutya! És eszembe jut, hogy csak a minap szidtam össze, mikor a fedélzeten bántotta a négereket. Szerencsére több esze van, mint nekem.

- Ha valaki bántani meri ezt a kutyát, - kiáltott fel Villa - hát akkor én...

Harley a ki nem mondott fenyegetést őszinte bólintással helyeselte. Aztán mosolyogva jegyezte meg:

- Annyi bizonyos, hogyha a fejedet elvitték volna az őserdőbe, maradt volna egy vigasztalásom.

- Vigasztalás? - kiáltott Villa sértődött hangon.

- Hát persze. Mert akkor az én fejemet is elvitték volna vele.

- Oh, te kedves Férjecske! - suttogta az asszony a szemében a nedvesség hirtelen fátyolával. A szemével a férjét ölelte át, de a karjával Jeromost, aki megérezvén a pillanat emelkedettségét, gyorsan megcsókolta piros nyelvével az asszony illatos arcát.

XXIV. FEJEZET.

Mikor az Ariel kifutott Maluból, amely Malaita északnyugati partján fekszik. Malaita nem-sokára eltűnt hátul a tenger peremén és ami a Jeromos életét illeti, örökre tűnt el és nem is jelent meg többé: ismét egy világ veszett abba a semmibe, amely a Jeromos képzeletében Kapitányt is elnyelte. Mert Jeromos fantáziája szerint, ha ő nem gondolta is így el, Malaita olyan világ volt, amelynek levágott fejét most valami gonosz isten tartotta a térdén, egy olyan isten, aki hihetetlenül nagyobb, mint az a Basti, aki a térdén tartotta Kapitány napégette, füstmarta koponyáját. És ez a hihetetlenül óriási isten most ott ül Malaita fejével a térdén és tűnődik, okoskodik, révedezik térnek és időnek, mozgásnak és anyagnak fölötte, mellette, körülötte és mindenütt élő ikertitkáról.

Csakhoggy Jeromos nem tűnődött a dolgokról, a fejében ilyen titkok létezése meg sem fordult. Egyszerűen elfogadta aényt, hogy Malaita is olyan világ, amely megszűnt lenni. Úgy emlékezett rá vissza, mint ahogy álmokra szokás visszémlekezni. Ő maga eleven, szilárd, kompakt lény volt, súlynak, kiterjedésnek, kétségbevonhatatlan valóságnak birtokosa, így mozgott a létezés terén és idején keresztül, tömören, keményen, gyorsan, meggyőzően, mint »valami« abszolútság, amelyet a »semmi« hömpölygő fantazmagóriájának árnyai és kísérletei vesznek körül.

Az ő világai sorban következtek egymásután. Sorban érkeztek és sorban oszlottak el, mint ahogy a vízpára eloszlik a nap desztilláló hevében, eltűntek örökre a tenger pereme mögé és valótlankk és megfoghatatlankk váltak, mint az álom fantomjai. A perc teljessége, az emberi lények egyszerű világa, amely a sziderikus mindenségben olyan piciny és jelentéktelen, éppen úgy meghaladta a Jeromos értelmét, mint ahogy a sziderikus mindenség túlesik az ember legcsillagosabb fantáziáin és legörvényesebb tűnődésein is.

Jeromosról meg volt írva, hogy a vadság sötét szigetét sohase lássa viszont. Csak álmaiban tért vissza élénk színekben ez a világ az Arangi elpusztításától és a tengerparti emberevő orgiától kezdve egészen a Nalaszu és háza összekeveredett roncsaitól való meneküléséig. Ezek az álombéli epizódok lassanként a Máshol egy új országát rakták össze a számára, amely titokzatos volt, földöntúli és megmarkolhatatlan, mint ahogy a felhők vonulnak végig az égen, vagy a buborékok pattannak el szívárványos színeikben a tenger felületén. Köd és pára volt az egész, eloszlott, mikor ő felébredt, nem létező volt az egész, mint Kapitány, mint Kapitány feje Basti aszott térdein a magas zsupházban. Az igazi Malaita, a kézzelfogható és érzékelhető Malaita, eltűnt mindörökre, mint ahogy eltűnt a semmibe Meringe és Kapitány egyaránt.

Malaitából az Ariel északnyugatnak tartott Ongtong Java és Tasmania felé: nagy korálszigetek között, amelyek ki sem emelkedtek egészen a tengerből a Csendes-óceán e délkeleti részének óriási síkjából. Tasmania után ismét hosszú tengeri út következett Bougainville magas szigetéig. Innen az Ariel derekasan sietett volna délkelet felé, de csak nagy ügyelbajjal tudott a szélcsendben előrehaladni. De mégis csak sorban horgonyt tudott vetni a Salamon-szigetek majdnem valamennyi kikötőjében. Choiseul és Bonongo szigektől egy-másután jutott el Kulambangra, Vangunu, Pavuvu és Új-Georgia szigetéhez. Még az Ezerhajó-kikötőben is horgonyt vetett, ahol azonban teljesen egyedül vesztegelt egy darabig.

Legvégül Tulagi kikötőjében vágódott bele a tenger korállos fenekébe a horgony. Itt élt és uralkodott a kormánybiztos.

Kennan Harley annak rendje szerint ennek a kormánybiztosnak szolgáltatta ki Makavaot, aki mindjárt be is csukta a jól őrzött börtönbe. Itt ült a lábán nehéz vasakkal, hogy megvárja számos gáztettének főtárgyalását. És Johnny, mielőtt ismét a kormányzó szolgálatába lépett vissza, pontosan kézbeapta a húsz fontnyi szép összeget. Ezt aztán Kennan igazságosan

szétosztotta a csónak evezősei között, akik odarohantak volt az őserdőbe azon a napon, mikor Jeromos megharapta a Makavao tarkóját és úgy megijesztette, hogy a néger fegyvere vakon sült bele a levegőbe.

Mikor együtt ültek a kormánybiztos bungalójának tágas verandáján, a kormánybiztos így szólt:

- Megmondhatom magának a kutya nevét. Ez annak a Hagginnak a kutyái közül való, aki a meringei laguna mentén lakik. A kutya apját Terentiusnak, az anyját Brigittának hívják. Magának a kutyának Jeromos a neve. Tudom, mert ott voltam a keresztelőn, mikor a kutyának még ki sem volt nyitva a szeme. Sőt mi több: a kutya testvérét is meg tudom mutatni magának. Azt Mihálynak hívják. Négervigyázó az Eugénia fedélzetén. Az az a kétárbocos szkuner, amely éppen a maguk orra előtt horgonyoz. A kapitányát Kellarnek hívják. Majd megkérem, hogy hozza ki Mihályt a partra. Semmi kétség: ez a Jeromos az egyetlen élő lény, amely az Arangiról életben maradt. Ha majd ráérek, teszem tiszteletemet annál a Basti főnöknél. Nem, nem angol cirkálóval megyek oda expedíciót csinálni. Összeállítok két kereskedelmi hajót, magammal viszem a saját néger rendőrségemet és annyi fehér embert, ahányat nem tudok visszatartani az önkéntes jelentkezéstől. És én majd nem fogom bombázni a zsupházakat. Én majd partra rakom az embereimet és hátulról kerülöm meg Somot, az embereim másik része pedig ugyanekkor a tenger felől megy majd neki Basti országának.

- Mészárlással akar felelni a mészárlásra?

- A mészárlásra törvénnyel akarok felelni. Meg akarom tanítani Somot a törvényre. Remélem, hogy vérontásra nem kerül a sor. Remélem, hogy emberéletben egyik oldalon sem lesz kár. De meg vagyok győződve, hogy meg fogom találni Van Horn kapitánynak és Borckman nevű matrózának a fejét és visszahozatom a két fejet Tulagiba, hogy keresztényi módon eltemethessem őket. És meg vagyok győződve, hogy a vén Bastit meg fogom csípni a nyakánál fogva és alaposan megrázogatom, amíg hosszú leckét verek a fejébe törvényről és becsületről. Természetesen...

Itt a kormányzó, az asztétikus arcú, Oxfordban végzett, szűkmellű, öregedő, fáradt tekintetű, pápaszemes szobatudós, rántott egyet a vállán.

- Természetesen, ha nem hallgatnak az okos szóra, baj is kerekedhetik belőle és néhányan közülük és közülünk egyaránt a fűbe fognak harapni. De az eredmény mindenképpen ugyanaz lesz. A vén Basti meg fogja tanulni, hogy célszerűbb eljárás a fehér emberek fejét otthagyni a vállukon.

- De hogyan fogja megtanulni? - kérdezte Kennan Villa. - Ha elég ravasz ahhoz, hogy ne kezdjen verekedést önnel és csak ül és hallgatja az ön angol törvénykezését, az egész nem lesz egyéb a számára, mint egy sikerült tréfa, amely után a markába nevet. Akármilyen borzalmakat követett el, minden, amit fizetnie kell érte, csak annyi, hogy végighallgasson egy előadást.

- Éppen ellenkezőleg, drága asszonyom. Ha békésen hallgatja végig az előadást, akkor csak százezer kókuszdióból, öt tonna kődióból, száz fonál kagylópénzből és húsz kövér disznóból álló vérdíjat rovak ki rá. De ha nem lesz hajlandó meghallgatni az előadást és elkezd berzenkedni, akkor legőszintébb sajnálatomra kénytelen leszek elsősorban ráncbaszedni őt is, a faluját is, másodsorban pedig háromszorosára fogom emelni a büntetést, amelyet meg kell fizetnie és egy kissé tüzetesebben fogom neki a törvényt megmagyarázni.

- És mi lesz, - kérdezte meg nem győzve Kennan Villa, - ha nem verekszik, meghallgatja az előadást, de nem fizet?

- Akkor vendégül látom itt Tulagiban mindaddig, amíg észre nem tér, amíg nem fizet és amíg egy teljesen tüzetes előadást végig nem hallgat.

Elérkezett tehát az idő, amikor Jeromos meghallotta Villa és Harley ajkáról a régi, igazi nevét és viszontlátta édes testvérét. Mihályt. Mikor a házaspár meglátta a part felé közelgő csónak pereme fölött kikukucskálni a drótszűrű, vöröses Mihály fejét, Harley így szólt Villához:

- Ne szólj semmit. Ne tudjunk semmiről semmit, tegyünk úgy, mintha nem is nagyon figyel-nénk arra, mit csinálnak.

Jeromos tettetett buzgalommal ásott egy lyukat a homokba, mintha ott valami új szagot érezne. Nem tudta, hogy Mihály ott van a közelben. Tulajdonképpen csak tettetéssel kezdte, de aztán komolyan belejött és végre roppantul kíváncsian, vidáman prüszkölt és szimatolt bele annak a gödörnek a fenekébe, amelyet ásott. Olyan mélyre ásta, hogy az egész kutyából csak a hátsó lába, a törzse és okos, keményen felálló farka látszott ki.

Nem csoda, hogy ő és Mihály először nem vették észre egymást. Mihály, eltelve az Eugénia fedélzetének korlátolt tere után a szabadság szokatlan elelenségével, eszeveszetten kezdett le s fel száguldani és rohanás közben ezer mindenféle jólismert szárazföldi szagot vett észre. Roppant mulatságos futkározást mivelt, hirtelen megállásokat csinált és jóindulatú rövid szimatolásokkal és lökdösésekkel illette azokat a rákokat, amelyek rémülten menekültek előle a víz biztonságába, vagy felágaskodtak és óriási ollóikkal és szájuk kemény nyílásának fecskendő nedvével ijesztgették.

A kikötő használható partja itt nem volt hosszú. A közelben fensík szőnyeges fala kezdett emelkedni és mialatt a kormánybiztos bemutatta Kellar kapitányt a Kennan-házaspárnak, Mihály rohanva jött vissza a nedves homokon. Annyira, érdekelte a környezet, hogy nem vette észre Jeromosnak a földből kiálló kis hátsó felét. De Jeromos füle figyelemre kapott és abban a pillanatban, amikor nagysietve kiugrott a gödörből, összeütközött Mihállyal. Jeromos felborult, Mihály nekiesett és mind a ketten vad hörgésbe és vicsorgásba törtek ki. Feltápaszkodtak, felborzolták a szőrüket, a fogukat mutogatták egymásnak és ellenségesen, méltóságon, mereven kezdtek lépkedni, megfélemlítő, peckes félköröket írva le egymás körül.

Alapjában azonban tettetés volt mind a kettőnek a viselkedése. Mind a ketten meg voltak egy kicsit zavarodva. Mert mind a kettőjük fejében ragyogó azonossággal bukkant fel a meringen ültetvényesház, a birtok és a kikötő képe. Már rájöttek, de még késlekedtek a felismeréssel. Nem voltak már kölykök, bizonyos határozatlan módon büszke tudatában voltak érettségük nyugalmanak és ezért igyekeztek büszkeségüket és nyugalmaikat megőrizni, pedig minden ösztönük arra biztatta őket, hogy örült elragadtatással rohanjanak egymásnak. Mivel Mihály volt a világ dolgaiban kevésbé tapasztalt és kevésbé fegyelmezett, ő volt az első, aki sutba vágta a méltóság színészkedését és a felindulás éles szűkülésével, a gyönyörűség görcsös rángásaival kiöltötte rajongó nyelvét és gorombán nekinyomta a vállát a testvérenek abban a vágyban, hogy mennél közelebb jusson hozzá.

Jeromos éppen olyan mohón válaszolt nyelve csókjával és válla nyomásával. Akkor mind a ketten szétugrottak, figyelmesen és kutatóan, szinte kihívóan egymásra bámultak. Jeromos két füle eleven kérdezősködéssel csapódott az égnek, Mihálynak is így tett az egyik füle, de a másik, a kajla, úgy maradt a maga állandó lelógó és görbedt alakjában. Egyszerre csak ugyanabban a pillanatban örült vad iramban elkezdtek rohanni egymás oldalán végig a parton, minduntalan egymásra nevetve és alkalomadtán egymáshoz nyomva a vállukat futás közben.

- Tiszta dolog, - mondta a kormánybiztos - pontosan így szaladt együtt az apjuk és az anyjuk is. Nem egyszer figyeltem őket.

De tíz napi pajtáskodás után megjött a válás perce. Mihály ekkor tette első látogatását az Arielen. Jeromossal egy pokolian mulatságos félórát töltöttek a fehér fedélzeten a vitorlaszerelés, horgonyfelhúzás és csónakfelvonás zaja és mozgalmassága közepette. Amint az Ariel elkezdett tovamozdulni a vízen és dagadó vitorláiba kapta a csípős passzát-szelet, a

kormánybiztos és Kellar kapitány még egyszer elbúcsúztak és lemásztak a lejárón a várakozó csónakokba. Kellar kapitány az utolsó pillanatban felmarkolta Mihályt, a hóna alá csapta és vele együtt belépett a csónakja farába.

A köteleket eloldották és mindegyik csónakban ott állott egy-egy fehér ember, kiszolgáltatva fedetlen fejüket a trópusi nap gyilkos hevének és még egyszer utoljára búcsút integettek. Mihály, akit az izgalom magával ragadott, újra és újra elugatta magát, mintha hozzájárulna ahhoz az ünnepséghez, amelyet az istenek ülnek.

- Búcsúzz el a testvéredtől, Jeromos - mondta Kennan Villa a Jeromos fülébe. Ott tartotta a kutya remegő vékonyát a két tenyere között, amint felemelte a hajó korlátjához, hogy lenézzen.

Jeromos nem értette a szavakat, sóvár vággyal vonaglott, mindenféle rángatódzásokkal válaszolt a beszédre, hátranyomta a fejét, kiöltögette a nyelvét. De a következő pillanatban, amikor kinézett a korláton keresztül és megpillantotta a gyorsan távolodó Mihályt, hirtelen fájdalmas gyászban és jajban tört ki. A hangja nagyon hasonlított ahhoz, amelyet az anyja, Brigitta hallatott réges-régen a meringei tengerparton, mikor ő távozott el Kapitánnyal.

Mert Jeromosnak már volt fogalma az elválásról. Ez pedig minden kétséget kizárólag válás volt. Abból édeskeveset sejtett, hogy egészen más időben, egészen más világban, a messzi Kalifornia egy mesés völgyében fogja megint viszontlátni Mihályt, ahol az imádott istenek szívébe és ölébe fogják leélni hátralevő napjaikat.

Mihály a csónak szélére rakta fel az első lábait és zavart, kérdező módon ugatott feléje. Jeromos pedig az elszakított lények megértését szükölte vissza hozzája. Az istennő megnyugtatóan nyomta meg a vékonyait, Jeromos odafordult hozzá és hűvös orrával kérdő módon érintette meg az istennő arcát. Az istennő egyik ölelő karjával szorosán a melléhez szorította a kutját. A másik keze ott maradt a korláton, mint egy virág illatos és csábító fehérrózsaszín lelke. Jeromos nekiesett ennek a kéznek, amely annyira csábította. Döfködő, lökdöső, toló mozdulatokkal addig nyomkodta hozzá az orrát, amíg az ujjak egymás után engedtek és ő az orrát be tudta fúrni nagy gyönyörűséggel és imádatlalt a női kézbe.

Megnyugodott. A kéz a szemével együtt elfödte aranyászörű pofáját. Teljesen elfelejtette az Arielt, amely a szél nyomása alatt még rézveretét is megmutatta a napnak, teljesen elfelejtette Mihályt is, aki egyre kisebbedett a távolban, amint a csónak is kisebbedett. Hallgatott Villa is. Szívesen játszották ezt a játékot mind a ketten, bár Villa számára új volt.

Jeromos addig maradt így, amíg csak győzte nyugalommal. De aztán imádata áttört a nyugalmán és nagyot szusszantott bele a kezébe, éppen olyan nagyot, mint amelyet hajdan az Arangi fedélzetén szusszantott bele Kapitány markának az alagútjába. És ahogy akkor Kapitány is szeretetteljes nevetésben tört ki, úgy tett most az istennő is. Vidáman kacagott. Az ujjai olyan kedveskedő szorításban feszültek össze a Jeromos pofáján, amely már szinte fájt. A másik karja olyan erősen szorította magához Jeromost, hogy a kutya csak úgy nyekkent belé. De ezalatt csonka farka buzgóan csapkodott jobbra-balra és mikor az áldott szorítás engedett, selymes fülei hátracsapódtak, piros nyelve rávillant az istennő arcára, a fogai pedig megkapták az istennő kezét és olyan imádatos harapással szorították meg a lány bőrt, amely nem fájt semmit.

Jeromos számára tehát örökre eltűnt Tulagi, a dombtetőn a kormánybiztos háza, a kikötőben, a lehorgonyzott hajók és édes testvére, Mihály. Megszokta már az ilyen eltűnéseket. Éppen így, mint valami álom csodája, tűntek el Meringe Somo és az Arangi. Így tűntek el egymásután mind a világok, a kikötők, a révpártok és a korallszigetek lagunái, ahol az Ariel felszedte volt leeresztett horgonyát és nekivágott a tenger távolban domborodó peremének.

VÉGE.